

UZUN YÜRÜYÜŞ

AYLIK

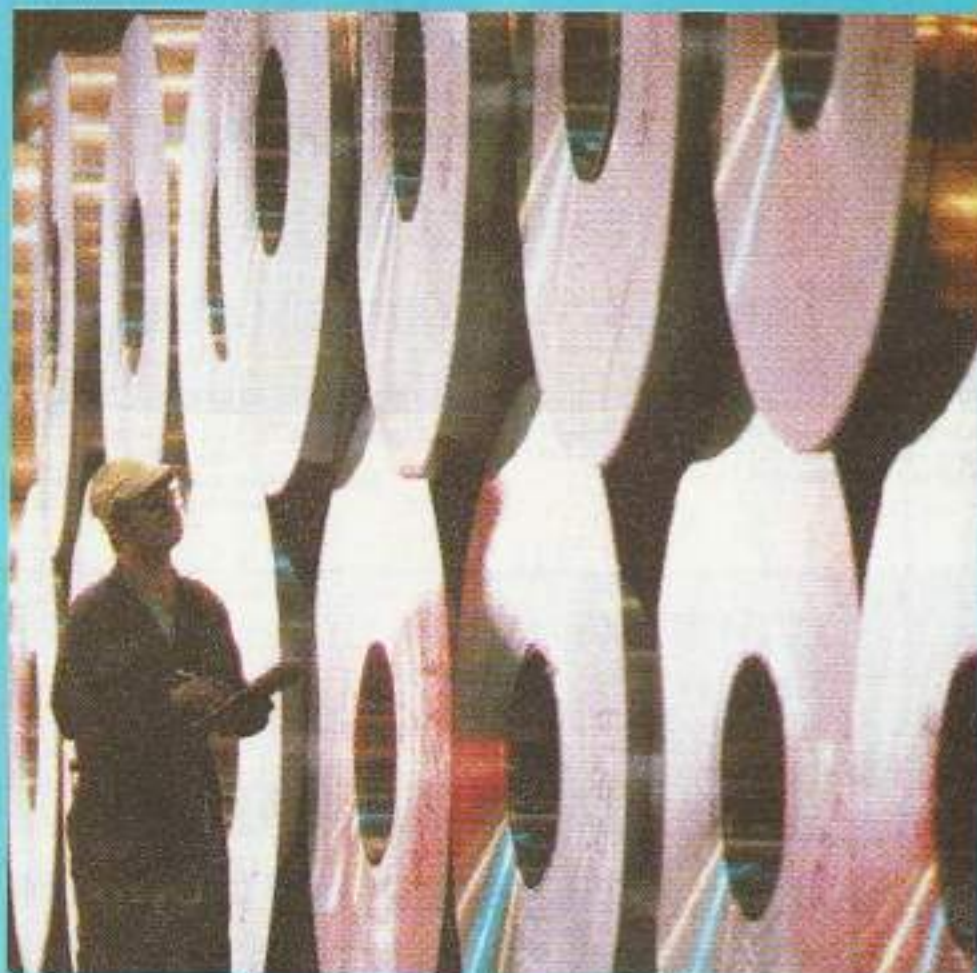
SİYASİ

DERGİ

SAYI: 23

250.000 TL

SUBAT '98

**SÖYLEDİKLERİMİZİN
GERÇEĞİ,
YAPTIKLARIMIZ!**

AFSAR TIMUÇIN

**"DÜŞÜNCE
TARİHİ"**

Henrik Ibsen'in 2. Bölümü

İNSANCI YAYINLARI

KARA PARA KIRLI SAVAŞ

Türkiye'de Malya ve Devlet

Temel DEMİNER

Sibel ÖZBUDUN

Kitapçılardan ve Türkiye ve Ortadoğu Forumu Vakfı'ndan
isteyebilirsiniz!

Necatibey Cad. 4/42 06430 Sıhhiye/Ankara
Tel/Fax: (0312) 231 23 40

KOLEKTİF

**GEÇMİŞİ
GELECEĞE
TAŞIRKEN,
GELENEĞİ
AŞMAK,
YENİLENMEKİ**

**Uzun Yürüyüş
Özel Sayısı: 1**

KOLEKTİF

16 Ocak'ta

Çıktı!

**Büromuzdan ve
kitapçılardan isteyiniz!**

**TOHUM BASIM YAYIN, GÖSTERİ
VE ORGANİZASYON LTD. ŞTİ.**

İstiklal cad. Turnacıbaşı sok. Çeşme han
No:21/9 - Beyoğlu / İSTANBUL
TEL: (0212) 245 54 24 FAX: 245 43 70

Merhaba,

Gerek aynı ay içerisinde iki yayın çıkarmış (*Kolektif*) olmanın, gerekse araya giren bayram tatili *Uzun Yürüyüş*'ü ancak bayram sonrası matbaadan alabilmemize neden oldu. Bundan dolayı her ayın birinde kitapçılarından ve büromuzdan temin edebildiğiniz dergimize bu sayıda ancak ayın üçünde ulaşabildiniz. Bu gecikme için tüm okurlarımızdan özür diliyoruz.

Dergimizin çıkış periyoduna ilişkin hassasiyetimiz ve bu noktada olabildiğince titiz olduğumuz gerçekliğine paralel bir okuyucu ve dağıtımçı disiplini oluşturabilmiş değiliz. Bu noktada belli bir mesafe katetmiş oluymuşuz, derginin çıkış pratiğine, düzenliliğine uygun bir tutarlılık ve istenilen yarıtcılıkla dağıtım ağının oluşturulduğu anlamına gelmiyor. Hatta belki de, bizim bu sayının geç kalışına dair açıklamamız, özelleştirmesi hassasiyetimiz olmasa bir çok okur ve dağıtımçı arkadaş geç kalımdan haberdar bile olmayacak. Daha önceki sayılarda edindiğimiz bu itibarı giderecek bir okur insiyatifi ve disiplini oluşturmak daha etkili ve okuruyla bütünleşmiş bir yayın yaratmak için kaçınılmazdır. Dergimizi sosyalist yaratıcılığını geliştirecek olabildiğince geniş kesimlere ulaştırmak, dergiye katılımı her yönde ilerletmeye çalışarak aktif bir okur haline getirmek, bu noktada derginin üzerine düşenler noktasında uyancı olmak tüm billaçlı-eklin-aktif *Uzun Yürüyüş* okurlarının sorumluluğu olmalıdır. Tarzımıza uygun devrimci özgürleşme kişilikleri yaratmanın, küçük gibi görünen ama oldukça önem taşıyan boyutları da düzenlemekten geçtiğini kesinlikle kavramalıyız. Uyarılarımızın ve eleştirilerimizin yaratacağı bir dinamizme vesile olacağını umuyoruz.

Kolektif den sonra ara vermeden hazırlanışına koyulduğumuz dergimiz *Uzun Yürüyüş*'ün 23. sayısı çok önemsendiğimiz bir anlayışa işaret eden kapıyla karşınızda. Gerek hayatı gerek devrimci

organizasyonları gerekse de ütopyamız olan yarının özgürlükler toplumuna bugünden ulaşma ereğiyle yürüttüğümüz mücadelemizi kavramak, kendimize ve devrimci harekete karşı objektif olabilmemiz için kuşanmamız gereken bir bilince işaret ediyor bu başlık ve, "Ne istiyoruz, ne yapabiliyoruz ve ne söylüyoruz ne yapıyoruz?" diyor.

Bu bir tutarlılık arayışı; bir kurumsallaşma bilinci, sorgulama ve denetleme kimliğidir. Bunun ifadesi, aslında çıplak bir soru olan "Söylediklerimizin gerçeği yaptıklarımız" başlığı, tüm okurlarımızın kendilerine sordugu ve hayata ve devrimleşmeye dair bir kez daha düşündüğü temel önemde bir soru olmalıdır.

Bu kapak, *Uzun Yürüyüş*'ün ikinci yılını bitirmeye evrilip üçüncü yılına uzandığı 23. sayısında muhasebeci kimliğinin bir parçası olarak, yeniden kendisini sorgulama girişidir. Bu muhasebeye tüm okurlarımız, yazarlarımız her zaman olduğu gibi davetlidir.

Kendini aşan bir *Uzun Yürüyüş* yaratmanın yolu buradan geçiyor.

Bu sayımızda da, yakaladığımız ilgi yoğunluğu devam ediyor. Dergimize şiir, resim, küpür ve siyasal-kültürel çalışmalarıyla katkıda bulunan tüm arkadaşlar morali-mize, çalışma azmimize anlamlı köşe taşları oluyorlar. Dergide değerlendiremediğimiz kimi yazı ve okur mektuplarını önümüzdeki sayıya devrettik. Hiç bir okurumuz çalışmalarını değerlendirmeyecek ya da boşa gidiyor sanmasın. Dergimize gönderilen küçük bir selamın bile yerinin olduğu bilinciyle hareket edilmeli her türlü araçla dergiyle irtibat halinde olunmasının önemi bilince çıkarılmalıdır.

Öneri ve eleştirilerinizle zenginleştirdiğiniz yeni bir sayıda buluşmak üzere...

Kolektif'e gönderecek hazırlanmış olan arkadaşlar bugünden çalışmalarına bize ulaştırmalıdır. Bu, sıkımdan daha rahat çalışmamız ve daha kaliteli bir yayın için önemlidir.

UZUN YÜRÜYÜŞ

ŞUBAT 1998 SAYI: 23 (Ayda bir çıkar)

Fiyat: 250.000 TL (Dahil)

İÇİNDEKİLER

Söylediklerimizin gerçeği, yaptıklarımız!.....	2
Türkiye'nin AB'ye girme çabası/ NUR BAHAR.....	4
GHP+DSP+vb'leriyle birlik mi?/ TEMEL DEMİREK.....	6
Ayda kapılarını kağıttandır/ SINAN GÜLEN.....	12
İnsan ve insan ilişkileri (4)/ OZAN VELİ.....	16
Devr. adalet ve demokrasi (2)/ UMUT ŞENGÜL.....	20
Psikolojik savaş ve insan (2)/ ALİ CAN.....	24
Yabancılaşmak (1)/ OZAN YILMAZ.....	28
Teknik, disiplin ve özgürlük/ M. ORUÇOĞLU.....	32
Bir devrime ihtiyacımız var!/ ÇEVİRİ.....	34
Özgürleşme üzerine. (10)/ MEHMET YEŞİLTEPE.....	36
Soyutlama/ CENGİZ GÜNDOĞDU.....	39
"Vatan Aşkı" üstüne/ HÜSNÜ AKSOY.....	42
Zazalar, Zazaca ve dil üzerine/ MESUT ÖZCAN.....	45
Zindan şairi mi, .../ SEMİH BALCI.....	47
Adressiz eleştiriler (5)/ OTURAN ADAM.....	49
Gelenek ve gelecek (3) / H. KARABULUT.....	53
Bölücüöğe karşı toplumculuk/ MELİH ÇETİN.....	57
Kadınlar, kendi öz örgütlenmelerini. /ZELAL ZEL.....	59
Okur mektupları.....	61

TOHUM BASIM YAYIN,
GÖSTERİ VE ORGANİZASYON LTD. ŞTİ.
ADINA

Sahibi ve Yazışmaları Müdürü CELAL TOKAÇ

Adres: İstiklal cad.

Turnacıbaşı sok. Çeşme han

No:21 / 3 Beyoğlu / İSTANBUL

TEL: 245 54 24 FAX: 245 43 70

Dizgi: Tohum Basım Yayın

Baskı: Seriler Matbaacılık

Almanya İrtibat Adresi

Özkan Aslan, Im Reithfeld 6

93086 Wörth an der Donau-ALMANYA

Avusturya İrtibat Telefonu ve adresi: 0043 664 423 0093

Hüseyin Karabulut, Postfach 16 1061 Wien-AVUSTURYA

ABONE KOŞULLARI

Bir yıllık

Yurtiçi: 3.000.000 TL

Yurtdışı: 100 DM

Altı aylık

Yurtiçi: 1.500.000 TL

Yurtdışı: 50 DM

Banka Hesabı: Hayati GÜNGÖREN T. İc Bankası

TL Hesabı/ Galatasaray Şubesi: 736293

Pound (İngiltere) Hesabı/Beyoğlu Şub.: 3179665

Mark (Almanya) Hesabı/Beyoğlu Şub.: 3179670

VAKİFBANK Şişli Hesabı/Beyoğlu Şub.: 0251:4025512

Söylediklerimizin gerçeği, yaptıklarımız!

Marks'ın sık sık tekrar edilen ve çoğu kez kalıpcı bir şekilde ele alınan dünyanın yorumlanması ve değiştirilmesine dair alıntının önemi nerede? Dünyayı anlamamanın, tanımanın, onu yorumlayabilmenin bir çok kulvarıyla elde olmadığı, aksine bundan fersah fersah uzak olunduğu bir pozisyonda onu değiştirmekten bahsetmenin devrinci özgürleşmeciler açısından ifadesi nedir? Özgürlükçü, insani ve eşitlikçi bir dünya kurma isteğinin, öncelikle ayaklarımızı bastığımız coğrafya üzerinde mücadeleyi geliştirmek, alternatif toplumsal kişilikleri ve kurumlaşmaları Bugünden yaratmaktan geçtiği açıkken, uluslararasılaşmış kapitalizmin ve burjuvazinin dünya ölçeğindeki gelişimini, hareket planını çözümleyip buna göre politika ve planlar geliştiremeyen, böylesi bir öngörü ve müdahale gücüne sahip olamayan bir duruşun, bu mevcut realiteden yola çıkarak kendisini düzenlemesi ve buna uygun çalışma biçimleriyle kendisini planlaması en akılcı olan değil midir? Bunu başardığı ölçüde yerel mücadelesini işlevlendirebile-

ceği ve geliştirebileceği evrensel-leştirilebileceği olgusu orta yerde değil midir?

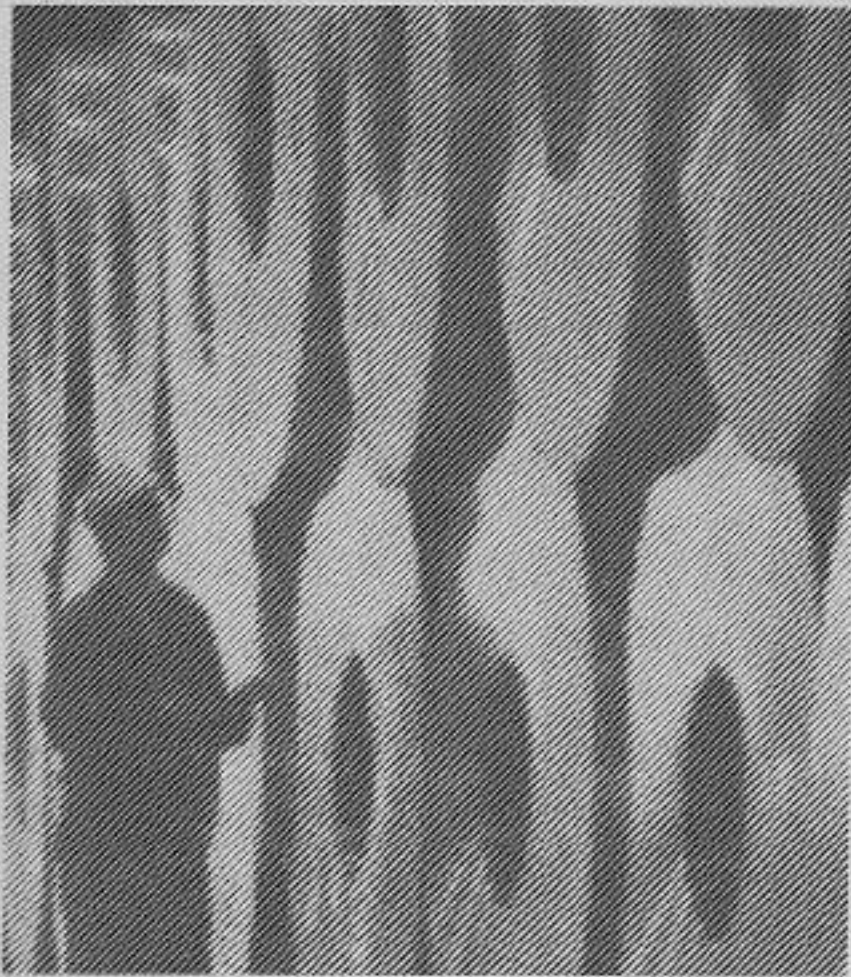
İşte, bu kısa başlıklarla ifade edilen soruları toplayalım; ortaya çıkan şey: Hayatı, dünyayı anlamak, onu değiştirebilmenin önkoşulu olarak kendisini öne sürmektedir. Kuşkusuz, hayatı anlamamanın en iyi yollarından biri de onu yaşamak, değiştirme mücadelesini yoğunlaştırarak durmadan öğrenmek, öğrendiklerimizle yenilenmek, değişmek, bu sarmal sürekli yinelemektir.

Gerekli olanı söyleyebilme, ciddi ve derinlikli tahliller üzerinde yükselen bütünlüklü, köklü kopuşlar ve dönüşümler sağlayabilmek bir yana, hemen hemen tüm sol güçlerin hatta 90'lı yıllarda kimi liberal, gerici, faşist, şovenist burjuva partilerinin dahi kullanabildiği "yeni insan", "dönüşüm", "değişim" vb iddialardan farklı olarak *Uzun Yürüyüş*'ü ayırdeden nokta nedir?

Yapabildiğimiz oranda yaptıklarımız, söyleyebildiğimiz oranda söylediklerimizin üzerinde durma, söylenilenle yapılmı kıyaslama, söylediklerimiz göz önünde bulun-

durularak ne ölçüde beslenen iyi niyetlere uygun bir çalışmanın, kurumlaşmaların ve kişiliklerin oluşturulabildiğinin ölçülmesi babından değerlendirisi, işte bu dünyayı değiştirme asıl işinin göstergesi olarak hiç değilse *Uzun Yürüyüş*'ün bu ikinci yılını bitirmek üzere olduğumuz dönemeçte ele alınmalıdır. Bu muhasebeye istinaden anlatmak istediğimiz olgular tüm yoldaşlarımızın, yol arkadaşlarımızın üzerinde düşünmesi ereğiyle de ifadelendirilmektedir. Başından beri ilkeli ve duyarlı bir karşı koyuşla şekillenen çifte standarda düşmeme, mütevazı ve sorgulayıcı bir yenileşme çabasını bir kimlik düzeyine ulaştırma ve bunu hayata taşıma perspektifi tüm değişik yönleriyle durmadan derinleştirilerek üzerinde durulması gereken temel noktayı temsil ediyor.

Azminimiz, inancımız, arzularımız ve projelerimizle kıyaslandığında yapabildiklerimizin çok az olduğunun bilincindeyiz. Zaman zaman yaşanan kimi durumlarda görülen, yapabilme kapasitesinden yoksun olduğumuz gerçeğiyle yüz yüze gelmenin buruk tadını da duyumsamıyor değiliz. Fakat tüm eksik ve yetmezliklerin, tespit edildi-

ğinde, görülebildiğinde giderilebileceğini, açıklık, inat ve objektiflik elden bırakılmadığında bunları aşabileceğimiz gerçekliği de yine pratiğimizle kendi ölçümüzde yaşadığımız bir olgu oldu.

Uzun Yürüyüş, söylemde de farklıdır. Fakat bunu bir yana bırakırsak, tüm solda tekrarlanan kimi ortak söylemlere rağmen farklı kılan ve anlamlandıran ve anlamlandırdığı ölçüde yüreklere ve bilinçlere yaslanan güçlü bir dayanak olarak işlevlendiren temel olgu (nitel bir değişim, ideolojik-politik-kültürel köklü bir yeni doğrulama olmasa da) kendisini söylediklerine uygun şekillendirme gayreti ve bu noktada yakaladığı tutarlılıktır; mütevazilik, genişlik, renklilik, sorgulama azmi, öğrenme açlığı, geleneğimizin tarihini gün yüzüne çıkarma çalışması ve bu yönde bir

çok engelle ahi konulan gelenek seslerine yer verme, hayatın akışına dönük olma çabasıyla yarattığı bütünlüklü kurumsallaşma ve kimlik oluşturma sürecidir. Dediğini yapma, yapamayacağını dememe hassasiyeti ve sorumluluğudur. Yapamayacağını açıkça ifade etme güçlüğü, ama yapamayacağını yapabilmek için gerekli hazırlığı, planı ve değişimi yapma azmine sahip olma'dır. Yardım isteyebilme, dayanışma, düşmanından dahi öğrenebilme yetisine açık olma durumu bu. Yaratıcılık ve katılımın yeni bir solukla harmanlandığı, kitleler adına hareket etmektense onların istem ve ihtiyaçları doğrultusunda projelerin oluşturulmasının amaçlandığı bütünlüklü olarak kendi olabilen bir oluşumdur söz konusu olan.

Bugün söyleyebilme, görebil-

me yeteneğine ulaşamamış olduğumuz teorik, pratik yetmezliklerimiz ve zaaflarımız, bu devrimci aydınlanma örgüsü içinde kendisini yetiştirerek gelişecek, açılan bu yoldan kendisini büyütme ve etkin alternatif duruşlar örgütlemeye vakıf olacaktır.

Kuşkusuz yazımıza başlığını veren anlayış hem bir ikaz, hem bir farklı duruşu ifadelendirme çabasıdır. Ne söylendiği, ne için çaba sarfedildiği, iyiniyet ve samimiyet önemlidir, fakat bundan çok daha önemli olan ortaya çıkanın ne olduğudur. Kaş yapayım derken göz çıkarmaya, insanlığın kurtuluşu uğruna derken tam da insanlığın kurtuluşunu baltalayan olumsuz pratiklere bolca sahip çünkü coğrafyamız devrimcileri. Bu yönüyle ciddi bir kültür devrimcisi olun, yeri geldiğinde en sarsılmaz kaleleri bombalayın diyoruz size. Kendimizi ve ortak çabalarımızı güzelleştirmenin ilerletmenin en devrimci ve özgün yönü budur. Daha dinamik ve üretici olanı inşa için bizi yıkın, aşın. Eleştiri iyidir ve devrimciler için eleştiri sevmeyi ifade etmelidir. Kuşkusuz, sadece sonuçlar değildir bir çabayı anlamlandıran. Bazen sonuca ulaşmasa da insanlığa köklü mücadele deneyimi ve yeniyi arayış çabaları bırakmıştır başarısızlıkla sonuçlanan birçok doğrulamalar. Sonuca ulaşılmasa da gidilen yol, verilen emek değerli ve anlamlı olarak kavranmalıdır.

Söylediklerimizin/söyleyebildiklerimizin gerçeği, yaptıklarımız/yapabildiklerimizdir. Hayata, mücadeleye, kendimize bir de buradan bakmak, anlamaya çalışmak iyidir, gereklidir. **Uzun Yürüyüş** kendi doğrulamasını, gelişimin temel gereği olarak kavradığı kendiyle hesaplaşmasını kendisini yıkıp yeniden inşa etme çabasını ikinci yılının bitiş ayı olan Mart ayında cidden geldiğince yapacak, üzerine düşeni hayata getirme sorumluluğuyla davranmaya devam edecektir.

Türkiye'nin AB'ye girme çabası

Nur BAHAR

1997 Aralık ayında Lüksemburg'ta yapılan AB zirvesinde Türkiye, öncelikli aday ülkeler listesine alınmamıştır... AB zirveden önce de çeşitli defalar TC'nin liste dışı kalacağını belirttiğinden, çıkacak sonuç burjuvazi cephesince biliniyordu. Bundan hareketle hükümet daha zirve başlamadan "AB'ye ağıt yakmayız" söylemleriyle altta kalmamaya çalışıyordu. Ancak, kapılar yüzlerine kapanınca, hükümet prestiji kurtarmak için "AB kaybetti", "Biz de onları istemiyoruz" havalıyla burnundan kıl aldırma tavrına girdiyse de, kamuoyunda hezimete uğramış, Avrupalılaşma hayalleri tuz-buz olmuştur. Sonuçta gösterilen bu tepkilerin hemen ardından manevra yapmak zorunda kalan hükümet, TC'nin her zamanki gibi kapıkulluğuna devam edeceğini göstermiştir. Zaten istese de AB pazarına bağımlılık nedeniyle ipini koparamaz...

TC'nin AB'ye girme istemi ve ABD'inde bu yönlü ısrarcılığına geçmeden önce AB'nin tarihine kısaca değinmekte fayda var.

II. Emperyalist Paylaşım Savaşı sonrasında tüm Avrupa ülkelerinde yaşanan ekonomik yıkım, savaştan ABD'nin güçlü çıkması ve sosyalizmin hızla ivme kazanması Avrupa ülkelerini biraraya getirmeye zorla-

mıştır. Özellikle ABD emperyalizminin Truman Doktrini ve Marshall Planı ile Avrupa'yı da kendi pazarlarına dahil etme çabası karşısında, Avrupa emperyalistleri de kendi iç pazarlarını koruyup hakim olmak ve ABD'ye karşı rakip güç olabilmek hedefiyle kendi iç çelişkilerine rağmen harekete geçmişlerdir. Bugün AB adıyla anılan topluluk, 1951 yılında Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu adıyla İtalya, Fransa, Lüksemburg, Batı Almanya, Hollanda ve Belçika tarafından kurulmuştur. Gene bu temelde aynı ülkelerce Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu (EURATOM) kurulmuştur. 1957'de AET'yi kuran aynı ülkeler, 1 Temmuz 1967'de bu üç yapılanmayı AET çatısı altında birleştirmişlerdir. Altı ülkeyle başlayan bu entegrasyon sürecinin üye bileşimi 1995'e değin süren diğer ülkelerin katılımlarıyla 15'e yükselmiştir. 1991'deki Maastricht Zirvesi'yle AB adını alan topluluk, tüm süreci boyunca ortak para birimi, gümrük duvarlarının kaldırılması, serbest dolaşım, tek bir siyasi otorite yaratılması gibi kendi içinde gelişme sağlamış, ABD'ye karşı rekabet gücü oluşturmuştur. Ayrıca Japon emperyalizmine karşı da rakip güç olduklarını eklemeliyiz.

1950'lerden sonra ABD'nin güçlenmesiyle birlikte, ekonomik-siyasal-askeri anlamda dünya üzerinde hegemonyasını kurma çabalarına

karşılık, Avrupa emperyalizmi de savaşta elde edemediği pazar hakimiyetini sermaye yoluyla elde etmeyi hedeflemiş, siyasal gücünü de kullanmıştır. Bunlara bağlı olarak dünya çapında pazar kavgasının keskinleştiği, bölgesel güç dengelerinin yeniden planlandığı, dolayısıyla yeni politik ve ekonomik ittifakların kurulduğu bir dönemden geçilmektedir.

ABD ve Japonya gibi, Avrupa emperyalizmi de yeni bölgesel güç dengeleri yaratma yolunda çabalarını sürdürüyor. Bu amaçla AB, entegrasyon sürecine yeni ülkeleri dahil etmeye başlamıştır. Böylelikle, daha çok sömürü ve daha çok pazara sahip olacaklardır. Zaten gerek ABD'nin "YDD", gerekse Avrupa'nın entegre çabaları, emperyalizmin dünyanın kendileri için tek pazar olması arzusunun adıdır. Her ne kadar emperyalistler kendi aralarında rekabetsiz bir dünya özlemiyle yapıp tutuşuyorlarsa da, bu mümkün olmuyor.

AB ülkeleri pazar paylaşımında, kendi aralarında rekabet yaşamaktadırlar. Son yapılan Lüksemburg zirvesinde özellikle Fransa ve Almanya'nın pazar ülke alınmada sorunlar yaşamalarına rağmen çeşitli uzlaşmalara varılarak üye ülkeler arasında uyum sağlanmış, Almanya'nın istemi baskın çıkmıştır. Bugünkü duruma baktığımızda Alman emperyalizminin AB içinde odak güç ol-

duğu ortadadır. Siyasal ve ekonomik olarak Avrupa ülkeleri içinde etkin olduğundan, alınan kararlarda Alman patentlidir. Listeye alınan ülkelerden Çek Cumhuriyeti, Macaristan ve Polonya'ya özel önem verilmesi, Alman sermayesinin bu ülkelerin sanayi dallarının en önemlilerini elinde tutmasından kaynaklıdır. Yine Türkiye'nin liste dışı kalmasında Almanya'nın etkinliği vardır... Bu nedenlerle gelmeden önce kısaca Türkiye'nin Avrupalılaşma serüvenine bakalım:

Egemenlerin Avrupalılaşma isteği TC'nin kuruluşundan da önceye, Osmanlı'da Tanzimat Fermanı dönemine kadar dayanmaktadır. Geçmişten bugüne bu istem devlet politikası olarak tüm iktidarlarca dile getirilmiştir.

TC'nin, AB'yle ilk teması, tam üyelik için ortaklık ilişkisi çerçevesinde 1963'te yapılan Ankara Anlaşması'na ve 1973'te anlaşmanın eki sayılan Katma Protokol'e dayanmaktadır. Bu anlaşmalarla birlikte Avrupa emperyalizmi Türkiye ekonomisini entegre çabalarına hız vermiştir. AB ile Türkiye arasında mal, işgücü ve sermaye dolaşımının serbestleştirilmesi kararlaştırılırken, bazı gümrük vergileri ve kota uygulaması kaldırılmıştır. Bu gelişmeler Avrupa emperyalizminin lehine dönmüştür. Avrupa malları ve sermayesi -özellikle otomotiv ve montaj sanayi alanında- Türkiye'ye dızsız sınırsız koşullarıyla dayatmıştır. Türkiye'nin Avrupa ile rekabet edebileceği alanlarda (tekstil) kota ve gümrük kaldırılmadığı için, bu sektörler Avrupa pazarlarına girememiştir.

Bu süreçten sonra Avrupa'yla yakınlaşma, 87'lerde yapılan başvuruya ve bu çerçevede yapılan "işbirliği programına" (Matutes Paketi) dayanıyor. Bu programla, Türkiye'nin GB'ye girmesinin önü açılmıştır. 1996'da Türkiye'nin bu birliğe girişi, Avrupa sermayesinin Türkiye'ye istediği gibi girebilmesinin kapılarını ardına dek açmış ve Türk sermayesinin AB pazarına endekslenmesini beraberinde getirmiştir. AB'den büyük ekonomik yardımlar alma hayaliyle altına imza atılan GB, ekonomik kararlara uyma zorunluluğundan Türki-

ye'yi buhrana sokmuştur. Gerek KİT'ler, gerekse özel sektör bundan payını almıştır. Öyleki; Koç tekeli bile otomotiv alanında krizden kendini kurtaramamıştır.

Tüm bunlara ve "serbest dolaşım hakkı" tavizine rağmen Türkiye'nin AB'ye alınmamasının çeşitli nedenleri vardır.

1950'lere değin Avrupa -özellikle de Alman- emperyalizmiyle bağımlı ilişkiler geliştiren Türkiye'nin, 1950'lerden sonra ABD emperyalizminin denetimine girmesi, dolayısıyla ABD'nin yarı-sömürgesi olması, AB'nin Türkiye'yi en önemli reddetme nedenleri arasındadır. Kuşkusuz AB'ye üye kimi ülkelerin de ABD'ye bağımlılığı vardır ancak ABD'nin Türkiye'ye biçtiği rol farklıdır. ABD emperyalizmi açısından Avrupa, Asya, Ortadoğu ülkelerine açılmak için ileri karakol olma ve bir çok pazara açılmanın yolu olduğu için önem taşıyor. Türkiye, ABD'nin bölgedeki jandarmalığını yapmaktadır. Bugün, Türkiye'deki esas yönetimin erki MGK'nın, Amerikancı kanadı temsil ettiği biliniyor.

Alman, İngiliz ve Fransız emperyalistleri de, aynı stratejik konumundan dolayı Türkiye'de, ekonominin yanı sıra siyasal alanda da egemen olmak istemektedirler. Ancak uğraşlarına rağmen ABD'nin etkinliğini kıramadıklarından Türkiye'yi AB'ye almadılar. ABD bu sadık yarı-sömürgesinin AB'ye dahil olmasını, Avrupa pazarlarına girebilmek ve söz sahibi olabilmek için istemektedir. Üye olması halinde Türkiye, alınacak kararlarda diğer bağımlı ülkelerin desteğiyle, ABD'in Avrupa pazarları üzerindeki politikasını dilendirecek, sahibinin sesi olacaktır. Dolayısıyla AB, ABD'nin bir ajan olarak Türkiye'yi kendi içlerine sokmak istediğinin farkındadır. Bu yüzden, Türkiye'nin ne bugün, ne de gelecekte üyeliğine sıcak bakmamaktadır. Ancak Türkiye'nin ucuz iş gücü cenneti olması iyi bir pazar olmasını beraberinde getiriyor. Ayrıca Türk Cumhuriyetleri ve Ortadoğu ülkelerine açılmada önemli bir yeri olması Türkiye'yi bütüncül dışlamalarını engellemektedir. O yüzden, gerekli koşulları

yerine getirdiği takdirde alınacağı söylenerek avutulmaktadır. Avrupa avını ürktürmek istemiyor.

AB'nin, Türkiye'yi istememe nedenlerinden biri de, tali olmasına rağmen Kürt sorunudur. Türkiye'den azımlık sorununa ve insan haklarına saygı isteyen Avrupa emperyalistlerinin insan hakkına verdiği değer, öz olarak Türkiye'dekinden pek farklı değildir. Türkiye'nin işbirlikçi nitelikte olması bunu daha aleni ve pervasız uygulamasının koşullarını yaratmaktadır. Egemenlerin, Kürtler'e uyguladığı baskı, emperyalizmin de üstünden atlayacağı bir olgu olmaktan ziyade, uluslararası gündemi işgal eden ve herkesin bir tavır, politika belirlemek zorunda olduğu bir gerçekliktir. Avrupa, TC'nin çeşitli demokratik hakları vermesini, toplumsal olarak sürekli bir kaosu hakim olduğu alan olmaktan çıkmasını istemektedir. Ancak devlet, bu yönlü adım atmaya yanaşmamaktadır. AB'ye mutlaka girilmesi için Anadolü hükümetine direktif verilmesine karşın, Kürtçe eğitimin yapılmasını dahi reddetmektedir. Bölgedeki savaşın basıncıyla her gün sıkışan, buna rağmen en ufak reforma bile yanaşmayan MGK'nın da, AB'ye girmede ne kadar ısrarcı olduğu da ayrı bir tartışma konusudur. En son İtalya'ya yaşanan Kürt göçüne müdahale edilmemesi devletin, bölgede farklı dengelere oynadığı ve Kürt bölgesinde farklı emeller besledikleri anlaşılmaktadır. AB'de bu göçü, Türkiye üzerinde baskı amacıyla kullanıyor/kullanacaktır da.

Ne Avrupa Birliği, ne de Avrupa hüsrانından sonra İsmail ve ABD'yle yakınlaşma, emekçi halkların çıkarına değildir. Avrupa Birliği, girdiği tüm ülkelerde, var olan iktidarların suç ortaklığıyla emekçilere karşı koruncu bir ekonomik-sosyal saldırıya girişmiş ve ülkeleri yıkın haline getirmiştir. Türkiye'de başta işçi sınıfı olmak üzere, tüm ezilen halkın AB'den hiçbir çıkarı yoktur. İşçi sınıfı ve ezilen halklar olarak, bu emperyalist komplamalara karşı örgütlü güçle anti-emperyalist safları sıkılaştırmamız, coğrafyamızdaki devrimlere giden yolda zorunlu bir görevdir.

CHP + DSP + vb'leriyle birlik mi?

Temel DEMİRER

Gündüz Vassaf, "Cennetin Dibi" (Ayrıntı Yay.) adlı yapıtında modern zamanlarda özünü yitirmiş, sahteleşmiş hayat tarzlarının içyüzünü sergileyip, büyük yalanların inandırıcı olduğu ve imajın gerçekle yer değiştirdiği "YDD" fotoğrafını çekerken, bir yanı sıra da Türk(İye) toplumunu anlatır. Ayrıca, yerleşik kavramları irdelediği "Cehenneme Övgü" (Ayrıntı Yay.) adlı yapıtında, insanların pek çoğunun "rıza" göstererek kabullendiği "seçme özgürlüğü" kavramının tutsaklaştırıcı bir yanı olduğunu altını çizen yazar, "Temel özgürlüklerle ilkeleri ihlâl edenlere, hakikat karşısında yalan söyleyenlere karşı cephe almamız gerekmez mi?" diye sorar.

Soruların önemi ortada! Çünkü Jacques Seguela'nın, "ABD de ilk başlarda kovboy ve hırsızlar ülkesi olmasına karşın günümüzde demokrasinin ve özgürlüklerin beşiğidir. (...) Uygarlığın gelişmesi için reklamecilik daha çok kullanılacak. (...) Reklam demokrasinin sponsorudur" (Cumhuriyet, 10 Aralık 1997, s.11) dediği dünyada; imaj gerçekle yer değiştirmiş; reklam demokrasinin sponsoru olmuştur. Ve kamuoyu yoklamaları, insan(lar)ın yönlendirilme ve manipülasyon aracıma dönüştürülmüştür.

Bunda şaşırtıcı bir şey yoktur; liberal bir yazarın deyişiyle artık "Avrupa'nın demokratik ve insan haklarına dayalı aydınlanmacı ideali, gözleri uzağı görmeyen, aç gözlü politikacı, banker ve tüccarlar tarafından kaçırılıp ırzına geçilmiştir." (Hamelink, Cees J., 'Europe and the Democratic Deficit', Media Development, Vol. XL, 4/1993) Dünyanın her yerinde bu böyledir, yani kapitalist egemenlik payandalınının cadı kazanları, birbirinden farksız kaynamaktadır. Örneğin İletişim Vakfı'nın eşgüdümünde, İÜ İletişim Fakültesi ile Diyo-

jen Araştırma ekiplerinin Türkiye'nin 16 ilinde 3491 kişi üzerinde gerçekleştirdiği, "Seçmenin Siyasal Eğilimleri ve Parti Tercihleri-Türkiye" araştırması; olası bir genel seçimde RP'nin yüzde 20.22, ANAP'ın 20.17, CHP'nin 16.36, DSP'nin 12.72, DYP'nin 11.29, MHP'nin 9.11, HADEP'in 3.09, DTP'nin 1.98, BBP'nin 1.95, ÖDP'nin 1.75, diğerleri de 1.37 oranında oy alacağını ortaya koyuyor(muş).

CHP İstanbul Milletvekili Mehmet Sevigen araştırma üzerine "Biz iktidara varoşlar taşıyacak" diyor ve ekliyor: "Geçen iktidar dönemimizde sosyal demokrat politikaları hayata geçiremedik. Bir dönem iktidar ortağı olduk, ancak başbakan olmadık. İçişleri Bakanı olmadık. Ancak muhalefete geçtiğimizden beri varoşlarla CHP yine aynı dili konuşmaya başladı. (...) Türkiye genelinde bizi iktidara başta varoşlarda olmak üzere dargelirli, küçük esnaf, sanatkâr, memur ve işçiler taşıyacaktı. İktidara geldiğimizde onların sorunlarını biz çözeceğiz." (Cumhuriyet, 19 Aralık 1997, s.4). Evet; Adorno'nun, "Yanlış bir hayat doğru yaşanmaz" tesbitini olumlayan iktidarlara cadı kazanını andıran CHP hükûmete hazırlanıyor.

CHP HÜKÜMETE HAZIRLANIYOR

"1998 Seçim yılı olacak" (Radikal, 27 Aralık 1997, s.6) mesajını veren CHP Genel Başkan Yardımcısı Onur Kumbaracıbaşı, "Sağ iktidarlara ekonomiyi karaya oturttu" (SiyahBeyaz, 28 Aralık 1997, s.4) derken; CHP Genel Sekreter Yardımcısı Sinan Yerlikaya da, "CHP bu hükûmete bozuktur ve son derece rahatsızdır. Ülkemiz 1998'e çok güç bir ortamda giriyor" (Radikal, 3 Ocak 1998, s.6) diye ekliyor.

ANASOL-D'yi, "Bizden bu kadar" (SiyahBeyaz, 29 Aralık 1997, s.13),

"Destegimizde bir sınırı var. Bu sınıra yaklaşıyorsunuz" (Radikal, 3 Ocak 1998, s.6) diye uyarıyan Baykal da ekliyor: "1998, bizim için bir kader yılı, bir arayış yılı olacaktır. Türkiye'nin doğrultusunu, rönasını değiştireceğimiz bir yıl olacaktır. İnşallah onu başaracağız. (...) Yeni yapılanma ihtiyacı ortada." (Yeni Şafak, 30 Aralık 1997, s.4) "Demokrasi, devletin halkın emrinde olduğu rejimdir. Türkiye'nin sorunları bu anlayışla çözülür. (...) Türkiye'de zenginler artık süper, mega zengin. Yoksullarsa ağır fakir. Orta direk yok oluyor. (...) Türkiye 1997'de, yanlış yönetildiği için tarihinin en yüksek hayat pahalılıklarından birini yaşadı. (...) 1998, halka sırtını dönmeyen, rantıyeze hizmet etmeyen, gelir adaleti sağlayan, halka hizmet eden bir anlayışın egemen kılınacağı bir yıl olmalı." (Hürriyet, 30 Aralık 1997, s.27) "Aruk sınıra dayandık. (...) Yeni bir çıkış yolu bulunacaktır. (...) 1998 umut yılı. Sol yükseliyor, Türkiye bu süreci yakalayacak. Globalleşme derken bunun sosyal demokrat süreci de var. (...) Hiçbir parti CHP kadar iktidara hazır değil." (Cumhuriyet, 2 Ocak 1998, s.5)

Baykal, MGK'nın umduğunu balamadığı merkez sağa, yine MGK'nın onayıyla yüklenirken Başbakanlık hesabı yaparak şunları diyor: "Türkiye'yi bu noktaya, merkez sağ politikalar, partiler ve liderler getirdi. Her çeşidi denennmiştir, sonucu ortadadır. Bunun altında yatan temel neden, yıllardan beri dayanışmayı, hukuku, emeği, üretimi, tasarrufu ön plana almayan kâğıdı dönme yaklaşımı, fırsatçı arayışları özendirilen merkez sağ politikalarıdır. Bu görülmüştür. Şimdi Türkiye, bu politikaları reddetme ve yeni bir siyaseti arayış iktidara getirme durumundadır. (...) CHP bugün, diğer siyasi partilerden çok daha fazla kendisini iktidara hazırlamış bir parti konumundadır. Kamaoyuna bu hazırlık-

larımızın tümünü yansıtabilmiş değiliz. 1998'de bunu yapacağız ve CHP önümüzdeki yıl yeni kadrolarla zenginleştiğini Türkiye'nin önüne sercektir." (Sabah, 31 Aralık 1997, s.15)

Hükümete hazırlanan CHP'nin birinci adamı, geçmiş icraatından yakinen tanıdığımız Deniz Baykal! "Taşınabilir Lider" adlı yapıtında John Van Maun'ın, "Üstünlük kompleksine kapılmış; gerçeklerden kopmuşluğuyla egosunu denetleyemeyen; sorunların kolektif çözümüne yerine, 'herkes bana hizmet etsin' anlayışının keşifliğiyle davranan kişi" diye tanımladığı, "İktidar hirsına kapılan lider" tiplmesiyle uyum içindeki Baykal'ın "Yeni Sol"cu CHP'sinden, "Kişiyi değil 'ilkelere bağlı parti' isteyen Dr. Engin Ünsal, 'CHP'nin bugünkü konumu ile siyasetin gelecekteki yıldız partisi olması olanaksızdır' deyip ekliyor. 'Geçmişte gençlerin, işçilerin, esnafın sokaklara yazı yazdığı, afişleme yaptığı anımsanır ve bugün parti örgütünün bu işleri genelde para ile birilerine yaptırdığı düşünülürse geleceğe umutla bakmak zorlaşır.'" (Cumhuriyet, 12 Kasım 1997, s.2)

Afşelerini, para ile birilerine yaptıran CHP, "İtiraz edilmeyecek olan bir şeyin başına hiçbir şey gelmez" (Adorno) dengeşinin partisidir. Bu dizaynda CHP, şimdi pirincin taşıyıcı ayıklaya(maya)cağı bir Kurultay sürecine gidiyor. İktidar nimetlerinden uzak kalan CHP'nin, sözde sofuluğunu "Yeni Sol" söylemiyle aştığı gidişat, modası geçmiş Keynesyen tezlerle sarılmış muhalifleri sarsarak; Kararsız Kasım'lığı aşamamış "Yenilikçi Kanat"ın yaşadığı şoku devreye sokarken, CHP İstanbul Milletvekili Ercan Karakaş da, "Sol bir parti olduğumuz tartışılır. (...) Müstahak olduğumuz oyu aldık" (Radikal, 8 Aralık 1997, s.9) diyor. Yani Blair'ın yumurtladığı "cevhre" in, Türkiye'deki işportacı Baykal'ın atı alıp Üsküdar'ı geçtiği bir yolgeçen hanına benzeyen CHP'nde iş çığrından çıkarken, cadı kazanı fokur fokur kaymıyor.

Kadir-kıymet bilmeyen kalp kırmanın, tasfiyeciliğin tam istem çalıştığı CHP'de, şimdi düşünüp taşınmak ve "Yenilikçi Kanat" gibi kulağı tersten göstermemek gerek. CHP konusunda bir kez daha iş başa düştü, bu da, emekçilerin "Yeni Sol"cu CHP'yi yerli yerine oturtmasını 'olmazsa olmaz' kılıyor. Çünkü Kerem Çalışkan'ın çözümlemeleri, "Yeni Sol"ların politikasını açıklamaktadır: "Dünya yeni bir yönetime giriyor: Rasyonel ekonomi, rasyonel yönetim. (...) Sağ-sol ideolojik ayrımı" hızla

önemini yitiriyor. Herkes siyasi liderlerden acil sorunlara akılcı çözümler bekliyor. (...) Çünkü 'emekten yana veya sermayeden yana olmak' gibi eski kafalı sol anlayış birikmiş köklü sorunları çözemiyor." (Yeni Yüzyıl, 13 Kasım 1997, s.2)

"Rasyonel yönetim"ci CHP; MGK patentli restorasyonun vitrinindeki hükümet değişikliğine (yani dünle bugünü birleştirip, geleceğine bağlayan şiddetin sabit kaldığı aksesuarla) aday oluyor. Çünkü derin toplumsal çalkantıların eşliğindeki Türkiye'nin, "Yeni Dünya Düzen(sizliği)"nin ("YDD") yeni dinamiklerine uyum sağlamasını kolaylaştırıp; adaptasyon sorununu ve dış gerilimleri yumuşatmak, içe kapanmayı ve izolasyonu engellemek, yeni tehlikeli fasit daireyi aşmak için, MGK'nın "Yeni Sol"cu bir Truva Atı'na (yani restorasyon solu-na!) gereksinimi var. MGK'nın tektip dayatmacılarından terhis ol(mamamasına rağmen, "sivil" geçinen CHP, MGK restorasyonu için biçilmiş kaftan özelliklerini kazanıyor. Baykal'lı CHP, restorasyona eklenmeye hazırlanırken, açık sağıcı özellikler kazanarak, "eski kafalı sol anlayış"ından kurtulup, "Yeni Sol" enkazını yaratıyor. Bu da sosyal demokrasinin, "YDD" koşullarındaki işlevini bir kez daha kanıtlıyor!

Bilindiği gibi "Re-form"; yeniden biçim vermek anlamına gelir. II. Dünya Savaşı sonrasında ABD hegemonyası ve "Soğuk Savaş" ortamında Batı sosyal demokrasisi, kapitalizmin katlanılmaz yanlarını "refah devleti" ile törpüleyerek, kapitalizmin krizini erteleyip, kitleleri ehlileştirme misyonunu üstlenmişti. Ancak 1980'lerde sosyal demokrasinin evriminde, yeni bir aşama başladı. "Yeni liberalizm" in tüm çözümleri serbest piyasaya havale eden, bireyci ve kâr maksimizasyonunu amaçlayan görüşlerine teslim olan sosyal demokrasi, eski politikalarından, yani kapitalizme demokrasi, planlama ve kamu mülkiyeti aracılığıyla yeniden biçim vermektan vazgeçen "Yeni Sol"u'n, artık hiçbir reformist özelliği kalmamıştır. Kapitalist sömürüyü koruyup ebedileştirmenin ehlileştirici aracına dönüşen "Yeni Sol" ile muhafazakâr partiler arasındaki ayırım çizgileri de kaybolmuş; ve eskinin sosyal-demokrat partileri "YDD'nin ihtirash otokrat partilerine dönüşmüşlerdir.

"YENİ SOL" ENKAZI

"Yeni Sol"un CHP'si hakkında Hasan Fehmi Güneş şunları diyor: "CHP'yi yönetenler boştan korkuluğu. (...) Parti

içinde demokrasi işlemiyor. (...) Türk siyaseti demokratlaşmıyor. (...) CHP büyük bir kurumdur. Onun gerçek terbiyesini almış insanlar var hâlâ, Partiyi esenliğe çıkarma hareketine amuz verecekler az değil. Misyonumu şöyle tanımlıyorum; partideki hizipçi harekete bağkaldırı hareketini yanık tutacağız. (...) Sağ uygulamalara özenerek, biraz da uyduruk laflarla bu değişim ihtiyacını karşılamak mümkün değil. (...) Deniz bey yenileşmeyi, değişmeyi, CHP'nin sağa çekilmesi olarak anlıyor. (...) Yeni sağ politikaları, yeni sol gibi algılıyor. Hedefinin 'CHP'yi merkeze çekmek' olduğunu söylüyor. Sağa kayma amacını değişim olarak algılamak yanlış! CHP ideolojisinden sapmadır." (Gazete Pazar, 19 Ekim 1997, s.14) Ayrıca eski Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Ziya Halis'in de dedikleri var. "Bugün CHP'ye düzen arzı görevi; IMF, Dünya Bankası destekli 'neo-liberal' politikaların ırsazlığı olmadan, sosyal demokrat bir parti kimliğine ve misyonuna yakışır kişilikli bir tavrıdır. Bugün yapıldığı üzere; 'ruh-suz', 'kararsız' bir tavrı bu misyona yakışır politika üretimi önünde ciddi zaafiyetler bulunmaktadır." (Cumhuriyet, 15 Kasım 1997, s.13) İşte iki CHP'linin, güncel CHP tasviri; ne kadar da aet değil mi?

İş bununla da bitmiyor: CHP'nin sekiz PM üyesi, Ziya Halis, Abdulkadir Ateş, Hasan Fehmi Güneş, Halil Çalhoğlu, Salman Kaya, Mustafa Gazalci, Kenan Coşar ve Şahap İnce 10 Kasım 1997'de ortak bir deklarasyon yayınlarak, CHP'lileri "Parti içi demokrasi" için dayanışma ve birlikteliğe çağırıp, şunları diyorlar: "Bu dayanışma; parti içi demokrasiyi tanımayan, öncekim ilkesini yok sayarak seçilme hakkını engelleyen, PM'yi yalnızca onay makamı konumuna düşüren, seçilmiş yönetimleri hilelerle görevden uzaklaştıran, partiden distalayan ve koparan, kendilerine bağımlı yönetimler oluşturmaya amaçlayan, sosyal demokrasinin temel ilkeleriyle özdeş ve niteliğiyle çelişen bir siyaset anlayışını sürdüren, günübirlik politikalarla günü-nü kurtarmaya çalışan, sağ politikalara özenen, ülke sorunlarının değerlendirilmesi ve çözümüne ilişkin sol çözümleri seçeneklerini üretme yeteneğini gösteremeyen yönetimi aşmak için gerekli ve zorunludur."

CHP'nin 8 muhalif PM üyesi yayınladığı bildiri ardından diğer muhalif gruplara işbirliği çağırısı çıkartıp, Murat Karayalçın ile görüşte. Karayalçın ile görüşme sonrasında da "Daha ilk görüş-

mede böyle bir sonuç almaktan memnunuz" diyen Ziya Halis şunları dedi: "Bundan sonra somut adımlar atacağı, yapılan görüşmelerde hazırlık görüşmeleriydi. Sayın Karayalçın bu konularda yapıcı. Dolayısıyla Baykal hizbine karşı demokrasi tarafı olarak parti içinde mücadelemizi sürdüreceğiz. Merkezdekiler delege seçimlerini çığnıyorlar, kendilerine uygun sonuçlar çıkmadığı zaman seçimleri iptal ediyorlar. Bunun gibi binlerce hukuksuzluk var. Bunlar demokrasiye inanmıyorlar, sosyal demokrasiye inanmıyorlar, böyle bir yönetimin olması talihsizliktir. Bu Türkiye için de talihsizliktir." (Ülkede Gündem, 21 Kasım 1997, s.5)

Ağır ve ilginç iddialar Baykal'ın "Yeni Sol" diye pazarlamaya kalktığı "Yeni Sağ"ın gerçek niteliğini deşifre ederken olaylar hızla tırmanıyor. CHP'nin Kurultay süreci artarken; Ankara il Başkanı Haydar Doğan, "Amaç parti içi iktidara değil, ülkede iktidara koymaktır. Genel seçimlerde üyelerin ön seçime katılımı ilkeni genel merkez tarafından ortadan kaldırılmış, parti içi hukuk hiçe sayılarak bir kısım kişiler Meclis'e taşınmıştır. Ankara'da yaşanan bu olumsuz sürecin de sorumlusu yalnızca genel merkez yöneticileridir" (Hürriyet, 18 Kasım 1997, s.26) diyerek istifa ediyor.

Doğan'ın istifasıyla CHP'de ortaya çıkan delege belirleme krizi büyürken; CHP yönetimine karşı tepkili olduğunu belirten Hasan Fehmi Güneş de, "Bunlar birer pailamadır. Onlem alınmazsa korkarım ki, önümüzdeki günlerde bu tepkilerin daha yaygınlaşma tehlikesi var" diyor. Sandık usulüne göre yapılan delege seçimleri sırasında haksızlıklar yapıldığını dile getiren parti içi muhalefette, "Bitsin artık ayrılalım" diyenlerin sayısı her geçen gün artıyor. "Yeni Parti kurulum" diyenlerin karar verine aşamasına geldiği ve her an CHP'den kopabilecekleri ileri sürülüyor. Muhallif PM üyesi Ziya Halis ise, Doğan'ın istifasını, biriken sorunların "Supabı yerinden atması" olarak değerlendiren; CHP yönetiminin Kurultayı kazanmak için gözü kara hareket ettiğine dikkat çekip ekliyor: "Bunların insanları kucaklamak gibi bir derileri yok. İnceldiği yerden kopsun diyorlar." (Radikal, 17 Kasım 1997, s.6) "Baykal yönetiminden kurtulmak gerekiyor. Baykal yönetiminden kurtulmak isteniyorsa, biz bu kurtuluşa katkı sunalım. Biz bu kurtuluşa üyelere ve parti tabanına önderlik yapmaya hazırız ve alternatifiz. Bu yönetim hizipçidir, dar

kadrocudur, tasfiyecidir, ayrımcıdır, mezhepçidir, solcu değildir. Türkiye'nin sorunlarına çözüm bulma çansı yoktur" (Emek, 31 Aralık 1997, s.4)

Örneğin, CHP'nin Elmadağ, Ümraniye, Beşiktaş, Akhisar, Bergama ve Çankaya ilçe kongrelerini Baykal kazandı. Baykal ekibi, uzun bir aradan sonra Çankaya ilçe kongresini, muhaliflerin gücünü ve Çankaya Belediye Başkanı Doğan Taşdelen'e karşı kazandı. CHP PM üyesi Kenan Coşar, alınan sonuçlara ilişkin açıklamada, "Pirus zafeti olmasının ötesinde anlamı yok. Genel merkezin olanaklarını bir ilçe kongresinde yarıtırmak sosyal demokrat parti kimliğiyle bağdaşmıyor. Böyle bir anlayışın partiyi kucaklaması imkânsız. Bir yönetim haksızlık yaparak büyüyemez" (Yeni Yüzyıl, 30 Aralık 1997, s.7) derken; Bergama seçimleri sonrasında "Bu grup parti yöneticisi" imzasıyla yapılan açıklamada da, "CHP'de olanlar düşündürücüdür. Yapılan usulsüzlüklerin, 'sahte liste' düzenleme boyutunda olduğunu düşünüyor, bu sahte işlemin sorumlusu olan İlçe Başkanı hakkında parti tüzüğü gereğince disiplin kovuşturması açılmasını, delege seçimlerinin ve ilçe seçimlerinin iptalini talep ediyoruz" (Emek, 28 Aralık 1997, s.4) denildi.

Ve parti içi çekişmeler nedeniyle iki ay içinde üç yönetim değişikliği yapılan CHP Seyhan İlçe Kongresi'nde kavga çıktı. CHP Genel Sekreter Yardımcısı Erdoğan Yetenç delegeler tarafından dövüldü. (Cumhuriyet, 5 Ocak 1998, s.15) Daha sonra Yetenç'i döven 6-7 kişi, "kesin ihbar" istemiyle CHP Disiplin Kurulu'na sevk edildi. (Ülkede Gündem, 6 Ocak 1998, s.5)

"YENİ SOL"UN CHP'Sİ

"Yeni Sol"cu CHP yönetimi, "İnceldiği yerden kopsun" diyor; kendi dışında, hiçbir şeye yaşam hakkı tanımıyor; parti içi demokrasiyi alabildiğine sınırlıyor. Örneğin "CHP içindeki her değişim ve dönüşüm istemi, CHP'nin değişimciliğine ve CHP'nin dönüşümcülüğüne uygun düşmüyebilir" kaydının altını çizen CHP İstanbul Milletvekili Ahmet Gürüz Ketenci, ekliyor: "Kongre sürecinin yaşandığı bugünlerde, (...) düşünsel temeli olan birlikteliğe, başka bir ifadeyle (katnalar) 'evet', bunun tam aksi olan çıkar oluşturmalarına, ister dinsel, ister etnik, ister bölgesel olan birlikteliğe; hemşeri, aşiret ve şehir beraberliklerine kısaca parti içi (hizbe) 'hayır' denmelidir. (...) Bütün CHP'liler şunu çok

iyi bilmelidir. Siyasette asıl olan siyasal akrabalıktır. Her CHP'li siyasal akrabalığı kan akrabalığının önünde tutmalıdır. Türkiye'nin buna gereksinimi vardır. CHP'nin buna gereksinimi vardır. Toplumda ve rejimde istikrar bununla mümkündür." (Cumhuriyet, 11 Kasım 1997, s.2)

"Toplumda ve rejimde istikrarın" devletçi partisi CHP; "Sosyal demokrat politikalar artık kendisini ortaya koymalıdır. Halk bu fırsatı sosyal demokrat politikaları tanımalıdır. Artık Türkiye'de sol kendisini başka düşüncelerin emrine sokmamalıdır. Tek başına iktidara gelip projelerini uygulamaya sokmalıdır. (...) Türkiye'de sosyal politikalar sosyal demokrasi ile yerleşir" (Baykal, Sabah, 21 Ekim 1997, s.14) diyor. Nedir veya kimler sıcak bakıyor bu politikalar?

Sözü Hasan Cemal'e bırakalım: "İş dünyasının önde gelen adamlarından biri geçenlerde şöyle dedi: Türkiye eninde sonunda sosyal demokrasiyi deneyecek. Bu bakımdan CHP'nin koalisyon hükümetinin dışında kalması iyi oldu. Bütün yumurtaları aynı küfeye doldurmak iyi bir şey değil. İktidar alternatifi olarak Refah yerine Halk Partisi'nin yükselişi herhalde Türkiye için çok hayırlı bir gelişme olur. Sosyal demokrasiyi denemesi... Deniz Baykal ve CHP bu çerçevede çok değişik odaklarda konuşuluyor, tartışıyor. Kabaran bir ilginin göstergesi yalnız sosyal demokrasi'nin doğal tavanında değil, onun dışındaki çevrelerde de dikkati çekiyor. Özellikle iş dünyasında... (...) Son zamanlarda Baykal'la bir kaç kez birlikte olan bir başka işadamı da şöyle dedi: 'Pazar ekonomisini benimsiyor Baykal da. Ayrıca, düşüncelerini çok iyi ifade edebilme tarzı ve karizması da diğer liderlere göre iyi...' (...) Son zamanlarda dikkat çekmeye başlayan Baykal-iz dünyası flörtünün özeti işte böyle." (Sabah, 14 Kasım 1997, s.21) Evet, "Yeni Sol" politikalar; Baykal'ın, iş dünyasıyla flörtünde özetleniyor!

"Yeni Sağ" yönelişin CHP'de yarattığı rahatsızlık, "Yeni Sol"un enkazına eşitlenirken CHP Genel Merkez Yönetimi, kendilerine "Kıyıcı, dar kadrocu, hizipçi" gibi suçlamalar yönelten parti içi muhalifleri ciddiye almıyorlar. Partinin Kurultay sürecini başlatmasından sonra sesini yükselten muhaliflerin çıkışlarını, Kurultaya yönelik hesaplar olarak lense ediyorlar. Parti Meclisi'nde Baykal ile tartışan Hasan Fehmi Güneş başla olmak üzere muhaliflere herhangi bir cezanın verilmesinin söz konusu olmadığını dile getiren parti yönetimi; "Bundan iyi parti

İçeride demokrasi mi olur" (Radikal, 12 Kasım 1997, s.6) diyor.

CHP'ilerin "parti içi demokrasi"den anladığı muhalifleri cezalandırmamak; ne zengin bir "demokrasi" anlayışı değil mi? Ancak, CHP'nin Kararsız Kasım'ı andıran muhalifleri merkezle aynı kanıda değil! Çünkü CHP Meclis Grubu'nda, parti içi demokrasi ve üyelik hukukunun ihlali, sürekli gündem maddesini oluşturuyor. Yenilikçi Kanat üyesi Sivas Milletvekili Mahmut Işık, Kurultay sürecine giren CHP'nin çeşitli örgütlerinde yönetimin, parti içi demokrasiyi ve üyelik hukukunu ihlal ettiğine dikkat çekerek, "Bu konuda önlem alınmazsa ileride telafisi mümkün olmayan vahim sonuçlar doğabilir" uyarısını dile getiriyor. (Radikal, 19 Kasım 1997, s.6)

Başkan Baykal!

Ahmet Taner Kışlalı diyor ki: "CHP'nin 'Blair hayranı' bir önderi var. Partinin adından dolayı Kemalistlerin oylarını alacağını... İngiliz İşçi Partisi'ni zaferle götürme çabıyla ortalarda sağın oylarını kapacağını... Hükümeti 'ba gitti ha gidecek' bir havada utarsa, tepki oylarından yararlanacağını... Kürtçülere ses çıkarmazsa Kürt oylarını aktaracağını... 'Atatürk'ten Menderes'e, Demirel'den Özal'a' herkese sahip çıkınca iktidar yolunun açılacağını hesaplayan bir genel başkan söz konusu. İnce hesapları çok seven bir genel başkan. Ama her nedense, bu kadar ince hesap insanlardaki 'güven duygusu'nu da yok ediyor. (...) Hem Kemalist hem Blair'ci... Azıcık solcu, azıcık sağcı... Ne 'Kemalistim' diyebiliriz ne de 'Kemalist değilim.' Bir 'yeni sol' tutturmuş gidiyor. Ve sayın Baykal'ın söylediklerine bakılırsa, bu azıcık sağa kaymayı gerektiriyormuş. Yani 'yeni sol' aslında 'yeni sağ'..." (Cumhuriyet, 10 Aralık 1997, s.3)

Bunun, yani binlerce kanıt olan "yeni sağ"çılığın bir örneği de Baykal'ın Moon tarikatı lideri Sun Myung Moon'un davetine icabet ederek, ABD'ye gitmesidir. Sun Myung Moon, tarikat lideridir ve Fethullahçılar gibi örgütlenir! Moon'un Türkçesi; ay, mehtap, dolunay, kamer! Ya Nüculuk mu? Onun da, aydınlık, parlı ve parlaklık! Fethullahçıların Amerika'daki vakfının adı ise "Galaxy = Galaksi", yani yıldız kümesidir!

CHP Genel Başkanı Deniz Baykal'ın, Moon tarikatı lideri rahip Sun Myung Moon ile görüşmek için ABD'ye gitmesi konusunda PM üyesi Kenan Coşar, "Bir sosyal demokrat liderin tarikat

örgütlenmesinin çağrısına uymasını içimize sindirmemiz mümkün değildir. Bu gezi, bizim genel başkan ve yönetim için söylediğimiz, parayı sağa çektikleri görüşümüzü de doğruluyor. Bunun somut bir uygulamasıdır." (Cumhuriyet, 29 Kasım 1997, s.4) "Sol, tarikatlardan yardım umarak iktidara gelmez. Bu yolculuk, tarikat yolculuğunun başlangıcı veya uzantısı ise Baykal kimliğinizle size erişilmez başarılar dilerim. Ancak genel başkanlık kimliğinizi geri vermenizi istiyorum" (Hürriyet, 7 Aralık 1997, s.24)

Baykal'ın yanıtı şöyleydi: "Bu tarikatın, tüm dinleri birleştirme gibi bir amacı var. Ben davetli olarak geldim. Biraz kafamı dinleyeceğim yani. Beni partili olarak değil, şahıs olarak çağırıldılar. Ben Moon'u fazla tanımıyorum. Tarikat gibi bir şeyi varmış. (...) Sadece kafayı dinlemeye, bu çağrıyı değerlendirmeye geldim. Lütfen 'Deniz Amerika'ya geldi' diye bir hava estirmeyelim..." (Hürriyet, 2 Kasım 1997, s.5) "Toplanın teması, 21'inci yüzyıla girerken yeni bir dünya vizyonu, adı altında ifade edilmiştir. Barış güvence altına alacak bir toplantıdır." (Hürriyet, 3 Aralık 1997, s.27) "Toplantıların ilkinin açılışını Gorbacov yaptı, ABD başkanları Ford ve Bush katıldı. İngilizler'den, Mısır dan dünyanın dört bir tarafından başkanlar geldi. Onların Moon tarikatıyla bir ilgisi mi var ki katıldılar. Onlar katılıyorsa Deniz Baykal olarak ben de katılırım" (Radikal, 3 Aralık 1997, s.6)

Toktasın Ateş, "Toplanımızın kimi kesimlerinde ilginç bir CHP jobisi var" (Cumhuriyet, 11 Kasım 1997, s.3) dese de; "Ne kadar işbirici ve basit bir açıklama" demek gerçek değil mi?

KARARSIZLAR "MUHALEFETİ"

Biri Baykal, diğeri de muhaliflerden oluşan CHP madalyonunun iki yüzü var. Muhaliflerden Aydın Güven Gürkan'ın, "Özellikle solda bir partiye ihtiyaç vardır. Mevcut sol partiler eğer düzelmezse (...) halk yeni bir parti kurar ve partisini bulur. Biz ona destek veriz" (Radikal, 19 Ekim 1997, s.6) açıklamasının ardından, yine Aydın Güven Gürkan, Ercan Karakaş, Seyfi Oktay ve Şahin Ulusoy, yeni bir parti oluşturmaya çalıştıklarına ilişkin haberleri yalanlayarak, "Hiçbir kimseyle hiçbir koşulda ve hiçbir yerde yeni bir parti kuruluşuyla ilgili görüşme yapmadık. Hiç kimseye işbirliği önerisi götürmedik" açıklaması yaptılar. Siyasetin yenilenmesine ilişkin isteklerini yine-

leyen milletvekilleri, isteklerinin yeni parti arayışıyla ilgisi olmadığını; SHP ve CHP birleşmesinin oy hedefine ulaşmadığı, bütünleştirici ve yenileştirici olmadığı vurgusuyla CHP yönetimini eleştirerek, "Parti yönetimi, seçmenin ve parti üyelerinin bir bölümünü yeni arayışlara ve tercihlere itti" dediler.

Kendilerini "Yenilikçiler" diye lanse eden Kararsız Kasım'ın açıklamasında, CHP'de başlayan Kurultay sürecinin verimli, demokratik, yenileyici ve bütünleştirici olmayacağı ifade edilerek, "Kongreler ve kurultay genel merkez kurgusu doğrultusunda yürütülüyor, yürütülecek" denildi. CHP'nin toplumun yoksul kesimleriyle bağ kuramadığını itiraf eden milletvekilleri, "Sosyal demokrat renk soluklaştı" vurgusuyla, CHP'de diyalog ve verimli tartışma ortamı oluşturmak için çalıştıklarını ifade ederek, "Başarılı olmadık. Ancak parti yönetiminin aksine, hiç bir hizipleşme içine girmedik" vurgusuyla, "Bunların bizim tarafımızdan yapılmaması, CHP yönetimiyle ilgili olumsuzlukları ve buradan kaynaklanan arayışları ortadan kaldırmamıştır. Olumsuzlukların, partimizi nereye götüreceğini yaşayarak göreceğiz" (Radikal, 4 Kasım 1997, s.5) dediler.

CHP'nin kum saati hızla akarken; muhalifler açısından İspanyol filozof George Santayana'nın, "Tarihi hilmeyenler, eski hataları tekrarlamaya mahkumdur" uyarısının anlaşılacağı görülmüyor. Çünkü CHP'li muhalifler, hâlâ CHP ile ilerlenebileceğini düşünüyorlar, oysa bu olanaksız! Baykal'lı CHP, restorasyon soluna oynuyor. "Emek, Demokrasi, Adalet, Kardeşlik, Barış, Eşitlik, Dayanışma" sözcüklerini telaffuz edenlerin artık Baykal'ın "Yeni Sol"cu CHP'sinde yer yok!

21. yüzyıl haritasında yeri olmayan klasik sosyal demokrasinin umutsuz sözcüsü Ercan Karakaş'ın, "Solun yüzyılı aşkın süredir savunduğu temel değerler bugün için de geçerlidir. Nedir bunlar? Eşitlik, özgürlük, adalet, dayanışma, barış demokrasi. Sosyal demokrasi dün olduğu gibi bugün de bu değerlere sahip çıkıyor" (Metin Gülbay-Murat Ören, Geleceğin Solu Solun Geleceği, Çevreciler, Feministler, Kemalistler, Sosyal Demokratlar, Sosyalistler 2000'lere Nasıl Bakıyor?, Alan Yayıncılık, Kasım-1997, s.139) diyen sansürüne gerçekle ihtiyacı yok. Muhalefet, bu gerçeği kavramadan ileri adımlar atamaz. Eğer bugünkü gibi Kararsız Kasım'lıkta ısrar ederse; Seneca'nın deyişiyle, "Gideceğim limanı bil-

medikien sonra rüzgârın yararı yoktur' gerçeğine tesliması kaçınılmazdır!

BÜLENT + RAHŞAN = "DS" P

7 Aralık 1997'deki Kurultay öncesinde DSP'deki muhaliflerin ihraç ve tasfiyesiyle, 76 milletvekilinin 63'e indirildiği ve Ecevit'in, "Meclis'te azalsak da, toplunda çoğaltıyoruz" (Cumhuriyet, 8 Aralık 1997, s.5) dediği DSP mi? İsmet Solak'ın saptamasıyla, "DSP, Ecevit'in partisi"dir. (Hürriyet, 8 Aralık 1997, s.30)

Ahmet Taner Kışlalı'nın ifadesiyle, "DSP görkemli bir kurultay yaptı. (...) Her şey vardı ama seçim heyecanı yoktu. Çünkü 'tek seçici' delegeler adına gereken seçimi önceden yapmıştı. Sistem? Seçim tavandan, onay tabandan. Örneği demokratik partilerde yok. Otoriter partilerde var. 'Eğim ve ben'... DSP bu söylemi yapılaştırmış durumda" (Cumhuriyet, 10 Aralık 1997, s.3)

Elbette yok: "Tek sesli koro: Rahşan Ecevit DSP'ye 'parti komiseri' oldu. DSP'nin 4. Olağan Kurultay'ında Bülent Ecevit dışında kimse konuşulmadı. Kurultayda oluşturulan 'Genel Merkez Örgütlenme Kurulu'nun başında Rahşan Ecevit bulunacak. Bu kurul, 'gerektiğinde' kongrede herhangi bir organa seçilen bir kişiyi azletme yetkisine sahip." (Yeni Yüzyıl, 8 Aralık 1997, s.1) "DSP artık iki kişinin güdümünde" diyen Zihni Erdem ekliyor: "DSP'nin 4. Olağan Kurultay'ında gidilen tüzük değişikliğiyle, 'lider partisi' niteliği, Rahşan Ecevit'in de ağırlığının artırılmasıyla pekiştirildi. Genel Merkez Örgüt Kurulu, DSP'nin en yetkili organı haline getirildi. Bu kurul, kongrelerde herhangi bir organa seçilen bir kişiyi gerektiğinde görevinden azletme yetkisi tanındı. (...) Rahşan Ecevit'i 'Süper Genel Başkan Yardımcısı' haline getiren tüzük değişiklikleri de eklendi" (Radikal, 9 Aralık 1997, s.6)

"DSP" hakkında Koray Düzgören de şunları ekliyor: "Şu anda iktidara ortak bir parti... Sistemin en güvenilir temel taşı... Hatta kimilerine göre MGK'nın siyasal temsilcisi... 'Tartışılmaz ulusal politika' olarak belirlenen yaklaşımların, 'konseptlerin' destekçisi... Laiklikten yana, dinci faaliyetlere ve dincilere fena halde karşı... MGK'nın aldığı 28 Şubat kararlarının yılmaz savunucusu... Vesaire, vesaire... (...) Özgürlükler konusunda acelesi yok... Türkiye'nin bir Kürt sorununu olmadığını savunuyor... (...) Partinin başında 'sol' kelimesi var ama partinin solla yakından uzaktan ilgisi bulun-

muyor. Aslında DSP'nin asıl özelliği milliyetçi oluşu... Bir diğer özelliği ise, isminde 'Demokratik' lafının oluşu... Ama sadece laf olarak demokratik... (...) DSP'nin üye kayıt sistemi Anayasa'ya ve Siyasi Partiler Kanunu'na aykırı. DSP'de her yıl veya bir yıldan daha kısa periyotlar içinde yapılan üye kayıtlarını yenileme işlemleri sırasında 'istenmeyenlerin' kayıtları kâğıt üzerinde siliniyor. Hiçbir üyenin parti içinde hukuksal bir garantisi bulunmuyor. Hiç kimse partinin kaç üyesi olduğunu bilmiyor. (...) Üyelik tek taraflı bir süreç olarak işliyor. Hiçbir parti üyesi, kendi üyelikini kanıtlayacak bilgi veya belgeye sahip değil. (...) DSP'nin demokrasi düşmanlığı tescil edilsin istiyorum..." (Radikal, 5 Aralık 1997, s.8)

Ama bu rezilliğe karşı İsmail Cem, suratı kızarmadan şunları diyor: "Türk solunun üzerinde gelişebileceği sağlam teorik zemini 1960'lardan beri oluşturulan siyasal akımın siyasal temsilcisi kimliğiyle DSP, günümüz Türkiye'sinde arıyan bir öneme sahiptir. Çünkü günümüz Türkiye'si, kritik bir dönemde, zorlu tercihler yapmak, bunları doğru yapmak durumundadır. (...) Böyle bir yol ayrımında, DSP, geleceğin umut Türkiye'sini gerçekleştirmek misyonuna, solun birikimini ve bütünlüğünü, sorumluluğunu ve ortak aklını katmak amacının sahibidir." (Sabah, 7 Kasım 1997, s.9)

İsmail Cem'in "saptaması" ne kadar gerçekçi? Ya da kurultay niyetine "Eco-Show" düzenleyen DSP'nin kemikleşmiş ve muhalifsiz aile boyu liderliği, Yalçın Bayer'in resmettiği olumsuzluktan muaf mıdır: "İlk iktidar Kurultay'ında; Ecevit'in söylemleri, TGRT'deki programını severek izledikleri İzzet Altınmeşe, folklor ve semah gösterileri, 'Çile Çiçekleri' ne eleştiri vardı, bu grubun muhtemel gösterisini dağıtmak amacıyla getirilen ifaiye ekipleri vardı. (...) DSP hep aynı, değişen bir şey yok" (Hürriyet, 8 Aralık 1997, s.27) gerçeği var!

CHP, DSP, VB'LERİNİN İŞLEVİ

MGK politikalarıyla yıldızları parlatan CHP, DSP, vb'lerinin işlevi nedir? Cemil Gündoğan'ın ifade ettiği gibi, "Türkiye'nin uzunca bir süredir büyük bir altüst oluş sürecinden geçtiği biliniyor. Yapının bütün hücreleri çözülüp kendi aslı unsurlarına doğru dağılıyorlar. Sonra bazen tek başlarına, bazen de başka yapı unsurlarıyla birleşip yeni

oluşumlar meydana getiriyorlar. Kürt direnişinin hızlanıp açığa çıkardığı bu süreç, diğer akımlarda olduğu gibi, 'sol' milliyetçi akımda da rahatlıkla gözlenebilir. Milliyetçi 'sol', son yıllarda açık bir biçimde sosyal faşist bir niteliğe bürünüyor. (...) Türkiye'de 'sol' veya 'sosyalist' milliyetçi akım, ki bunlar Ecevit'in DSP'sinden Perinçek'in İşçi Partisi'ne, Cumhuriyet gazetesinden (egemen çizgiyi kasdediyoruz) Atatürkçü Düşünce Derneği'ne kadar uzanan genişçe bir yelpazeye yayılıyorlar, giderek sosyal faşist bir nitelik kazanıyor. Daha doğrusu sözkonusu çizgiye içkin olan ve geçtiğimiz süreçlerde de zaman zaman kendini dışa vurarak duruma giderek alenileşiyor." (Ülkede Gündem, 20 Aralık 1997, s.3)

CHP, DSP, vb'lerinin yıldızları parlatan MGK restorasyonunun, Kemalizm'i rehabilite eden "sosyal faşist" desteğe ihtiyacı var. Çünkü, Türkiye otoriterlik ile sıradan faşizm arasında gidip gelen bir coğrafyadır. Geç kapitalizmin sarıldığı kesitlerde tekelleri sermaye ile militarizmin ittifakıyla devreye sokulan sıradan faşizm; bireyi ve özgürlükleri yok eden, herkesi "kutsal devlet" in bir neferi olarak hizaya sokan, toplumu "ulusal çıkar" etrafında kümelenmiş bir sürü olarak gören korporatist düzenlemelerdir. Toplumsal sindirilmişlik ve korkuya örgütleyen sıradan faşizmin korporatist düzenlenmesinin merkezinde "kutsal devlet" durur. "İç ve dış düşmanlarla kuşatılmışlık" sendromunu daima canlı tutan sıradan faşizm için ordu, polis ve devlet terörünün dokunulmazlığı vardır. Parlatıcı kurullarla birlikte ve toplumun apolitizasyonu ile varolabilen sıradan faşizmde siyaset, "kutsal devlet" in tanım ve kontrolünde tutulduğu bir alandır. Siyasal otoritenin her alana el attığı düzenlemede "Muhalefet" in sınırını da, "kutsal devletin müsamahası" kuşatır.

"Yükselen değerler adı altında yeni mandacı, gerici, Kürtçü, işbirlikçi haini, zehreli katili el ele, kol kola Türkiye'nin ufkunu karartmak için var gücüyle çalışıyor" (Ümit Zileli, Cumhuriyet, 1 Ocak 1998, s.15) bcazeri manipülasyonlarla sindirilmiş hiçlenmişliğiyle korkak Türk(İye) toplumu, devletle hesaplaşacak cesaretini yitirmiş ve devlet gerçeğini unutmaya ya da sosyal faşistlerin yutturmacalarıyla algılamaya yeğlemiştir. Örneğin, Cindoruk bile, "Çetelerin cirit attığı ülkede devletin sorgulanması gerekir" (Hürriyet, 27 Aralık 1997, s.28) derken; Toktamış Ateş, "Bunlar 'hükümet' ve 'devlet' kavramlarını karıştırıyorlar. Bizimki gibi özürü de olsa bir demokra-

side, herkesin 'hükümete karşı' olma hakkı vardır. Hatta o hükümeti 'gayri-meşru' da görebilirsiniz. Ama hiç kimse de, 'devlete karşı' olmak hakkı yoktur. Hele o devleti 'gayri-meşru' görmek için çok somut kanıtlar göstermek gerekir" (Cumhuriyet, 23.12.1997, s.3); ya da yeni yıl yazısında 'Cumhuriyet' gazetesinin başyazarı, "Türkiye açısından 1997 önemli bir yıl sayılmalıdır. (...) Aradan buca yıl geçmesine karşın, geriat laikliği tehdidi eder konuma geldi. Oysa laiklik demokrasinin olmazsa olmaz koşulu değil midir? Uzun yıllardan beri bu sakinçali eğil düzlemde ülke kayarken, ilk kez 1997'de, karşı devrime 'dur' diyebilecek güçlerin bütünleştikleri görüldü. Bu başarı, iyimserliğimizi destekleyecek güçtedir; ama gidişattan geriye dönüş olmazsa" (Cumhuriyet, 1 Ocak 1998, s.1); ve ya Doğu Perinçek, "Altı ÖK'un Devletçilik ve Devrimcilik okları şahlandırmalıdır" (Cumhuriyet, 28 Aralık 1997, s.3) demektedir bir beis görmemektedir!

Hatta, "YDD ve Sevrçiliğin Hortlaması" yazısında "Teori" dergisi, "Kürt sorunu üzerine savunulan Sevr ve Sevrçilik" (Ekim-1997, No:93, s.2) demojillerine sarılan "İşçi" Partisi; Mehmet Bedri Gültekin'in, "Sevr ya da Lozan, Kâlelik ya da Özgürlük" (yaga, s.3-11); Hasan Yalçın, "Mihri Belli'yi Sevr'e Götüren Süreç" (yaga, s.12-22) adlı yazılarında egemenlere akıl hocalığı dahi yapmaktadır. Bu elbette sebepsiz değildir. Doğu Perinçek, "Devrimci Cumhuriyet için Sol Güçbirliği İktidarı" adlı yazısında baklayı dilinin altından çıkararak şunları demektedir: "Gelenen noktada DSP ve CHP'ye devrimci bir arkadaş gerekiyor. (...) İşçi Partisi, CHP ve DSP'nin yeniden kendi devrimci köklerini bulmalarına ve yanlarına gelmelerine, küçük kardeşleri olarak katkıda bulunabilir. DSP ve CHP'yi tek bir partide birleştirmenin gerçekçi olmadığı görüldü. Ancak partilerin bağımsız varlıklarını koruyarak bir seçim iktidarı ortaklığı gerçekleştirmelerini hedefleyen proje, gerçekçidir. DSP, CHP ve İşçi Partisi, Devrimci Cumhuriyet programını kabul eden diğer güçleri de yanlarına alarak, Türkiye'yi yönetebilir ve ülkemizin ufkunu açabilir." (s.51-52)

"SOLDA BİRLİK": CHP VE DSP İLE Mİ?!

Murat Karayalçın'ın başını çektiği 'Sosyal Demokrat Hareket Dergisi'nde, "Türkiye'de varolan siyasal ve toplumsal sistem bütünüyle çürümüş olma-

sı(yı)la" (...) bugün gelinen noktada TC., tarihinin en ciddi kriziyle karşı karşıya bulunmaktadır" (No:6, Mart-1997, s.24) denilip; bu duruma çözüm olarak şu öneriliyor: "Solda birliktelik artık 'olsa iyi olur' denilecek durumdan çıkmış, bir zorunluluk haline gelmiştir. Her şey bir yana, merkez sağdaki gelişmeler de solda birlikteliği bir zorunluluk durumuna getirmiştir." (yaga, s.2)

Burada durup sormalıyız: Bu talebi kiminle karşılayacağız? CHP ve DSP ile mi? Eğer bu öneriliyorsa; yandığın çapını yansıtmak için naklederek ilerleyelim. Örneğin 'Sosyal Demokrasi Vakfı' (SODEV) Genel Sekreteri Yetkin Aröz şunları diyor: "Türkiye uzunca bir süredir kendi aklıyla yönetilen bir ülke olmaktan çıktı. Aklı 'iğdiş' edildi. (...) Devlet gemisi yıllardır, devlerin ülkesinden estirilen 'küreselleşme ve özelleştirme' kasırgalarının önünde sürüklenip gidiyor. Devlet önce kendi kurumlarını çökertip çalışamaz hale getiriyor. Sonra da özelleştirip, özelleştirmeye övgüler düzüyor. Ne yazık ki sosyal demokrat ya da demokratik sol olduğunu söyleyen partiler de, kendi çözümlerini üretmekten uzak aynı akıma kapılmış sürükleniyor. Düzensiz ve pusulasız. Bize ne oldu böyle? Bir düşünün bakalım, biz ne zamandan beri 'Bu düzen değişecektir' diyemiyoruz?" (Cumhuriyet, 27 Kasım 1997, s.2)

Aröz'ün eleştirilerine, CHP MYK Üyesi Enis Tütüncü'nün "yanıtı" da şu: "Yeni CHP kavramı iki gerekçeyle dayanılarak ortaya atılmıştır. Bunlardan birincisi, dünyanın bilgi çağına girmekte olduğu bir zaman kesitinde CHP'nin bilinen devrimci özünün, yeni bir anlayışla ön plana çıkarılması ihtiyacının vurgulanmasıdır. İkincisi, Türkiye solunda, İngiltere'deki yeni sol hareketinden çok önce, başlatılan yenileşme hareketinin CHP'nin yeni programına yansıtılması gerektiğinin belirtilmesidir." (Cumhuriyet, 9 Aralık 1997, s.2)

Tütüncü'nün "sudan sabundan açıklamaları"na katılmak, ne kadar mümkün? Gerçek, "CHP'nin aba altından sopa gösteren bir sağ parti" olduğunun altını çizen ANAP Çanakkale Milletvekili Hikmet Aydın'ın sorusunun yanıtında değil mi: "SHP zamanında yaklaşık 74 il başkanından 53 tanesi müteahhit miydi? Şunu soruyorum, yanıtınız 'evet' ise onlara diyet borcunuz mu var?" (Emek, 28 Kasım 1997, 4)

CHP ve DSP ile "sol birlik" olur mu? "Olur" diyenler varsa eğer, gerçekten koparılmak istenen şeyi "yeni sağ" a

ait olduğunu inkâr edebilir? Ya da Birleşik Metal-İş Kongresi'ndeki konuşmasında, ülkenin durumunun vahim olduğunu söyleyen Ufuk Uras'ın, şairlerin yazarların yakıldığını, dağdaki çobanlara kurşun sıkıldığını, işsizliğin belini kıldığını, emeklinin maaş kuyruklarında boğulduğunu ve sermayenin emekçiler üzerinde tahakküm uyguladığını belirterek, "Meclis'teki partiler tahale partileri ve savaş partileri olmuştur. (...) Artık bunlara dur diyeceğiz. Bunları tarihin çöplüğüne atmalıyız" (Ülkede Gündem, 22 Kasım 1997, s.6) demesine; solun birlikteliğine katıldığını ama, bunun il-keli ve alanlardaki mücadelenin birlikteliğe olacağına, ve Türkiye'de yaşanan vahşetten sorumlu olan ve GB'ye katılmak için çaba harcayanlarla, MGK'yi ve özelleştirmeyi savunanlarla, devrimci ve sosyalistleri sermaye ve temsilcileriyle uzlaştırmaya uğraşanlarla (DSP ve CHP) bir arada olmayacaklarını da vurgulamasına kimin ne diyeceği olabilir?

Kitlelerin sosyalizme ve devrime yabancılaşmasını geride bıraktığı; toplumsal dinamiklerin canlandığı Türkiye'de, restorasyonun şansını gelişimini ya açık zorla bastırmaktan ya da sosyal faşist manipülasyonla nötralize etmekten geçiyor. İkilem böyleyken ötekilerin solu ne yapmalı mı? 3 bin yıl önce bir Anadolu tapınağında günümüze kalan yazıttaki Xsentius adının, bir filozofa mı yoksa Fethiye-Kaş karayolu kenarındaki antik Likya kenti Ksantos'a mı ait olduğu hâlâ bilinmiyor. Ama bilinen şey Xsentius'dan bugüne ulaşan şu satırların, ötekilerin solunun yapması gerekenler içinde yol gösterici olduğu: "Gürültünün patirtinin ortasında sükunetle dolaş; sessizliğin içinde huzur bulduğunu anımsa. (...) Kimseye teslim olma. İçten ol; telaşsız, kısa ve açık seçik konuş. Başkalarına da kabak ver. Karşıdakiler aptal ve cahil oldukları zaman bile dinle onları. Çünkü dünyada herkesin bir öyküsü vardır. (...) Olduğun gibi görün ve göründüğün gibi ol. Sevmediğin zaman sever gibi yapma. Çevrene önerilerde bulun ama hükmetme. (...) Kaybetmeyi, ahlaksız bir kazanç edinmeye tercih et. İkincinin acısı bir an, ötekinin vicdan azabı ise ömür boyu sürer. Bazı idealler, o kadar değerlidir ki o yolda mağlup olman bile zafer sayılır. Bu dünyaya bırakacağın en büyük miras, dürüstlüktür. (...) Yapamayacağın şeylerin, yapabileceklerini engellemesine izin verme." (Çağdaş Türk Dili Dergisi, Aralık-1997)

Asya kaplanları kağıttandır!

Sinan GÜLEN

Bir yalancı çoban durumuyla karşı karşıyayız gibi. Yalancı çobanın kurtların saldırdığı için yaptığı gürültü inancındıncılığına yitirdiği gibi burjuvazinin dünya çapındaki krizi sol çevrelerde pek ilgi görmüyor. Emperyalistler büyük bir telaş içinde, ama solcularımız "ne olmuş yani kapitalizm zaten her zaman krizde" havalalarında. Oysa durum hiç de öyle "sürekli kriz" söylemleriyle geçirilecek gibi değil.

Su anda Asya-Pasifik ülkeleriyle sınırlıymış gibi gözüken ama tüm dünyada panik havası yaratan bir kriz var. Ve bu kriz "sürekli kriz"den farklı bir şey. Bu kriz başta Japonya olmak üzere giderek AB ve ABD'yi içine alıyor. Onun içindir ki, yıllardır "sürekli kriz" içindeki emperyalistler, son zamanlarda olmadıkları bir telaş içindedirler. Krizin, Asya-Pasifik ülkelerinden kendilerine sirayet etmemesi için dört dönyörlük. Kriz, Asya-Pasifik'ten henüz kendilerine ulaşmadı. Ulaşmaması için de, krizi çıktığı yerde boğmaya çalışıyorlar. Başta ABD olmak üzere bepsi krizdeki ülkeleri kurtarma telaşında. Ama bu "kurtarma"nın içinde bir hinlik olduğu düşünülmeli. Bir kere "kurtarıcı"nın eline düşülmeye görsün... Kurtarıcıdan kurtulmak gerekir çoğu kez.

Kriz üzerine herkesin ağız birliği etmişcesine yaptığı bir benzetme var. "Domino taşları" gibi birbiri ardına krize giren ülkeler. Bu benzetme, gelişmelerin seyrine baktığımız-

da çok yerinde. Asya-Pasifik ülkelerini birer domino taşına benzetmeye devam edersek, bunların sırayla "yıkıldığını" görebiliriz. Tayland'la başlayan kriz, Malezya, Singapur, Endonezya, Hong Kong, Güney Kore ve Japonya'ya sirayet etti.

Hızla büyüyen Asya-Pasifik ülkelerinin arkasında dış-finans kurumlarının destekleri önemli yer tutuyordu. Dış finans kurumları bu ülkeleri paraya boğmuştu. Önceleri iyi giden büyümeye, verilen borçların vadesi gelince kriz de kapıyı çaldı. Bu ülkeler verilen kredileri istihla yutmuşlardı, ama geri ödemeyi unutmışlardı. Açıkcası dış finans kurumlarınca şişirilen, yaratılan "Güney Kore mucizesinin" sonu gelmişti.

Krizin başlangıcı Temmuz ayına kadar gidiyor. Temmuz 97'de Tayland devalüasyon yapmak zorunda kaldı. Bu da krizin başlangıcı olarak görülüyor. Oysa Tayland'da sorunlar daha önceleri kendisini göstermeye başlamıştı. Şubat ayı başlarında Somprosan şirketi dış kredilerini ödeyemedi. Tayland'ın en büyük finans kuruluşu Finance-One, Mayıs ayında iflastan kurtarılamadı. Haziran ayında Tayland IMF'yi yardıma çağırırken para birimi Bahi'da değer kaybediyordu. Aralık ayına gelindiğinde ise 58 finans kuruluşunda 56'sı iflas etmişti.

Diğer ülkeler de hemen hemen aynı durumlarla karşı karşıyaydı. Malezya para birimi Ringgit önemli değer kaybına uğradı. Singapur doları aynı akıbetten kurtulamadı.

Endonezya para birimi Rippi'nin

daha fazla değer haybetmemesi için, Ağustos'ta faiz oranlarını yükseltti. Ama bu da yeterli olmadı. Kasım'da 16 banka kapanmak zorunda kaldı. Resmi olarak 117 milyar Dolar dış borcu olduğu söylene de, Endonezya'nın 200 milyar Dolar civarında dış borcu olduğu söyleniyor.

Hong Kong'da ilginç değişimlere sahne oldu. Örneğin 15 Ağustos'ta, bir gecede, faiz oranları yüzde 8'den yüzde 153'e yükseldi. 22 Ekim'de ise gecelik faizler yüzde 7'den yüzde 300'e çıktı. Borsa'da önemli oranda düşüşler gözlemlendi.

Fakat gözler en çok Güney Kore ve Japonya'nın üzerindiydi (bir ölçüde de Endonezya diyebiliriz). Japonya bölgenin lideri görünümü ve ekonomik gücü yönüyle izleniyordu. Güney Kore ise bölgenin merkezi olması, özellikle batıyla olan yoğun ekonomik ilişkileri nedeniyle dikkatle izleniyordu. Zira Güney Kore'de durmayan bir krizin nerelere sıçrayacağı düşünülmek bile istenmiyordu.

Bir zamanların göz kamaştırıcı Güney Kore mucizesi iflasın eşiğine gelmişti. 97 yılı boyunca yaşanan gelişmeler herkesi şaşkına uğrattı. Nasıl uğratmasın, dünyanın 11. büyük ekonomisine sahip Güney Kore'yi finansal kriz sona yaklaştırmıştı. Finansal kriz, Güney Kore'nin 12. büyük holdinginin vadesi gelen 220 milyon dolar borcun ödenmemesi nedeniyle iflasına yol açtı. Aralık 97 başındaki bu olay, daha sonra Kia ve Hyundai otomotiv fabrikalarının üretimi durdurmasına neden oldu. Çünkü iflas eden Holla Grup ürettiği oto-

motiv yedek parçalarını Kia ve Hyundai'ye satıyordu.

Aralık ayında Güney Kore için kötü gidiş sadece bunlardan ibaret değildi. Önce dokuz ticari banka kapandı, ardından 5 ticari bankanın işlemleri askıya alındı. Diğer ülkelerde olduğu gibi G. Kore'nin para birimi de önemli değer kaybı içinde.

Güney Kore'deki durumun vehametini belki de en iyi 18 Aralık'ta seçilen yeni devlet başkanı Kim Dae-Jung'un sözleri ortaya koyuyor:

"Bugün mü, yarın mı iflas edeceğimizi bilmiyorum. Ekonomik durumumuzu öğrendiğimden beri uyuyamıyorum, tamamen şaşırmış durumdayım. Dibe vurmış durumdayız. Bir aylık süremiz kaldı. Hayır, belki de bir günlük... Sanki ölmekte olan bir adamın son nefesi gibi. Ortam çok tehlikeli" (Y. Y. 24 Aralık 97)

Japonya'nın da kriz içinde olması ilk başta garip gelebiliyor. Ne de olsa Güneydoğu Asya'nın lideri, dünya ekonomisini güçlü ülkesi olarak neredeyse sorunsuz bir ülke olarak görülebilirdi. Ekonomisiyle AB ve ABD'ye kafa tutmuyor muydu! Fakat kriz büyük küçük dinlemiyor. Domino taşı geldi ve Japonya'nın da üstüne devrildi.

Aslında Japonya 90'lı yılların başından beri bir durgunluk içindeydi. Bu durgunluk kendini pek hissettirmiyordu. Ta ki domino taşının üstüne düşmesine kadar. 1997 Kasım, Japonya için pek de iç açıcı geçmedi. 3 Kasım'da aracı kurum Sanyo iflas etti ki, bu 1945'ten beri ilk defa bir aracı kurumun iflastı. Japonya'nın 20 büyük bankasından biri olan Hokkaido Takushaku Bank battı. 26 Kasım'da Tokyo City Bank, iflas etti. Ama en önemli gelişme Japonya'nın dördüncü, dünyanın ise 11. büyük aracı kurumu Yamaichi'nin iflastı.

Yine de Japonya'yı diğer Asya-Pasifik ülkelerinden ayırmak gerekiyor. Japonya'nın krizi farklı bir tarzda ortaya çıkıyor. Japon bankalarının ve aracı kurumlarının Asya-Pasifik ülkelerine verdikleri kredilerin kriz nedeniyle geri dönmemesi asıl sıkıntıyı yaratan. Yoksa diğerleri gibi dış borç

ve finans açığı değil.

Japonya'nın Asya ülkelerine borç veren bir ülke olması, sorun yaratıyor. Zaten ekonomik durgunluk içinde olan Japonya'nın, verdiği kredilerin de geri dönmemesiyle birlikte mali sistemi vurgunu yedi. Zaten sorunlu olan mali dengesi iyice açık verdi.

Japonya'nın sorunu sadece geri dönmeyen krediler değil, ihracatının %44'ünü krizdeki Asya-Pasifik ülkelere yapıyor olmasıdır. Kriz, Japonya'nın ihracatında önemli gedikler açacak gibi. Önümüzdeki günler, Japonya için krizin daha da derinleşeceğini gösteriyor.

KRİZİ ÖNLEME ÇABALARI

Krizin çıkış yeri olarak görülen Tayland'ın krizden çıkması için başlarda Japonya destek vermişti. Fakat Japonya'nın içinde bulunduğu durgunluk, verdiği desteğin yetersizliğini ortaya koymakta gecikmedi.

Asya-Pasifik ülkelerini saran kriz'i önlemek için, krizdeki ülkelere yardım ve kurtarma planları yapılıyor. Ama krizden ilk kurtarılan olan Güney Kore olmalıydı. Bölgenin kriz merkezi durumundaki Güney Kore'deki kriz önlenemezse, gelişecek sorunları kimse görmek istemiyordu. Bunun içindir ki IMF tarihinin en büyük yardım paketini Güney Kore için açtı. IMF, Güney Kore'ye 57 milyar dolar yardım öngördü.

IMF'nin şimdiye kadar görülmemiş ölçüdeki para yardımının esas olarak iki nedeni olduğu görülüyor ve bu iki nedenin de G. Kore'ye iyilik için yapıldığı ortada. Birincisi, yapılacak yardımlarla G. Kore'de krizi yaştırmak ve böylece krizin Asya-Pasifik ülkeleri dışına çıkmasını önlemek. G. Kore'deki krizin tüm "küre"yi etkileme durumu olmasaydı, sanırız IMF bu kadar eli açık olmazdı.

İkinci olarak, IMF, bu yardımla birlikte Güney Kore ekonomisinde etkinliğini kurmak istiyor. Zaten yardım anlaşmasında yer alan maddeler Güney Kore ekonomisi için önemli yaptırımlar getiriyor. Bunlardan en

önemlisi olan, şirketlerdeki yüzde 26 olan yabancı sermaye limitinin yüzde 50'ye çıkarılmasını Güney Kore kabul etmek zorunda kaldı. Yaptırımlar bununla da sınırlı değil. Güney Kore ekonomik büyümesini yavaşlatarak büyüme hızını %3'de tutacak, enflasyon ise %3'ün altında tutulacak. Ve bu anlaşmanın hemen ardından dokuz banka kapatıldı, beş bankanın işlemleri ise askıya alındı. IMF'nin diğer en önemli yaptırımı ise Güney Kore para birimi Won ile ilgiliydi. Güney Kore para birimi Won'un Dolar karşısında dalgalanma limiti Kasım 97'ye kadar %2 idi, Kasım 97'de %10'a çıkarıldı. Bunu da yeterli görmeyen IMF yapılan yardım anlaşmasının koşullarından biri olarak limitin kaldırılmasında ısrar etmişti. Anlaşmanın ardından Won'un Dolar karşısında dalgalanma limiti kaldırıldı. Bu da Won'u Dolar karşısında korunmasız bir hale getirdi. Güney Kore'de devletin tüm kontrol mekanizmaları kaldırıldı. Döviz piyasasının, faiz sınırlarının ve sermaye akışının Güney Kore devletinin rolünden çıkarılmasında sonra, Güney Kore ekonomisiyle istenildiği gibi oynanabilecek ve spekülasyon yapılabilir.

3 Aralık 97'de imzalanan anlaşmanın ardından, G. Kore'de muhalefetten sert tepkiler geldi. Bunların en çarpıcıları, Joangang Ilbo gazetesinin "Güney Kore, önümüzdeki üç yıl için ekonomik bağımsızlığını önemli ölçüde kaybetti" ve Kyung Hyang Shinmun gazetesinin "3 Aralık'ta IMF'ye verilen vekaleti unutmayın" başlıkları idi. Muhalefetteki, Yeni Politikalar için Ulusal Kongre Partisi Başkanı Kim Dae-Jung 3 Aralık gününü "ulusal ekonomik utanç günü" olarak nitelendi (Kim Dae-Jung'un 18 Aralık'ta iktidara geldikten sonra görüşlerinden çarkıtməsi de ilginçtir.) Halk da ulusal onurunun, ayaklar altına alındığını düşünerek yöneticileri protesto ediyor.

Kriz'in faturası her zaman olduğu gibi çalışanlara çakartılıyor. G. Kore'de devlet, söktör çalışanlarının ücretlerini dondurdu. Kamu alanında da benzer ve giderek özel sektörle aynı-

laşabilecek uygulamalar yapılmak isteniyor. G. Kore yetkilileri kamu alanında çalışanların 1998 yılı ikramiyelerini kaldırıp, maaşlarda kesinti yapmayı ve yeni çalışan almanayı planlıyor. Hatta yıllık ücretli izinlerin ücretsiz izine dönüştürülmesi üzerinde duruluyor.

G. Kore Devlet başkanı Kim Dae Jung, enflasyonun yükseldiği, işsizliğin arttığı, çok sayıda şirketin iflas ettiği ülkesinin 1950 Kore savaşından beri en zor dönemi yaşadığını söyleyebiliyor.

Kim Dae Jung, "biz, ülke içinde engellerle karşılaşan reformları gerçekleştirmek için bu fırsatı kullanmalıyız" diyerek esas niyetlerini de ortaya koyuyor.

Kriz, zaman zaman kimi iyimserlik havalara rağmen rotasında seyreliyor. Kimi zaman ABD'nin, kimi zaman IMF ve Dünya Bankası gibi kuruluşların verdikleri yardım sözleri, Asya-Pasifik ülkelerinin para birimlerini ve borsalarını olumlu etkiliyor. Bu etki, bu krizin durduğu ya da en azından durma sürecine girdiği yorumuna yol açıyor. Fakat bu "yalancı bahar" kısa sürüyor. Batan bir finans şirketi ya da iflas eden bir banka krizin öyle kolay kolay durmayacağını gösteriyor. Onun için anlamlı iyimserlik havaları, gerçeği yansıtmıyor.

Bir diğer ilginç nokta:

1996 yılı Asya-Pasifik Ekonomik İşbirliği (APEC) toplantısında Asya ülkeleri ABD'ye ders vermiş, ahkam kesmişti. Bir yıl sonra Kasım 97'de yapılan APEC toplantısı ise ABD egemenliğinde, ABD'nin "biz her şeyi hallederiz" havasında geçti. 26 yılında kaplan kesilenler, 97 yılında süt dökmüş kedilere dönmüştü.

KRİZ, AB VE ABD'YE BULAŞIYOR

Kriz, Asya-pasifik ülkeleri ile sınırlı gözüküyorsa da Avrupa ülkelerinin ve ABD'nin etkilenmeyeceğini söylemek pek mümkün değil. Zaten başta ABD olmak üzere tüm "küre"

bu krizi yakından izliyor. ABD Merkez Bankası Başkanı Greenspan Asya-Pasifik ülkelerine IMF'nin verdiği kredilerin ABD'nin çıkarlarına paralel olduğunu açıkça ifade etmekten çekinmiyor. Greenspan bunu şöyle açıklıyor "Çünkü herhangi bir şiddetli çöküşün, dünya genelinde bulaşıcı etkileri olabilir, Asya'daki bulaşma ise özellikle sorunlar yaratılabildi." (Y. Y. 4 Aralık 97) Krizin Asya-Pasifik ülkeleriyle sınırlı kalmayacağını gördüğünden, bu ülkelerin içinde bulunduğu krizi atlatalmaları için kısa vadeli de olsa kredilerle krizi atlatalmaları isteniyor. Açıkçası kriz, Asya'da boğulmak isteniyor. Çünkü biliyorlar ki ya da biliniyor ki kriz Asya-Pasifik'i aşarsa ABD'yi saracak.

"Küreselleşen dünya"da çıkan bir kriz "küresel kriz" olacağından "küresel şekilde", "küresel bir sorun" haline gelecektir. "Küreselleşen dünya"da yer alan hiçbir ülke bu küresel sorunlardan kaçamayacaktır.

KÜRESEL KRİZ

Krizin ismi Asya krizi değil, küresel krizdir.

Asya-Pasifik ülkelerinin krizinin en açık göstergesi para birimlerinde yapılan devalüasyon. Para birimlerindeki devalüasyon sonucunda, bu ülkelerin mallarında çok büyük ucuzluk yaratıyor. Bu ucuzluk da, "küresel" diğer ekonomilerini endişelendiriyor. Zira bu denli bir ucuzlama, bu ülke mallarıyla rekabet edilemez bir durum yaratacak. Batılı sanayiciler böylesine bir rekabetten zarar göcekleri için belirli sınırlamaların yapılmasını dahi istiyorlar.

Uluslararası mali sermayenin; krizdeki ülkelere para akıtması krizin yayılma endişesinden kaynaklandığı ileri sürülüyor. Bunun hiç de boş bir endişe olmadığı, bir takım noktalarda kendini göstermeye başladı. Örneğin, mali yılın üçüncü çeyreğine ilişkin rakamlar ABD'de yıllık büyümenin %3.3'ten %3.1'e gerilediğini gösteriyor. Japonya'da ise Kasım ayı sanayi üretimi önceki yıla oranla yüzde 4.1

geriledi.

1998 ile birlikte ise kriz etkisini AB ülkeleri ve ABD'de etkisini daha açık bir biçimde göstermeye başladı.

Krizdeki ülkelerin ürünlerinin dünya pazarına düştük fiyatlarla girmesi AB ülkelerini de etkilemeye başladı. AB ülkeleri şirketleri kâr oranları düştüğünden yatırımlarını askıya alıyorlar. Örneğin Alman ürünlerine, geçen yıl hızla artan talepte önemli düşüşler kaydedildi. Ortak para birimine gerçek 11 Avrupa ülkesinin büyüme oranlarının %3'den 2.6'ya düşebileceği öngörülüyor. AB ülkeleri kriz nedeniyle bir çok yatırımını durdurmakla kalmadı, varolan alacaklarını da alamamaya başladı. Bu da krizin AB ülkelerini yavaş yavaş içine aldığı gösteriyor.

ABD Merkez Bankası araştırmasında "Asya'daki kriz, üretim faaliyetlerindeki etkisini göstermeye başladı" ifadesi ediliyor.

ASYA KRİZİ VE TÜRKİYE

Herkes, Asya krizinin nasıl oluyor da Türkiye'de kayıtsızlıkla karşılandığını anlamaya çalışıyor.

Bu konuda Türkiye'nin "liberal bakış" sahibi Yeni Yüzyıl yazarının tespiti ilginç "Kriz demiyoruz, zaten krizin her gün göbeğinde yaşıyoruz." (15 Ocak 98) Liberal bir yazarın yaptığı sürekli kriz tespiti Türkiye'de "sürekli kriz", "sürekli devrim" tahlilini yapanlar için bulunmaz bir dayanak olmuştur artık! Bu dayanağı kullananlar mı kullanmazlar mı bilemeyiz.

Her gün kriz yaşadığımız doğrudur. Ama bu Asya krizinin, Türkiye'nin "sürekli kriz"ini derinleştirmeyeceği anlama gelmez. Asya krizi içindeki ülkelerin paralarının aşırı değer kaybetmesi ve krizin getirdiği ucuzlama Türkiye'de özellikle otomotiv sektörünü vuracak gibi. Daewoo, Hyundai ürünlerinin yarı-yarıya ucuzlayacağı düşünülüyor. Ayrıca tekstil ve demir-çelik'te de Türkiye için rekabet koşullarının ağırlaşacağı düşünülüyor.

Türkiye için bir diğer önemli nokta da IMF'nin yaklaşımı. IMF ile Ocak ayında görüşmeler yapan ve anlaşma yollarını arayan Türkiye için kriz önemli yer tutuyor. Türkiye için IMF öyle bir yer tutuyor ki, IMF ile anlaşmakta anlaşmak bile çok önem kazanabiliyor. Ancak; Güney Kore'ye bir kere de 57 milyar Dolar verimden

Güney Kore'de IMF reçetelerine toplumun önemli çoğunluğunda büyük bir tepki var. İşçilerin düzenlediği bir gösteride açılan pankartta IMF'nin tavrını "Kovuldum mu? sözüyle yapılmış.

çekinmeyen IMF'nin Türkiye'yi pek önemsemediği ortada. Bunun nedenleri arasında Türkiye'nin Güney Kore'ye benzer kriz ve kriz belirtisi içinde olmaması. Ayrıca Türkiye'nin böyle bir krize girmesinin kendi bölgesi olsun, dünya ekonomisi için olsun pek etkilemeyeceği düşüncesi yatmaktadır. Zaten IMF yetkilileri de Ocak ayında uzun uzun görüşmeler yaptıktan sonra hiçbir anlaşma yapmadan gittiler.

Görünen o ki, Türkiye'yi kriz pek ilgilendirmiyor. Kriz Asya-Pasifik ülkeleriyle sınırlı kaldığı sürece de Türkiye'yi pek etkilemeyecek gibi. Zaten Türkiye ekonomisi üzerinde uzun süredir dolayan şaibeler de, Türkiye'nin neden bu kadar rahat olduğunu açıklıyor. Eroin ticareti ve özellikle kara para aklama merkezi görünümünde olması)

KRİZ VE SOL'UN GELECEĞİ

Çin'in 1978'den sonra adım adım kapitalizme geçmesi, Sovyet bloku ülkelerinin ise 80'li yıllarda açıktan kapitalizme çark edışı uluslararası sermayede büyük sevinç yaratmıştı. Dünyada dikkate alınacak sosyalist bir ülkenin olmaması kapitalizmin sosyalizme, serbest piyasa ekonomi-

sinin merkezi planlamaya karşı zaferi olarak değerlendirildi. Ve sosyalizmin geçici, kapitalizmin sürekli ve mutlak olacağı inancı yaygınlaştırıldı. Kapitalizmin mutlak ve yenilmez olduğu düşünüldü. Zaman zaman krizlerle karşılaşsa da, kapitalizm ilelebet sürekliliğini sağlayacaktı.

Bu sürecin sol, sosyalist güçler açısından önemli etkileri kendini gösterdi. Sosyalizm ve sosyalist örgütlenmeler önemli ölçüde etkinliğini yitirdi. Sağa kayma bu örgütlenmelerde de kendini gösterdi. Küreselleşme piyasa ekonomisi üzerine yapılan efsaneler kimi "sol" çevrelerde etkisini gösterdi. Ortalığı piyasa ekonomisinin nimetleri üzerine methiyeler kapladı. Kapitalizmin alternatifinin olmayacağı dile getirildi.

Ashında tüm söylemlerin, iddiaların altında psikolojik bir üstünlük kurma ve sosyalistlerin alternatif olma yolundaki çabalarının beyhude olduğunu gösterme yatıyor. "Sosyalizm öldü" üzerine o kadar çok yazıldı, çizildi ki hem sosyalizmin öldüğünü söyleyenler inandı, hem de ezilen insanlığın önemli bir bölümü. Oysa yapılan sosyalizmin her an dirilebileceği düşüncesinin yarattığı korkuydu bu. Mezarlıkta türkü söylemek gibi...

Son büyük kriz (şimdiye kadar

kriz olmadığı düşünülmesin) uluslararası sermayeyi önemli bir endişeye düşürdü. Krizin nereye kadar gideceği ve nasıl sonuçlara yolaçacağı şimdilik tam olarak bilinmiyor. Uluslararası sermaye krizin faturasını Asya-Pasifik ülkelerine ve çalışanlara yükleyerek kurtulacağını düşünüyor. Krizi küreselleşme içinde, kapitalizmin içinde çözecektir.

Sosyalistlerin, bu krizden pratik olarak çok fazla bir şey el-

de edemeyecekleri ortada. Sosyalistler, ne dünyada ne de tek tek ülkelerde ele alındığında bir iktidar alternatifi olarak şimdilik gözüküyorlar. Belli bir muhalefette etkin olma hali gözükse de bu böyle.

Ama sosyalistler bu krizden dersler çıkartabilirse, gelecek için önemli işaretler verebilirler. Öncelikle kapitalizmin mutlak ve ebedi olduğu şeklindeki anlayışlara karşı ideolojik mücadeleyi yükseltmek. (Özellikle son kriz çok önemli imkanlar sunuyor) Eğer ezilenler üzerindeki kapitalizmin "zaferi" ve sosyalizmin "yenilgisi" üzerine yanlış bilinç durumları kurulmaya başlanırsa gelecekte sosyalistlerin tekrar ivme kazanması işten bile değil. Kapitalizmin insanlığa getirdiği sorunlar gözler önüne serilir ve sosyalizm bir toplumsal proje olarak yeniden alternatifleştirilebilirse kısa vade de olmasa bile uzun vade de bu, etkisini gösterecektir.

Yakın zamanda, bu krizde, kimse sosyalistlerin bir etkinliğinden söz etmesin. Ama uzun vadede kapitalistlerin rahat yüzü görmeyeceği açık. Fakat bunun böyle olabildiğinin en önemli ayağı sosyalist güçlerin iradi müdahaleleri ve çabalarıdır. Halkların devrimci mücadelesi örgütlenemezse kağıttan kaplanlar, gerçekten kaplanmışçasına kükreceklerdir.

İnsan ve insan ilişkileri (4)

Ozan VELİ

ÜRETİM ALETLERİ VE İNSAN

İnsanlaşma evrimindeki yaratıklar dört ayak üzerinde ve sürüler halinde yabanlıklarını yarken, toprak ana bakireydi henüz. Nasıl ana olmuştu bilinmiyordu ama, rahmine kurt avazı ağrılar saplayan olmamıştı. Harp-sulh ve sükunet kamçıları, kendi doğallığının iç işlerliğine uygun ilerliyordu. Ne felsefesi, ne de fikri çekişmesi vardı, maymunu kafaların içindeki beyinciklerin. Doğanın ve kainatın özgürlüğünde toteme düşmüş sınırlar dahi yoktu. Rüzgar güneşçe, güneş şimşek misali esiyordu da, hiç bir kara parçasının umrunda değildi.

Sonraları, yani az gitmeyip, uz gitmeyip, dere tepe düz gitmeyip, -sadece- o müthiş yaratığın ayağını el yapıp, arka ayaklarının üzerine diklenip, dünyaya şöyle daha yüksekte bacak kadar kaldırmasıydı kafasını yerden. İşte olan o süreçten sonra olmaya başlıyordu. Su başka başka çağılıyor, ay tuhaf görüntüler alıyor, toprak ananın bakireliğinde o küçük beyinciklerden kopan yıldırımlar düşüyordu. Ot yiyenler, ağaç kemirenler yeni kaşiflikleriyle ünleniyor, bir çeşit çocuk veriyordu ihtiyaç toprak anaya.

Sonraları, yani çiftleşmenin ve

çoğalmanın anadan doğma ve semaya açık simalarla yapıldığı birlikler kurulmaya başladı tenha tenha yerlere. Yabanlıkları evrime uğrayanlar, kendilerini doğanın yabanilerinden koruma uğraşına girişiyordu. Çocukları yiyen başka yaratıkların olduğu alemde, kendi çocuklarını yemekten vaz geçecekti bunlar.

Toprak ana kutsallığını, iki ayaklarıyla düşünün çiğneyen, cennet çeşmelerinden süt, doğurganlığında keramet fışkıran dişilere verecekti. Bu büyük devrediş, tüm yaratıkların ciğerine, ucu kızgın güneşte akkora kesmiş ağrılar saplayacaktı. Bu ayrıcalık, kainatın yetmiş bin çeşit kötülüğünü cebine dolduran her bir kurnazlığı, kendisine düşman kılacaktı.

Sonraları, yani otun, ağaç kabuğunun ve toprağın yeni sevişmelerinden doğan ve babaları belli olmayan, rengi gökten, adını kutsal doğurganlardan alan sürülerce yeni çocuğun yaşaması girdi güncesine kainatın. Daha çok çalışan beynin, dünyayı ayak uçlarından kemirmeye başlamasıyla, üstünlüğü ele geçirme yarışında öne fırladı sonradan adına "insan" denilen yaratık. Taşı taşı vurarak, ilk büyük iletişimde en güçlü aletleri elde edecekti bu yarışta. Kazandığı her mevziye hükümlan olan bir aletin adını verecekti. Taştan, ok, yay ve değirmene oradan makinanın bin çeşidine ulaşana kadar, binlerce yıllık bir çalış-

ma -yani emek, yani iş- evriminden geçecekti. Kaslarının ve bacaklarının gücü küçüldükçe, hüneryi büyük aletlere ulaşmış olacaktı.

Biz çocukları masallarında emziren Hasan Amca şöyle anlatırdı: "Sore Sem diyip geçme. Hese Mem-i in katırı ontı... ar yük götüremez. O, bu katırı altına girse kaldırı götürür vallahi. Dört teneke buğdayı Mıxşık'ten (Erzincan'ın Munzur eteğindeki ova köylerinden) sırtlar, hiç indirmeden Abas-san'lara (Pülümür-Ovacık sınırında Dersim köyü) getirirmiş. O'nun bir eli, aha o köşede duran yaba kadarmış."

Tatlı meraklı ve uçuşmuş hayal gücümüzle yabaya gülümseyerek bakar, uzun bir "üff" çekerdik, masal dinletisindeki biz çocuklar.

İnsan evriminin bu doğallığı karşısında, "üff" çekecek bir çok noktanın olduğu yadsınmaz. İşte bu evrim, insan gücünün üretim aletleri ile ilişkilerinde, üretim aletlerinin gelişmesiyle birlikte, insanın fizyolojik olarak yeniden biçimlenmesi oluyordu. Yüz sene önce, "ilerki toplumlarda bir kadın eliyle, bir erkek eli aynı zerafet içinde olacak ve birbirinden ayırd edilemeyecek" denilseydi, ona da "üff" çekmek doğal olurdu. Ama bu günden tanıtılmaktadır ki, bu evrim yaşıyor ve söylenenler de bugünden tanıtılmaktadır. Çünkü bu eller, kazma kürek sallamayıp, makina düğmesiyle basmak gibi bir işleme

eriştiğinde; yaba gibi bir ele de gereksinim olmayacak, yani yaba gibi eli ortaya çıkaran maddi koşullar ortadan kalkmış olacak.

Sonraları, yani oka, yaya, çekice, değirmene ihtiyaç duyanlar arasındakı paylaşım, insanal paylaşımın mezarını kazmaya başladığında, yer, gök tüm kainat suskunca seyretti bu hoyratlığı. Hiç bir dağ kasırgası, insan denilen bu canlıların bu en tehlikeli kasırga demine ilismeye cesaret edemedi. Yıldız sonsuzluğuna, mağma yangınlarına meydan okuyan yer yeşili, kök mavisi, dahi ilismeyi bu vahşetin yanına.

Kas gücünü ve beyincik depresimlerini iyi kullanmasını becerebilenler, kendi yol ve yöntemiyle tirmandılar yükseklerle. Oku, yayı, taşı, demiri, mızrağı tahakkümüne alan, usuldan kamçıyı da onların yanına ilistirdi. Yan yana ilistikçe aletlerin birleşen gücü, ortaya aşılması zor bir kanunu çıkardı. Adına, "mülkiyet hakkı" denilen bu çıldırtan "güzellik", toplumu da, tarihi de, onun rengini de belirleyen oldu. Bir yanda, hükümlü dünyayı kavuran tahlil ambarları büyürken, onun esaretinde ölüm, açlık ve ona hizmet büyüyordu.

Sonraları, yani ne ondan yoksun olanları, ne de onu elinde tutanların ondan kopamadığı bir dünya işleyişi yerleştiğinde, kanı, canı, kasi ve teziyle onda şekil alan insan, kendisinin cisimleşmiş parçalarına sahiplik edenlere asırlarca köle olarak kalacaktı.

Duldasında konakladığımız tarihi kesitte, insan -yani, gerçek anlamda tüm maddi yaşamın, maddi gereksinimlerini var edenler- onların mülkiyet hakkını bir küçük asalak azınlığa kaptırmış durumda. Ve tarih, esasta en büyük haksızlık olan bu hakkın geri alınması yönünde ilerleyecektir. Bunu istemek, ya da bunu böyle tanıtlamak, kendiliğinden

den bir oluşumun kendiliğinden bir olabirliğin önermesini sunmak olarak anlaşılmamalıdır. Çünkü, bu mülkiyet hakkını eline geçiren güç, dünyanın yönetilmesi işine hakim olan ve bu hakimiyetini de önemli oranda perçinlemiş olandır. Ve bu saltanatın çok kolaydan alt edilebileceğini söylemek pek akıllıca değildir.

İnsan ve üretim aletleri arasındaki sorunda genel bakış açımız bu doğrultuda olmalıdır. Dünyanın iktisadi alt yapısının çarkını döndüren en küçük dişliden, en ayrıntılı, en ayrılmış ve en büyük makineye kadar hepsi dünya çalışan insanın yarattığı değerlerdir ve en büyük amaç en kısa yoldan, en az zararla bu makinaları, bir küçük azınlığın denetiminden çıkarıp almaktır. Diğer somut özgün bütün yaklaşımlarımız bu genel muhtevadan beslenecektir. Savaş cephesini oluşturan bu iki güç -emek cephesi ile sermaye cephesi- arasındaki mücadele de, tarafların durumunu zorlaştıran çeşitli taktikler gündemlenebilir. Mesela, dönem dönem gündemlenen ekonomik sabotajlar gibi.

Fakat genel anlamda, aletlere ve makinalara yönelme şeklinde bir siyasa doğru değildir. Fabrikaları işgal eden işçilerin amacı, makinaları tahrip etmek değil, onların gerçek sahipleri olarak, sermaye cephesinin mülkiyetini darbelemek, çeşitli tavizler elde etmektir. Devrimlerin ilerleyen aşamalarında, makinaları korumak daha da gerekli olacaktır.

Bunu düz bir mantıkla ele alıp, savaş cephelelerinin dengelerini önemli oranda etkileyen, -hatta kimi kere belirleyen- uygulamalardan kaçınmak da değildir. Burada, dikkat noktaları halkın yaşamını yakinen ilgilendiren ve onu birinci derecede etkileyen durumları özenle irdelemeyi gerektirir.

Örneğin, silah ve cephaneye üretimle savaşa direkt katılan bir üretim biriminde düşünülebilecek ekonomik sabotaj ile yüzlerce işçinin çalıştığı ayakkabı fabrikasındaki yönelik kesinlikle aynı özgünlükleri taşımayacağı gibi, siyasal amaç ve ta-

sarrufları da farklılıklar taşıyacaktır. Dolayısıyla, tekdüze bir yaklaşımdan ziyade, genel perspektifler doğrultusunda özgün ayrıtımlara varmak gerekir.

Kolektif mekanizmaların insanı bu yönleriyle de berrak ayrıtımlara ulaşmasını istemeli ve de bunu içselleştirecek biçimde kavramalıdır.

NASIL BİR İNSAN?

Yarını kuracak ve yaşatacak olan emek süreci içinde olan insan olacaktır. Tarihin her kesitinde insan, yaşamın maddi durumuna göre şekillendi. Ezilen insan ve ezenler, bu maddi şekillenişin iki ucu oldu. Toplum, ezenlerin tasarruflarına uygun biçimde yönlendirilirken, tarihi yazanlar, her olguyu kendi rengiyle kamufle eden egemenler oldu. Bu nedenledir ki "resmi" tarihler diye ifade edilen yazımların hepsi buna uygun biçimler aldı.

Yaşadığımız çağın bugünkü aşamaları da dahil; her evre bir sonrakine göre eskiyen, gerileyen olacaktır. Her aşamada insanı şekillendiren ve insan doğasını belirleyen maddi yaşam ve onun yansımaları olan tüm gelişmeler sürekli bir değişime uğrayacaktır. Modern dünyanın materyalistleri, bu gelişmeleri en ileri düzeyde gözlemleyebilen, onun gelişme yasalarını -iç gelişmelerini- çözümleyebilenler olacaktır. Bu da öncelikle nitelik sorunudur. Nitelik sorunu da direkt insanla ilgili olacaktır. Hele de, dünyayı değiştirmeye çalışan insanın, mutlaka, yaşamı kabul gören "insan"dan üstün vasıflar kuşanması gerekecektir.

Elbetteki, kolektif mekanizmalardaki insanın kendisi de, bir yönüyle mevcut şekillenişin parçasıdır. Fakat, uykusamışlığı, hantallığı, satırlığı, tembelliği, öğrenmemeyi, öğrenmek istememeyi, değişmek istememeyi kanıksamış insandan daha duyarlı olmak zorundadır. En büyük duyarlılık da, öğrenmenin sınırsızlığı karşısında duyulmak zorunda.

Düşünmeyi, dolayısıyla üretmeyi, siyaseti, çözümlemeleri küçük

bir yönetici elit kesime bırakan, ya da sadece onunla sınırlı olduğu durumda, yapıların nasıl kötüleştiğini gördük. Kolektifin devrimci-komünist üyeleri de olsa, koyan gibi yönetilmenin kanıksandığı bir durum içinde, tarihin maddi ilerleyişine ayak uydurabilen gelişmeler yaşanmaz. Bu nedenledir ki, "her şey insan için" dediğimiz ve bu uğurda ateşe yalın ayak girmekten geri durmadığımız her boyutta, insan unsurunu önemsemeliyiz. Bu önem, en başta da kendi statükomuz karşısında gösterebildiğimiz hücum hamleleriyle kendisini gösterecektir. Cebimizde klasiklerle doluştığımız; ve sayfa sayfa, paragraf paragraf alıntılarla hasımlarımızı hücumla tuttuğumuz günler anlamlıydı ama bugünün anlamına uymakta zorlanmaktadır. Üretmek; yitirdiğimiz, -ya da daha özgülde coğrafyamızda hiç bulamadığımız- en büyük erdemimiz oldu. Oysa ki, materyalistler; geçmiş anlamak istediği ve bunu becerebildiği ölçüde, günü yorumlayan insandır. Bu yorumu, değişime uğratabildiği durumlarda da yaşamasını ve yarına ulaşmayı garanti edecektir.

Süreçlerimizi irdelediğimizde ise, üretimi ve ateşi çaldığımızı görüyoruz. Oysa, bizim için ikisi de hayati önemde. Biri dünyayı anlamak, biri de anladığımız dünyanın karanlığıyla oynamak için gerekli.

Beynimizi dolduran en yetkin bilgi karşısında dahi, çocukça bir duruş içinde olduğumuzu ve bilgiye doymanın sınırsızlığını kavramadan; yaşamın, yaşam içinde her olgunun, her gelişmenin öğrencisi olmadan yetkinliğe erişmemiz mümkün değildir.

Bilgi edinirken de sorunun teorik lafzından önce -yani "bilgili" olduğunu tanıtlama güdülerıyla bilinir bilinmez laflar etme yerine- mantığı kavramaya ve bunun ifadesini, günün/dilin-anlayışın biçimine uygun hale getirmeye çalışmak gerek.

Eğer, yarına bugünden yetiştirebiliyorsak bu iyidir; ileriye görme enginliğine sahip olduğumuzu gösterir. Eğer bugünü yarında tasarımıyorsak bu kötüdür; şeylerin yasaları-

nı karayamadığımızı gösterir. Eğer, bugünü yarınla birlikte, yarını dünle yan yana tasarlayabiliyorsak bu çok iyidir; ileriye görme ve değişime ayak uydurduğumuzu gösterir.

Nasıl bir insan? sorusuna özlüce şu yanıt vermek gerekir diyorum: Düşünen tartışan ve çalışan!

Düşünen insan, iyi bir beyin taşıyor ve çevresini yorumlayabilme uğraşının ön gereklerine sahip olabilir.

Tartışan insan, statükodan kolay kurtulur ve bilgilenmenin -aynı zamanda- bilgilendirmenin en gerekli özgünlüklerini kuşanabilir.

Çalışan insan, yaşamı teoriye, teoriyi yaşama dönüştürebilir ve aynı zamanda dönüşümün kendisini dönüştürebilir.

Temel mesele anlamak, anlaşılana anlatmak ve bunu değişimin dinamikleri haline getirebilmektir. İnsanı kendi ilişkileri içinde tanımak, bu ilişkileri yeniden düzenlemek kolektif mekanizmaların ve buradaki insanların birincil görevi olacaktır. Bu görevler yerine getirilmeden, bu görevleri ateş siperlerinde tava getirecek inanlara ulaşılmadan; yol karanlık, uğraş yenilgiden kurtulmayacaktır.

" (...) 'İnsan, kendi babasının temeline işeyen hayvanın en büyüğüdür' dedi kadın. Kaşları, Hemé cibe Kejin çapraz fişekliliği gibi süslüyordu anlım. Kin ve korku bulamacından yapılmış harçla sıvanmış yüzünün kırışıklarında, tarihin büyük kazıları saklıydı. Bir ömür maraton koşmuş koşucuların yorgunluğundan usanmış omuzları iyice sarkmıştı yana. Sustu. Çok çalışmış, çok döğüşmüş, çok öğrenmiş bilgelerin bilgi hazinesini saklıyor gibiydi göz bebeklerinin derinliklerinde. 'Bu kadını konuşturmak, gerek' diye düşünenlerin hiçbirisi ilişmeye cesaret edemiyordu, kadının simasına çöken öfkeye.

Sonra çenesi bir karış önüne düşmüş Beto çıktı öne.

'Hepimiz insanız, niye öyle diyorsun ana' dedi gayri ciddi bir edayla. Kadın, dik zirve buzulu gibi

boşluğa sarkan bakışlarını konuşan Beto'ya çevirdi. Sustu. Dinleyicilerin bakışları birbirini çelmeliyordu.

'Ben ateşle oynayan senin gibi on tane çocuk doğurdum. Her birine en az yirmi sene baktım. Köpeğin yemediğini yedim, bir öküz gibi sürdüm tarlayı. Şu ellerim, duvar ustalığı yapan Silo'nun ellerini ağılatır. Dün birinin kapısından geçtim.'

Sustu. Axponus vadisine kuzeyden dolan karabatan kasırgasını doldurduğu çığırlerini boşalttı odanın bağırlı havasına.

'Bir de ben devrim yapacam diyor. Oğlunun adını devrim takıyor. Milleti kurtarıyor.'

Sustu. Kızarmış demire inip kalan balyoz gibi inip kalktı upuzun kırpıklarle yüklenmiş göz kapakları. Herkes suskunluğa kesmiş bekliyordu.

'Köpek bile yal yediği çukura işemez. Ama insanoğlu çiğ süt emmiş, onun ne yapacağı hiçbir zaman belli olmaz. Yirmi yıl pisliğini temizlemiş hizmetçisinin kadrini bilmeyen insandan dünyaya yarar gelmez. O kapının önünde geçtiğim sefil sizin de arkadaşınız geçindir. Sizin sevaplarınızla kendisi için günah toplar. O sefil çıkmış kapının önüne; 'bu arkadaşlar gelmediler ki buna bir kurşun sıksınlar.Bu çok yaşadı' diye bağırıyor.'

Sustu. Sözlerinin sonunu getiremeden, yer kürenin en büyük depresimini geçiren yürüğü tüm vücudunu sarsmaya başlamıştı. Dinleyicilerin başları öne düşmüş kimseden çıt çıkmıyordu. Birliğin komutanı sessizliği bozdu.

'İki kişi çağırıp getirsin o adamı.' İki bayan gerilla fırladı hemen. Kadının kırışıklarından süzülerek inen koca damlalar sobanın önündeki küle düştüler. Beto kadını konuşturduğu için pişmanlık duyuyor, eziliyordu. Hâlâ söyleyecekleri olduğu belliydi kadının. Boğazına kelimeler yerine hicirlik koşuşturmaları tutunmuştu. Konuşamadı.

Biraz sonra iki bayan gerillanın önünde içeri girdi. Kırk yaşlarında, sırtıkan suratlı bir adam. Hal hatır sorgu sual edildi. Gerilla komutanın

ve diğerlerinin soğuk davranışlarından, sobanın önündeki iskemlede hıçkırarak annesinin durumundan ne olduğunu anlamış, iyice yalaka bir mizac içine girmişti.

"Her yerde bizim taraftarımız geçiniyorsun ve bununla övünüyorsun. Bu iyi. Ama övünce bu olamaz. Önce bir insan olmayı ve başkalarının seninle övünmesini sağlayamazsan, bırakalım bir devrimci olmayı, insan bile olmuş sayılmazsın. Ananın söylediklerinin doğru olduğunu biliyorum. Çünkü bu kadın, bu köyün en mert ve açıksözlü insanı. Üstelik anaya hakaret ederken bizi kullanıyor ve bizimle tehdit ediyorsun. Yani halka karşı suç işliyorsun." Sustu ve kısa bir sessizlik oturdu odaya.

Adam başını öne eğmiş, söylenenleri onaylayan küçük hareketler yapıyordu. Kadın gerillaların yüzüne tebessüm yayılmış, cezanın ağır olmasını dileyen bakışlar gezdiriyorlardı. Komutan devam etti.

"Anaya karşı özür dilemen hiç bir anlam ifade etmez. Tüm köylülere, tek tek evleri gezerek annene yaptığın hakaretleri ve bizi tehdit unsuru olarak kullandığını anlatacak; halktan ve tüm devrimcilerden özür dileyecek ve ne zaman kendini anaya ve köylülere affettirebilirse bizim de seni o zaman affedeceğimizi anlayacaksın, eğer bunları yapamazsan biz seni teşhir edip, taraf-tarhımızdan reddettiğimizi açıkla-rız."

Adam yapacağına dair garantiler verdikten sonra, konuşmalar devam etti. Komutanın son sözü, "Yetmiş yaşındaki annesine saygı göstermeyen insan, halkına karşı saygılı olamaz" oldu. (...) (Ateş Siperleri Notlarından)*

İnsanlaşma evrimi henüz tamamlanabilmiş değil. İnsanlaşma, hayatın iktisadi zeminlerini topyekün değiştirmeden ve insanlar arası eşit koşullar yaratmadan kesin bir çözüme kavuşturmakta zor. Fakat, yığınların bilincine yönelmek ve onu de-

ğişime uğratmak, bu iktisadi koşullar içinde de olanaklı. Bu yapılamadan, alt-yapı üzerinde iradi müdahalede bulunmak da zorlaşır. Hatta imkansızlaşır.

Yukarıdaki uzun aktarım, insanlaşma evriminde işgal edilen yeri yansıtmaktadır. Realiteyi kavramak ve değiştirmek uzun uğraşlar gerektirecektir. Değiştirme yöntemleri de ayrıca irdelenmeye alınmalıdır. Ama bilinen odur ki, en temel insanal özellikleri kuşanmayan devrimci bir kolektif ferdi olunamayacağının iyi işlenmesi önemli olacaktır.

Ben duygusu, "birey" ciliğin ve "ben" ciliğin bir yaşam tarzı haline getirildiği kapitalist ve daha geri sistemlerin tümünde, "insan" da yontulması gereken ve en zor uğraşları gerektiren yanı teşkil eder. Öyle ki, kolektifin ferdi olarak, yine de birey'ci şekillenmelerle öne çıkılmaktadır. Toplumsal sistemin dengesiz gelişim yasaının zorunlulukları insan unsurunu da şekillendirmektedir. Ne kadar çok yetkin insan, ne kadar iyi bir nitelik elde edilebilirse, o denli "bireysel" öne çıkmalar törpülenerek, emek ürünleri daha çok kolektif nitelikler olacaktır.

Kolektifin insanı, ben'de yetkinleşme sağladıkça, biz'e ulaşmasını kolaylaştırmış olacaktır. Yaşamın bir çok yanını önemsemek ve ayrıntıların bağlı olduğu ana bağlayıcıları iyi işleyerek, teoriyi sağlam temellere dayandırmaya çalışmak yetkinleşmenin ihtiyaçlarındandır.

Yaşadığımız toplumsal pratik süreç, bir çok konuda fikir üretmemizin kaynaklarını vermektedir ve bundan sonrasının yönelimi de aynı zemini sağlayacaktır. "Düşünen, tartıyan ve çalışan" insan, yaşamı kavrayacağı gibi, onu yeniden düzenleme gücüne de erişecektir.

Dünyayı değiştirecek güç, tetiği çeken parmağın kaslarında değil, parmağa da kumanda eden beynin hareket kapasitesindedir.

"Ashua dönme teorileri arasında, gün geldi ki insan yeniden dört ayak

üzerine basan bir varlık oldu. 'Tarih tekerrürden ibarettir' diyenlerin sevinç çığlıkları sarmıştı ortalığı. Oysa, dört ayağa sahip olmanın ötesinde hiçbir şey eskisine dönmüş değildi. Ne toprak, ne su, ne de gök aynı töreleri solumuyordu.

İnsan, bir karabasan gecede yitirmişti tüm yeteneklerini. Dünya yıkılmış, ateş koruna dönüşen bir atom çekirdeğinin kurbanı olmuştu.

Ve henüz boyacılar, işportacılar ve işsizlerin düşlerini tutuşturan tutkular yok olmamışken oluvermişti bütün bunlar. Çocukların ekmeğe bu denli tutsak olduğu bir gezegende, kaç atım çekirdeğinin fitili olurdu bu yürekler?

İnsan yerinden doğruldu. 'Ben, acılar ve kötülüklerle dolu kendi dünyamı istiyorum.' Olan olmuştu. Su tersine akmaya, maddeler boşlukta uçmaya, ay saltanat kurmaya başlamıştı çoktan.

Yolun kenarındaki direğe kafasını çarpan adam uyandığında düşlerinden, Galatasaray Lisesi'nin önünde buldu kendisini. Ellerinde resimler, yüzlerinde ecel kokusu kadınlar beklediği. Acayip bir dünyanın garip insanları böylece bakındılar birbirine. Bir kayıp şarkısı mırıldanıyordu bir çocuk. 'İstanbul'a kar yağıyor' diyordu dizelerinde bir şair. Hiç tınmadan ölümünü seyre koyulanlara, 'benim kabem insandır' diyordu bir ozan.

Ve sırtlarında ağır çantalarıyla ateş tanrıları geçiyordu. Elleri güneşe uzanmış, renklerinde bir tutam zencefil. Çocuklar geçiyordu, saltanata meydan okumuş. Ve haykıyordu sıra sıra bekleyen kadınlar. 'Bu acılar bizi yakmakla sınırlı kalmayacak, bu acılar dünyayı yeniden parçalayacak kadar güçlü. Bunu bilirsiniz.'

* Ateş Siperleri Notları, yayımlanmamış çeşitli çalışmalarından oluşan yazılarının bütününe verdiğim addır. OV.

Devrimci adalet ve demokrasi sorunu (2)

11.08.1994 ÇARŞI KAVAYI YERİNDEN KAYIYOR

Umut ŞENGÜL

"Buyruklarla ve talimatlarla yönetilen insanın bilincindeki güzel yönetim biçimi, buyrukları ve emirleri kendisinin vermesinden ibarettir. Oysa özgürlüğünü kazanmış insan, buyruklara değil, bilincindeki gerçeklere itaat eder ve buyruk verme yerine, yaşamı öğretmeye çalışır."

HALKIN YAŞAMINDA DEMOKRASI VE ADALET

Herhangi bir meseleyi ele alırken, meselenin teorik soyutlamalar sürecinden; toplumsal kılğılanış sürecine; aynı zamanda somut olgusal oluşumlardan dıryusal soyutlamaya geçiş sürecine ilişkin çikarsamalar yapmak önem arzedecektir. Çünkü genellikle, her pratik gelişme anında bir teorik soyutlamaya; ya da tersi olan, her teorik soyutlama hemen pratik yaşama dönüşmemektedir.

Bu nedenledir ki; özellikle yığın-

larla ilgili olan meselelerde bu dönüşüm sürecinin; iradi uygulamaların çapına, niteliğine ve de niceliğine bağlı olacağı unutulmamalıdır.

Ezilen yığınların yaşamında demokrasi ve adalet; ekmek kuyruğunda beklerken kimsenin sıra dışı biçimde önüne geçmemesi, nerede olmak istediğine kimsenin karşınması, adliye salonlarında yakaları havaya dikilmiş cübbeler içindeki adamın sert tavırları, bir polis copu; nezaret kapısı ve ne anlama geldiği üzerine hiç düşünmediği "adalet mülkün temelidir" yazısının altında esas duruş göstermesidir.

Biraz karikatürize edilmiş biçimiyle de olsa, sistemin yetiştirdiği insan tipi ve ona layık gördüğü realitenin kendisi bu veya buna yakındır. Egemen çevrelerin belirlediği çitler, insanın özgür düşünce ve eylem gelişimini iyiden iyiye kötürümleştirir. Yaşamın toplumsal ve maddi hareketindeki çelişmelerden kimi vargılara ulaşabilen insan bu çitleri bir bir kırmaya başlar. Ve bu başlangıç, dünyaya ve dolayısıyla kendisine dayatılana eleştirel bakmayı beraberinde getirir. İşte tam da bu noktada; yığınlar alternatif arayışlar içine girer. Yeni

denemelere ve yeni yanılgılara kapılarını aralamaya başlar. Ve burada, toplumsal yelpaze içinde ne bulacağına bağlı olarak yeni evrimleşme süreçlerine girer. Devrimleri, devrimci bilinci hazırlayan da bu evrimsel gelişmelerin kendisidir.

Geri ülkelerin tümünde demokrasi ve adalet bilinci, daha ileri ülkelere göre oldukça geridir. Yetenekleri çok yönlü gelişmemiş insanın tek tip hareketi -kendisince- oldukça doğaldır. Ve alternatif arayışında değildir. Çünkü yaşamın realitesi içinde bir ihu-yaçla karşı karşıya görmemektedir kendisini.

Öğrenim, bilgi, kültür, yetişme tarzı itibarıyla da dar bir çevreye hapsedilmiştir. Köylü, keçilerin peşinden koştuğundan, tarlada çapa vurduktan sonra pembe dizilerden birini kaçırmamaya; işçi kahvede kağıt sallarken özgürce küfür etmeye tabi olmuştur.

Büyük çoğunluk için, koşulların kötülüğü her zama can sıkıcıdır ama bir o kadar can sıkıcı olan bir şey daha vardır, statükolarının bozulmak istenmesi. Gereksinim duyulan hemen her şeyin elde edilemediği açıktır, ama açık olan bir şey daha vardır hiç bir gereksinimin yeterince farkında

olunamayışı.

Toplumun yüzlerce, binlerce madde- çelişkilerinin ve onların yansıması olan, siyasal-kültürel-felsefi çatışmaların karmaşıklığı içinde yıldız tadında gülümseyen yeni öğretileri varedebilme, realitenin kendisini doğru kavramakla başlayacaktır.

Yığınlar, yaşamına cevap verebilecek, pratik içinde kendi ihtiyaçların karşılayabilecek öğretilere önem verirler. Ve bu önem-karşılıklı biçimde en başta da pratik yaşam içinde kendisine gerekli olduğu ölçüde ortaya çıkacaktır. Çoğu kere, yığınların büyük bir bölümü komünal yaşamın tasarımını betimleyemez, o günü tasavvur edemezler. Hoşnutsuzluktan ve arayışlardan yola çıkarak, kendi ihtiyaç, duygu ve istemlerine ses veren güce doğru yansılarken, yaşamın olan ve yaşamda-var olandan daha çok-kendisine yararlı olduğunu gördüğü değerlere sıkıca sarılırlar. İşte yığınları bu noktaya çekebilmek en temel görevdir. Ve bu ancak doğru yaklaşımlarla mümkündür.

Koyu bir gecede yürüyen insanın tutkusu, kendisinden bir kainat uzak olan gökyüzü parlakları olabilir. Yeter ki kafasını kaldırıp yukarı bakmayı beceribilsin.

Halkın yaşamında, demokrasi ve adalet kavramlarını nasıl ele alacağımız, bunların teorik boyutu ile pratik yaşam içindeki uyumunu nasıl sağlayacağımız, sorunun en temel tartışma noktalarından birini oluşturmaktadır. Söylemlerimizde "halk demokrasisi, halk mahkemeleri, halkın adaleti" türünden kavramları çokça kullanmakta olduğumuz halde, yaşamda ciddi tahribatlara uğrayan ya da olması gereken seviyelere ulaşamayan kimi yaklaşımların önemli sorunlar yarattığı ve yığınlarla aramızdaki mesafeyi açtığını belirtmek gerekir.

Bir önceki yazıda belirttiğimiz gibi, halkın en ileri, en devrimci sınıflarının maddi realitesinden beslenen sosyalist demokrasi ve aynı şekilde bu kesimin genel muhtevasına teka-bül eden halkın devrimci adaleti kavramlarının maddi işlevlerini aydınlatmak gerekecektir. Bunu yaparken; coğrafyamızda yaşanan toplum-

sal pratiği, ölçütlerimizin çalışma alanı olarak belirleyecek ve kendi tarihimizden öğrenmeye çalışacağız.

"Sosyalist demokrasi en ileri ve en devrimci sınıfların maddi realitesinden beslenir" derken, şu noktayı biraz daha açılmak gerektiği kanısındayım. En devrimci sınıf olan işçi sınıfının -proletaryanın- ruhu, alışkanlıkları ve onun sınıf bilinciyle kuşanmak ya da ona tutunmak hiç bir biçimde halkın diğer katmanlarının çıkarlarını ve bu kesimlerin bileşenlerini gözetmediği anlamı çıkarılmamalıdır. Sosyalist demokrasi, en geniş biçimde devrimin tüm bileşenlerinin, -aydınların, öğrencilerin köylülerin, işsizlerin...- sınıfsal ve sosyal tasarruflarını savunur, gözetir ve onların yaşamının düzenlenmiş ifadesi olur. Birinin diğerine öncülüğü, öncü olanın artçı üzerinde diktatörlük -ya da baskı- kurması değildir. Aksine öncü olan; koyu karanlıklar arasında ışıklar gönderebilen, yolu işaretleyebilen-dir.

Ülkemizde sınıf mücadelelerinin keskinleştiği ve bir devrimci hareketlilik olarak belirgin görüngülerle ortaya çıktığı 60'lardan sonraki süreçlerden bu yana geçen 30-40 yıllık bir zaman dilimi, kapsamlı deneylerle örülmüştür.

Yığınların devrimci siyasalarla yakinen yüzleşmeye başladığı dönem, 1968'den 70'lere evrilen kuşağın devrimci "talebeleri"nin başkaldırı güzellikleriydi. Bu süreçte, devrimci adalet ve sosyalist demokrasi kavramlarının pratik yaşam içinde aldığı biçim ilk algısal sürecini yaşıyordu. "Yoksullara yardım eden talebeler", "zenginlerden alıp yoksullara verenler", "köylülere toprak dağıtacaklar", "bizi zalimlerden koruyacaklar" şeklindeydi bu, ilk sayılacak hareketliliklerin soyutlanmış teorileri. Bu soyutlamaların algılanışı ilerleyen süreçlerde çeşitli evrimler geçirecekti. Elbetteki bu yaşamın ve ilerlemenin kendi doğal seyriydi.

Halkın yaşamına, ihtiyaçlarına cevap verebilen, pratik işlevli olan soyutlamaların kabul görmesi peyder pey gerçekleşmeye başlayacaktır. Algılamaların ilk görüngüleri incelendi-

ğinde; halkın kendisi için yeni bir maddi yaşam tarzı ve bunun siyasi şekillenmelerini yaratmaktan ziyade, birleşinin -yani öncülerin- kendileri için bir şeyler yapma ya da bir şeyleri verme şeklindedir. Ve geldiğimiz aşamalarda da hâlâ bu tarzın ve bu algılamaların kırıldığı söylenemez.

Oysa sorunun en temel noktası; yığınların var olan siyasi üst yapı kurumlarına yönelmesi, onun yerine kendi katılımı ve tamamen halkın iradi gücüyle örülmüş yeni sistemlerin yaratılması anlayışıyla, tüm burjuva egemen siyasetten ayrışmasıdır. Öncülerin rolü ise, halk adına ona demokrasi ve adalet uygulaması değil, halkın kendi iradesinin kurumlaşmasında önü açmak; doğru politik perspektiflerle kitlelerin bilincinde karşılıklar yaratarak sorgulayıcı, arayıcı ve yeniyi ayırabilen niteliklerin oluşmasına öncülük etmek, yol göstermektir.

Yığınların bahsettiğimiz kendiliğindenci kanıksamaları -yani birilerinin onlar için bir şeyler yapmasını istemeleri, beklemleri- burjuva toplumlarında edindikleri yer itibarıyla, yönetilmeyi genel bir tarz olarak kabul etmeleri ve bu yönetimsizlik durumunu tersine çeviremeyeşlerinden kaynaklanmaktadır.

"Artık şu devrimi yapın da, bize ne verecekseniz verin" diyordu Bese Ana.

İşte, tam da bu ananın istem ve şekillenişinde, var olan realite yansımaktadır. Halkın demokrasi anlayışında, başkaları tarafından 'iyi' biçimde yönetilmek istemleri vardır. Bu istemler, asırlarca süregelen "kula kul olma"nın yarattığı tahribatlar ve sosyalist demokrasinin en önde gelen görevlerinden biri, bu bilincin çarpıklığını tersine çevirmek ve gerçek sosyalist demokrasinin halkın iradi şekillenmesi ve genel tabiri ile halkın kendi iktidarını kurması olduğunun kavratılması, yaşamı yönlendiren oğular haline getirilmesidir.

Yaşanılan kesitlerde bunun iyi bir kavrayışla yaşama geçirildiğini ne yazık ki söyleyemiyoruz. En başta, bu alana dair teorik açılımlarda ciddi eksiklikler, yanlışlıklar ve çelişkilerin

yaşandığını biliyoruz. Çoğu kere, her derdin devası olarak, parti, ordu veya grupsal yapı örgütlenmeleri her ihtiyacın yerine konuldu. Bu durum, halkın katılımcılığı ve demokrasi sorunlarını dumura uğratan bariz pratik yanlışlıklara kaynaklık ediyordu. (Parti ve halkın kendi iktidar organlarının nasıl gelişeceği, ilişkileri ve işlevlerinin kapsamı vb. gibi sorunların daha geniş biçimde, proletarya diktatörlüğü veya onun özgün bir ifadesi olan halkın demokratik diktatörlüğü sorunlarının tartışılması evrelerin de ayrıca ele alınmayı gerektirecektir. Konumuz bu sorunla direkt bağlantılı olduğundan, bunu ileride ayrıca ele almaya çalışacağız.)

Halk demokrasisinin teorik tariflerinin klasiklerdeki tanımlamalardan öteye geçtiği söylenemez. Çoğu kere, genellemelere ulaşmış bu doğruları sıkça tekrarlamak, yaşama yön veren özgünlüklere ulaşamadığında pek bir anlam ifade etmiyordu. Bu özellikle de yığınların pratik yaşamında böyleydi.

Yine kimi dönemler, kitlelerin katılımı ve iktidar organları perspektifi yüklenebilecek kimi önermeler, uygulama sorunlarının çözülmeyle ilgili veya uygulanabilir biçimler alamadığından veya çekişmeler nedeniyle gerçek işlevlerinden uzaklaşmış, bir çoğu anlamsızlaşmıştır.

Geçmeden şunu da belirtelim ki, devrimci camiamızın en önemli zaaf ve eksikliklerinden biri, -bir çok hayati sorun da dahil- çoğu kere günün sorunu olabilecek meselelerin yarına bırakılması, devrim sonrasının işleri diye bakılarak ertelenmesidir. "Bugün açısından savaşırsak ya da meydanlarda olursak bu her derde devadır" gibi ele alınarak, savaşmanın kendisinin de hizmet ettiği bu amaçlar tersi biçimde araçların peşine bağlanmıştır. Ya da uygulamalardaki kimi çıkmazlara yenik düşülerek kesin bir ertelemeciliğe kapılar aralanmıştır. Ele aldığımız konunun böylesine ertelenmiş bir sorun olduğunu ve bunun pratik yaşamda ciddi handikaplar yarattığını belirtmek gerekir. Oysa, sosyalist politik betimlemelerin devrim mücadelesinin ilk evresinden başla-

arak parçalar halinde yaşama geçeceği; zayıflatılan, yıkılan her "değer" yerine yenilerinin geçeceği ve bunların kendi kurum ve kuruluşlarını inşa ederek ilerleyeceğini biliyoruz. Var olan egemen siyasal iktidarın yerine geçecek olan halkın kendi örgütlenmiş siyasal iktidarının gelişimi de böyle olacaktır. Bu aynı zamanda; halkın kendi demokrasilerinin de adım adım yaşama geçmesi olacaktır. Halkın iktidar organları bu demokrasinin ve işlevlerinin en somut oluşumlarıdır.

SOSYALİST DEMOKRASİNİN İŞLERLİĞİ VE KATILIM

Her olgunun özünde bir dizi çelişme mevcuttur. Bu çelişmeleri kavramayı beceremeyenlerin kendi çözümlemelerinin hedefi bulması genellikle rastlantılara bağlıdır. Oysa devrim faaliyetleri rastlantısal olanı değil, bilinçli ve iradi olanı ister.

Bahsettiğimiz kimi pratik görüşlerin, yaşadığımız süreçlerin günceinde de yerini koruduğunu söyleyebiliriz. Hatta bunların kimi dönemlerde uç ayrıntılara vardığını da görüyoruz. Sosyalist demokrasinin niteliğini belirlerken bunun en önemli kıstaslarından birinin katılım sorunu olduğu yadsınmaz. Özellikle de bu niteliği saptama faaliyetinin kendisi de, katılımı anlamını bulacaktır. Sosyalist bilincin ve öncelikle de sosyalist iktisadın gelişme yasalarının kavratılma çalışmalarının yürüdüğü her evrede siyasal üst yapının da, öncelikle insan bilincinde yer edinmesini sağlayabilmenin ilk şartlarından biri sosyalist demokrasinin yığınların yaşamında işlerlik kazanabilmesini gerektirecektir. Halkın bu "kendi kendisini yönetmesi" de bu doğrultu üzerinden anlam kazanacaktır.

Sosyalist demokrasi, her şeyden önce halkın kendisiyle ilgili her konuda iradi katılımlarda bulunabilmesi şartına bağlıdır. İlk bölümlerde değindiğimiz gibi, siyasal önermeler; gücüne, bilimsel doğruluğuna ve bunların yaşama yön verebilmesine paralel olarak yığınların etkisi altına alacak

ve bu minvalde siyasal kazanımlar elde edeceklerdir. Dolayısıyla, sosyalistlerin kitle insiyatifinden korkmaları söz konusu olmayacaktır ve kendisi de bu insiyatifin hareketli ve kararlı bir yanını teşkil edecektir.

Öncü güçler; sosyalist demokrasiyi teşkil etmez, yani sosyalist demokrasi öncü güçlerden oluşmaz; öncü güçler sosyalist demokrasinin toplumsal alandaki bir bileşeni iken, yığınların aydınlanma ve bilinç yönlendirme gücü olmaya çalışırlar. Ve bunu yaparken de, asla, tepeden buyruk, dayatmacı, zorba ve özünde demokrasinin tüm ana kurallarını yok eden, tartışmaz kesinkes bir kabul cephesi oluşturmaya çalışmaz; halkı devrimci otoriteler arasında tercih yapma ve kendi siyasal doğrultularını oluşturma eylemine, siyasi müzakerelerin dışında müdahale etmeye yeltenmezler.

Tarihimizdeki kimi örneklerin oldukça vahim boyutlarda olduğunu gördük. Birakalım geniş bir katılım ve tartışma ortamı yaratma enginliğini, adeta kendimizden başkasına tahammül edememe ve "zor" -yani halka karşı zor- kuralları uygulayarak yığınları nufuz etmeye çalışıldığı yığınca örnek mevcut.

Kimi tarihi gelişmeler içinde, -mesela savaş kuralları ya da kazatma boyutlarında mekcezi yapıtların, karar ve uygulamaların daha öne geçeceği veya bunlarda kimi katılımların daha anlaşılır olacağını belirlemekle birlikte; böylesi durumlarda dahi asıl amaç yığınların bilincinde; halkın kendi demokratik ruhunu canlandırmak ve toplumsal türden gelişme üzerinde yığınların kendi insiyatifini harekete geçirmek esas olmak zorundadır.

Bunun ötesinde demokrasi ve adalet gibi kavramların hepsi ayakları yere basmayan soyutlamalar olarak kalacaklardır.

Çeşitli özgün konulara dair belirlenen öncü siyasal kararların mücadelesi, -bu aynı zamanda, doğrular ile yanlışların, yakın doğru ile yanlışların, doğrular ile yakın doğruların, yanlışlar ile yanlışların mücadelesi olarak- işlerlik kazanacakları esas alanlarda, sosyalist demokrasinin en geniş sınırları olacaktır.

Sosyalist demokrasi ve halkın devrimci adaletinin işleyeceği, ya da işleyişini sağlayacak olan dayanaklar, teorik soyutlamalar olmayacak, bu teorik önermelerinde yaşama geçeceği uygun araçlar bu işleyişin kurumları olmak zorundadır. Bu kurumlar yaratılmadan, halkın katılımının maddi bir olguya dönüşmesi olanaksızdır.

Egemen siyasal otoritenin dumura uğradığı/üçatıldığı her alan ve örgütde, halkın kendi siyasal otoritesi devreye girecektir. Bunun için, en başta devrimci cephenin her kesitini kapsayan siyasal çalışmaların ve buna bağlı diğer tüm çalışmaların bağımsız gelişmesi önündeki engelleri kaldırmak, ayrıca, iradi biçimde bu çalışmalara engel çıkarmamak için ilk basamağı. Yığınların katılımı dolayısıyla sosyalist demokrasi önermelerinin yaşam bulması bu basamak üzerinden yükselecektir.

Çoğu kere teorik anlamda "devrimci demokrat" kavramları kullanıldığı halde, bunun pratik işlerliliğinin kavrandığı söylenemez. Sosyalist demokrasi, halkın -yani devrimden menfaati olup devrim safında yer alabilecek her kesimin- çıkarlarını gözetir ve bu kesimin katılımını bir gereklilik olarak kabul eder dedikimizde; bunun pratik işlerliliğinin ne olacağı/nasıl olması gerektiğini ayrıştırmak gerekecektir. Çünkü böyle denildiği durumlarda, pratikte -birakalım daha geniş yığınları gözetme işini- reformcu bir çok parti, oluşum veya hareketi bir bileşen olarak almak bir yana, "hiç görmeme" ve "yok sayma" eylemi içine girilmekte. Böyle olduğu durumda, "devrimci" kavramının yanında "demokrat" kavramını kullanmanın teorik anlamı ne olabilir? Yani, reformcu, ilerici kesim -mesela ÖDP, EMEP gibi partiler- veya benzeri oluşumlar demokrat görülmecekse, "demokrat" olanlar kim? Tamamen örgütsüz ve bitaraf olanlar, bu kesimlerden daha mı ileri de sayılacak?

Sorunun en önemli yanlarından biri, teorik savunuların içi boş tekrarlara dönüşmesi ve bunların pratik ihtiyaçların gereklerine cevap veremeyişiyse, teorik savunu ile pratik uygulamalar arasında devasa uçurumların yaşanmasıdır.

Bizim, sosyalist demokrasi soru-

nanı kavrayışımız, teorik soyutlamalar ve pratik uygulama alanlarında uyumlu ve tutarlı bir rota izlemek zorundadır. Bunun için öncel bir sorun olarak, teorik soyutlamaların anlam ve içeriği üzerine yoğunlaşmak ve bunları yaşamın realitesi karşısındaki duruşunu irdelenmek gerekmektedir.

Sosyalist demokrasi, halkın tüm kesimlerinin kendisiyle ilgili olabilecek her konuda katılımının ifadesi olacaktır. Siyasal çalışmalarımız ne kadar nitelikli, esnek ve ilkel işe; pratik faaliyetimiz, ne kadar yaşamı yaratma kudretine sahipse; o kadar etki icra edecek ve siyasal kazanımların mevzilerine bu doğrultuyu inşa edecektir.

Parti, ordu ve bunların yan kuruluşlarının siyasal çalışmalarının ötesinde; halkın kendi iktidar organları olabilecek ve devrimden yana, demokrasiden, halkın genel çıkarlarından yana duruş gösteren ve tarafsız olan kesimlerin de katılabilmesi ve işleyişini tamamen, parti kuralları dışında kendi demokratik kurallarına bağlı olarak yürüten kurumların oluşturulmasıdır. Bu gereklilikler, bugün tam anlamıyla iktidar organları işlevi görmese bile, onun nüveleri olabilme özellikleri taşımaktadır. Devrimci mücadelelerin geliştiği her alan ve örgütde bu genel perspektife bağlı kalınarak azınlıkta veya çoğunlukta olma kısıtlarına bağlı kalmadan, bu türden oluşumlar içinde yer alma, tüm demokratik kuruluş ve demokratik öze sahip bağımsız-tarafsız yığınların kendi temsilcilerini belirleyeceği ortamları yaratma faaliyetleri gözetilerek katılım en ileri boyutlara taşınmalıdır.

Yakın zamanlarda, çeşitli varoşların özgün kimi bölgelerinde gelişen, "Halk Meclisleri" gibi oluşum ve çalışmalar, bahsini ettiğimiz gereklerin bir versiyonunu içermektedir. Fakat, bunların pratikte kimi yönleriyle işlerlik kazanmış olması, sorunun köklü bir çözüme kavuşturulduğu ve genel sistemli bir anlayış üzerine oturtulduğu söylenemez. Yine de bunların olumlu adımlar olduğu, bunlara alternatif yeni kurumlaşmalar yaratmak yerine, genel devrimci demokratik katılımı genişleterek, eksiklikleri törpü-

lemek, yığınların sosyalist demokrasi bilincini geliştirerek, daha çok söz sahibi olmalarını sağlamalı, aynı zamanda devrimci camianın eleştirilmesi üzerinde de durmayı, kendisiyle birlikte öncülerinin de yenilenme dinamiklerini korumayı ve geliştirmeyi içermelidir.

Sosyalist demokrasi ve adalet kavramlarının, öncüler ve artçılar açısından, her ikisinin ilişki sorunu ve öncülerin kendi ilişkilerinde aldığı boyut ve olması gerekenler üzerine, daha ileride değinilerde bulunmaya çalışacağız. Denilebilir ki, bunlar, -yani toplumun devrimci aydınlanma yönelimi içinde olan ve topluma öncülük ettiğinin iddialarını kuşanan kesimin kendi iç sorunlarında ve birbirleriyle ilişkilerde aldıkları tutumlar nitel bir seviyeye ulaşmadan, yığınlar da sosyalist demokrasi bilincinin gelişmesi ya da bunun olumlu-istenilen bir seyirde gelişmesi çok daha zordur. Devrimcilerin birbirine tahammül edemediği yerde, devrimcilerin yığınlara tahammülü ne kadar gerçekçi olabilir?

Geçmişin ve sürecin kimi çocukluk hastalıklarını bir tarafa bırakmadan, genel konjunktürün realitesini kavramadan -ki çocukluk esasta da bu kavrayışsızlıktan beslenmekte- doğru bir sosyalist demokrasi perspektifi oluşturmak zordur. Her öüne gelenin, demokrasi havarisi olduğu ortamda, hiç de işlerin böylesine kolay yürümediği görülmektedir. Yığınların güvenini ve katılımını oluşturmak, tutarlı, doğru ve kalıcı kazanımlar yaratmaya bağlı olacaktır.

Devrimci-demokratik kitle örgütlemelerine ilişkin geçmiş süreçlerde de önerdiğimiz kapsamlı çalışmalar söz konusu olmuş, ama bunları -işlerlik bulması bir yana- üzerine tartışılması dahi gerekli görülmeyip itilmişti. Bunlar, özellikle de kurumlaşmaların yaratılmasına ilişkin çalışmalardı. Herleyen süreçlerde bunları daha da geliştirerek ele almayı düşünmekle birlikte, çalışmalarımıza eleştirel veya destekleyen katkılar yapılmasını da ayrıca bekliyoruz.

Psikolojik savaş ve insan (2)

Ali CAN

Emperyalist devletler, 2. Paylaşım Savaşı sonrasında psikolojik savaşın geliştirilmesine özel önem vermişlerdir. Bunun için özel örgütlenmeler ve teknikler geliştirmiş, yeni projeler için özel (gizli) laboratuvar çalışmaları yürütmüşlerdir. Laboratuvar çalışmalarını bilimsel inceleme metodlarından faydalanarak yürüttüler. Her zamanki gibi denekleri yine doğa ve insandı.

Bilimi, diğer uğraşı dallarından (sanat, edebiyat, tarih, vb.) ayıran en önemli özellik kullandığı yöntemdir denilebilir. Çünkü verileri toplama ve analiz edici yönünden diğer bilgi edinme yöntemlerinden ayrılır. Bu ayırt edici özellikleri "*İnsan ve Davranışı*" adlı eserinde D. Cüceloğlu şöyle tanımlıyor:

"1- Düzenlidir. Belirli bir konuyu gelişti güzel değil belirli bir düzen çerçevesinde adım adım inceler.

2- Veriye dayanır; bilimsel yöntem doğanın belirli bir yönüyle ilgili toplanmış verilerle uğraşır. Olmayan, gözlenmeyen, tutanağa geçirilmeyen süreçlerle ilgilenmez.

3- Nesnedir. Bilimsel yöntemin bir kişinin algılayışı ya da otoritesini aşan yönü vardır. Bilimsel araştırma yapmak için eğitilmiş herhangi bir kişinin tekrarlayabileceği bir biçimde sorular belirlenmeli, tanımlar yapılmalı verilerin toplanması ve analizi ortaya konmalıdır.

4- Analitiktir. Olguları parçalara ayırarak inceler bu inceleme sonucunda neden-sonuç ilişkisine ulaşır.

5- Tekrar edilebilir. İlgilenilen konu, doğanın bir parçası olarak tekrar tekrar gözlenebilen bir konu olmak zorundadır. Yalnız bir kere olan ve bir daha ortaya çıkmayan olguları bilimsel yöntemle inceleyemeyiz."

Tarihe yön veren sınıf savaşmaları, sınıflar var oldukça insanın güncesinde en sıcak yerini koruyacaktır. Her sınıf, güncesinde yerini koruyan bu olguyu kendi lehine çevirmenin çabasından geri durmayacaktır. Bilimi de bu amacın hizmetine sokacak, yeni yöntemler ve araçlar geliştirerek ilerlemeye çalışacaktır.

Politikanın şiddet araçlarıyla uygulanmasından başka bir şey olmayan savaşın, son tahlilde belirleyici olan insan unsuruna yön veren olguların ne olduğunun incelenmesi de bilimsel yöntemlere ihtiyaç duyuyor. Sınıfsal bir karakter taşıyan savaş olgusu, sınıflar var oldukça bir sanat dalı gibi incelenmek, araştırılmak durumundadır.

Egemen sınıf tarafından bilimsel yöntemler kullanılarak yapılan incelemeler sonucunda; ihtisaslaşma ve özel örgütlenmelerle oluşturulan psikolojik savaş teknikleri tek merkezden yönlendirilen her ülke özgünlüğünde, özgün taktik ve tekniklerle özel savaş araçları biçimine dönüştürülmüştür. Bundan hareketle psikolojik savaş yöntemleriyle özel savaşın farklı şeyler olduğu ya da farklı dallar olduğu sonucuna gidilmemelidir.

Psikolojik savaş ve onun uygulanma biçimleri olan özel savaş taktikleri iç içe geçmiş, birbirlerini besleyerek kurumlaşmışlardır. Psiko-

lojik savaş yöntemleri daha çok insanı etkisizleştirmede, işin teorik ve kurumsal boyutu diyebileceğimiz kısımlarına yön verirken, temelde yö-neldiği, devrimci mücadelenin gelişme dinamikleri, kullandığı yöntemler ve araçlarıdır. Bu yöntem ve araçları işlevsizleştirmek, dejenere etmek, yozlaştırmak için bunların üzerinde oynar. Bunların üzerine taktikler be-irler. Devrimci mücadelenin dayanaklarını, beslediği kaynakları, zayıf ve güçlü yanlarını inceleyerek tespit etmeye çalışır ve politikalarını oluşturur. Özel savaş yöntemleri geliştirerek pratik araçlarını devreye so-
kar.

Psikolojik savaş yöntemleriyle, savaşta etkin olan manevi yönün denetim altına alınması hedeflenirken, özel savaş yöntem ve araçlarının geliştirilmesiyle insan unsuru ekseninde fiziki denetim ya da savaş dışı bırakma hedeflenir. (Yazımızın ilerleyen bölümlerinde bu kısımlara değineceğimiz için geçiyoruz.)

**ÖZEL BİR SAVAŞ
YÖNTEMİ OLARAK
PSİKOLOJİK SAVAŞI
GELİŞTİREN
MERKEZLERİN KENDİ
İFADELERİNDE ÖZEL
SAVAŞA DUYULAN
İHTİYAÇ!**

Psikolojik savaş, merkezi bir güç(ler) tarafından geliştirilip yönlendirilmektedir dediğimizde, kuşkusuz kast edilen emperyalist devlet-

ler ve onların kurumları olduğu (CIA gibi) anlaşılmaktadır.

Bilimsel yöntemin sezgilerden, sözden çok nesnel verilere, terarlar üzerinden yapılan analizlere ihtiyaç duyduğu düşünülürse, örnekler ihtiyacı duyulacaktır. **"Özel Savaş Terör ve Kontrgerilla"** adlı kitabında Talat Turhan şöyle diyor: "... *ST-31-15 talimatnamesinde bir yeraltı örgütü var. O yeraltı örgütünün yapacağı işler arasında adam öldürme de var. Öldürülen sağı, solcu olsun fark etmez. Yeter ki cinayet bu örgütün amacına hizmet etsin... tirmanan anarşiyi darbe izliyor. Darbe de ABD'ye hizmet ediyor. Bu mekanizmayı Türkiye'de artık çocuklar bile biliyor. 12 Mart öncesinde de 12 Eylül öncesinde de bu böyle oldu...*" demektedir.

Sonuçlar üzerinden basit bir mantık yürütmeyle bu sonuçlara ulaşılmış gibi görünebilir. Fakat biraz derinlemesine incelendiğinde hiçte tesadüflerin bir araya gelmesiyle, basit olgular üzerinden yükselen sonuçlar olmadığı görülecektir.

Basit olguların sonuçları olmadığını, bu merkezlerin böylesi özel türden yönelimlerini kendi ifadelerinden inceleyelim... ABD'nin askeri uzmanları Peter Paret ve John Wshy **"Amerikan Harp Doktrinleri"**nde şöyle diyor: "...ABD hoşuna gitmeyen solcu veya solcu olmayan hükümetleri devirmek için gerilla taktiklerini kullanabilir ve kullanılmalıdır. Bizim amacımız hoşna gitmeyen ve bizimle dost olmayan hükümetlerin yerine dost hükümetleri geçirmek olmalıdır..." Kendisiyle dost olmayan, hoşuna gitmeyen hükümetleri "devirme" işi nasıl yapılacaktır? Aradığımız yanıtları yine **"Amerikan Harp Doktrinleri"**nde görmekteyiz. "Dolaylı saldırıları önlemek için politik, ekonomik ve askeri bir sıra yardımlar yapılmalıdır. Askeri yardımların ilk hedefi, mahalli kuvvetlerin eğitimi partizan savaş ve taktikleriyle, karşı savaş taktiklerinin öğretilmesi esasına oturtulmalı. Bununla beraber, pratikte de görüldüğü gibi, sadece mahalli kuvvetlere bel bağlanmaz. Amerikan silahlı kuvvetlerinin de bu harplere katılması gerekmektedir. Mahalli kuvvetlerin bütün komuta ve

idari organları Amerikan uzmanları tarafından kontrol edilmeli. Fakat bu kontrol işleri o ülke kamuoyundan gizli tutulmalıdır..." T. Turhan'ın ulaştığı sonuçlar, emperyalist devletlerin sömürgelerinde sarsılan otoritelerini yeniden tesis etmesinden başka bir şey değil. Bu konuda ülkemiz oldukça zengin deneyimlere sahip.

Paylaşım savaşları, tabakkür-kurma ve kontrol etme çabaları, emperyalistleri savaş araçları ve taktiklerini sürekli geliştirmeye açık tutmak zorunda bırakmıştır. Psikolojik savaşın bu süreçten sonra önemli bir savaş yöntemi olarak geliştirilip yeniden yapılandırılmasını yürüten merkezler, zorunluluklarını çeşitli biçimlerde ifade edegelmışlerdir.

Rockefeller'in **"Amerikan Harp Doktrinleri"**nde yer alan Vakıf raporundaki ifadelerle bakalım: **"ABD'nin çıkarlarına uygun düşmeyen herhangi bir durumu düzeltmek için dünyanın neresinde olursa olsun, derhal müdahale edebilecek yeteneklere sahip özel askeri birlikler kurulmalı. Bu özel askeri birliklerin gayet hareketli olması gerekir. (...) Gerek bizim gerekse komünist olmayan diğer dünya devletlerinin güvenliğini sağlamak için mahalli kuvvetler ve akınlar tarafından sıkışık durumda bırakılmış olan dost hükümet ve rejimlere silahlı yardımlar yapmak zorunluluğunu duymalıyız. Bu zorunlulukla yapılacak askeri müdahale, ne klasik askeri stratejiye uymakta ne de geleneksel diplomatik müdahaleye benzer. Bu askeri müdahalenin kendi özgün bir niteliği ve biçimi vardır..."**

Görünüşte Rockefeller ekonomik ticari bir kuruluştur. Kendi ifadesinden de görüleceği gibi, Rockefeller ekonomik ve ticari gücünü paylaşım savaşlarında kullandığı silahlarla almaktadır. Emperyalist tekeller kuponlarını makaslarla değil silahlarla kesmektedir.

Yıllardan 1962. ABD Başkanı Kennedy, Savunma Bakanı McNamara, Kennedy Harp Akademisinde konuşma yapmaktadır: **"Dünyamız daha uzun yıllar süreceği anlaşılan yeni bir döneme girmektedir. Bu dönem Hindin'i tipi partizan savaşları dönemi olacaktır. Bu durum tamamen**

yeni nitelikte strateji ve tamamen yeni cins silahlı kuvvetlere sahip olmamızı gerektiriyor. Bu dönemin zorunlu kıldığı yepyeni silahlı kuvvetlerin özel eğitimine, özel silahlara ve teçhizata ihtiyacı vardır..."

Dönemin ABD başkanı Kennedy bunları söylerken, Savunma Bakanı McNamara, **"Partizan savaşları, bizim anlayışımızda belirli değişimler yapılmasını gerektirdi. Partizan savaşlarının cereyan ettiği bölgelerde büyük miktarda askeri birlik ve büyük çapta silahlar yerine, gerilla ve anti-gerilla savaş taktik ve biçimlerini iyice öğrenmiş ve özel silahlarla donatılmış küçük birlikler kullanmak gerekir..."** diyordu.

Dünyanın yeniden paylaşılması için harekete geçen Mercedes Benz ve Knup destekli Nazi orduları Partizan savaşları karşısında çaresizleşiyor, Japon işgalcilerine ve ABD'nin destekleyip, yönlendirdiği Çan Kay-Şek'in Çin gericiliğine karşı ÇKP, partizan savaşının namularında zafere yaratıyordu. Bu durumu Kennedy, **"Dünyamız daha uzun yıllar süreceği anlaşılan yeni bir döneme girmektedir..."** diyerek ifade ediyordu. Bu yeni dönemde emperyalist devletler, yeni sürece uygun yeni savaş yöntemlerini geliştirmek zorunda kaldılar.

Özel savaş teknikleri altında, "psikolojik savaş" olarak geliştirilen bu yeni savaş yöntemleri partizan savaşlarına karşı tek merkezden yönetilen, tamamen yerel güçlere dayanan, özgün niteliği ve biçimleri olan, özel eğitimli, özel silahlı ve teçhizatlı, küçük özel aseri birlikler olarak örgütlenirken, anti-gerilla savaş taktikleriyle donanımlı hale getirilmiş, yeni dönemin savaş taktikleri olarak değişik biçimlerde farklı ülkelerde uygulanmıştır.

Burada Başkan Gonzalo'nun Mao değerlendirmesinde söylediklerinin, en azından bazılarının, değinmeden geçemeyeceğiz.

"Neden Maoizm" sorusuna verdiği yanıtta şöyle diyor Gonzalo: "... enternasyonal proletarya, Başkan Mao sayesinde bütünlüklü ve gelişmiş bir askeri teoriye sahip olmuştur ve bu şekilde bize sınıfın, proletaryanın her yere uygulanabilir askeri te-

orisini kazandırmıştır... Mao, emperyalizmin karışıklık çıkarıp başarısızlığa uğrayacağını, tekrar karışıklık çıkarıp yine başarısızlığa uğrayacağını ve nihai sonlarına kadar bunu sürdüreceğini söylerken emperyalizmin kanununu tespit etmiş oluyordu. Mao bize, bir ülkenin, bir ulusun, bir halkın, ne kadar küçük olurlarsa olsunlar silahlara sarılma cüretini gösterdikleri takdirde yeryüzündeki en güçlü sömürgecileri ve tahakkümcüleri yenebileceğini öğretmiştir..."

ÖZEL SAVAŞ YÖNTEMLERİ OLARAK; PSİKOLOJİK SAVAŞIN PRATİK HEDEF VE TAKTİKLERİ

Yeni döneme damgasını vuran savaş taktikleri emperyalistleri de özel savaş yetkinleştirmeye zorladı. Emperyalizmin direk olarak kendisine ya da denetimindeki sömürge, yarı(yeni) sömürge ülkelerdeki ulusal ve sosyal kurtuluş mücadelelerine karşı yöntem olarak belirlediği psikolojik savaş tekniklerine pratik olarak yine yaşamın içinde tanık oluruz.

2. Emperyalist Paylaşım Savaşı'nda ve sonraki süreçte, emperyalist devletler yeni süreçte, deneyimlerinden dersler çıkararak müdahale etmeye çalışmışlardır. Yeni döneme damgasını vuran partizan savaş taktikleri kapsamında emperyalistler "karşı ayaklanma" gücü dediği kontr-gerilla yöntemlerini geliştirmiş ve buna uluslararası bir içerik kazandırmıştır.

Partizan savaş tekniklerine, taktiklerine, örgütlenmesine karşı olarak geliştirilen, kontr-gerilla yine model olarak kendine partizan savaşlarını örnek almıştır. Aynı şekilde psikolojik savaş teknikleri de, devrimci mücadelede kullanılan araç ve taktiklerini tersten devrimci mücadeleye karşı kullanmaya çalışmıştır/çalışmaktadır. Savaşa tutuşan güçlerin amacı düşman gücü yenilgiye uğratmak siyasal iktidarı almak ya da siyasal iktidarını muhafaza etmektir. Bunun için de savaş sanatının öğrenilmesi özel bir öneme sahiptir.

Sınıfın, siyasal iktidarının kurulması için yürütülen devrimci savaş-

ma göre şekillenen psikolojik savaş; ideolojiye, moral değerlere, devrimci propaganda ve gerçeklerin açıklanmasına karşı taktikler oluşturur, politikalar uygular... Devrimci politikaları, ideolojik duruşu, strateji ve taktikleri gözönüne alıp kendi amaçları doğrultusunda kullanma gayretine girer. Fakat kontr-gerilla ve psikolojik savaş uygulamaları, hedefleri, taktikleri pratikleri... itibarıyla belirgin bir şekilde ortaya çıkar. Nasıl ki politikanın başka araçlarla devamı ifadesini devrimciler, siyasal mücadele ile silahlı mücadeleyi iç içe geçirmiş olarak yürütüyorsa, kontr-gerilla eylemleri ve psikolojik savaş teknikleri de birlikte yürütülmektedir.

Psikolojik savaş, devrimci faaliyetin yürütüldüğü ülkelerdeki, sınıf ve emekçi katmanlarıyla örgütlü güçlerine yönelir... ABD Kara Kuvvetleri Komutanlığı'na hazırlanan "Kontr-gerilla Operasyonları" adlı kitapta, psikolojik savaşın yürütülmesi ve hedeflerine ilişkin "Psikolojik Operasyonlar" bölümünde şunlar yazılıdır...

C- Ayaklanma koşulları çerçevesinde psikolojik faaliyetlerin beş ana hedefi vardır.

1- Halk desteğini kazanmada hükümete (devlete) yardımcı olmak.

2- İsyancı hareket(ler)i yenmede hükümete (devlete) yardımcı olmak.

3- Yıkıcı, isyancı hareketten kopanların psikolojik rehabilitasyonunda hükümete (devlete) yardımcı olmak.

4- Ev sahibi ülkede olumlu bir imaj oluşturmak ve bu imajı korumak. (Yani merkezi gücün faaliyet yürüttüğü ülke kamuoyunda hem ülkenin hem görevlilerinin "olumlu imajı"nın yaratılıp korunması, Örneğin ABD ve onun özel savaş kurmaylarının kamuoyunda "olumlu imajı"nın oluşturulması faaliyeti gibi.)

5- Tarafsız gruplarla dünya kamuoyunu etkilemek.

G- İsyancıya yönelik olarak yürütüldüğünde;

1- Psikolojik saldırının en önemli hedefi isyancıyı gözden düşürüp halktan tecrit etmek.

2- Psikolojik saldırının en önemli

hedefi isyancı birimin moralini bozmaktır.

3- Ele alınan temalar, yerli halkla isyancı kadrolar ve onun tarafları arasındaki farklar iyice vurgulanmalıdır. Yine, isyancının hiçbir kesimden yüz bulamadığı, tecrit olduğu, evine dönmek istediği ve zor durumda olduğu gibi temalar işlenebilir.

4- İsyancıların tarafsızlaştırılmasında, çıkarılan af programlarının etkili olduğu görülmüştür. Af kampanyaları samimi ve iyi propaganda edilirse ve özellikle isyancının alt düzey unsurları hedeflenirse, büyük ölçüde etkili olur. Yine isyancı faaliyetten vazgeçmeleri halinde elde edecekleri çıkarlar özellikle vurgulanarak tarafsızlaştırılmaları sağlanabilir.

5- Ancak bu af programlarının bazı dezavantajları da bulunmaktadır. Af, isyancının yarı-meyrulaşması anlamına gelmektedir. Affı kabul edenler cezasız kalmakta ve af, isyancı tehdit imajının büyümesine neden olmaktadır...

H- İsyancıyı destekleyen nüfusa yönelik olarak;

1- Burada psikolojik faaliyetlerin hedefi, nüfusun isyancıya verdiği desteği çekmesini ve hükümetin (devletin) yanına geçmesini sağlamaktır.

2- Propaganda, isyancının eksikliklerini, zaferin sonuçta hükümetin olacağını, hükümetin başarılarını ve hükümet güçlerine teslim olmanın avantajlarını işlemeli ve vurgulamalıdır.

I- Tarafsız kesime yöneldiğinde;

1- Psikolojik faaliyetlerin başlıca hedefi, ulusal morali yüksek tutmak, ulusal birliğe ve hükümete (devlete) güveni vurgulayıp pekiştirmektir.

2- Yine, halkın hükümet (devlet) güçlerini beinmsemesine, halkı hükümet programlarının kendi çıkarına olduğuna, hükümetin (devletin) kendilerini koruyacağına ve nihai zaferin hükümetin (devletin) olduğuna iknaya yönelik çalışmalar yürütülmelidir.

J- Kamu personeline yöneldiğinde;

1- Personelin devlete bağlılığının korunmasına çalışılır. Personele halkın desteğini kazanmanın, refah ve adaletin sağlanmasının, yıkıcı faaliyetin temel nedenlerinin ortadan kaldırılmasına çalışılmasının ve halkı

yıkıcı isyancıları korumanın önemi kavratılır.

2- Ev sahibi ülke güvenlik ve askeri güçlerine, sivil halkın iç savunma ve kalkınma faaliyetleri çerçevesindeki önemi kavratılır. Her asker, halka yönelik her tavrının başarı ve başarısızlıkta bir payı olduğunu iyice kavramalıdır.

3- Kamu personeli, tarafsız veya düşman olmayan nüfusa yaklaşımında olumlu ve yapıcı olmalıdır.

4- Psikolojik faaliyetler isyancıya yardım nitelikli faaliyet ve eğilimleri caydırıcı fonksiyon görmelidir.

5- Halktan kendi çıkarlarına aykırı olan taleplerde bulunmamalıdır.

K. Yabancı gözlemciler ve kamuoyuna yönelik olarak yürütüldüğünde, başlıca iki hedef grup vardır: Tarafsız ülkeler ve düşman ülkeler.

Tarafsız ülkeler sözkonusu olduğunda psikolojik faaliyetlerin amacı, dostça bir tarafsızlık ortamı oluşturmak veya bu ülkeyi meşru hükümet tarafına aktif olarak kazanmaktır.

Düşman ülkeler sözkonusu olduğunda, psikolojik faaliyetlerin başlıca amacı, kamuoyunu bu ülkenin isyancılarına yardım etmesine karşı seferber etmektir. "

Psikolojik savaş, hedef ve yürütülmesini ana başlıklar altında madeler halinde sıralarken uygulamalarda daha ayrıntılı ve titiz davranır. Özel savaş taktikleriyle iç içe geçirilen psikolojik savaş, uygulamada belirgin temalardan sıyrılarak, her ülkenin ve her bölgenin özgün durumlarına göre çeşitlilikler taşır. Ülkenin sosyal, kültürel, siyasal düzeyi ekonomik durumu araştırılarak, gerekli hazırlıklar yapılarak ortam hazırlanır. Toplum üzerinde manevi üstünlüğü sağlamayı amaçlayan yönelimlerde, çeşitli araçlar (basın-yayın, TV, radyo, vb.) kullanılarak toplumla iletişim kurmayı amaçlarlar. Temel yöntemlerinden biri propaganda.

Doğru olmayan, kaynağı belirsiz haberlere dayandırılan propaganda da kargaşa ve provakasyon ortamını hazırlama amacı gizlidir. Yalana, asparagasa, uydurma ve demogojiye dayanan bu propagandalar halk içinde kısa sürede yaygınlaştırılır. Kimi zaman kargaşa ve povakasyon ortamı hazırlamak, güvensizliği derinleştir-

mek için silahlı veya bombalı eylemlere de yönelinir. Bunları, Ordu-Mesudiye'de öldürülen çobanlarda olduğu gibi devrimci faaliyette bulunan örgütlere yüklemeye çalışılır.

1978'de "Düşman Arayışı" adlı kitabı tüm dünyada satış rekorları kıran, bir dönem üst düzey CIA görevlisi olan, Vietnam'da istihbarat kışlasını yöneten ve '75-76'larda Angola'da yürüttüğü gizli savaşta görev gücü kumandanı olan John Stockwell şunları yazıyordu: "CIA'nın kontra faaliyetlerine örnek, Nikaragua'da dağıtılan çizgi roman tarzı 'Sabotaj el kitabı'nda bir toplumu felç etmek için ne yapılması gerektiği çizimlerle anlatılır. Daktiloları işlemez kılmak, motorları yakmak için benzin deposuna ne konulacağı, kanalizasyon sistemi tükama yolları, ya da 'Suikast el kitabı'nda olduğu gibi kontralar, sistematik olarak öğretmenlere, sağlık çalışanlarına, seçilmiş görevlilere ve hükümet yetkililerine suikastler düzenliyor... Hükümetinizin ve onun ajanlarının neler yaptığını anlamak zorundasınız. Köylere giriyor, aileleri evlerinden çıkarıyorlar. Çocukların gözü önünde babalarını hadım ediyorlar, yüzünün derisini soyuyorlar, ağzına bir el bombası koyup, sonra da pimi çekiyorlar. Çocukların gözü önünde annelerine tecavüz edip göğüslerini kesiyorlar. Bazen de değişiklik olsun diye aynı şeyleri çocuklara yaparken anne-babalara seyrettiriyorlar. Terörü bir yöntem olarak kullanırlar. Bu teknik toplumu felç etmeyi amaçlar..." Nikaragua ismini değiştirip yaşadığımız coğrafyaya uyarlırsak, söylenenlerin hiçte yabancı olmadığımızı görürüz.

Psikolojik savaş araçları; halkı, korku, panik ve güvensizlik ortamında bırakacak bu tür eylemleri devrimci güçlerin üzerine bırakmak, şaibeler yaratmak için yoğun propaganda faaliyeti yürütür. Diğer taraftan halkın korunması, güvenliğinin sağlanması adına halkın üzerinde otorite tesis edecek yöntemlere başvurur, kısıtlamalara yönelir. Neden olarak yöntemlerle halk tedirginlik içine sokulur. Ne olacağını bilemediği beklentilerle yaşamaya zorlanır. Bariz şekillerde yaşanan işkence, tutuklama, katliam, cinayet vb. yönelimle-

rinde bile, karşı devrim kendilerini haklı çıkarmanın zeminini yaratmaya ve halkı inandırmaya çalışırlar.

Psikolojik savaş, propaganda ile savaştaki "meşruluğunun" manevi üstünlüğünü kazanmak için halkı motive etmeye çalışır. Sorunların, kötülüklerin, işkencenin, zulmün, haksızlığın kaynağında başka şeylerin olduğu gösterilirken çözüm yolları ve araçlarını da kendi istekleri doğrultusunda saptırırlar. Yaratılan psikolojik ortamın içinde karşı devrim, halka kendini kabul ettirmek, güçlü göstermek için uğraşır. Çünkü, egemenliğini güçlendirmesinin ve devam ettirmesinin yolunun buradan geçtiğini bilir. Yaratacağı etkiyle "karşı konulmaz, yenilmez, savaş mutlakla kazanacak tek meşru güç" olduğunu kabul ettirmek ister. Askeri geçit törenleriyle dev savaş güçlerini, araçlarını sergiler. İhtişamlı gösterilerle ne kadar büyük ve yenilmez bir güç olduğunu, tüm topluma kabul ettirmeye, psikolojik üstünlüğünü kazanmaya çalışır...

Psikolojik savaş, hiçbir aracı boş bırakmaz. Kitle iletişim araçlarının tümü üzerinde demokratiklik adına denetim mekanizmaları kurar. Bu mekanizmalar aracılığıyla sansür uygular, neyin, ne kadar işleneceğine karar verir. Psikolojik savaş merkezlerinin yönlendirilmesi doğrultusunda gelişmiş teknoloji ağına oluştura- rak, haberler, olaylar, gelişmeler sunulur. Böylece halkın bilinçleri egemenlerin istediği yöne kanalizasyon edil- meye, "üstünlük"leri muhafaza edil- meye çalışılır. Toplum, egemenlerin istediği gibi düşünmeye, tepki ver- meye, yaşamaya başlar. Batıl inanç- lardan, loto, toto, piyango vs. gibi şans oyunlarından medet umar duru- ma getirilir. Ekonomik, politik, toplumsal olaylardan uzak tutularak yabancılaşmanın içine çekilir. Halkın kendi gücünün farkına varması en- gellenir. Gücü başka alanlara kanali- ze edilmeye çalışılır.

Savaşın yürütülmesinde önemli bir işlevi olan devrimci propaganda- nın karşı-propagandaya dönüştürül- düğü psikolojik savaş, gerekli olan yönelimlere ortamın hazırlanması iş- levini görür...

Yabancılaşmak (1)

Ozan YILMAZ

"Halihazırdaki kaderimiz olarak yabancılaşma, sadece insanın insana uyguladığı insafsız bir şiddet ile gerçekleştirilir. (...) Günümüzde insanlar arası hayatın herhangi bir veçhesi üzerine ciddi bir düşünce ileri sürmek için, asıl sığına tahtası oluşturacak şey, yabancılaşmanın farkında olmaktır."

(R. D. Laing, "Yaşantının Politikası"ndan.)

I. INSANIN DOĞASINA, EMEGİNE, DÜŞÜNCELERİNE VE DUYGULARINA YABANCILAŞMASI...

Ciddi kitap okurları ve "entellektüeller", "yabancılaşma" denildiğinde, ne anlatılmak istendiğini az çok bilir ve ardından, F. Kafka'nın, bir insanın böcek haline dönüşünü anlattığı öyküyü anımsar. Ancak, üniversite mezunu olmuş olsalar bile, pek kitap ve dergi okumayan insanlar için "yabancılaşma", "yabancı" bir kavramdır. Bu yüzden, insanların çoğu, yabancılaşmanın ve yabancılaştıklarının farkında da değildir. Bu denemede, böylesi az okuyan insanları da gözönüne alarak, yabancılaşma konusuna yüzeysel de olsa, yalın bir tarzda ve ana hatlarıyla değinmeyi hedefliyorum.

Yabancılaşma, en basit anlatımıyla, insanın, insana özgü olan duygu,

düşünce ve yaşam biçimine aykırı davranması, egemene tabi olup pasifleşmesi, yeteneğini ve yaratıcılığını körelterek insani potansiyelini zayıflatması ve insani değerlerden uzaklaşmasıdır. Kısaca, aktif/eyleyen/özne insan olmak yerine, pasif/buyurulan/nesne insan olmasıdır. Bu da, büyük oranda, insanın kendi iradesi ve biliciliği seçimi ile değil, dış koşulların/sistemin yönlendirmesi, biçimlemesi, hatta zorlaması veya zorunlu bırakması sonucunda ve çoğunlukla bilinçsiz olarak/bilincine varılmadan gerçekleşir. Yani, yabancılaşmadan ziyade, yabancılaştırılma söz konusudur.

Günümüzde yabancılaşma, ikizi olan kirlenmeye benzer bir şekilde, bir atmosfer gibi, yaşamımızın her alanını sardığından ve insanı yalnızlaştırıp pasifleştirerek, (u)mutlusuz kılıp duyarsızlaştırarak, insani değerlerden/insanlığından uzaklaştırdığı için, kavranması, bilincine ve farkına varılması oldukça önemlidir.

Bir görüşe göre, insan, doğaya (ve biyolojik doğasına) yabancılaşarak insan olmuştur. Ancak, ilkel insan, doğayı denetimine ve kullanımına alsa da, doğayla barışık yaşamıştır genelde. Kendi biyolojik doğası ve cinselliğiyle barışık yaşadığı gibi... Ne var ki, gelinen süreçte, insan soyu, çıkarı söz konusu olduğunda (doğa, toprak vs. her şey özel mülkiyet konusu olup para etmeye başlamasıyla hızlanan süreçte), doğaya düşman gibi ve faydacı yaklaşarak, talana, yağmaya ve zarar vermeye yönelmiştir. "Kendi dışındaki" insanların varlığına, biyolojik doğasına ve cinselli-

ğine davrandığı gibi... Olumsuz anlamda (asıl) yabancılaşma da böyle başlamıştır... Bugün, insanın cinselliği, insandan ayrı birşeymiş gibi, metalaşma, nesnelleşme, çıkar aracı veya kâr amacı olarak kullanılma; alınıp satılma, günah/namus konusu yapılarak insan doğasından koparılma, baskı ve şiddet (hatta iktidar) aracı olma... kısacası yabancılaşma sürecine girmiştir. Artık, kadın ve erkek, kendilerinin ve birbirlerinin cinselliğine yabancılaştığı gibi, genelde de insan, insan cinselliğine yabancılaşma sürecindedir. Batı merkezli "cinsel özgürlük" anlayışı ve pratiği bile bu yabancılaşmayı ve nesnelleşmeyi/metalaşmayı çözmemiş, yeni bir boyut getirmiştir sadece... Çünkü kadını ve cinselliği bir nesne/mal olarak gören burjuva anlayışında, özellikle kadını cinsel özgürlüğü, cinsellik pazarına daha çok ve yeni malların girmesi anlamına gelmektedir. Bu da, egemenlerin (çıkarıcı erkeklerin; avcılarının) işine gelir... (Metalaşmanın olduğu her alanda, yabancılaşma da vardır.) Böylece, sadece cinselliğe değil, ondan önce, sevgiye/aşka yabancılaşma da yaşanır. Cinsellik ve sevgi alanında da (ya da pazarında), insani değerlerin değil, görüntü, imaj, mevkı, para, çıkar, yalan gibi serbest piyasa değerlerinin geçerli olduğunu düşünürseniz, cinsel baskının da, yamılsamalı cinsel özgürlüğün de, egemenlerin çıkarına olduğu görülür. Yabancılaşmamış bir cinsellik, sevgiyle, yalansız, çıkarsız ve dürüstçe yaşandığında söz konusu edilebilir ancak. Bu da egemenlik ilişkilerinin olmadığı eşit-

çe koşullarda ve insani değerleri içselleştirmiş kadın ve erkek arasında mümkündür. Sevilen, "sahip olunacak" bir nesne olarak görülmemelidir her şeyden önce. (İnsan "mülk" değildir!) Bunlar ise, özel mülkiyet (sahip olma) ve çıkar üzerine kurulu kapitalist veya feodal sistemlerde ve bu sistemlerin içinde ve etkisinde yetişmiş insanlarda pek olanaklı değildir. Çünkü her sistemin, insanları etkileyen değerleri, ideolojisi, üretim biçimi (ekonomik yapısı) vardır ve insanın (içinde yaşadığı sistem ve) üretim biçimi, yaşam biçimini, yaşamı biçimi de düşüncesini önemli ölçüde belirler. Bazı insanlar genelden farklı düşünür ve farklı yaşamak isteyebilir. Ancak, bunun düşünsel ve maddi olanaklarından yoksunsa, dayatılan yaşam biçimini benimsemese de, düşündüğü gibi yaşayamayan insan, yaşadığı gibi düşünmeye (durumunu akla uydurma) yönelerek, bir zaman sonra kendi düşüncesine/yaşamına/doğasına yabancılaşabilir.

İlk üretim biçimlerinde, insan işi-ne ve emeğine yabancılaşmamıştı. Neyi, nasıl, niçin üreteceğini biliyordu ve kendi belirliyordu. Yaptığı işle ve üretimle doğrudan bir ilişki içindeydi. Kendinin ve içinde yaşadığı topluluğun gereksinimine göre iş/üretim yapıyordu ve üretimi denetleyebiliyordu. Uzmanlaşma ve sanayileşme ile hızlanan bir süreçte işi/üretimi belirleme, seçme ve denetleme olanağını yitirdiğinden, insanın işine (emeğine)/üretme (ve sürecine) yabancılaşması başladı. (Üretim ve sanayideki gelişmeler, insanların işini seçebildiği, üretim hakkında bilgi ve söz sahibi olacağı, demokratik, katılımcı ve insani bir yapı eşliğinde olsaydı, yabancılaşma olmazdı.) Yabancılaşma, sistemle ilgili bir sorundur. Çünkü; **insana yabancılaşmış bir üretim biçiminde çalışan insan, emeğine, emeğinin üretimine (ürüne), üretim süreçlerine, giderek kendine ve diğer insanlara yabancılaşır.** Kapitalist üretim biçiminde, çoğu insan, kendi istediği ve seçtiği işi yapmadığı gibi, neyi, niçin ürettiği konusunda yeterli bilgisi ve denetim hakkı da yoktur. Üretilen şeyin bir

parçasını işlemekle görevli olan ise, nasıl üretildiğini de bilmez. Örneğin, görevi vida sıkamak olan bir işçi, bir televizyonun ya da tankın nasıl, niçin üretildiğini bilemeyeceği gibi, teknolojik bilgisine de yabancısıdır. Çoğunlukla, fabrika işçileri, cansız bir makinanın canlı bir eki gibidir. Yaşandığında ya da sakatlandığında, sökülüp atılarak yenilenen bir makina dışı gibi, nesne durumundadır. Çalıştıkları süreç de, genellikle aynı/sıradan işi tekrarlayıp dururlar. Bu, insanın robotlaşması ve yabancılaşmasıdır. Yabancılaşmış üretim biçiminde, işçi emeğini üretilen nesneye kattığında, emeği kendine değil, o nesneye (otomobil, makina vs.) ait olmakta, verdiği emek arttıkça da, kendine kalan emek azalmakta, bir anlamda yoksullaşmakta ve yabancılaşmaktadır. Emeğin alınıp satılan bir meta-ya/nesneye dönüşmesi, insandan bağımsızmış gibi algılanması da, insanın emeğine yabancılaşmasını ifade edebilir. Üstelik bu, kapitalizmde, çalışanın yabancılaşmasını da arttıran bir paradoksa yol açar: İşçi ne kadar çok çalışır ve ne kadar çok şey üretirse, artı değerden dolayı kapitalistin/patronun kârını ve gücünü arttıracağından, o kadar çok karşıt güç de üretilmiş olur. (Artı değer, patronun bir işçinin çalışmasında elde ettiği kârıdır. Varolan koşullarda, geçinmek için daha çok çalışmak zorunda bırakılan işçi, kendi geliriyle birlikte patronun gelirini de artırır. Artan gelir bir işçi için siyasal ve ekonomik bir güç oluşturmazken ve sadece maddi durumunu biraz iyileştirirken, patron için -yüzlerce işçinin artı değerini topladığından- ekonomik ve siyasal gücünü arttırmak ve pekiştirmek sonucunu verir. Tüm iş yerleri gözönünde alındığında, çalışanın ve üretimin artışı, kapitalist sistemin güçlenmesine ve çalışanlara karşı bağımsız bir güç olarak ortaya çıkmasına yol açar. Buna karşı, bir ölçüde, grev ve toplu sözleşme yetkisi olan sendikalarla örgütlü mücadele verilebilirse de, nihai çözüm sistemi ve yabancılaştran üretim biçimini değiştirmekten geçer...) Yabancılaştran üretimde, insandan ziyade, üretilen mal (o

markanın/malın beğenilmesi, satılması, kârlı olması) önemlidir. Üretilen şey özne, üreten nesne durumuna düşer. Bazı hallerde, işçi makineyi değil, adeta makina işçiyi kullanıyor gibidir. Bu, biraz da, "iş bölümü" anlayışıyla pekişir: "İş bölümü" diye, birçok insan, hoşlanmadığı ya da yeteneğine uygun olmayan işlerde (bazen bir makinanın parçası gibi) çalışır. İşinden memnun olan, işini sevecek yapan insanlara pek az rastlanırsa, belki de bu yüzden bir yönüyle. Sevdiği ve istediği işi yapamayan çoğu insan, yaptığı işi sevmeye ve benimsemeye çalışıyor. Ancak bunda da başarılı olunduğunu söylemek zordur ki, işini sevdiğini sananlar ve çok para kazananlar bile, "çalışma/üretme/yaratma sevinci" duymamaktadır çoğunlukla ve bunun nedenini de kavrayamamakta, bilememektedirler. Bu sevinci, yabancılaşmamış üretimde, yabancılaşmamış insanlar duyabilir. (Sisteme rağmen, yabancılaşmadan görece uzak kalabildiklerinden, sanatçılardan çoğu, bu "çalışma/üretme/yaratma sevinci"ni duyabilmektedir üretimlerinde.) Hekimlik ve öğretmenlik gibi insanlara yardıma yönelik olan ve insanlarla direk iletişimin yaşandığı, mal değil hizmet üretiminin söz konusu olduğu meslekler, insani özü nedeniyle manevi doyum da verdiğinden ve yabancılaşmadan görece uzak olduğundan, hizmet üretenler, genelde işiyle daha barışıktır. Bu tür işler, bir "sanat" düzeyinde düşünülüp yapılırken, kapitalist süreçte "kârlı bir sektör" haline geldikçe, bir "sanat" olmaktan uzaklaşıp, yabancılaşma sürecine girmiştir. Çünkü, yetenek ve özellikle de bilgi, her şeyde olduğu gibi, insandan ayrı bir şeymişcesine, parayla elde edilebilir ve satılabilir/kâr edilebilir birer mal/meta haline getirilmiştir. Böylece, eşitsizliğin ve sosyal adaletsizliğin derinliği oranında, sınıflı/özel mülkiyetçi sistemlerde, doğum ile başlayan, eşitsizlikçi eğitim(sizlik)le temelleri atılan, çalışma ile pekişen ve içselleşen yabancılaşma ve kirlenme, yaşamın her alanına yayılabildiğinden, o sistem içinde yaşayan insanların, neredeyse kaçınıl-

maz "kader"i haline gelebilmiştir... Üstelik bu kendini üreten bu kısım döngü içine sokar ki insanı, bundan uzak durmak şöyle dursun, insanlar bilgi ve meslek sahibi olmak için eğitim kurumlarının, geçinebilmek ve yaşayabilmek için her türlü işin peşinden koşmakta, kendini piyasaya arz edip talep etmekte işi. "Ne iş olsa yaparım abi", bu çaresizliğin veciz ifadesidir... Hizmet üretimindeki yabancılaşmaya, hekimlik çarpıcı bir örnek oluşturmaktadır sanırım. Kamusal bir kurumda çalışan hekim, bilgisini ve emeğini aylık kiraya veriyor demektir. Bu durumda, bir açıdan yabancılaşmadan bahsedebiliriz de, meslek, çıkarıcı mantıktan uzak icra ediliyorsa, kirlenmeden bahsedilmesine gerek yoktur. (Her kirlenmede yabancılaşma da vardır, ancak her yabancılaşmada kirlenme olması şart değildir.) Ancak muayenehanecilikte, hasta (insan) ile ilişkide araya para/çıkar konulup "sağlık (bilgisi) satışı" yapıldığından, ekonomik koşulların dayatmasıyla yapıyorsa istenmeden, daha çok para/çıkar mantığıyla yapıyorsa isteyerek, kirlenme ve daha çok yabancılaşma sözkonusu edilebilir. Ancak bunu kendi mantığı içinde dürtüştür yapan hekim bile, daha çok para/çıkar için, işi naylon ameliyat, naylon kürtaç, hastaya (insana) çıkarı için zarar verme ve yalan söylemeye kadar varıran hekimlerin yanında, "temiz ve yabancılaşmamış" kalır! (Daha önceleri "İçselleştirmek" başlıklı bir yazımda, ayrıntılarıyla açıkladığım gibi, ekonomik koşullar nedeniyle muayenehane çalıştırdığımda, geçim (ekonomik çıkarım) gerçeğiyle "sağlığı metalaştırıp satmanın yanlışlığı" yolundaki düşüncem arasında çelişki yaşadım ki, sonunda (düşüncem içselleştince), ekonomik çıkarımdan vazgeçip memur maaşıyla yetinmeye çalışarak, sağlığı satmayı bırakıp "ücretsiz muayene" başlatmıştım muayenehanemde. İlk tepki, sistemin rekabetçi ve çıkarıcı mantığını içselleştirmiş, kendine ve mesleğine iyice yabancılaşmış, "muayenehaneci" meslektaşlarımdan geldi: "Haksız rekabet" diye Tabip Odasına şikayete kalkıştılar! Karşılık

ve çıkar beklemeden yapılan bir iyiliği/işi/hizmeti, sisteme ayarlı mantıklarına sığdıramayan kimileri de, "milletvekilliğine adaylığa hazırlık, müşteri tutma manevrası" gibisinden, gizli çıkar aradılar bu işte... Başlangıçta beni teşvik eden ve destekleyen sözde duyarlı bazı meslektaşlarımdan kısa sürede yan çizmesiyle yalnız kaldım ve kendi olanaklarımla, ancak 7 ay sürdürdüm "ücretsiz muayene" işini... 2000 kadar hasta (insan) ve "sahipleri"ne, içten, çikarsız, insani ve hekimliğin özüne uygun yardım sundum ve yorgunluğuna vs. rağmen huzur duydum bundan. Ancak, başta maliye olmak üzere, sistemin kurumlarının ve çıkarları zedelenen tüccarlaşmış hekimlerin sorun yaratıp engellemek için pusuda olduğunu hissettim. Şunu da anladım ki; kirlenmeyi ve yabancılaşmayı üreten bir sistemde, temiz, yabancılaşmamış, insani bir iş yapmak, insanlarla insani iletişimi var etmek oldukça zor ve insan bu yolda yalnız kalabiliyor... Çıkarıcılığı(nı) meşrulaştırmak ve aklı(n)a uydurmak için, her insanın her şeyi kendi çıkarı için yaptığına inanan bir tanıdığımı; "benim bu işten bir çıkarım olmadığı gibi, zaman ve para açısından zararım da sözkonusu edilebilir" dediğimde, "sen böyle davranarak mutlu olmuştun, senin çıkarın da mutluluk" dedi. Ona, insanları yalanla kandırarak, zorlayarak ya da zor durumundan/zaafından faydalanarak zarar veren, maddi/cinsel fayda sağlayan, insanlara baskı ve eziyet edenlere, bencilliği ve şahsi kân ilke edinenlere çıkarıcı denebileceğini, özverili, insani bir yardımı "manevi bir çıkar sözkonusu" diye kirlenmemek ve aynı kefeyle koymak gerektiğini, ikisine de "çıkar" diyecekse bile, olumlu ve insani/manevi çıkar ile olumsuz ve gayri insani (diğerine zarar veren/faydacı)/maddi çıkar diye ayırması ve aralarındaki nitelik farkını göz ardı etmemesi gerektiğini anlatmaya çalıştım. O, çıkarıcılığa (başkalarının aleyhine de olsa mutlu olmaya) ve yabancılaşmaya kendini düşünsel olarak hazırlamaya çalıştığı için ikna olmadı ve "herşey çıkar ve mutluluk için yapılmı-

yor" inancında ısrar etti. "Demokrat" geçinen böylesi de, insanı bir duyarlılığı/yardıma, "çıkar sayılır bu da" diye, kirliliği çıkarıcılıkla bir tuttuğu sürece, insancıl değerlerin ve davranışların manevi mutluluğu (çıkarımız!) da, giderek daha zor duyumsanabilir... Zaten sisteme, sistem yanlısı güçlere ve zihniyetlere karşı ve her türlü zorluğa rağmen, güçle ve nadiren var edilebilen insani/karsız/yabancılaşmamış tutum ve davranışlar, pratikte desteklenmeyip yalnızlaştırılırken, bir de böylesi ("bizden") teorik kösteklemelere, anlamsızlaştırmalara, hiçleştirmelere, kirlitmelere zor direnç gösterir. Yapılması gereken; insani durumları, özveriye, paylaşımı vs. (manevi çıkarları!) teorik olarak da olsa desteklemek, yüreklandırmaktır bence.)

II. INSANIN İŞİNE/MESLEĞİNE YABANCILAŞMASI...

Hizmet üretiminde çalışan birçok insan, mesleğine yabancılaşma sürecindedir. Hekim/sağlıkçı, hekimliğin/sağlığın özüne, avukat/hakim, adaletin özüne, eğitimci/öğretmen, eğitimin özüne, felsefeci/bilimci, felsefenin/bilimin özüne, sanatçı/yazar, sanatın/yazarlığın özüne, felsefeci/bilimci, felsefenin/bilimin özüne, sanatçı/yazar, sanatın/yazarlığın özüne, sporcu sporun özüne, politikacı politikanın özüne, güvenlik güçleri güvenliğin özüne, mimar/mühendis/teknik elamanlar mesleklerinin özüne... hatta bir yabancılaştırma kaynağı olan dinin görevlileri bile dinin özüne yabancılaşma ve çıkar yönelimiyle kirlenme sürecine girmişlerdir. Hepsinin temelinde de, sistemin eğitiminin ve ideolojisinin/yasalarının insani olmamasının yanı sıra, çıkarıcı ve taraflı uygulanması yatmaktadır. Örneklerle açarsam, konu daha kavranır hale gelir sanırım. Hekimliğin/sağlığın özü; ayırım yapmaksızın her insanın sağlıklı yaşamasına çalışmaktır. Hekimlik, sanat olmaktan uzaklaşıp ticaret olmaya başladıkça, bu özünden uzaklaşmış ve

Resim: Mustafa Kemal Atatürk

unutmayarak eski dünyaya yüklenmek. Yeniye, devrime kilitlenmek bile yanlışır. Kilitlenmek, değişim ve sürekli akış mantığına, evrim-devrim mantığına aykırıdır. Din adamları kilitlenmeyi severler. Onlar tanrılara, kutsal kitaplara kilitlenirler. Kilitlenen, niyeti ne olursa olsun, eninde sonunda özgürlüğü kilitlemek zorundadır. İdeolojimizi uhrevi tılsımlardan, söylemlerden, görüş ve doğmalardan ne kadar çok arındırırsak, o ölçüde özgürleşir, o ölçüde devrimleşir, o ölçüde aşarız ideolojimizi.

Her demokrasinin birbirleriyle mücadele eden iki zıt yönü vardır: Disiplin ve özgürlük. Yaşamın özgürleştirilmesinde her ikisi de rol oynar. Zorunluluğun altedilmesinde disiplin önemli rol oynar. Özgürlük ve özgürleşme bilincine derinlemesine sahip olan insan, kendi yaşamı-

na disiplini kendisi uygular. Geri insan, kendisine dayatılan disiplinle harekete geçer, zorunluluğu, zorunlu kaldığı için aşar. İnsanlığın ezici çoğunluğu, dayatılan, metazori disiplinle yaşamı dönüştürmeye çalışıyor. Dönüştürdükçe dönüştürüyor, özgürleşen yanlarını farkediyor. İnsanın özgür yanı, zorunluluk dünyasıyla, en başta da kendisine dayatılan disiplinle çatışıyor.

Disiplin olmaksızın, ne yaratıcılıktan ne de devrimden söz edebiliriz. İş yapmak için özgürlüğümü disiplinime tabi kılıyorum. Özgürlüğün çapını büyütmenin bir yoludur bu. Hayatta boyun eğdiğim en ciddi güçtür disiplin. En mutlu olduğum an, uyguladığım en yoğun disiplin-den sonraki andır, yani istediğim sonuçları aldığım an... En sevdiğim disiplin de, ruhuma egemen olan "yapamam" iklimini alteden disiplin-

lidir. İnsanın en sevdiği yaşam, disiplinin en zayıf, özgürlüğün ise en güçlü olduğu yaşamdır. Disiplini işbaşına çağıran güçlerin başında bilinç gelir. Bunu, yaşamı zenginleştirme arzusu, sorumluluk duygusu, mülkiyet tutkusu vs. izler.

Ülkeyi, halkın kaldıramayacağı derecede ağır bir disiplinle yöneten sınıflara karşı mücadele eden güçlerin, disiplini her zamankinden daha yüksek bir sesle işbaşına çağırmasını gerekiyor; özgürlüğe, halkın özgürlüğüne hizmet eden disiplini tabi. Özgürlüğü disiplinle zaptederken disiplini amaç haline getirmemek, disiplinin kazandığı özgürlüğü, uzun vadeli çıkarlar adına disipline yedirmemek. Hem disiplin hem özgürlük, hem merkezîyetçilik hem demokrasi. Çelişkiler aleminin temel yasasını, mücadele yaşamına ustalıkla uygulamak. Sorun budur.

Bir devrime ihtiyacımız var!

Çev. İsl H. A. KAPTANOĞLU

ÖN AÇIKLAMA

Bu yazı Avusturalyalı devrimci-komünistlerin çıkardığı *Red Politics* adlı derginin Ekim 1993 tarihli 1. sayısından çevrilmiştir.

Uzun Yürüyüş

Yaşadığımız şartlara bir bakın: Kronik yüksek enflasyon. Tıkanmış bir ekonomi. Gittikçe azalan gerçek maaşlar. Güdük bırakan ve insanı anlamsızlaştıran işlerde uzun saatler ve üstüne bir de sırtımızda patronun nefesi. Fakirlik ve yabancılaştırmadan kaynaklanan nevrozlar, madde bağımlılığı ve şiddet gibi sayısız sosyal rahatsızlık.

Bu şartlar insanı dehşete düşürüyor. Tüm bunları değiştirmek için, özel mülkiyete dayalı mevcut sistemi kolektif mülkiyete dayanan bir sisteme çevirecek bir devrim gerekiyor.

İŞSİZLİĞİ ORTADAN KALDIRMAK

İşsizlik sorununu mevcut sistemin şartlarında derme çatma çözümlerle geçiştirmek boş bir çabadan öteye gidemez. Patlamalar ve durgunluklar döngüsü kapitalizmin kanunu gibi gözüküyor.

Özel endüstri sektörünü ele geçirecek ve ekonomik kaynakların tamamen kullanılması için bunları tüm gelirlerinin kontrollü harcamasını yapacak devrimci bir hükümete ihtiyacımız var. Bu değişim öncelikle büyük ölçekli endüstri ile başlayacak, zamanla tüm ekonomiyi saracaktır.

DEVAMLİ DEVRİM SÜRECİ

Kapitalistlerin güç ve mülkiyetten mahrum bırakılması, zamanla iş kavramını, üretimin amacını ve ortalama bire-

yin toplum içindeki rolünü değiştirecek sürekli bir devrim sürecini başlatacaktır. İşçiler üretimin kontrol ettiği unsurlar olmak yerine üretimi kontrol edeceklerdir. İşlerini bir çeşit kölelik olmaktan çıkarıp onları tatmin eden ve yaratıcı güçlerini kullandıkları bir eyleme dönüştürecekler. İş, gelir getiren sıkıcı bir araç olmaktan çıkıp kendi içinde bir amaç haline dönüşecek. Eşzamanlı olarak üretimin amacı da kârı artırmaktan çıkıp genel çıkarlara fayda sağlamaya dönüşecektir. Ayrıca ortalama birey de yabancılaştırmış ve yalnız yaşamından sıyrılıp toplumun politik, entelektüel ve kültürel yaşamında yerini alacaktır.

İŞİ DÖNÜŞTÜRMEK

İktidara gelir gelmez devrimci hükümet, işçilerin kitlesel hareketi ile birlikte işin doğasına yönelik bazı acil ve temel değişikliklere gidecektir. Bunlar:

İş güvencesi; Otoriterlik ve ustabaşılık'ın ortadan kaldırılması; İşyerinde alınacak kararlarda demokratik bir sürecin işletilmesi, işçilerin bu yönde yönlendirilmesi, idari karar ve hareketlerin denetlenmesi; Çeşitlilik ve düşünme ile yaratma eylemlerinin daha adilane bölüşümü için işin yeniden düzenlenmesi; İnsanların yaşamlarının diğer alanları ile daha uyumlu, daha kısa ve esnek çalışma saatlerinin ayarlanması; Eğitim ve öğretim için daha fazla zaman; Yeni teknolojinin fizik gücüne dayanan görevleri üstlenmesinin hızlandırılması.

Ortalama işçinin daha karmaşık, ilginç ve yetki artırıcı işlere dair yetenek ve tecrübesi arttıkça işin doğası daha da değişecektir. Söz konusu özellikler, organizasyon ve iletişim yetenekleri ile teknik ve idari bilgilere sahip olabilmektir.

Şu an bile, yani kapitalizmin içinde de, bu değişimlerin gerçekleşebilmesi için adımlar atılmaktadır. Ortalama işçi eskiden işçi eskiden olduğundan daha

eğitilmiş ve yeni teknolojiler sayesinde işçiler sıkıcı ve tekdüze görevlere mecbur değiller. Bu gelişmeler pek çok fizik gücüne dayanan görevi ortadan kaldırmıştır ve bu yeni görevler eski, dar, el işine dair hünerlerin öğrenildiği eğitimden daha karmaşık ve genel bir eğitimi gerektirmektedir.

İş olgusunun dönüşümü şu ana dek hiç bahsetmediğimiz yönetim hiyerarşisini de ortadan kaldıracaktır. Yöneticilerin yaptığı işlerin büyük bir kısmı işe yabancılaştırmış "ücret köleleri" tarafından gerçekleştiriliyor. Bu durum, işi altındakilere ne yapmaları gerektiğini söylemek olan ve bunların yapılıp yapılmadığını kontrol eden bir "ustabaşılık" hiyerarşisi gerektiriyor. Bu kişilerin bir görevi de üretimin pürüzsüz yürütmesini ve ürünün kalitesinin standarda uymasını sağlamaktır. İşçiler, işi yapmak istedikleri bir eylem olarak algıladıkça ve toplumun kaynaklarını sorumlu bir şekilde kullandıkça (aşağıda irdelenecek) denetleme görevi de ortadan kalkacaktır. İşe karşı bu değişen yaklaşım, işçilerin gerekli tecrübe ve yeteneklere kavuşması, onlara, parçası oldukları süreci ve nihai ürünün kalitesini kontrol etme gücünü kazandırır.

Bir kez gerekli yetenekler edinildiğinde ve iş bölümü ortadan kalktığında, yönetimin monopolünde bulunan üretimin organizasyonu ve planlanması gibi entelektüel işler artık ortalama bir işçinin yapacağı şeyler olacaktır.

İşin doğasını dönüştürmek uzun bir deneme-yanılma sürecidir. Bu süreç ayrıca tutucu bazı alışkanlıklar ve değişime tamamen karşı güçlere karşı savaş vermesini de gerektirecektir.

KÂRDAN ZİYADE KULLANIM İÇİN ÜRETİM

Devrim, üretimin amacını kârdan kullanıma kaydıracaktır. Kaynaklar sa-

dece tamamen kullanılmakla kalmayacak, insanların ihtiyaçlarını karşılamak üzere daha da verimli kullanılacaktır.

Bu, rekabetin yerine koordinasyon ve işbirliğini, tüketici ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik daha büyük bir isteği, birikim yerine tüketime yönelmeyi ve son olarak, artık kâr oranının emeğe oranla yükseltildiği makine maliyetleri olmayacağından en verimli teknolojiyi koymakla olacaktır.

Hükümetin gelirleri kontrolü, işsizliği ve iş döngüsünü önleyecektir. Üretimin artmasını sağlayan kâr olgusunun yerini de iş kavramının dönüşmesi alacak, işçiler işin özünden hoşlanacaklar ve iş genelin çıkarlarına hizmet ediyor olacaktır.

TOPLUMLA YENİ BİR İLİŞKİ VE DEĞİŞEN İNSAN DOĞASI

Genelin çıkarlarına hizmet etmek insanın doğasındaki ve bireyin topluma olan temel ilişkisindeki temel bir değişimden kaynaklanacak. Bu değişim, hem bireyin üretimdeki yeni rolünden hem de hayatın diğer alanlarında da görülecek olan değişimden; kişilerin toplumun kültürel, entelektüel ve politik hayatına tam anlamıyla katılmasından kaynaklanacaktır. Birer maaş kölesi iken bunun gerçekleşmesi hem kişisel ve entelektüel gelişimlerinin yetersiz olmasından hem de tabiyet zihniyetinden dolayı olanaksızdı. Ayrıca, hayatın bu alanlarında birer tekel olan elitler de böyle bir ihtimali ortadan kaldırmıyorlardı. Devrimden sonra, bu tür aktiviteler için üretimdeki sürekli artış ve kapitalizmde olduğundan çok daha kısa çalışma saatleri seçme özgürlüğü sayesinde daha çok boş zaman da bulunacaktır.

Bireyin toplumla yeni ilişkisinde daha iyi yetiştirilmenin büyük rolü olacaktır. Çocuklar daha sağlıklı ve daha fazla yeteneklerle donatılmış yetişkinlerce büyütüleceklerdir. Artık okullara bölünerek düşünme ve yapma kapasiteleri birbirinden ayırılmayacaktır. Tersine, onlar da üretimin ve toplumun asal birer parçası olacaktır.

DEVLETİN YOKOLMASI

Topluman devrimsel dönüşümü ve bireyin toplum içindeki yerinin belirlenmesinin en üst yansıması devletin çürüyüp yokolmasıdır. Bu, birkaç kuşak sonra gerçekleşecektir. Kamusal mülkiyet olduğunda özel mülkiyet haklarına ve

sanayiinin düzenlenmesine dair yığınlarca yasaya da gerek olmayacaktır. Kurallar ve standartlar, ihtiyaç olduğunda, kanunun yaptırımına gerek olmadan gönüllü olarak kararlaştırılacaktır. Devrime eşlik eden ekonomik ve sosyal gelişme küresel bir toplum yaratacağından ulusal savaşılar ve ordular da olmayacaktır artık. Polis gücü geçmişe ait bir anı olacak. Topluma yabancılaşmış insanlar artık olmayacağından ve herkes üretimden pay alacağından hırsızlık ve gasp çok nadir görülecektir. Aynı sebeplerden asosyal ve hastalıklı davranışlar da sık görülmeyecektir. Birinin sınırlandırılması gerektiğinde bunu yapmak sabit bir polis gücüne değil, informal kararlara bağlı olacaktır.

GEÇMİŞ DEVRİM TECRÜBELERİNE DAYANMAK

Çağdaş tarih, birkaç işçi sınıfı devrimine tanık olmuştur. En önemlileri Paris Komünü, Sovyet ve Çin Devrimleri idi. Hepsi de anti-devrimci güçler ile olumsuz sosyo-ekonomik koşullar (genellikle devrimlerin yapıldığı ülkelerin geri kalmışlıklarından kaynaklanan) devrimi yutana kadar bir öncekinin bıraktığından daha ileri gitmişlerdir.

Sovyetler Birliği ve Doğu Avrupa'da 1950'lerde Kruşçev'in iktidara gelmesi ile kapitalizm yeniden hayat bulmuştur. Birkaç yıl önce yıkıldığını gördüğümüz işte bu rejimlerdir. Karşıt birkaç anlam-sız sav dışında kimse bunların komünist rejimler olduğunu ve yıkılmalarının komünizmin de öldüğünün göstergesi olduğunu söyleyememiştir. Devrimciler bunların yıkılmasını memnuniyetle karşılamışlardır. Bu durum söz konusu ülkelerde değişimin hızını artırmış ve buralarda devrimci hareketlerin yeniden doğmasına yardım etmiştir.

Geçmişteki tecrübeler devrimin zaferi konusunda karamsar olmamızı gerektirmiyor. Uzun erimli tarihsel süreçlerin böyle kısa dönemde bazı engellerle karşılaşması şaşırtıcı olmamalı. Bu dünyada hiçbir şey pürüzsüz gelişmiyor. Feodalizmden kapitalizme geçiş ne kadar uzun ve çetin olduğunu hatırlayın.

Belirlenmesi gereken bir başka şey de, tüm bunların devrim programındaki zayıflıklar olmadığını. Bunlar, daha çok zayıf ve henüz olgunlaşmamış bir sürecin sosyo-ekonomik geri kalmışlık ve sınırlı tecrübe gibi olumsuz koşullarda gerçekleştirilmeye çalışılmasından kaynaklanmaktadır. Gelişmiş ve güçlü komünizmin sorunları değildir bunlar.

Devrimci hareket, özellikle Mao Zedung'un çalışmalarından, kapitalist yenden yapılanmanın tehlikeleri ile ilgili sonuçlar çıkarmıştır. Mao, sosyalizmin ilk dönemlerinin nasıl hala özünde kapitalist bir toplum olduğunu irdeler. Politik liderlik kadrosunda kaçınılmaz olarak bir yeni burjuvazi balunur. Bu insanlar, toplumu ileri götürmek yerine yeni toplumun kapitalist yanlarını korumak, hatta güçlendirmek isterler.

Mao'ya göre bu kapitalistlerle savaşmanın yolu, insanları onlara karşı mobilize etmek ve devrimci dönüşüm sürecinin devam etmesini sağlamaktan geçiyor. Çin Büyük Proleter Kültür Devrimi, bu düşüncenin ürünü. Bu kavga, hayatın her alanını etkilemiş; özellikle işyeri, komünler, okullar, üniversiteler ve kültürü. Fabrikalar, işçilerin de karar verme sürecine katılmaları için yeniden düzenlenmiş. Fiziki ve zihinsel iş ayrımını ortadan kaldıran önlemler alınmış, işçilerin inisiyatiflerini kullandıkları ölçüde sevk duydukları çıkarımı yapılmış ve bunun hayata geçirilmesi için düzenlemeler yapılmıştır. Üniversiteye kabul (az gelişmiş ülkelerde az verilen bir ayrıcalık) akli fikri kariyerinde bir bürokrat olmak isteyenlere değil de, devrim için çalışacağına dair güçlü ipuçları olan kişilere verilmiştir. Kültürün tutucu tekelleşmesine karşı devrimci oyunlar, operalar ve daha başka sanat dallarında eserler verilmiştir. 1976'da Mao'nun ölümüyle yenilen Çin Devrimi, gene de bizlere kapitalizmin yeniden uyaanması tehlikesine karşı ve bunu önlemek için neler yapılabileceğine dair hatırı sayılır kaynaklar ve örnekler bırakmıştır.

BURADAN NEREYE?

Ekonomik ve sosyal şartlar kötüleşmeye devam ettikçe, kapitalizme karşı ayaklanma kaçınılmazdır. Şu an için şartların görece sakin olduğunu ve bir devrimcinin yapması gereken kamuoyuna radikal düşünceleri aşılamak olduğunu söyleyebiliriz. Bu, daha sonraki devrimci hareketin ve kapitalistler karşısında iktidar için savaşacak devrimci partinin temelini oluşturacaktır. Zafer, halkın desteği elde edildiğinde ve tutucuların karşı koyuşu kırıldığında kazanılacaktır.

Avustralya Devrimi, tüm dünyadaki devrimin bir parçası olacaktır. Bu ülke dünyanın bir parçasıdır ve dünya yüzünde yaşanan ekonomik ve sosyal krizlere o da maruz kalmaktadır. Bu yönüyle Avustralya'da gerçekleşecek bir devrimin tüm dünyadaki ayaklanmalardan ayrı düşünülmesi mümkün değildir.

Özgürleşme üzerine sesli düşünceler (10)

Mehmet YEŞİLTEPE

**KAPİTALİZM,
YABANCILAŞTIRMA
YOLUYLA HER İNSANA
KENDİ HAPİSHANESİNİ
YAPTIRIR!**

Yabancılaşma, altyapıdaki özel mülkiyetin ve sınıflı toplum ilişkilerinin üstyapıdaki yansımalarından biridir. Ancak sistemle beraber sökülüp atılabilecek denli kökleşmiş olması itibarıyla; etkisini lokal değil, genel düzeyde hissettirir. İnsanlığın ürettiği renklerin üzerine bir gölge gibi düşme özelliği ile kapitalizmin renksizliğini/karanlığını simgeler.

İnsanın, üzerindeki yabancılaşma etkisini kırarak özgürleşmeye evrilmesi; ekonomik temelde yaşanacak değişimleri gerektirse de bu birden bire aşılabacak bir olgu değildir. İz bırakmış ideolojik kabuğun temizlenmesi, devrim sonrasında dahi uzun

bir zaman alacaktır. Yabancılaşmanın sonuçlarından biri de özgürlüğün kavranmasını güçleştirmektir. Siyasal bir içerikten yoksun, soyut bir özgürlük tartışmasının yaratabileceği yanılsama, varolan sistemin ve dayandığı ideolojinin devamına hizmet eder. Aynı şekilde, özgürlüğün "yeme-içme" fiiline, istendiği gibi giyinme tercihi kadar daraltan ve özünden koparan yaklaşımlar; özgürlüğün kapitalizme özgü tanımını yeniden ürettiği gibi, ona kaynaklık eden maddi olgulara da güç verir.

Yabancılaşmanın gerçekleşmesinde, kapitalist toplumun tanrısı olan para özel bir rol oynar. Silahının namlusuna parayı süren kapitalist, insanları teslim alır; teslim olmayanlar ise, kurşun -para- yağmuru altında yaşar. Bu, öylesine yoğun bir ateştir ki, her an "vurulacak" paranın dünyasına ait bir yaşama çekilme olasılığı vardır. Böyle bir olasılığa karşı direnirken, asli olarak; kapitalizmin, yaşamın her alanına nüfuz eden varlığına karşı direnilmektedir. Direnç dünyasının da kendine ait bir

güçlü ve zenginliği vardır. Gerçekliği bilince çıkaran, doğru bir bilgilendirme sürecinden geçen ve kiminle ne için savaştığını bilen insanlar için; kapitalizmin sahip olduğu özellikler "çekiçi" değil, iticidir.

Hüzün yolculuğu eskiye dayanır
insanın

Türküleri yapıp, içine baktım
bugünküne benziyor
dünyanın acıları

Hatırlanacağı gibi özgürlük kavramı, 1789 burjuva devriminin öne çıkardığı üç ana temadan biridir. Burjuvazi, feodalizme karşı gerçekleştirdiği devrimde, arkasına aldığı ve bir güç olarak kullandığı yoksul kitlelerin "ezeni" durumuna geçmekte gecikmedi; kölelik, yerini "özgür köleliğe" bıraktı. Feodalizmin tasfiyesini gerçekleştiren ortamın sağladığı nispi özgürlükler, bilim alanında da kimi gelişmelerin önünü açıyor; buharlı makina kullanımına geçiliyordu. Kentlerin kırlara oranla sağladığı gelişme; yaşamını idame ettirmek-

te güçlük çeken khytler için, bir çekim alanı oluşturmuş ve kente belirli bir insan gücü yığılmasına sebep olmuştur. Proletarya için en örgütsüz, en bilinçsiz bir dönem, bir ilk evre özelliği taşıyan bu süreç; çalışma saatlerinin, cinsiyetin, yaş durumunun gözetilmediği en vahşi sömürü dönemini tanımlıyordu. Vaadedilen özgürlük, aklıktan ölebilme özgürlüğü idi.

Olaştıran sistem, "seçme-seçilme" gibi "hak"larla da beslenerek güvenceye alındı. Belki de en "ustaca" kurgulanan yanlarından biri de çalışmayı serbestmiş gibi gösterip gerçekte yaşam içerisinde tek amaç haline getirebilmektir. Mevcut tüm zamanını çalışmaya harcayarak ayakta durabilen işçiye, "çalışma" dışında başka bir "çıkış" bırakılmazken; aynı zamanda, başka amaçlar üzerinde düşünme koşulu da elinden alınmış oldu.

Emeğinin kendi kontrolünden çıkması, başkalarının istenen biçim ve sürelerde kullanılması, işçinin emeğine yabancılaşmasının en somut ifadesi olmuştur. Daha geniş bir çerçevede yabancılaşma; insanın yaşadığı ortama, çevresine, ürettiğine ve hatta kendisine karşı oluşan bir mesafeye işaret eder. Sorumsuzluğun, bencilliğin, bananeçiliğin çimlenip boy vermesine uygun "verimli" bir toprak sözkonusu olur. İnsanlar, hayvanlarla farkını tanımlamakta güçlük çeker. "Nasıl bir bitkinin, bir hayvanın hiçbir ödevi yoksa benim de hiçbir ödevim yoktur" der, Max Stirner. Böyle bir yabancılaşmanın, kaynakları ile beraber ortadan kaldırılması kolay olmayacaktır. Bu yolda atılacak en önemli adımlardan biri; özel mülkiyetin; etkileri ile beraber aşılmasıdır. Böyle bir zemin, pek çok şeyi farklılaştıracaktır. O güne dek insanlar; hep kendilerinin dışında, kendilerinden uzak ve kendilerine ait olmayan şeyler olarak gördüğü ve öyle alıştığı olgular/değerler karşısında insiyatif sahibi durumuna gelecek;

kullanabilecek, tüketebilecekler. Çeşitli sıfatların, mevkilerin eski özelliğini yitirdiğini; kendisi için de ulaşılabilir olduğunu görecektir, kendine güveni ve öz saygısı artacaktır.

Özgürlük kavramı, kabaca değiştirilip geçilecek türden bir olgu değildir. Dışarıda tutsak yaşayan insanlardan; içerde özgür tutsağa kadar pek çok kullanım alanı söz konusudur. Gerçekte bunlar, birbiri ile çelişen değil; kavramın çapını büyüten alanlardır. "En tam insan", "en tam özgürlük" ile kastedilen durum tüm aratonları yok ettiği için daha tartışmasız bir anlama işaret eder. Ancak bu, özgürlüğe bir çerçeve çizildiği anlamına gelmiyor. Doğası gereği, bir çerçeveye sığdırılmaz olması nedeniyle; özgürlüğün tanımı yapılırken, kimi durumlarda sadece ne olmaması gerektiğinden söz edilir ve engelleri/sınırlamaları kaldırma boyutu ön plana çıkarılır.

Bir sorunun aşılması, o soruna ait yeterli bilgiye sahip olmayı ve doğru bir yöntemi gerektirir. Bunun böyle olduğunu, egemenlerin de biliyor olması; bilgilenme süreçlerini geciktirici ve bozucu araçların önemini artırmakta, çabanın çeşidini ve çapını büyütmektedir. Kitleler bir taraftan yanıltılırken, diğer taraftan günlük yaşamın boğucu atmosferinde yapay sığınaklara yönlendirilmektedir.

Yaşamın azına mahkum edilen, sınırlanan, yoksun bırakılan, ezilen kitlelerin içinde bulundukları durumu çaresizlik olarak nitelemeleri, kurtuluş refleksini zayıflatır, edilgenliği, kaderciliği besler. Bunun aksine ise; yasakları kaldırıcı, sınırları aşıcı her adım/çaba özgüveni artırırken, zafere olan inancı da güçlendirir.

Sıradanlaşmış bir toplumda, "sıra"yı bozan her çaba; sistem tarafından tehlikeli olarak görülür ve acımasız biçimde cezalandırılır. Cezaların caydırıcılık özelliğini boşa çıkartıcı bir kararlılık halinin oluşumuna güç katan en önemli etmenlerden biri

ise, "sıradanlaşmanın" neyi kaybettiğinin bilgisine sahip olmaktır.

İnsanı diğer canlılardan ayıran en önemli özelliklerden biri; kendisinin de ait olduğu doğanın yasalarına karşı durması, değiştirici/dönüştürücü rol oynamasıdır. Doğa yasaları gibi toplum yasaları da, insanı mevcut düzenin bir aparatı haline getirir. Bu kabuk kırıldığı ölçüde, özgürlüğü tanımlayan alan da özgürlüğün bilgisi de büyür.

ÖZGÜRLÜK VE ZORUNLULUK

Belirli bir tarihsel kesit içerisinde, kadercilikten doğal zorunluluğa uzanan gelişim süreci, insanı, kendisi dışındaki koşulların esiri olarak göstermiş ve özgürlük konusunda bi-

Aramis Kelay, Göğeler85

limsellikten uzak yaklaşımlar sergilenmiştir. Bu kabuğu ilk kıran düşünürlerden Spinoza, "insanlar bilmediklerinin tutsağıdır, bilgilenince özgürleşirler." der. Daha sonra bu fikri geliştiren Hegel, özgürlüğü "bilinince varılmış zorunluluk" olarak tanımlayacaktı. Zorunluluk ve özgürlük kavramlarının içerdiği karşılıklı diyalektik etkileşime işaret etmiş olması açısından, Hegel'in yaklaşımı önemlidir. Ancak yine de, özgürlüğü düşünsel ve kişisel düzeyde kavrayan metafizik bir duruşu aşamamıştır.

Özellikle, 1850 sonrasında gelişimini tamamlayan bilimsel felsefe, özgürlüğe gerçek tanımını kazandırmıştır. İnsan, ne toplumun ne de doğanın yasalarını yok sayamazdı. Önemli olan, bunun bilgisine ulaşmak, çözüm getirebilmek, özgürleşebilmenin imkanlarını yaratmaktır. Yerçekimine karşı aerodinamik, yıldıma karşı paratoner; insanın, bilgisine vardığı zorunluluğu alt edebilme örnekleridir. Salt bilgi ile yetinmeyen, bilgiden bilinçli etkinliğe geçen insan; toplum yasaları karşısında da özgürleşmenin anahtarını yakalar.

Hegel'in bu süreçteki rolüne değinen Engels, özgürlük tanımını ayakları üzerine oturtur. "Özgürlük ve zorunluluk ilişkisini doğru olarak ilk düşünen Hegel oldu. Ona göre, özgürlük, zorunluluğun kavranmasıdır. 'zorunluluk ancak kavranılmadığı ölçüde kördür.' (Hegel) Özgürlük, doğa yasaları karşısında düşünmüş bir bağımsızlıktır değil, ama bu yasaların bilinmesinde ve bu bilme aracıyla bu yasaların belirli ereklere için yöntemli bir biçimde kullanılması anlamındadır." (Anti-Dühring, s:202) diyen Engels, istenç özgürlüğüne de açıklık getirir. Buna göre, çeşitli seçeneklerle karşı karşıya olan bir insanın; bilgisiz ve kararsız bir durumun da canının istediğini seçmiş olması, özgür olduğunu göstermez. Özgürlüğü, kendimiz ve dış doğa

üzerinde, doğal zorunlulukların bilgisi üzerine kurulu egemenliğe dayandırır Engels, sirtünme ile ateş yakılmasının bulunmasına özel bir önem verir. Bunun için, "insana, doğanın bir gücü üzerinde ilk kez olarak egemenlik verdi ve böylece, onu hayvanlar dünyasından kesinlikle ayırdı" (Age, s:203) diyen Engels, daha ileri giderek bu süreçte, ateşin bulunmasına ilerde buharlı makinanın bulunmasından -sebebi olduğu sıçrama nedeni ile- daha büyük önem atfeder.

Evren, bağrında taşıdığı rastlantı ve zorunluluklarla bir iç düzen oluşturur. Bu düzen gereği, Erik ağacından, her bahar ancak Erik çiçeği sarar. Veya, havada uçan bir polenin sebebi olacağı döllenme, ancak aynı tür çiçeğin oluşumu ile sonuçlanabilir. Bu ilişkideki iç yasa -zorunluluk- dışsal koşulların yani rastlantının etkisine uğrayarak, beklenen sonucu vermeyebilir. Polenin, bitkisel bir ortama sürüklenmesi ve döllenme koşulunun oluşmaması gibi...

Yasaların nesnelligi, insan iradesinden bağımsız olması yapısal bir özelliği ifade eder. İnsan zorunluluğu tanıdığı, bilgisine ulaştığı ölçüde özgürleşir. Herhangi bir olgunun iç yasalarını tanıyan insan, ona müdahale ederek, belirli bir amaca göre etkileme koşuluna sahip olur. Döllenmeyi oluşturan nedeni -iç yasayı- bilen insan, yapacağı müdahale ile sonucu etkileyebilir. Tabii burada yapılan müdahale, yapısal değil, dışsal koşullardır. Diğer bir ifade ile, zorunluluğun bilgisi, rastlantıların rolünü minimuma indirebilme koşulunu sağlar. Örneğin, depremin bilgisine sahip olmayan insan, inşaat yapımında bunu hesaba katmayacağı için, sonuçları karşısında acizdir. Ancak, depremin bilgisi, alınacak önlemlerle insanı deprem karşısında özgür kılar.

Zorunluluktan özgürlüğe geçiş, doğa yasalarında olduğu gibi, toplum yasalarında da benzerdir. Nedenleri

bilinmediği sürece, zorunluluklar, özgürlüğün engeli olarak varlık gösterir. Diyalektik materyalizm, metafiziğin aksine, zorunluluk ile rastlantıyı birbirinden kopuk değil, karşılıklı bağlar içeren bir ilişki içinde ele alır. Öyle ki, bir olgu aynı anda hem zorunluluk hem de rastlantı özelliği taşıyabilir. Bir evin yıkılmasına sebep olan deprem rastlantı özelliği taşıırken, yeraltı katmanlarının jeolojik yapısı itibarıyla bir zorunluluktur. Birbirleriyle diyalektik bir bağımlılık içerisinde olan, zorunluk ve rastlantının birbirine dönüşebilmesi de mümkündür. Bir dönem rastlantı olan bir olgu, bir başka dönem için zorunluluk haline gelebilir. Kaza sebebini bilen insan, kaza olasılığını; hastalık sebebini bilince de hastalıktan kaynaklanan ölümleri en aza indireyerek zorunluluk karşısında özgürlüğünü kazanır.

Değerler, onları kavrayabilen insanların dünyasında gerçek anlamını bulur. Güzelliğe ulaşmak için mesafe alan insan, o yolda kendisi de güzelleşir, Kaderine razı edilmek üzere hareket kabiliyeti zayıflatılmış bir toplumda, her devrimci bir kardelenidir... Zoru başarmamanın, kendi iç devrimini gerçekleştirirken bir örneğidir... Onlar, güneşi aşağı çekerken avuçlarının yanmasına aldırılmazlar; bilirler ki, karanlığı tutuşturmanın başka yolu yoktur.

İnsanın ürettiği güzelliklerin tümü, bizi komünizme götüren yolun basamak taşları; komünizmin kendisinin ise, köşe taşları olacaktır.

Ruhundaki çete savaşları
Özgürlük tutkundan geliyorsa
göğsüne basırdığın her değerden
gül tohumu dökülür koynuna
Umut döllenir içinde
yüzünde, gelecek heyecanı
varlığın, başarma inancıyla
enerjilenir...

BİTTİ

Soyutlama

Cengiz GÜNDOĞDU

KEDİ MIYAVLAR MI?

Diyelim, bir arkadaşımızla bir odada oturuyoruz. "Bu odada yüksekliği göster" dersek, arkadaşımız işi şakaya dökmese, yüksekliği gösteremez. "Peki, en yüksek nesneyi göster" dersek, kolayca gösterir en yüksek nesneyi.

Neden gösteremez yüksekliği? Gösteremez, çünkü yükseklik soyutlamayla elde edilmiş bir kavramdır. Yükseklik, bütün nesnelerin konumlarından, duruş yerlerinden arındırılmış, çekip çıkarılmış bir kavramdır. İnsan, nesnelerden, nesnelerin konumundan, duruş yerlerinden arındırılmış, çekip çıkarılmış bir yükseklik kavramı elde etmeseydi, bizde yükseklik bilinç durumu... yükseklik bilgisi oluşmazdı.

İnsan, uzun yüzyıllar soyutlama yapamadan yaşadı. Bilgisi, o nesnenin tekil özellikleriyle sınırlıydı. Günümüz dünyasına getirebilsek, o insan tekil elmaların, tekil portakalların, tekil evlerin herbirine ayrı bir ad verirdi. Tabii, milyarlarca adın içinde boğulup giderdi. Ama insan, soyutlama edimiyle, birbirinden değişik nesneleri, sözelimi, elmayı, soyut bir elma kavramında topladı.

Soyutlamanın ikili bir işlevi vardır. Birincisi, biz günlük hayatımızda soyutlamanın katkısıyla anlaşırız. Bir manava, "bir kilo elma ver" dediğinde, hem bizde, hem manavda, renginden, biçiminden, ağırlığından soyutlanmış elma kavramı olduğu için, manav, bize bir kilo elma verir.

Soyutlamanın öbür işlevi bilgi üretimine katkıdır. Bunun nasıl olduğunu görmeden önce, soyutlamanın üstünde bir kez daha durmak gerekiyor.

Bedia Akarsu, soyut için şöyle diyor. "Çekip çıkarılmış, sıyrılmış bir kavram, bir düşünce" (1) Soyutlama için söylenen şu, "çekip çıkarmak, soyamak, ayırmak".

Nerden, neyi çekip çıkaracağız. "Gerçekte ayrılmaz olanı düşüncede ayırma eylemi. (Örn. biçimi, rengi, boyutları ödekteken ayırıp düşünme (...)) Bir tasarımın ya da bir kavramın nitelik ve bağını gibi öğelerini göz önüne almayarak dikkati doğrudan doğruya kavrama çeken düşünme eylemi." (2)

Afsar Timur'un bu konuda şöyle der, "Kedi fikri soyuttur, kedilerden soyutlama yoluyla elde edilmiştir."

Nasıl yapılır bu iş. O hayvanın, cinsiyetini, türünü, yaşını, rengini, biçimini, o hayvanın somutundan ayırırım. Böylece o hayvana kedi derim. Bu kedi kavramı soyuttur, bütün kedileri içine alır.

Soru şu. Kedi miyavlar mı? Hayır, miyavlamaz. İnsanın kedi kavramında topladığı o varlık miyavlar.

Peki, bunun önemi ne? Uzun yüzyıllar insanlar kedinin miyavladığını sandı. Bu yüzden insanlar kedi kavramına nesnel gerçeklik yükledi. Ordan da tanrının nesnel gerçekliğine gitti.

Bugün bile birçok insan, kedinin miyavladığını sanır, elma yediğini sanır. Oysa kedi dediğim o miyavlar. Biz, elma dediğimiz bir nesneyi yeriz. Bunu, bilinçte ayıramazsak kavramlara olmadık işlevler yükleriz.

Geçenlerde biri televizyonda "komünizm öldü" diyordu. Güldüm. Komünizm ölmez. Çünkü komünizm bir kavram.

BİLMECE NASIL ÇÖZÜLDÜ?

Marks "2000 yıldır çözilemeyen bir bilmeceyi" nasıl çözdü? Bilmece

şu. Ben, şimdi bu yazıyı Rotting marka, 07 nolu kalemle yazıyorum. Ben bu kalemi alırken bir para ödedim. Ya da ben bu kalemi, bir tane değil, on tane tükenmez kalemle değiş-tokuş ederek alabiliyordum.

Hem para ile değiş-tokuşta, hem bir başka metayla değiş-tokuşta, bu değiş-dokuşa meşruiyet veren ne?

Bilmeceyi disipline edersem şunu sormam gerekir: Bizim değer dediğimiz nedir, bu değer nereden çıkar?

Marks, bu konuda *Kapital*'in *Almanca Birinci Baskıya Önsöz*'ünde şöyle der: "Tam gelişmiş hali para şekli olan 'değer, şekli' son derece kolay ve basittir. Ama ne var ki, insan aklı 2000 yıldan fazla zamandan beri baş yere bunun temeline inmeye çalışmıştır, oysa çok daha karışık ve karmaşık şekillerin analizinde, en azından, başarıya çok yaklaşılmıştır. Niçin? Çünkü tam gelişmiş organik bir cisim, hücrelerinden daha kolay incelenir de ondan. Bundan başka ekonomik şekillerin analizinde mikroskoptan ve kimyasal ayırıcılardan yararlanılamaz. Bu ikisinin yerini, soyutlama gücünün alması gerekir. Oysa, burjuva toplumu için emek ürünün mal şekli ya da malın değer şekli, ekonomik bütünün hücre şeklidir." (3)

Şimdi duralım. Önce şu bilinsin. Benim burada yaptığım *Kapital*'in incelenmesi değil. Ben yalnızca Marks'ın düşünme yöntemini inceleyeceğim.

Marks, *Kapital*'in *Almanca Birinci Baskıya Önsöz*'de düşünce yönteminin soyutlama olduğunu söylüyor. Fuat Ercan bu konuda şöyle der: "Soyutlama, Marksist epistemolojinin başvurduğu temel yöntemsel araçtır (...). Toplumsal gerçekliği, ya da araştırma nesnesini ilişkiler bütünü olarak ele alan bir teorik çerçeve içinde soyutlama, bilgi üretimi için

olmazsa olmaz koşuldur." (4)

Marks, düşünme eylemini nereden başlatıyor? Burjuva toplumunun hücrelerinden... metadan.

Peki, Marks ne yapmak istiyor? Yapmak istediğini şöyle açıklıyor Marks: "Herkes, başka hiçbir şey bilmese bile, şunu bilir, mallar, kullanım değerlerinin alıcısı bulucası fizik şekillerine son derece zıt olan, gösterişli, hepsi için ortak bir değer şekline sahiptirler; para-şekli. Şimdi, bugüne kadar burjuva, iktisat bilimi tarafından el sürülmeden bırakılmış bir işe gireceğiz, yani, bu para-şeklinin doğuşunu inceleyeceğiz, ve bu sırada, malların değer ilişkilerinde saklı bulunan değer ifadesinin gelişimini en basit ve en farkedilmez şekilden itibaren gözetici para-şekline gelinceye kadar izleyeceğiz. Bunu yaparken, aynı zamanda, paranın ne olduğu bilmecesini de çözmüş olacağız." (5)

Marks, neden "paranın ne olduğu bilmecesini" çözmek istiyor? Fuat Ercan bu nedeni şöyle anlatıyor: "Marks, toplumsal süreçler aracılığıyla tanımladığı ekonomik kategorilerden hareketle, yüzeyle yansıyan olgular olarak para, meta ve emeğin, özünde sermaye birikim sürecinde birbirleriyle yakın ilişkisi olduğu ve dahası bu ilişkilerin yapı ve sürece ilişkin özsel ilişkilerce ilişkin özsel bir anlamı olduğunu belirtir. Para, meta ve emek arasındaki özsel ilişkilerin anlamı bu ilişkilerin değer yaratma sürecinin ayrılmaz öğeleri olmasıdır. Genel geçer ekonominin sermaye analizinde kâr olarak tanımladığı kavram, aslında artı-değerin kendisini gözler önüne serdiği bir biçimdir ve artı-değerin ortaya çıkarılması için, önce tahlil yoluyla bu ilişkilerden soyulması gerekir. (...) Para analizi, bizi kapitalizmin kalbine götürür. Hangi açıdan? Kapitalizmin sosyal ilişkiler toplamı açısından." (6)

Marks, çözümlemeye başladığı noktayı şöyle anlatır: "Kapitalist üretim biçiminin hakim olduğu toplumlarda toplumun zenginliği, 'muazzam bir mal yığını' olarak görünür, bunun basit şekli veya birikimi tek bir maldır. Bunun için, inceleme-mize malın analizi ile başlamamız gerekiyor." (7)

Bu inceleme sonucu, metada iki değer bulur Marks. Biri kullanım değeri, öbürü değişim değeri.

Kullanım değeri nedir? "Bir şeyin faydası, onu kullanım değeri haline getirir. Ne var ki, bu fayda havada bir şey değildir; o şeyin fizik varlığının özelliklerinin sonucudur ve bu fizik özellikler olmasa o da olmaz. (...) Kullanım-değerleri, toplumsal şekil ne olursa olsun, zenginliğin maddi muhtevasını meydana getirirler. Aynı zamanda, incelemesine gireceğimiz toplum şeklinde değişim-değerinin somut taşıyıcılarıdır!" (8)

Marks, bu noktadan sonra soyutlamaya başlıyor. Metanın kullanım değerini... "malın, geometrik, fiziksel, kimyasal" özelliklerini çıkarıyor... ayırıyor. Böylece kullanım değeri bir yana bırakılıyor, metanın tek bir özelliği kalıyor, bu metanın emek ürünü olmaları. Şöyle devam ediyor Marks: "Emek ürünü bile elimizde değişikliğe uğramış bulunuyor. Emek ürününü kendi kullanım-değerinden soyutladığımız zaman, onu, malın maddesini kullanım-değeri yapan maddi unsur ve şekillerden de soyutlamış oluyoruz. Emek ürününü kendi kullanım-değerinden soyutladığımız zaman, onu, malın maddesini kullanım-değeri yapan maddi unsur ve şekillerinden de soyutlamış oluyoruz. Emek ürünü artık bir masa, bir ev veya ipik ya da faydalı herhangi bir şey değildir. Onun duyularımızı etkileyen bütün özellikleri, bir madde olarak varlığı yokolmuştur." (9) Bu noktada somut emek... somut işçilik yoktur. Burada soyut insan emeği ortaya çıkar. Bütün "bunlardan artı kalan şey, maddi olmayan aynı gerçeklikten, aynı donmuş insan emeği birikiminden, harcanma tarzı ne olursa olsun, harcanmış insan iş-gücünden ibarettir." (10)

Para, işe bunu saklar. "Para, bir anda sosyal ilişkilerin allahı kesilir. O artık kendini yaratan sosyal ilişkiler üzerinde egemen bir konuma geçer (...) Toplumda süre gelen sermayenin mülkiyetine sahip kesimlerle, bu kesimlerin egemenliği altında genellikle mülkiyetine yoksun kesimler arasındaki ilişki, artık parası olan zenginlerle parası olmayan fakirler arasındaki ilişkiye dönüşür. Dönü-

şümle birlikte üretim sürecinde metaları üreten ve yaratıcı emeği harcayan emeğin ürünü, piyasada kapitalin ürünü olarak gözükmeye başlar." (11)

Paranın gizledikleri bununla bitmez. Para, kapitalizmi, kapitalizmin sömürgeci yapısını gizler. Bundan ötürü kapitalist toplumda insanın düşünce yapısı bozulur. O insan, kedinin miyavladığını sanır. Ondan sonra düşüncesini bir daha toparlayamaz.

Marks, zincirleme soyutlamayla kapitalizmi gün gibi gösterir insana. Bunun önemi yanlış... eksik soyutlamaları gördükte daha iyi anlaşılır.

ARİSTOTELES'İN GÖREMEDİĞİ

Marks şöyle der: "Aristo, her şeyden önce, malın para şeklinin, basit değer şeklinin, yani bir malın değerinin diğer herhangi bir malla ifadesinin, sadece daha gelişmiş şekli olduğunu açıkça belirtir." (12) Kullanım değeriyle değişim değeri buluyor açıkça. Ama bu noktadan sonra bir soyutlamaya gidip, metalarda ortak olan soyut emeği göremiyor. Değişimi, "pratik ihtiyacı gerektirdiği bir çare" diye açıklıyor.

Peki, neden Aristoteles üst bir noktaya çıkamıyor? Aristoteles, olgucu bilincini kırıp, köleci toplumda eşitlik kavramına ulaşamıyor. Bütün insanların eşit olduğu soyutlamasına gidebilseydi, metalarda değişimi sağlayan eşit olanı görebilirdi.

Burada duralım. Metaların cinsinden, niteliğinden, insan emeğini soyutlayabilmek için bir başka soyutlama gerekiyor. Bundan şu çıkıyor. Nesneyi, olguyu doğru çözümleyebilmek için soyutlamalar zinciriyle gidilmeli.

Marks, Aristoteles için şöyle der: "Aristo'un dahası, malların değer ifadesinde bir eşitlik olduğunu görmesindedir. Yalnız ne var ki, içinde yaşadığı toplumun tarihi şartları onun bu eşitlik ilişkisinin 'gerçekte' nerede olduğunu bulmasına engel olmuştur." (13)

Doğru soyutlama için ilk adım,

"tarifi şartların" üstüne çıkabilmek.

ÇORAP NASIL ÖRÜLDÜ*

Burjuva ideologlarına insanın başına çorap ördü diyorum. Ama özellikle Adam Smith'in... J.B. Say'ın... Ricardo'nun bunu bilerek yaptıklarını sanıyorum. Şunu söylüyorum. Samimiyetle insanın mutluluğunu düşündüler. İnsan mutlu olsun dediler. Keşke samimi olmasalardı, azıcık kuşkucu olsalardı.

Adam Smith, birçok olgudan tek bir olguya geçti. İnsan, özel... kişisel çıkarını düşünür dedi. Gerçekten de insan kişisel çıkarını düşünür. Ama bu olgu, bu öge, insanın temeli değildir. Adam Smith, yanlış bir soyutlama yaptı. İnsanın öbür değerlerinin içinden kişisel çıkar ögesini aldı, bunu üstelik bütünü insanlar için tümel bir doğru yaptı. Daha sonra Smith bu "doğru" temelden çıkarsamalara girişti. Bütün insanlar kişisel çıkarını düşünür. Kişisel çıkarını en üst noktaya çıkarmak için mücadele eder, dedi.

Bu kişisel çıkar mücadelesinde toplum alt-üst olmasın kaygısına Smith olmaz dedi. Çünkü doğal yasalar var. Doğal yasalar, bu kişisel çıkar mücadelesini toplumsal esenlik noktasına götürür. Bu noktadan yola çıkan Say, kapitalist toplumda paranın işlevsiz olduğunu söyledi. Say'a göre durmadan üretmek gerekiyor. Çünkü ürün... meta, satın alma gücünü yaratır.

Ricardo, olgusal bilinci kıramadığı için soyutlamayı üst noktaya çıkaramıyor. Fuat Ercan bu konuda Marks'ın Ricardo'yu şöyle eleştirdiğini söylüyor: "Ricardo emeğin özel olan değerini yaratması, ya da kendi değerini değeri olarak ortaya çıkardığı biçim olarak emeği analiz etmemiştir. Bu yöntemden dolayı, Ricardo emek ile para arasındaki ilişkileri yakalayamamıştır." (14)

Peki bu düşünüler kavramlarının hayatla bağlantısını hiç kurmadılar mı? Hayır. Hiç kuruyorlar. Bu düşünüler bir iki gözlemle soyutlama yaptılar. Ama bu soyutlamayı somutla denemediler. Gülten Kazgan, "bu yöntem onların gerçekle ilişkisinin olmadığını anlamalarına imkan vermedi" dedi. Sonra "veya bu imkan bilinçli olarak verilmemiştir", der.

Eksik soyutlamacı, yanlış tümdengelim yöntemin, toplumu, hayatı doğru göstermeyeceğini belkide bilmiyordu bu düşünürler. Böylece Adam Smith'in, yalnızca çıkarlarına göre hareket eden insan anlamına gelen homo-economicus kavramıyla, insanın başına çorap örüldü, kapitalizm dünyayı kanla, ateşle sömürdü.

Bu düşünürler, paranın, kapitalist sistemde hiçbir işlevi olmadığını söyledi. Birakınız yapınlar, bırakınız cylesinler 1929'da patladı. Kapitalizmi, yıkıntıdan Keynes kurtardı. Şöyle dedi Keynes: "Dünya gökyüzündedir, daima ferdî ve toplumsal menfaatin bağdaşacağı şekilde yönetilmemektedir. Yeryüzünde de uygulamada daima bunların bağdaşabileceği şekilde yönetilmeyor. İhtisat ilkelerinden, aydınlanmış kendi menfaatin daima toplum menfaatine itlediğini çıkarmak doğru değildir." (15)

Böylece Adam Smith'in uyduruk kavramı yerlebir edildi. Keynes ayrıca paranın kapitalist ekonomideki önemli işlevini görüyor. "Keynes'in egemen yazına karşı giriştiği sistem içi eleştiri için başlangıç noktası, kapitalizmin parasal ekonomi üzerinde yükseldiğini göstermesi olmuştur." (16)

Keynes, kapitalist ekonomiyi kurtarmak için devletin ekonomiye karışmasını, kamu harcamalarının genişletilmesini söylüyor. Ama kapitalistin alanına girilmeyecek. Peki, nereye harcama yapılacak? Gülten Kazgan bu harcamaların nereye yapılması gerektiğini açıkça söylüyor: "En büyük kamu harcaması alanı (askeri) millî savunma olduğu için kapitalist ekonomiler ve özellikle ABD soğuk harbi sürdürmeyi tam istihdam için bir vasıta olarak görmüştür (...) Keynes'in düşünce sisteminde tam istihdam nihayi gaye haline geldiği için devlet müdahalesi olmadığında kapitalist ekonominin yazayacağı durgunluk, yerini sürekli bir harp ekonomisine bırakmıştır. Sistemin çelişkisi budur." (17)

1950'lerde Sovyetler Birliği bunu gördü. Bunu gördüğü için bütün dünyada barış mücadelesi başlattı. Ama başarılı olamadı.

İKİ YANLIŞ

Şimdi burada duralım. Kapitalist sistemin yumuşak karnı belli. İnsan

savaşmak için silah almazsa emperyalizmin can damarı kesilir. Sağlıklı bir zincirlemeden sonra varılan bir dizi soyutlamanın gösterdiği somut durum bu. Böylesi bir bilgi zenginliğinden sonra "haklı savaşların" haklılığının sonucu, emperyalizmi ayakta tutan tam istihdama destek vermek oluyor.

Şunu bir kez daha söylemem gerekiyor. Kapitalizmin meşruiyeti, sağlıklı bir düşünme yöntemiyle sağlanamaz. Bunun için, doğru sayılan bir belitten çıkarsamalar yapıldığı "üretim sürecinde metalleri üreten ve yaratıcı emeği harcayan emeğin ürünü" piyasada kapitalistin ürünü olarak gösterildi.

Bu, böyle görülsün diye birinc, her bir yolla, her bir yöntemle dumura uğratıldı. Mavi kanlı bir prenses, trafik kazasında öldükte televizyon başında milyonlarca insan hüğürlü hüğürlü ağlatıldı. Oysa o kişi, milyarlarca emekçinin "yaratıcı emeğine" el koyduğu için saraylarda oturuyor, yatlarla geziyordu.

İşin tuhafı, bunu, o prenses de bilmiyordu belki. İnsan hüznünlendiren bu bilgisizlik, savaşlar yüzünden insana acı olarak dönüyor.

Evinde yurdunda çocukluğuyla esenlik içinde yaşamış gereken insan, emperyalizm bunahma düşmesin diye yanlış savaşlarda savaşılıyor.

Savaşmayanlarda evlerinde bitmez tükenmez televizyon dizilerinde yanlış hüznünlüyor.

Bu iki yanlış, emperyalizmin yüreğine bol oksijenli kan pompalıyor.

ALINTILAR

- 1) Prof. Dr. Bedi Akarsu, Felsefe Terimleri Sözlüğü, TDK, Ankara 1979
- 2) Akarsu, Age 3) Karl Marks, Kapital, Birinci Cilt, Birinci Kitap Çev. Doç. Dr. Mehmet Selik, Odak Yayınevi, Ankara 1974
- 4) Fuat Ercan, Para ve Kapitalizm, Ceylan Yayıncılık, İstanbul 1987
- 5) Marks, Age 6) Ercan, Age 7) Marks, Age 8) Marks, Age 9) Marks, Age 10) Marks, Age 11) Ercan, Age 12) Marks, Age 13) Marks, Age 14) Ercan, Age 15) Aktaran Kazgan, Age 16) Ercan, Age 17) Kazgan, Age

* Bu bölüm için büyük ölçüde şu eserden yararlandım: İktisadi Düşünce veya Politik İktisadın Evrimi, Gülten Kazgan, İst. Üniv. Yay. İstanbul 1969

"Vatan Aşkı" üzerine

Hüsnü AKSOY

Öyle sorunlar var ki çözümü ya da böyle olgular var ki açıklanması kimi zaman yaşamsal sorunlara yol açabilmektedir. Bu tür sorunların çözümünde ya da olguların açıklanmasında kimi işlevler üstlenmiş olan kuramların oluşturulması da, en az çözümleme ve açıklama işlemi kadar yaşamsal bir öneme sahiptir. Gel gör ki, genellikle, kuramsal nitelikleri olduğu için, bu tür kitaplar es geçilmekte, sınırlı bir okuyucu kitlesinin marjinalleştirilmiş tüketim talebinin ötesinde, geniş bir okuyucu kitlesi bulamamaktadır.

Bu ülkenin insanları olarak, ister "birinci sınıf", isterse "ikinci sınıf" vatandaş olalım, ya da etnik ulusal kökenlerimiz ne olursa olsun, bu türden yakıcı bir sorunun etkisini uzun süredir hissetmekteyiz: Kürt sorunu. Uzun süredir çözüm bekleyen, muhatapları varken, zamanın çözüm getirmez girdabına terk edilen, bu süre içinde bilimsel ilgilerimizi körelten, siyasal bilincimizi sınırlayan, etik duyarlıklarımızı yok eden, estetik beğenimizi çirkinleştiren, bir bütün olarak bizleri, tek yanlı, sınırlı, eksik ve dar insan tiplerine dönüştüren bu sorun, giderek içinden çıkılmaz bir hal almaya başladı. Bırakın çözümü için gerekli olan kimi uygulamaların bir an önce başlatılmasını, sorunun anlamlandırılmasını, tanımlanmasını, uygun bir kavramsal örgü içinde anlaşılır kılınmasını önlemek için, inceltilmiş, dolaylı kılınmış farklı ideolojik söylemler geliştirilmekte. Bırakın bir etnik grup, övulus ya da ulus olarak Kürtler'in varlığını kanıtlama çabası, bir grup insan olarak varlıkları bile uzun bir süre inkar edilmiştir. Resmi çevrelerin "Kürt realitesini" tanımasından bu yana, sorunu gizleyen ideolojik söylemler, özellikle kimi ay-

dan çevreler tarafından ince üsluplarla sürdürülmüştür.

Böylece sorunun üstünü örtme, anlam belirsizlikleri, anlam çarpıtmaları içinde etkisiz kılma yolu tercih edilmiştir. Oysa, genel anlamda etnik, ulus, övulus, ulusçuluk kavramlarının eleştirel bir analizi yapılabilirse, Kürt sorununun anlamlandırılması ve tanımlanması için gerekli olan kavramsal çerçeve de sağlanmış olur.

Bu kavramsal çerçeve olmaksızın, Kürt sorununun niteliğini, zaman içinde aldığı biçimleri, kazandığı doğrultuları saptayarak, barışçı çözümler için gerekli olan yöntemleri ve araçları devreye sokamayız.

Bilindiği gibi, etnik kavramı, ulus ya da en azından övulus kavramıyla, anlamsal içeriği açısından kısmi bir örtüşme içinde olsa bile, kendine has, farklı ve ayırdedici özellikler taşır. Bu özelliklerin belli başlıları şunlardır: Ortak bir tarihsel kökene ve tarih bilincine, kalıcı bir gelenek içinde biçimlenen, ortak değerlerin, inançların ve düşüncelerin oluşturduğu bir etnik kişiliğe, bu kişiliği dönüştürüp yeniden biçimlendirerek, potansiyel olarak ulusal dile dönme gücünü kendinde taşıyan bir dile, kutsal değerlerle simgeleştirilmiş bir toprak parçası üstünde yaşama, tüm bunların oluşturduğu bir manevi birliğe sahip olma.

Bu özellikleri içeren bir etnik topluluk, ulusla örtüşmediği gibi, ulus devletlerin ortaya çıkmasının da olmazsa olmaz koşulu değildir. Ne de olsa, etnik kökene sahip olmayan, bir kısmı yapay olarak oluşturulmuş kimi koşullar çerçevesinde bir araya gelen, özel bir uluslaşma sürecinden geçerek, ulusal devletler kurma olanakları elde etmiş bir çok halktan sözedilebilir. Örneğin, ABD-Kanada, Belçika bu türden ulusal devletlerdir.

Ulus ise, kendi içinde, etnik kökeni, tarihsel bilinci, kimi değerlerin içinde biçimlenip kalıcılığı bir ge-

leneği içermesinin yanı sıra, bu değerlerin içinde biçimlendiği, siyasal birlik ile toplumsal entegrasyonu olanaklı kılan, aynı zamanda kültürel türdeşlik yoluyla, ortak ulusal kişilikler oluşturan bir ulusal dili kapsayan topluluklara verilen addır. Bu bağlamda, ulus ile övuluslar arasındaki ayırd edici farklılık, kendisini, siyasal birliğin kurulması ve toplumsal entegrasyonun kalıcılığı anlamında, bir ulusal devlet kurup kurmama biçiminde ortaya koyar.

Ulusçuluk ise, ulusal bir dil içinde örülmüş değerlerin belirleniminde hareket eden, ulusal içerikli bir dünya görüşü ve ideolojik bakış etrafında toplanabilen, kimi toplumsal hareketlerin dile getirdiği gibi, aynı zamanda, bu hareketleri biçimlendiren, yönlendiren ve denetleyen bir değer sistemini, bir dünya görüşünü ve bir ideolojik bakışı dile getirir.

Etnik, ulus, ulusçuluk kavramları, anlamsal içerikleri açısından kısmi bir ortaklık içinde yer alsalar bile, asıl anlamları, farklı ve ayırdedici yanlarında ortaya çıkar. Ayrıca bu kavramlarla, anlamca kısmi bir örtüşme içinde olan ama aynı zamanda, önemli farklılıklar gösteren yurtseverlik ve vatan kavramlarına da dikkat etmek gerekir. Yakın zamanda, tüm bu kavramların eleştirel analizlerine yönelik açılımları içeren, kurumsal nitelikli bir çok kitap Türkçe'ye çevrildi. Bu yazının amacı, kendi açımızdan anlamlı bulduğumuz kitapların, özellikle de yakın zamanda çevrilmiş olan "*Vatan Aşkı*" adlı kitabın kısa bir tanıtımı ve değerlendirmesini sunmaktır.

Sözkonusu yapıtların başında B. Anderson'un "*Hayali Cemaatler*"i gelir. Anderson, bu yapıtında ulus ve ulusçuluk kavramlarının anlamsal içeriklerini çözmeye çalışırken, ekonomik ve sosyal etmenlerden çok, siyasal ve ideolojik uzamımları olabilecek, ama esas olarak zihinsel oluşumları

içeren etmenleri yani eski bilinç biçimlerinden radikal bir kopuşla, yeni bir bilinç biçimine geçiş olgusuna belirleyici bir işlev yüklemektedir. Ona göre, ulus, eski bilinç biçimlerinden radikal bir kopuş sonucunda ortaya çıkan, yeni bir bilinç biçiminin oluşturduğu "hayali bir siyasal topluluk"tur. (1) Bireyler yeni bir bilinç biçimi içinde oluşturulan bu hayali topluluk içinde, hem birbirlerinden habersiz, nesnel ve gerçek bir ilişki içinde olmadan, somut ve dolaysız bağlardan yoksun bir biçimde yer alırlar, hem de hayali tasarımlar yoluyla, ortak bir kişiliğin içine yerleşerek, birbirlerini tanıdıklarını, anladıklarını, yakın bir ilişki içinde olduklarını düşünürler. Yazı dilinin, yaygın bir kitle iletişim ve basın-yayın dili biçiminde örgütlenerek, ulusal dile dönüşmesinden sonra kalıcı bir biçime giren bu topluluğun, hem gerçekte bir karşılığı vardır, hem de hayali bir tasarım olarak alınmaktadır.

E. Gellner, "Ulus ve Ulusçuluk" adlı yapıtında, yukarıda dile getirilen tek yanlılığa benzer bir biçimde, uluslaşma sürecinin çok yönlülüğünü, "kültürel türdeşlik"e indirger. Yazara göre, gelişmiş bir işbölümü içinde ortaya çıkan, merkezi bir biçimde işleyen bir kitle iletişim sistemine uyarlınmış bir ulusal dil içinde bireyler, kültürel türdeşlik içine girerek, bu türdeşliğin ürünü olan ortak değerler edinerek, ortak davranış biçimlerini izleyerek bir ulusal kişilik edinirler. Ulusların oluşması ve giderek ulusal devletlerin ortaya çıkması, ancak siyasal birlik ve toplumsal entegrasyonun içinde olduğu varsayılan kültürel türdeşliğin ortaya çıkmasıyla olanaklıdır. Ulusun bu biçimde oluşmasının yanı sıra, ulusçuluk da, bu süreç içinde "kültürel ve siyasal yönetimin birbiriyle çatışması; bir kültürün kendi siyasal çatışmasıyla sağlaması ve bu çatışmanın tek kalması olarak tanımlanabilir." (2)

A. Smith ise, "Milli Kimlik" adlı yapıtında, Anderson ve Gellner'den farklı bir biçimde, uluslaşma sürecini, bireylerin dışında yer alan herhangi bir soyut etmene değil, bireylerin kişiliğinde somutluk kazanan, yeni bir "ulusal kişiliğin" oluşturulmasına dayandırır. Ulusal kişilik, ulusal dilin yanı sıra, ortak bir etnik kökeni, bir tarih bilinci, içinde biçimlenen kalıcı bir geleceği, ulusal bir dil tarafından biçimlen-

dirilen bir kültür türdeşliğini, bu kültürel türdeşlik içinde somut bir varoluş kazanan siyasal birlik ve toplumsal entegrasyonun içinde biçimlenmekte, gelişip olgunlaşmaktadır.

Ulusal kişilik, basit bir biçimde, ne bu etmenlerin matematik toplamından ibarettir, ne de bunların basit bir türevi olarak ele alınabilir. Bu etmenler tarafından oluşturulan ulusal kişilik, aynı zamanda uluslaşma sürecinin kurucusu, taşıyıcısı ve yönlendiricisi biçiminde, etkin ve özgün bir toplumsal özne olarak karşımıza çıkar.

Uluslaşma süreci de, bu sürecin ürünü olan önulus ve ulusların ortaya çıkmasında devleti yeni ve üstlendiği işlevleri sorgulayan E. Hobsbawm, "Milliyetler ve Milliyetçilik" adlı yapıtında, uluslaşma sürecinin belirleyici etmeni olarak, ne ulusal dili, ne ulusal kişiliği, ne hayali tasarımları ne de kültürel türdeşliği alır. Kendisi olmadığı zaman, bu etmenlerin kendi başlarına varolamayacaklarını, dolayısıyla etkileşim içine de sokulamayacağını düşündüğü "devlet" kavramına belirleyici bir işlev yükler. Ona göre, tüm bu etmenler, ulusal nitelikli bir devletin ortaya çıkarak bu süreçleri düzenleyip, biçimlendirip yönlendirmesi olmaksızın kendi başlarına ulusları ortaya çıkaramazlardı. Ayrıca önuluslar ile uluslar arasındaki ayrımı da, devlet kurmuş uluslar ile devlet düzeyine yükselenmiş uluslar arasındaki aynı biçimde dile getirmek gerekir. Devlet, destek verdiği, yani idari ve resmi dil olarak gelişmesi için gerekli koşulları hazırladığı ulusal dil içinde, siyasal birliği, toplumsal entegrasyonu ve kültürel türdeşliği olanaklı kılacak, hukuksal, siyasal ve kültürel kurumların oluşumunu üstlenerek, uluslaşma sürecini belirlemiştir.

Görüldüğü gibi bu kitaplar, daha çok uluslaşma sürecinin kimi yanları üstünde durmakta, uluslaşma ile yurtseverlik arasındaki ilişki, bu ilişkinin taşıyıcı ögesi olan vatan kavramı üstünde ayrıntılı bir biçimde durmamaktadır. Birazdan, kısa göndermelerle tanıtımını yapmaya çalışacağımız, M. Voroli'nin "Vatan Aşkı" adlı yapıtının ana sorunu ise, milliyetçilik ve yurtseverlikle bağlantısı içinde, vatan aşkı kavramının içeriğini sorgulamaktır.

Kimi sözcükler var ki, içerdikleri anlamların ideolojik niteliğinden dola-

yı, insan kişiliği üstünde farklı etkide bulunurlar. Değişik içerikleri farklı biçimde sunabilen bu sözcüklerde, kötü-yı, çirkin-i güzel, doğruyu yanlış sunma olanağı bulunur. Vatan sözcüğü de, bu türden büyültü etkisi olan bir sözcüktür. Bu sözcük ne türden çirkinliklerin üstünü örtmez ki? Yeşil ormanları yakıp kül eden, sonra hüznü kül-leri arasında kendi yalılarını, villalarını, köşklerini oturtan kişilerden tutun; temiz su kaynaklarını tüketip, onların yerine aptal pet şişelerden bize sağlıklı sular satanlara dek, birçok doğa düşmanı bu sözcüğün büyültü etkisinden yararlanır, yapıtlarının ülke çıkarlarına uygun olduğunu söyler. İlkci söylemler vasıtasıyla, farklı etnik kökenlere sahip insanları birbirine karşı kızdırıp, iç çatışmalar ya da savaşlara yol açarak, bu yoldan silahlanma yarışını hızlandıran kesimler, vatan aşkıyla en çok dem vuranlardır. Yine, ırkçı ideolojik söylemler geliştirip, bu söylemler içinde, insani değerlerimizi körelten, duyarlılığımızı yok eden, bizi birbirimize düşman eden ideologlar da, vatan kavramıyla kılı kırk yaran çözümler yaparlar. Vatan aşkı bu, kimi zaman düşlere esin kaynağı olur, sarp sarmalar yüreğimizi; kimi zaman eski anılarımızı yenileyip, bunlara yenilerini katarak, işlenmiş bir değer sistemi, geliştirilmiş bir dünya görüşü, etkileyici bir ideolojik bakış içinde, insani varoluşumuzu anlamlandırıp, yeni biçimlerde tanımlamasını ve kavramlaştırılmasını sağlarız. Vatan denilen topraklar üzerinde, kimi geçmişin küllenmiş yaralarını deşer; kimi ortak haklar ve özgürlükler çerçevesinde, birbirlerine karşılıklı olarak sorumluluklar yükleyerek, kendince anlamlı ve güzel bir yaşamın koşullarını hazırlamak ister; kimilerine göre, cehennem zebanilerine karşı direnme gücü esin kaynağıdır vatan; başka birileri için, sürgünde özleyip durdukları, bedenlerinin doğal bir parçası, akciğerleri için oksijen deposu, uzaklaştıkça yakınlaşılan kutsal topraklardan kopmadır; vatanı, kimliksiz, isimsiz gezip durur orda burda, yüreklerine saplanmış bir hançer yarası gibi kanatır içlerini, vatana olan hasretleri.

İşte Voroli, "Vatan Aşkı" adlı yapıtında, vatan kavramına yüklenen anlamın içeriğinin eleştirel bir analizini yapıp, içerdikleri anlamlara göre ne türden si-

yasal ve ideolojik işlevler üstlendiğini göstermeye çalışır. Vatan kavramının farklı tarihsel dönemlerde, farklı düşünce sistemlerinde ve bu düşünce sistemlerini temsil eden düşünürlerde neden farklı anlamlar kazandığını irdeleyen yazar, karşılaştırmalı ve tarihsel bir yöntem çerçevesinde, bu kavramdan ne anladığını temellendirip formüle etmeye çalışır.

Bu çalışmada Voroli, içeriğinin ideolojik kodlanışına göre farklı anlamlar içerebilecek vatan kavramıyla ilişkisi içinde, yurtseverlik kavramını sorgular. Kutsal kabul edilen topraklar üstünde geliştirilen siyasal yönetimin niteliğine göre, ya da özlence, istenen, uğrunda mücadele edilen siyasal yönetim biçiminin niteliğine göre, yurtseverlik "cumhuriyetçi" biçimde karşımıza çıkabildiği gibi, "milliyetçi" biçimlerde de karşımıza çıkabilir. Yurtseverlik, temelde etnik bir köken, ulusal kişiliklerin içinde biçimlendiği bir ulusal dile, ulusal dilin biçimlendirdiği bir kültürel türdeşliğe, kültürel türdeşlik içinde karşımıza çıkan manevi birliğe dayandığı zaman, farklılıkları yok eden, çeşitlilikleri dışlayan, bu nedenle özgürlükçü eğilimleri sınırlandırıp denetim altına alan otoriter bir siyasal yönetim biçimine yönelir. Oysa kültürel ve manevi birliği ikinci planda bırakarak, vurguyu bireylerin hak ve özgürlüklerini içeren, bu özgürlükleri tanıyan, geliştirip yetkinleştirerek güvence altına alabilen, demokratik nitelikli bir yönetim biçimine çektiği zaman, yurtseverlik, cumhuriyetçi biçimde karşımıza çıkar.

Bu açıdan bakıldığında, aralarında ki kimi ortak yanlara ve bu yanların yol açtığı kısmi bir içiçeliğe karşın, milliyetçilik ile yurtseverlik arasındaki asıl ayrım kendini şu noktada ortaya koyar: Milliyetçilik için birinci değer, kültürel ve manevi birliği olanaklı kılan, ortak etnik köken, ulusal dil ve gelenğin oluştuğu millî birlik olurken; yurtseverlik için birinci değer, demokratik bir yaşamı olanaklı kılabilen, temel hakların ve özgürlüklerin tanınması ve korunması olur.(3)

Bu kavramların dile getirdikleri içerikler, kendilerinde önceden kodlanmış bulunan ideolojik anlamlara göre, iki farklı dilsel ifade biçiminde karşımıza çıkar: "Milliyetçilik dili" ile "Yurtseverlik dili". (4) Bu iki dil, farklı

içeriklerin değişik biçimlerde işlenmesi, anlamlandırılması, tanımlanması biçiminde dile getirilmesini de olanaklı kılabilir.

Bu çarpıtmanın yol açtığı anlam kaymalarını, anlam boşluklarını, anlam belirsizliklerini giderebilmek için yazar, bizi temel haklar ve özgürlükleri içeren demokratik bir cumhuriyete götürebilecek bir tek dili kullanmamızı salık verir: Yurtseverlik dili. Bu dil içinde vatan, bireylerin ortak özgürlükler vasıtasıyla birlikte yaşadıkları bir toprak parçası olur çıkar. Yurtseverlik dilinde, bireyler kendilerini ülkelerinin özgürlüğü ve bağımsızlığı için adanmaktan çekinmezler. Bu adayışın altında şu gerçekler yatar: Ülkemiz bize bir dil, bir kimlik, özgür biçimde yaşam için bir toprak parçası sunmuştur. Bu nedenle, her bireyin ülkesine karşı borcu vardır, bu borcu en olumsuz koşullarda bile ödemekten kaçınmaz. Bu nedenle en olumsuz koşullar içinde bile, ülkeyi terk etmemek, ülkede kalıp, özgür bir vatan kurulması için mücadele vermek gerekir. Ülkemiz, baskıcı bir siyasal yönetim biçimine ev sahipliği yapmış olsa bile, bu mücadeleden kaçmamak gerekir. Çünkü; "Başka bir ülkede sahip olabileceğimiz özgürlük kendi ülkemizde sahip olabileceğimiz özgürlükten sorunlu olarak daha yoksun ve kusurludur. Başka bir ülkede en iyi olasılıkla, sivil ya da politik özgürlüğe sahip olabiliriz ama kendi kültürümüze göre yaşayamayız. Kendi halkımızla birlikte yaşadığımız özgürlük daha tatlıdır; onu kendi özgürlüğümüz, ayrı olarak bizim olan bir özgürlük olarak yaşarız." (5)

Yurtseverlik, eğer, bireylerin içinde yer aldıkları, kendilerini anlamlı kıldıkları hakları ve özgürlükleri içermiyorsa, o zaman birleştirici değil, bölücü niteliktedir. Üstelik, bu haklar ve özgürlük, etnik ayrımcılığın biçimlenmesi şeklinde dağıtılmışsa, bu bölücü-lüğü kalıcı bir biçime sokar. Bir kişinin eğer ülkesini seçmesi "ortak etnik ve dinsel özellikleri, paylaşılan bir iyi yaşam kavrayışını, ya da ortak bir millî kader anlayışını seçmek demekse, böyle bir sevgi kuşkusuz iyiye bağlı kalmayı sağlar. Ama aynı zamanda bu sevgi, hem içinde hem de dışında, kültürel, ırksal ve politik farklılıklara karşı tepeden bakmayı ve hoşgörüsüz davranmayı yüreklendirir. Ülkeleri için

kanlarını akıtmayı ama aynı zamanda dinsel özgürlüğü, azınlık haklarını ve kültürel çoğulculuğu reddemeye hazır, bilinçsiz yurttaş örneklerine bolca rastlarız; ve onların yurtseverliklerinin darlığı, ülkelerine duydukları sevginin dışlayıcı özelliğini yansıtır." (6)

Dışlayıcı değil birleştirici, tek biçimli değil çoğulcu, bastırıcı değil özgürlükçü, küçümseyici değil hoşgörülü, sekte değil uyumlu, tekyanlılığı değil çeşitliliği içeren bir yurtseverliğin olabilmesi için, sınırları kan bir biçimde belirlenmiş, içeriği dondurulmuş bir etnik kökene, ulusal dile ve kültürel türdeşliğe dayanan, millî birlik esprisinin bir kenara bırakılması; onun yerine, bireylerin, varoluşlarını keadi içinde anlamlandırıp geliştirebildikleri, zengin, çok yönlü ve bütünsel kişilikler edinebildikleri, yurttaşlık erdeminin yüceltildiği bir yurtseverliğe bırakmalıdır. Bu ikilemi aşabilmek için, yurttaşlık erdemini "halkın kültürel, etnik ya da dinsel birliğine bağlamak olarak değil, ortak özgürlük ve onu sürdüren kurumlara duyulan sevgi olarak vatan aşkı"na ve bu aşkın yol açtığı demokratik cumhuriyete yönlendirilmelidir.

Bu genel saptamalar çerçevesinde yazar, kendi tutumunu da açıkça şöyle dile getirir: "... ben kültürel, etnik, politik birlik ve homojenliği kötülük olarak görüyorum. Bunlar, cumhuriyeti daha güçlü kılmadığı gibi, yurttaşların özgürlüğe düşkün hale gelmelerine de yardım etmez. Aksine bunlar, cumhuriyeti nefes alınamayacak kadar boğucu, kasvetli ve sıkıcı, yurttaşları da dar kafalı, bağnaz, hoşgörüsüz ve sıkıcı insanlar haline getirecektir." (7)

Ne dersiniz, sürüp giden şu kirli savaşın üstümüzdeki yıkıcı etkilerine baktığımız zaman, kaçımızın, bu tür olumsuz niteliklerden kendisini arındırdığını söyleyebiliriz ki? Bu itade biçimi, üzerinde yaşadığımız topraklardan, ilişki içinde olduğumuz insanlardan çok mu uzakta kalan yerlerden ve kişilerden bahsetmektedir?

ALINTILAR

- 1) B. Anderson, Hayali Cemaatlar, s: 20
- 2) E. Gellner, Ulus ve Ulusçuluk, s: 86
- 3) M. Voroli, Vatan Aşkı, Sf: 12
- 4) Age, Sf: 19
- 5) Age, Sf: 21
- 6) Age, Sf: 22-23
- 7) Age, Sf: 24

Zazalar, Zazaca ve dil üzerine

Mesut ÖZCAN

Son dönemlerde özellikle ülkemizde, Zazalar ve Zazaca üzerine yapılan tartışmalar, Zaza dili ve kültürü üzerine yapılan araştırma-inceleme ve derlemelerin eser olarak yayınlanmasıyla yoğunlaştı.

Kimi eleştirmenler ya da Kürtçe üzerinde kendini yetkin hissedenler, Zaza dili ve kültürü üzerine ortaya çıkan bazı eserleri, kendilerinin Kürtler'e ve Kürtçe'ye bakış açısına uygun olmadığından yola çıkarak, güya, Kürtler'e ve Kürtçe'ye karşı yanlış bir politik duruş sergi- lendiği için eleştirdiler, nasıl olması gerektiğini yazıp çizdiler; kimileri de, kullanılan alfabedeki harf sayısının, Kürt alfabesinde kullanılan harf sayısıyla aynı olmadığından yola çıkıp; bunun da Zazalar'ı Kürtler'den ayrı görmek anlamına geldiğini, zaten böylesi çalışmanın yöresel bir çalışma olduğunu, bir tek yörenin dili esas alınarak yapıldığını, dolayısıyla hiçbir bilimselli-

ğinin olmadığını söylediler. Ne ki, böyle bir çalışmanın hiçbir akademik kişi ve kurum tarafından da onaylanmadığını, üstelik, bu akademik kişi ve kurumların böyle bir çalışma yapılmasını sakıncalı (!) bulduklarını da belirtmekten geri kalmadılar.

Bu tartışmaya neden olan çalışmaların biri de, benim Mayıs 1997'de çıkan Zazaca-Türkçe Sözlük...

Nesimi Aday, 9 Ağustos 1997 tarihli *Ülkede Gündem* Gazetesi'nde, "Zazaca'da Alfabe Sorunu" diye bir başlık atarak, şöyle demiş: "...Oysa, kamuoyuna yansıdığı boyutuyla, dil çalışmaları yapan araştırmacıların genel kamısı, akademik kurumların yerleşmesine ve halk üzerinde 'değiştirici-dönüştürücü' bir etki yaratmasına kadar kimse- nin ferdi olarak dil üzerinde söz sahibi olmaması gerektiğidir." Nesimi Aday, daha sonra, çıkan sözlüklerle birlikte, Zazalar'ın Kürtler'den ayrı bir halk olup olmadığı tartışmaları-

nın daha da artacağını belirtmekten de geri kalmamış.

Oysa sadece dil, toplumların ayrı ya da aynı olduğunun göstergesi değildir. Öyle olsaydı, "Günümüz dünyasında iki bin beş yüzden fazla sayıda dil bulunduğu göre aynı sayıda da ulusal edebiyat" ya da ulus "bulunması gerekirdi." (1) Bizim yaptığımız çalışmalar sadece yöreye ait folklor çalışmasıdır, kültürel bir çalışmadır. Kültürel çalışmalar da dil ile ifadelerini bulurlar. Dil ise "Ruhsal olayları insanın yaşantısı haline sokan ve bütün insan kültürünün temelini oluşturan insan topluluğunu yaratan"dır. (2) Evet, folklorun Türkçe'deki karşılığı olan halkbilim, bir bakıma "Bir toplumun tarihini inceler, ama o tarih değildir. Çünkü her ikisinin amacı farklıdır. Mesela, tarih biliminin amacı, görevi, bir olayı gerçeğe uymayan öğelerinden arıttığı ölçüde görevini başarıyor olur. Halkbilim için ise, tarihbilimin tersine, bir olayın gerçekteki biçimi ne olursa

olsun, gerçeğe uyan ya da uymayan bütün yönleri önemlidir.”

Gelgelelim bizim Zazaca-Türkçe sözlüğe ve dil sorununa...

Dil, sosyal bir işaretler sistemidir. Sözlük ise “Bir dilin bütün kelimelerinin bir listesidir.” (3) Yani, halkın günlük konuşmalarından alınan sözcükleri listeleyip, yazı haline getirmektir. Yazı ise halkların, “...ya tek tek konuşma birimlerini, ya da sözlü anlatıl bütünleri izgiyle göstermek için, belirli bir işaret (gösterge) sisteminin geliştirmeleriyle ortaya çıkmıştır. Bu işaret sistemleri de, ya tek tek sesleri gösteren harflerin bir sistemiydi, yani bir alfabeydi, ya da daha geniş tasarımlar içeriklerini ve kavramların gösteren simgelerin bir sistemiydi, örneğin Hiyeroglif gibi.” (4) Akademik kurumların ve kişilerin veya dilbilimcilerin görevi bundan sonra başlar. Çünkü dilbilimin görevi, dilin yasalı gelişme evrelerini incelemektir. Zaten, görevi “Fertler arasında anlaşmayı sağlamak” (5) olan dil ya da dillerin “yapısı, gelişmesini dünyaya yayılmasını ve aralarındaki ilişkileri ses, biçim, anlam ve cümle bilgisi bakımından genel veya karşılaştırmalı olarak inceleyen bilim”e (6) dilbilim denir. Eğer, “Yazı varolmasaydı, dilcilerin amaçları için onu icat etmeleri gerekirdi.” (7)

Bir başka sorun da şudur: Zazaca’nın ayrı bir dil mi, yoksa Kürtçe’nin bir lehçesi, sivesi ağız mı olduğudur. Bu konuda, Kürt dili üzerine kendini yetkin hissedip de bizi eleştirmeye koyulanlar bile bir fikir birliği sağlayamamışlardır. Bu yüzden kimi lehçe der, kimi şive der, kimi de ağız der.

Lehçe, “Bir dilin, yayılma alanının türlü bölgelerinde aldığı özel şekillerdir.” (8) Yani, “Bir dilin, yi-

ne aynı dilbirliğinden kimselerce konuşulan değişik biçimidir.” (9) “İki dil topluluğu arasındaki fark, karşılıklı anlaşmayı iyi kötü sağlayamayacak kadar büyükse, bunlar iki ayrı dil sayılır. Bu toplulukların dili, özel şekilde öğrenmeyi gerektirmeden karşılıklı olarak iyi kötü anlaşılıyorsa, aradaki fark sadece lehçe ayrılığıdır.” (10)

Şive ise, Arapça kökenli bir sözcüktür. Türkçe’de karşılığı ağızdır. Kendilerini yetkin görüp de ortaya atılanların çoğunlukla yaptığı şey, şive ve ağız birbirinden ayırıp, ayrı ayrı ele almalarıdır. Şive ve ağız, lehçenin iç ve alt bölümlerini tanımlamakta kullanılan söyleyiş özelliğidir. Ya da “...yerli ve yabancı konuşma tarzındaki söyleyiş özelliklerinin bıraktığı genel intibadır” (11) Farklı lehçe veya şiveleri konuşanlar, karşılıklı birbiriyle iyi ya da kötü anlaşamıyorlarsa ve tarihi gelişme içinde hakim ulusal dil haline gelen ağız veya lehçe içinde asimile olma durumu gerçekleşmemişse, bu, herbirinin yine ayrı bir dil olması demektir.

Belirttiğimiz gibi, toplumların dilinin aynı ya da ayrı olmasının, o toplumların ayrı bir halk olup olmaması demek değildir. Nitekim, aynı dili konuşup, aynı bir halk olan, aynı dili konuşup aynı kökenden gelen toplumlar vardır. Böyle olmasaydı, dünyada konuşulan iki bin beş yüz dilin, iki bin beş yüz ulusa karşılık gelmesi gerekirdi. Oysa ulus olan toplumların sayısı verilen sayıdan daha azdır. Mesela “Henüz ulus olmamış kimi halklar, dil ayrımlarına karşın çoğu kez ortak bir edebiyat geleneği taşımışlar, örneğin öncelikle ortaklaşa bir halk destanına sahip olmuşlardır. Bunun özellikle belirgin bir örneği, elliden fazla değişik dil konuşan Kuzey Kafkas

halklarının tek bir ortak destanlar dizisini, yani ‘Narten-Söylencele-ri’ni benimsemeleridir...” (12) Ancak, “Öte yandan tam tersine, aynı dili kullanan yazarların da çok değişik ulusal edebiyat sanatlarının temsilcisi olabildikleri görülmüyor... Fransız dilini yalnız Fransa’nın yazarları değil, kısmen Belçika’nın ve Kanada’nın yazarları da kullanmaktadırlar...” (13)

Dil, tarih; dilbilimi de tarihbilimi değildir. Çünkü dil, bilim, edebiyat... dili oluncaya dek türlü evrelerden geçer. Ama toplumların kökeni, dil değiştikçe değişmez. Aynı kökenden gelen iki toplum, farklı dilleri kullanabilir, her birinin bağımsız bir dili olabilir. Ancak bu da, toplumların bileceği şeydir.

O halde sormak gerek: Yapılan çalışmada ve söylenilende, akademik kişi ve kuruma ters gelen şey nedir? Ya da sözü edilen akademik kişi ve kurumun (!) bildiği şey nedir?

ALINTILAR

1) Gennadiy N. Pospelov, Edebiyat Bilimi, Çev: Yılmaz Onay, Evrensel Basım Yay., 1995, s. 541.

2) Walter Porzig, Çev: Prof. Dr. Vural Ülkü, Dil Denen Mucize -I, Kült. Turz. Bak. Yay. Ank., 1985, s. 3, ilk basımın önsözünden.)

3) Age., s. 101

4) Gennadiy N. Pospelov, Age., s. 12-13

5) Ferit Develioğlu, Türk Argosu, İnceleme-Sözlük, Aydın Kitabevi Yay., 7. baskı, Ank., 1990, s. 13

6) Türk Dil Kurumu Sözlüğü.

7) Walter Porzig, Çev: Prof. Dr. Vural Ülkü, age., s. 101

8) Ferit Develioğlu, age., s. 16

9) Prof. Doğan Aksan, Her Yönüyle Dil, TDK Yay., C. I, 2. baskı, s. 141

10) Ferit Develioğlu, age., s. 16

11) Ferit Develioğlu, age., s. 17

12) Gennadiy N. Pospelov, Age., s. 542

13) Age., s. 542

Zindan şairi mi, kavga şairi mi?

Semih BALCI

Ufak iz biziinkisi: Asıl en kötüsü, bilerek, bilmeyerek, hapishaneyi insanın içinde taşıması
Nazım Hikmet RAN

Bir Çin atasözü "Okuduğunuz her şeye inanıyorsanız, hiç okumayın daha iyi" der.

Aytekin Yılmaz'ın Uzun Yürüyüş Haziran '97 sayısındaki yazısını okuduğunda bu Çin atasözünü anımsadım hemen.

A.Yılmaz, "Türkiye'de İlk Zindanlar, ilk direnişler" başlıklı yazısında, Kerim Korcan'ı kaynak göstererek Nazım Hikmet, Kemal Tahir ve Orhan Kemal'i "zindan şairi ve edebiyatçıları" diye nitelendiriyor.

A.Yılmaz, henüz yazısının başında, "İlk zindan edebiyatçıları öncüleridir. Zindan edebiyatçılarından söz açıldı mıydı, hemen aklıma bu isimler gelir. Fakat zindan direnişçileri denilince, Dr. Hikmet Kıvılcımlı ve İbrahim Kaypakka-ya gelir. Türkiye'de ilk zindan dönemi olan 1930'lar ve sonrası konu olunca, bu iki zeytin birbirinden ayırmaya gerektiği ne inanıyorum. Bu ilk dönem asıl anlamı ile 1930'larda Hikmet Kıvılcımlı ile başlayıp 1970'lerde Kaypakka-ya ile kapanan dönemdir" diyor. (1)

A. Yılmaz'ın "zindan edebiyatçısı"dır, direnişçisi değildir" dediği Nazım, bakalım zindanlara sığacak kadar küçük müymüş.

"1930 yılında açlık grevine yatan Nazım, kendisine yapılan haksızlığa son verilmesi ve özgürlüğüne kavuşması için başlamıştır açlık grevine. Bu cezavinde başlatılan ilk açlık grevlerinden biridir. Bu anlamda tarihsel bir öneme de sahiptir. Nazım'ın açlık grevine, dışarıdan Orhan Veli Kanık, Melih Cevdet Anday ve Oktay Rifat katılırlar, desteklerler Nazım'ı. 8 Nisan'da başladığı açlık grevini 24 Nisan'a kadar sürdürür. Doktorların kalbinden ve karaciğerinden rahatsızlığı konusundaki uyarılarına rağmen, devam eder Nazım. Daha sonra, avukatının isteğiyle direnişi geçici olarak durdurur.

Fakat herhangi bir sonuç çıkmayınca 2 Mayıs'ta tekrar başlar. 14 Mayıs'taki seçimlerde Demokrat Parti'nin kazanmasıyla, af çıkacağı konusundaki haberlerden sonra bırakır açlık grevini ve Temmuz ayında çıkan aflla 'özgürlüğüne' kavuşur. Nazım dışarıdadır, fakat peşinde de bir polis jipi dolaşır durmaktadır. Sürekli rahatsız edilmekte, bu arada katledileceğine dair söylentiler yayılmaktadır. 1951 Haziran'ında askere çağırılır. 50 yaşındadır ve kendisini askere çağıran devletin başında, ülkenin dört bir yanını sathıha çıkaran, ABD emperyalizmine pazarlayan Menderes iktidarı vardır." (2)

"Nazım'ın askerlik muayenesini yapan doktor binbaşı şöyle demiş Nazım'a: 'Güneş altında yarım saat avakta kalın, ölürsünüz. Fakat sağlığınızın iyi olduğuna bildiren bir belge imzalamaya mecburum gene de.'" (3)

Nazım, tabiki askere değil, yurtdışına gider.

A. Yılmaz, Kerim Korcan için şunları yazıyor:

"Kerim Korcan'la bizi biraraya getiren ortak şey sosyalizm gerçeğidir. Kendisi zindan edebiyatçısı bir yazardı. Ayakları Bahalı'de olsa da kalbi sosyalizm için atıyordu." (4)

Bu paragraftan A. Yılmaz'ın Kerim Korcan'a dogmatik bir bağlılığı olduğu anlaşılıyor. Kaldı ki, bu yazının bütününe kona olan savlarının dayanağı Kerim Korcan'ın yazdıkları. A. Yılmaz, bunların doğruluğundan o kadar emin ki araştırma gereği bile duymuyor. Bir de o zaman ki Bahalı, gündüzi iktidatlı medyası, yani dolar bazında maaş alan sistemin "köşe" yazarlarının medyası. Burjuvazi her dönem iyi beslemişir Bahalı yazarlarını; Kerim Korcan'ın bu yönünü neden eleştirmemiş hayret doğrusu!..

Yazıyı okumaya devam ediyorum.

"TKP, tarihinde üç ciddi operasyon geçirmiştir. 1938 Donanma Davası TKP tarihinde önemli bir davadır. Aynı zamanda Kemalizmin tasfiye hareketidir.

Harbiyelî Ömer Deniz olayı olarak bilinen bu dava, tartışmalı bir davadır. Kerim Korcan'ın anlatıtlarına ve yaz-

dıklarına bakılırsa, bu dava Nazım Hikmet'in polise ihbar telefonu ile başlıyor. Bu dava da başta Nazım Hikmet'in kendisi olmak üzere, Dr. Hikmet, Kerim Korcan, Kemal Tahir, Fatma İrfan ve daha bir çok TKP'li yargılanmış, ağır cezalarla cezalandırılmıştır. Nazım Hikmet'in başlattığı bu operasyon TKP açısından tasfiye ile sonuçlandırılmıştır." (5)

Yukarıda sözü edilen "1938 Harp okulu olayı"ndan yargılanan ve ceza alanların hepsi TKP'li değil. Aynı davada yargılanan ve ceza alan devrimci şair, güzel insan A. Kadir (Abdülkadir Meriçboyu) bu olayı en ince ayrıntılarına kadar "1938 Harp Okulu Olayı ve Nazım Hikmet" adlı kitabında anlatıyor. Kısaca olayı kitaptan özetlemek istiyorum.

A. Kadir Meriçboyu, Ömer Deniz, Necati Çelik, Naci Fişek, İsmail Özdemir, Lütfullah Şadi Akkılıç, Orhan Alkaya ve Galip Arda, Harp Okulu'nda öğrencilerdir. Diğer öğrencilerden tek farkları, sürekli kitap okumalarıdır. Surt bu özelliklerinden dolayı okuldaki Turancı-ırkçı-faşist öğrenciler tarafından sevilmezler. Sürekli okurlar. Balzac'ı, Zola'yı, Gorki'yi... Diyalektik Materyalizm'den Şeyh Bedrettin Destan'a kadar takip ederler ve şiir yazarlar. Tabii ki en sevdikleri şair Nazım Hikmet'tir. Nazım'ın şiirlerini okuduktan sonra aruz ölçüsüyle şiir yazmayı bırakıp serbest şiirler yazmaya başlarlar. Birgün Ömer Deniz'in bir gömül meselesinden dolayı İstanbul'a gitmesi gerekir. Yalnız daha çok Nazım'la tanışmak istemektedir ve çalıştığı sinemaya gider Nazım'ın. Onunla tanışır. Bir iki soru sorduktan sonra, üzerinde askeri elbise olduğu için polis olduğunu sanır Nazım ve bugünden savar Ömer'i. Daha sonra emniyete telefon açar Nazım. "Pes yani" der, "bugüne kadar hiç subay elbisesiyle polis göndermemişsiniz bana, onu da yapınız, helal olsun" der. Ama emniyet olayı kabul etmez ve kim bu subay diye sorar.

Olayın başlangıcı böyle gibi görünür. Ama hiçte görüldüğü gibi değildir. A. Kadir bu olayla ilgili önemli bir not düşmüş kitabında:

"Ömer'in Nazım'ı ziyaretinden sonra Nazım'ın emniyet müdürlüğüne telefon etmesiyle bizim tevkifatımızı birleştirirler, yani bizim Nazım'ın yüzünden tevkif edildiğimizi ileri sürerler var. Nazım'ın kulağına kadar girmiştir bu söylenti ve onu çok üzümüştür. Bir defa, emniyet müdürlüğüne telefon ettiğini Nazım kendisi söylemiştir mahkemede. O zamana kadar, hiç kimse bunu bilmiyordu. Ne savaşı bu biliyordu, ne hakim, ne biz. Bu bir... Sonra, Nazım'ın telefon ettiği tarihle bizim tevkifatımız arasında dört beş aylık bir zaman var. Bu iki... Hadi, bu zaman uzunluğundan ne çıkar diyelim. İsterse on günlük yirmi günlük bir zaman olsun, bir şey değişmez. Çünkü bizim tevkifatımız, okulun içinden ırkçı ve turancı öğrencilerin ihtarlarıyla olmuştur ve bu iki kere iki dört eder gibi sabittir. Yeter mi?"

Nazım'ın kulağına kadar giden böyle bir söylenti, tabii Nazım'a vaktiyle çamur atarların ekmeğine yağ sürecektir, hemen yapıştıracaklardır: "Biz söylemedik miydi?" Nazım'ı çekemeyenler ya da sevmeyenler yapıpcağı gibi kuyruğuna bu lafın. Ben eskiden bu türlü akıl erdiremezdim böyle söylentilere. Nasıl olurda yırkarılır böyle laflar derdim. Hiç haysalam almazdı (aklım yamazdı) Ama sonraları alıştım, piştin. Bir sürü insan tanıdım ve gördüm ki onlarda böyle laflar etmek, peynir ekmeğe yer gibi, kabak çekirdeğini ağzında çıratmak gibi bir şey. O kadar. Hele, bir iki şir müsveddesi kararlar karalamaz kendisi Nazım'dan büyük görmeye başlayan bir sapıslık tanıdım ki hepsini bastırıyor bunların, tüy dikti. İçkileri su ayrı güneyen, kara günlerinde ona elini uzatmış olan en yakın arkadaşım bir gün, bir çırpıda harcadı. Daha bunun gibi çok örnek var. Aynı bir kitap için konudur bunlar bende." (6)

1938 Harp Okulu olayı, Türkiye'de düşünceye yönelik saldırıların nasıl bir politika haline geldiğini ve Türk adaleti açısından büyük bir "Adli hata" oluşunu gözler önüne seriyor. Nazım'ın "suçu" şir yazmaktır burada. Her kitabının ya da şiirinin altına "Harp Okulu öğrencileri okuyamaz" diye dipnot düşecek hali yok herhalde!

A. Yılmaz, yine aynı yazısında "Nazım Hikmet, Mustafa Kemal'e kendisini affetmesi için bir mektup yazıyor ve kendisini affetmesini istiyor" (7) diyor.

Aynı olayla ilgili olarak A. Kadir şunları söylüyor:

"O yıl için Nazım'ın karısı uzun ve acı bir mektup yazar Ali Fuat Cebe-soy'a. Mektupta kocasına yapılan hakarıtları sayar döker ve adaleti ister. Mektup Ali Fuat Paşa'ya o kadar etkiler ki, dayanamaz, götürür mektubu Atatürk'ün

yaverine verir ve 'muhakkak oku bunu paşaya!' der.

Atatürk hastadır o sıra. Yaver gene de okur mektubu Atatürk'e. Atatürk, 'Böyle şeylerle uğraşacak durumda değilim, görüyorsunuz halimi!' der. Hiç bir sonuç alınmaz. Aynı yıl, Fevzi Çakmak'ın kızına bir tavadık elişle bir mektup gönderir Nazım'ın karısı, bu büyük haksızlığın tamiri için babasını uyarır diye Fevzi Çakmak'ın kızı babasına söyler, Fevzi Çakmak çok kızar: 'Benden ne istersen iste' der kızına, 'bunu isteme suçludur al!' (8)

Ayrıca Nazım'ın karısı Atatürk'e mektup yazma düşüncesini Nazım'a bir ziyaretinde öyle getirir ve Nazım çok kızar: "Sakin böyle bir şeye kalkışma" der. Piraye Hanım, Nazım'dan gizli yazar mektubu...

A. Yılmaz yazıya devam ediyor:

"Devletin o dönem, komünistleri cezaevine dağıtım yaparken kişiler arasında ayrım yaptığını görüyoruz. Mesela Nazım Hikmet Bursa Kaplıcalarına gönderiliyor. Bursa Cezaevi o dönem iyi koşullara sahip. Kemal Tahir Malatya'ya kadınların içine gönderiliyor. Yoksul işçi çocuğu Kerim Korcan ise Sinop'a sürülürken, Dr. Hikmet Anadolu'nun en ücra köşelerine ve Elazığ'a sürülüyor" (9)

Nazım'ın cezaevi serüveni anahatlarıyla şöyle:

"1938 yılında, 'askeri kişileri üstleri-ne karşı kızdırmak, isyan ve ihvilete yöneltmek' suçlarından, hakkında savaş hali hükümleri uygulanarak Askeri Mahkeme tarafından on beş yıl hapse mahkum olmuştum. Önce Ankara Askeri Cezaevi'ne, ardından zırhlının havasız pis bir bölümüne kapatılır. Daha sonra Çankırı Cezaevi'ne ve son olarak Bursa Cezaevi'ne getirilir." (10)

En çok merak ettiğim nokta, Nasıl oluyorsa, Bursa Cezaevi - Bursa kaplıcası oluyor. Hadi oldu diyelim. Nazım neden yıllardır bel ağrısı, sıyatık, vb. rahatsızlıklar çekiyor ve bu rahatsızlıkları kimi şiirlerine bile konu oluyorsa da, kaplıcada (cezaevinde) tedavi olamıyor. Bursa Cezaevi o dönem daha iyi koşullara sahip olabilir. Bu, Nazım'ın Kemalizmle uzlaştığının göstergesi olamaz. Artı, Kemalizmle uzlaşmış bir sanatçı, ömrünün en güzel yıllarını hapisnede geçirmez. Şiirleri kırk dilde çevrilirken, kendi Türkiye'sinde yasak olmazdı...

A. Yılmaz, Nazım'ı bu denli pervasızca eleştirirken, burjuvazinin ekmeğine yağ sürdüğünün farkında değil. Üç sayfalık bir yazının sadece bir cümlesinde "Nazım'ın dünya çapında bir şair olduğu söylendi ki doğrudur" diyor. O kadar pervasız eleştirdikten sonra bunu söyleme-

si sadece A. Yılmaz'ın vicdanını rahatlatır. A. Yılmaz'ın bilinçaltında yatan mantık şu: İnsanlar cezaevinde ne kadar çok kötü koşullarda yaşarlarsa o kadar çok devrimci olurlar. İnsanların çektiği acılardan zevk alıyor adeta...

A. Yılmaz böyle bir yazıyı yazmadan önce Nazım'ı, onun yaşam felsefesini anlatan sayfalarca yazı yazmalıydı. Ama yazamaz. Çünkü Nazım'ı hiç tanımamış, onun yaşam felsefesini hiç anlayamamış.

Nazım'ın egemenlere karşı elinde sadece bir kalemi vardı. O'nun en büyük silahı elindeki kalemiydi. Bu silahı kullanmasını iyi bildi. Din olduğu gibi bugünde kitleleri peşinden sürükliyor Nazım.

Bakın yazısının bir bölümünde ne diyor A. Yılmaz:

"... Bu kuşak, pratik devrimci mücadeleye devrimci yetiştirmekten ziyade şair, yazar yetiştiriyordu. Mesela Nazım Hikmet Bursa'da yirmi yıllarda Orhan Kemal ve Balaban gibi yazar-rezsanları yetiştirmişti. Hemen şunu belirtmek lazım ki, şair-yazar yetiştirmek önemli devrimci görevlerdir. Fakat devrimler, şair-yazar yanında pratik öncü devrimci kadrolara ihtiyaç duyar ve buna öncelik verilir. İşte bu ilk kuşak bu görevi yerine getirememiştir." (11)

Soruyorum A. Yılmaz'a... İnsani bir kültür mücadelesi başlatmadan insanları sokağa, cyleme dökmenine bir anlamı (sürekliliği) olur mu? İnsanlar cylem yapacak, ama niye yaptığını bilmeyecek... Bunu istiyor A. Yılmaz... Bir de tarihsel olayları irdelerken o günün koşullarına göre değerlendirmek gerekir. Bugünün mantığıyla o günü yargıyorsanız, tarihi sapmış olursunuz.

Din olduğu gibi bugünde insan ve insanı olan her şey sistemin bir kuşatma altındadır. Bu tür polemikler yaratmamı, devrimci mücadeleye bir katkı olacağına inanmıyorum. Zaman kavga zamanıdır... Hele bu topraklar Nazım Hikmet gibi, İsmail Beşikçi gibi aydınları yetiştirdiyse, Anadolu halklarının bu değerlere şaka sıkıya bağlanması gerekir...

Seviyorum Nazım'ı... seviyorum Kavga'yı... "Ekmeği tuza banıp yer gel" (12)

DİPNOTLAR

- 1)Uzun Yürüyüş, Haziran 97, Aytekin Yılmaz, Türkiye'de İlk Zindanlar İlk Direnişler.
- 2)Kültür-Sanatta Tarih, Haziran 97, Selçuk Demirci.
- 3)Modu Olmak Varken, A. Kadir, s.199.
- 4)Agy, SıAgı.
- 5)1938 Harp Okulu Olayı ve Nazım Hikmet, A. Kadir, s. 129.
- 6)Agy, SıAgı.
- 7)1938 Harp Okulu Olayı ve Nazım Hikmet, A. Kadir, s. 155.
- 8)Agy, SıAgı.
- 9)Agy, SıAgı.
- 10)Kültür-Sanatta Tarih, Haziran 97, Selçuk Demirci.
- 11)Agy, SıAgı.
- 12)Nazım Hikmet, "Piraye'ye Şiirler" Adam Yay.

Adressiz eleştiriler (5)

Oturan ADAM

Başarısızlık ve yenilgiler her zaman analık etmez zaferlere. Yılgınlık ve çürümenin, hatta karşı-devrime gidişin kapılarını da açar ardına kadar, insanlara... örgütlere, partilere... Hiçbir grup ya da kişi durup dururken oportünist, revizyonist ya da ihanetçi olmaz. Bunun mutlaka bir iç ya da dış nedeni vardır.

Kişi de böyledir, hiçbir insan doğarken dünyaya kötlü olarak gelmez, yaşamış olduğu çevre, edinmiş olduğu alışkanlık, almış olduğu kültür, kişiliğin oluşmasında önemli rol oynar. Ya olumlu bir rol oynar bu semptomlar kişi üzerinde ya da olumsuz. Kişi bütün bu yaşadıkları, gördükleri karşısında belli bir yaşa gelince tercihini yapar, yolunu belirler. Kişilik; insanı diğer insanlardan ayıran farklı duygu, düşünce ve davranış biçimidir. Kişi, yaşamış olduğu olaylardan ve görgülerinden dersler çıkararak bir "kişilik" sahibi olur. Nasıl ki, "tarafsızlık" gibi bir olay yoksa, "kişisiz" kişi de yoktur. Herkesin bir kişiliği vardır, ama olumlu ama olumsuz. Elbetteki yaşanan olaylar, toplumsal alt üst oluşlar kişiler üzerinde farklı farklı değer yargıları da oluşturur; değiştirir, dönüştürür, ilerletir geriletir vs. vs.

Bu şeyler örgütler, partiler için de geçerlidir. Örgütleri, partileri oluşturan "kişilerdir" çünkü; bu tür kuruluşların hammaddesi insandır. Yunanlı bir filozofun deyişi ile "insani olan hiçbir şey insana yabancı değildir." Yaşanılan her olay nasıl insanları etkiliyorsa, onların kurduğu, oluşturduğu ya da içinde çalıştığı örgütleri de

etkiler bunlar kanalı ile...

İnsanın, insan karşısında hiçbir "kutsallığı" yoktur. Hepsinin mayası (et, kemik, sinir sistemleri kan, su vb) aynıdır. Farklılık, fizyolojik görüntüde, düşüncede, davranıştadır. İnsanlar nasıl ki "kutsal" değilse, onların kendi elleri ile kurup yarattığı hiçbir şey de "kutsal" (tabu ya da doğa üstü) değildir, olamaz. (Doğanın oluşumunu gözardı etmiyoruz ama niyetimiz tartışma değil.) Ne adına kurulmuş olursa olsun, örgütler ve partiler de "kutsal" değildir ve olamaz.

Toplum tarihi açısından söylemek gerekirse eğer, partiler ya da örgütler, belli bir ihtiyacın ürünü olarak ortaya çıkarlar ve miladını doldurunca da ortadan kalkar ya da silinirler; ama insan toplumları varlığını sürdürür. İlkçağ, insanoğlunun yaşadığı en uzun çağdır, tarihçiler, arkeologlar böyle der, asıl uzun olan çağlar ise daha insanoğlunun önünde duranıdır. İnsanoğlunun ilk çağda, kendini insanlaştırmak ve hayvanlık aleminin koparken asıl kavgasının doğaya karşı olduğuna görüyoruz. Kimbilir belki sınıflar ortadan kalkınca (Dokuz bin yıl sonra!) insanoğlu eskiden yarım bıraktığı işine yeniden dönecektir. Bilemiyoruz. Uzun ve görkemli bir yürüyüştür bu. Acılar, çılgınlıklar, neşeler, aşklar yaşayacaktır bu yolda insanoğlu. İleri atılımlar, geri dönüşümler, zafer ve yengi atışı gidecektir bazen...

İnsanoğlunun yeryüzü cennetini yaratmada verdiği mücadeleyi kalıcılaştırmak, enerjisi tek bir çatı altında

toplayacak bir güce ihtiyacı vardır. Komünist partileridir bu; Marksist ideoloji ile donanmış, sınıfının en akıllı, en bilgili, en zengin hoşgörüllü ve en demokratik unsurlarını yan yana getiren. Şeyh Bedrettin'in deyişiyle, "güzel amaçlara ulaşmak için, güzel araçlara başvurarak" ilerleyecek bilge bir öncüye. Bu, insanoğlunun uzun yürüyüşünün "olmazsa, olmazdır."

Komünist partisi, Dimitrov yoldaşın ifade ettiği gibi, "Parti her şeyin üstünde. Her şeyden önce parti" mantığı ile uyumsuz! Böylesi bir yakıştırma "sınıflar üstü" bir tanımlama olur. Parti, sınıfının üstünde yer alamaz, parti bir sınıfın temsilcisidir ve o, sınıfının çıkarlarını savunduğu müddetçe komünist sınıfa layıktır, üstünde değil, sınıfının içinde ve en önünde olmak zorundadır. "Her şeyden önce parti" kavramı ise komünist partilerini "tabulaştırır" ve sanki halk için, ezilenler için, proletaryanın çıkarlarını savunmak için kurulmuş bir örgütten değil de, partinin çıkarlarını korumak için "yaratılmış bir halktan" söz edilir gibi çok sakat bir mantık taşıdığı için kabul edilir bir yanı yoktur; burjuvazi bile kendi siyasi temsilcileri kendisine ters düşüğünde azlediyor o partiyi, yargılıyor hatta. Kaypakka-ya'nın felsefesi doğrudur: "Eğer partinin çıkarı halkın çıkarıyla çelişirse, biz halktan yana tavır alınız" der, derken şunu da söylemiş olur: "partinin çıkarı halkın çıkarıyla çelişebilir, dikkatli olun, sorgulayıcı olun, her karara körü körüne kafa sallamayın..." (Bu alıntı Mao'dandır ve ben tam bu noktada isabetli bulduğum için tamamlayıcı olarak aktardım.)

ÖNDERLİKLER YENİLGİLER VE KÜLTÜR DEVRİMİ'NE KISA BİR BAKIŞ

Yaşamış olduğumuz sosyalist deneylerin bize gösterdiği en çarpıcı örnek şu oldu ki, "önderlikler kadar çabuk yozlaşan bir başka kurum yok komünist partilerinde."

Bakınız SBKP'ye, bakınız ÇKP'ye, AEP'e ve diğerlerine. Çürüme ve yozlaşma hep, tepeden başlıyor, başlamış demek daha doğru, yani MK'lardan (Merkez Komiteleri'nden) sonra yayılmış gövdeye, ayaklara, tabana...

Ne var bunda, yeni bir şey mi söylediniz, diyeceksiniz. Doğru yeni bir şey değil, değil de ama hızcırca sorular bekliyor sizi, bizi, hazır olun hele.

Memur neden bürokrat olur? Veya şu kadınlara yakıştırılan şekliyle ifade edersek "Kadın neden dedikoducu olur?" (Erkeklerin daha beter olduğunu biliyoruz) Neden? İş insanı biçimlendiren değil mi? Memur kâğıt-kalem arasında gelip gittiği ve masa başında pineklediği için bürokrattır, bürokratlaşır. Ya kadın? "Dışarı yalnız çıkmaya kötü olursun, aman falancayla konuşma adın çıkar, sakın şununla şununla olma ne olur ne olmaz" vs. vs. gibi zirvaklıklarla kadını mutfak ve yatak odası arasına hapsedersen, toplumdan soyutlarsan onun payına dedikodudan başka bir şey düşmez, dedikodu topluma olan tek bağlantısı, tek tesellisi olur...

Peki ya önderlikler neden çabuk yozlaşıyor? Bunun en iyi cevabını bize Çin'deki "Kültür Devrimi" verdi. Adım adım önderliklerin nasıl yozlaştığını bilince çıkarmayı Çin'deki Kültür Devrimi ve Mao'ya borçluyuz. Hayır detaya girmeyeceğiz, çünkü bu konuda epey bir kaynak var Türkçe'de. Biz "kuşbakışı" yorum yapacağız kısa olarak. Örgütün bütün maddi ve manevi olanakları tepede yani MK'larda toplandığından, bir yığın aşağı kademelerinin "emret konutanım" der gibi her komutu yerine getirdiğinden ve saygı gösterdiğinden, körü körüne itaat edecek siyasal memurlar her zaman olduğundan vs. vs. MK'lar yozlaşmaya daha

açıktır. Çünkü bir insanın "her söylediği parti çıkarı, her yaptığı halkın yararı" olarak görülüp gösterilirse sorgusuz sualsiz, eleştirilmez... Zafer sarhoşluğu ve "ben neymişim, habirim yok" zihniyeti önderliklerin olası hastalıkları arasındadır.

Çin'deki Kültür Devrimi, yozlaşan, sosyalist yoldan sapan parti önderliğine karşı ne yapılması gerektiği noktasında bizlere bir örnek veriyor hiç şüphesiz. Devrim sürekli diyor, bu da doğru ama o çokça övdüğümüz "Çin'deki Kültür Devrimi" yeterli mi? Eğer yeterliyse bu nasıl övgülere boğduğumuz bir Kültür Devrimi'dir ki, 1969'da doruğuna varıyor, 10'ncu Kongre'yle taçlanıyor ve Mao'nun çizgisel hakim oluyor, parti arındırılıyor ama hemen 1976'da Mao ölür ölmez revizyonistler tekrar iktidara geliyor. Başta Mao'nun değerli eşi Çiang Çing olmak üzere "Kültür Devrimi" grubunun dört üyesini ve Mao taraftarlarını tutuklayıp yargılıyor ama Çiang Çing dışında koca Parti'den ses yok, kitleden "tık" yok!!! Hani kültür devrimi veya kültür devrimleri çare idi her şeye? Topu topu etkisi, o da Mao'nun başında olmasına rağmen yedi yıl sürmüştür. Ne söyleyeceğinizi bilmiyorum ama değerli yoldaşlar, her yedi yılda bir devrim yapmaya kalksak o ülkede ekonomik sıkıntı ilk başta başımıza bela olur. Dahası yatarken bile askeri teçhizatlarımızı hiç çıkarmamamız gerekir, öyle ya ne olur ne olmaz.

Komünist partilerini arındırmak için "Kültür Devrimleri" gerekli ama sosyalizmi inşa için yeterli değildir. Bizim bir adım daha ileriye atmamız gerekiyor. Çin'deki Kültür Devrimi bize bunu göstermiştir. Bu, proletarya diktatörlüğü altında çok partili bir sosyalizm gerçekliğidir. Legal ve yasal bir muhalefetin olmadığı sosyalist sistemlerin nasıl çıktığı -hem de çok kısa bir süre içinde- ortadadır. Kitleleri tek yönlü bilgilendirme ile eğitmenin olanaksızlığı da ortaya çıkmıştır. Bu konuyu burada kesip başa döneceğiz, çünkü bizim içinde bulunduğumuz şartlarda bu konuyu gündeme almak biraz lükstür. Geçiyoruz burayı.

Başarısızlık ve yenilgiler, her za-

man doğruyu bulmamıza, yenilgilerimizden zafer tohumları çıkarmamıza yol açmaz. Başarısızlık, her insanın moralini bozar öncelikle. Sonra kendisini sorgulamaya yol açar; bu çok normal ve doğal bir durumdur. Ama bir insan yaşam kavgasında sürekli başarısız olursa, bu demektir ki o insan başarısızlığı konusunda kendisini doğru bir şekilde sorgulamamış, yanlış bir sonuca varmıştır. Yenilgisini yanlış tahlil eden, çözümü de yanlış yerlerde arayacaktır. Böylesi bir durumla karşı karşıya kalan, başarısızlıkların batağında kalan kişi zamanla dışa karşı mücadeleyi bırakıp, kendine karşı bir mücadeleye başlar "bir tek ben mi doğruyum, bütün bu alem yanlış mı? Başarısız olan ben olduğuma göre, sorun ben de" deyip iç hesaplaşmaya, içe dönük eleştiriye girdiğinde yine yanlış soru ve karşılıksız sorular içinde kaldığında dış dünyaya kendisini kapatır. Artık gerçeğin yerine hayaller geçer. Bu hal, insanın kendi ruhunu kendisinin öldürmesidir. Kişilik bölünür, kimi zaman toplumdan ve insanlardan kaçır bu kişi, kimi zaman her şeye karşı aşırı bir tepki ve güvensizlik kimi zamanlar ise, intiharla sonuçlanır bu tür vakalar. Melankolik ruh hali çeşitli uyuşturucuya baş vurarak duyguları bastırmayı da dener. Ama bu sadece kişinin yapısını daha fazla yıpratmasına yol açar. Örgütler de, partiler de buna benzer durumlara düşebilirler. Bu kadar büyük hastahanemiz yok diyeceksiniz, niye ki? Baksanıza ülkemiz bir baştan diğer uca TC'nin tımarhanesi gibi olmuş! Ağzını açanın gırtlığına ya TC yapıyor ya da bizim sol örgütler, hastahane aramaya ne gerek var; bu ülke hepimize yeter.

Biz kendimizden söz etmiyoruz, biz neden eleştirilere karşı bile tahammülsüz bir örgüt olup çıktık? Halbuki biz, yani TKP-ML, Türkiye ve Kürdistan içerisinde çok haklı bir prestije sahiptik; "halk içindeki çelişmelere" yaklaşım konusunda. Başına her olumsuzluk gelen "Kırveller nerede?" diye bizleri arardı gerçekten.

Şimdilerde kimsenin bizi aradığı falan yok. Diplomatik çağınlar kamuoyu yaratmayla sınırlı kaldı artık. Çünkü bizde ciddi bir değişim başladı, yılanın kabuk değiştirmesi gibi yavaş yavaş sınıf değiştiriyoruz, doğru-

su bu. Son dönemlerde gelenegin bazı gruplarından "Bolşevikleşme, Bolşevik tarz, yeni dönem vs. vs." sloganlarını sık sık duyuyor olduk. Güzel de, hani biz Maoist'tik? Niye Maoizm değil de, Bolşevizm? Bu geriye atılan bir adım değil midir? Neresi yeni bunun? Yoksa Mao'ya sessiz bir eleştiri midir bu? Mao'nun engin sosyalist değerlerine sahip çıkıp onları özümseyip geliştirme yerine, uygulama yerine, neden Stalin yoldaşın olumsuzluğuna, dahası "sopasına" sarılıyor? Çünkü eleştiriye karşı bir tahammülsüzlük ve hoşgörüsüzlük sergileniyor ardından "yeni" adına. Kadro politikası mı değişmiştir? Yeni bir örgütlenmeyi ortaya koyulmuş ve örgüt arındırılmaya mı başlanmış? Siyasal boşluklar mı doldurulmuş? Pratiğe yansıyan "yeni" bir şey yok. Saydığımız olumsuzluklar dışında, bu da "yeni" değil çok eski şeylerdir, geriye gitmelidir.

Eleştiriye tahammülsüzlüğü olmayan yapılar, kendine güvenmeyen yapılar ya da açığa çıkacak "ayıbından" korkusu olanlardır. Devrimciler, bir lokma ekmek fazla yemek için devrimci olmazlar, devrimi de "mideleri" için yapmazlar. Onlar "demokrasi ve özgürlük, dahası, sınıfsız, sömürsüz bir dünya cenneti kurmak için yola çıkmış ateşin çocuklarıdır." Stalin yoldaşın çok güzel bir şekilde ifade ettiği gibi, "özel bir hamurdan yoğrulmuştur onların mayası." Onlar her şeyden önce "demokrasi" savaşçılarıdır, "mutfak aşçıları" değil. Konuşma ve tartışma, eleştiri ve özleştirme silahını bunların elinden aldın mı (ne adına olursa olsun) bitter bunların devrimciliği, devrim de biter, hatta zaman içinde kendiniz fırlar gidersiniz karşı tarafa. Demokrasi yalnız parti için olmaz, bütün halk içindir. Halk, parti için olmaz, parti, halk içindir! Eğer biz "demokrasi" kavramına, proleterya diktatörlüğü kavramına, bugünden böyle yaklaşırsak, yarın, mazallah iktidara gelsek, düzenli bir ordumuz, tam teşekküllü bir devlet organımız da olacağından, desenize "hiç kimseyi" konuşurmaya çağırız ve yalnız biz konuşacağız. Bu tür düşünce tarzının TKP-ML kültürüyle uzaktan yakından bir ilişkisi yoktur. TKP-ML tarihi buna tanıklık eder. Ve bu, anti-Maoist bir cephede saf tutmak anlamına gelir.

Kısa bir olumsuzlukta diğer kanat-

tan verip, eleştirilerin onunun nasıl keşildiğini, nasıl sorgusuz memurlar yaratılmak istendiğini bir kez daha görelim. "Kardelen Harekatı" yapıldığı dönemde, olay kamuoyuna açıklandığında tabandan ciddi eleştiriler yükseldi ve haklı dalgalanmalar oldu. Tam o sırada, bu hareketi destekleyen bir yayın organında çok sert bir üslupla "tartışmaların partiye güvensizlik anlamına geleceği" gerekçesiyle yasaklandığı açıklandı.

Bu, TKP-ML tarihinde ilk kez olan bir olaydı, ciddi bir değişimin habercisiydi. Neler olduğu bizlerce de hala muamma olan bu hareket, kamuoyunun sorularına cevap bile vermeden kapatıldı. Mao, "cezalandırmalar, partiyi eğitici bir nitelikte olmalıdır, korkutucu değil..." derken, bizim arkadaşların yaptığı ve üstüne üstlük, tartışmasını da yasakladığı "Kardelen Harekatı" başta parti kitleleri olmak üzere, toplumun üstünde de "korkutucu" bir şaibeye yol açtı.

Yürütülen eleştirilere, sorulan sorulara bugüne kadar bir cevap verme "tenezzülüne" bile gidilmedi. Eğer kamuoyunun bir değeri yoksa, neden kamuoyuna açık bildiriler yayınlanıyor? Partimiz kitleleri ve ülkemiz devrimci hareketleri iyi bilir; 1979 yılında, partimizden bir arkadaş Devrimci Yol taraftarı bir öğretmeni (H. Çakmak) öldürmüştü, tamamen "kişisel" kuşaklardan ötürü. TKP-ML, gerek Devrimci Yol'u, gerek ülkemiz kamuoyunu ikna etmek için yapmadığı şey kalmadı. 10'a yakın örgütü bizzat bu toplantılara aldı ve olayı mahkum edip kınadı, suçluyu saflardan attı. Detaya girmeyelim, çünkü çıkan bildiriler kitap haline getirildi, hâlâda duruyor. Bu iki olay ve iki yaklaşımı karşı karşıya koyduğumuzda arada çok fark olduğu görülecektir. Bütün bunlar, TKP-ML'nin en güzel yanlarından kopuşun, değişimin, olumsuz örnekleridir.

Yirmi küsur yıldır TKP-ML'nin engin sosyalist zenginliği, geniş demokrasi afku, tam meyvelerini toplayacağı bir dönemde karatılmıştır.

Biz bu noktaya nasıl geldik, nereden kaynaklanıyor demokrasi zaafımız?

Bunları geçen sayılarda yazdık (özleştirinin yozlaştırılması, faydacı, pragmatist kadro politikası, düşmana saldırı ruhunun, savunma psikolojisine

donuşmesi, Kürdistan'a ilişkin politik ve taktik eksiklik vs. vs.) çizdik aklımızın yettiği, kaleminizin yazdığı kadar. TKP-ML, yenilgilerinin nedenlerini doğru tahlil edemeyip, neşteri vurulması gerekli olan yere vuramadığından, sürekli başarısızlığı ve bir adım ileriye atıp gelişemediğinden "yenilgi psikolojisinden" kendini kurtaramamış, onun için her eleştiri ona düşmanmış gibi görünüyor. Eleştiriye olan tahammülsüzlüğün kaynağı orarlardan gelmektedir. TKP-ML'ye karşı politik malzeme arayan arkadaşlar bu satırlarımızı okuyup, sevinmesinler lütfen, TKP-ML'nin hataları, diğer bazı yapılanmaların karşısında "devede kulak" kahr. Düşünün ki, bizim kulak kadar hataya bile tahammülümüz yok. Çünkü hata boynuz gibidir, müdahale etmez isen büyür.

KADERCİ PROPAGANDALAR

Parti kitlelerine korkunç bir kaderci propaganda yapıyoruz, kendi olumsuzluğumuzu kutsamak için. Bunların başında "Peru otuz yıl bunalım yaşadı" veya "dünyada güçlü bir karşı-devrimci rüzgar esiyor" yahutta "eski sosyal faşist ülkeler kapısını açıp, kendilerini sosyalist gibi gösterdiğinden, gören kitleler olumsuz bir şekilde etkileniyor..." gibi.

Biz iş yapamamanın teorisini yapıyoruz aslında, başkalarının günahlarını, kendi hatalarımızı kapatmak için kullanıyoruz.

Bolşevik partisi kaç yılında kuruldu, 1903 değil mi? Peki, kaç yıl sonra devrimi gerçekleştirdi. 1917'de değil mi, yani 14 yılda. Peki Çin, yani ÇKP? 1920'de kuruldu 1949'da ise ülkesinde devrimini gerçekleştirdi değil mi, yani 29 yılda. (Hayır Amavutluk'u ya da Çekolavak ve Macar... devrimini saymayacağız, özel şartların rolü, kızıl ordunun desteği var çünkü.) Peki bizim partinin yaşı kaç? 26 yaşında değil mi? Ya geldiği nokta, bulunduğu yer neresi? İşte "mekanik bir kafa bu" diyeceksiniz şimdi. Niye ki? Biz, "ülkemizde, objektif ve subjektif şartlar devrim için elverişlidir" demiyor muyuz? Programımız da doğrudur demiyor muyuz? O zaman neden bir türlü ileriye doğru bir adım atamıyoruz?

Siz hiç dünya arenasında devleti yık-maya soyunup, bu kavgaya giren ve dört yüz elli şehit verip de kızıldırdıyı kuran ya da iktidara gelen bir "parti" ya da "örgüt" tanıyor musunuz? Varsa söyleyin bu "kolay" yolu herkes dene-sin, kimse fazla şehit verme sevdahısı değildir çünkü. Onüne koyduğu çizgi-de ısrar, inat ve sebatla yürüyen cüret-car bir parti ile kıyashyoruz bu mantı-ğı.

Kardeş partimiz, Peru Komünist Partisi'nin şehitleri bile şimdiden on-binlerle açıklanıyor, anılıyor. Sürekli söyledikleri şu: "Normaldir, daha çok şehitler verebiliriz" diyorlar.

Bizim yoldaşlar ise cığlığın yönü-nü değiştiriyorlar bu sefer, ve söyle-bağırıyorlar: "Dünya komünist hare-keti içinde dört genel sekreterini (as-lında Mehmet Demirdağ yoldaşla bir-likte bu sayı beşe çıktı) şehit veren başka bir parti yok!" diyorlar. Gerçek-ten doğru bu.

Ama değerli yoldaşlar, siz de ka-bul ediniz ki, bizim gibi dört genel sekreterini, hatta beş genel sekreterini şehit veripte, yirmi altı yıldır olduğu yerden bir adım ileriye atmamış bir parti de yok dünya yüzünde...

Bu tür gerekçelerle ne partideki bürokrasiyi kutsayalım, ne de çürüme-yi gözardı edelim.

Mao başından sonuna kadar kızıl ordunun başında idi ve şehit düşmedi, eğer şehit olsaydı, çizgi mi yanlış di-yecektik ya da bürokrasiyi mi seçerek bir özelleştiri yapacaktık?

Şimdi sizleri kızdıracak bir yorum yapacağız, siz de Lenin gibi yapın, kı-zın ama belli etmeyin. Başlıyoruz; Düşmana karşı silahlı mücadele-yi savunup, silahı elimize aldığımız her alanda ölüm tehlikesi ile karşı karşıya geleceğimize normaldir. Çünkü bu kar-şılıklı sıcak savaşımın doğasıdır. Ya ölecek ya da öldüreceksin! Başka bir seçenek yok. Bu ülkenin "A" bölge-sinde de böyledir, "B" bölgesinde de böyledir. Savaş, fiziki bir imha hare-ketidir. Onun için böylesi bir kavgaya giren parti ve grup, ölümleri doğal ve zorunlu karşılamak zorundadır. Bu sa-vaşın gerçekliğidir. Bunu göze alma-yan ya da bu durumları tahmin ede-meyen bir yapı yıkılmaya, yok olmaya mahkumdur. Her şeyin bir bedeli var derler ya, işte öyle, bu bedeli göze ala-

mayan bu savaşımı sürdüremez, ilerle-temez, sonuçta, başarıya ulaşamaz.

Bu herkesçe bilinen bir gerçektir ve biz buna bir gerçeği daha eklemek ve sonra da yorumla başlamak istiyor-uz. O da şu: Çokça söyleyip ama kavranılmayan nokta, Türkiye ve Kuzey Kürt coğrafyası devrimi he-men hemen dünyanın en çok bedel ödenen devrimlerinden biri olacaktır. Vietnam devrimi ile bile kıyaslan-sa, ondan daha şiddetli; eğer ileride çok özel şartlar oluşmazsa (mesela bir dünya savaşı... vs. vs. gibi) en çatışkılı devrim bizleri beklemektedir, hatta o (karşı-devrim cephesi) şim-di den bize "buyrun" demistir bile. İşte ulusal harekete karşı egemen sınıfların savaşımı ve örgütlediği güçler, verilen bedeller ortadadır. Ama unutmayın söz konusu hareket ulusal bir hareket-tir ve herkese göz kırpmaktadır, bir çok emperyalist ülke ve egemenlere düşman komşu devletlerle dostluk ilişkilerini sürdürmektedir. Ayrıca, "Kürt sorunu" gibi haklı bir konuda siyasal ve duygusal güçlü bir desteği vardır, dünya çapında, kamuoyu üs-tünde. Ve dünya emperyalist sistemi-nin direk bir saldırısına maruz kal-mıyor ulusal hareket, izlediği reformist politikadan dolayı. Buna rağmen her yıl, bin ile iki bin arasında kayıp ver-mektedir. Bu da şimdiden bize göste-riyor ki, ülkemiz devrimi düşündüğü-müden (kendimize hesap biçerek söylüyoruz) çok çok şiddetli olacaktır.

Yalnız kendi burjuvazimize (komprador burjuvazidir bu) karşı de-ğil, aynı zamanda, dünya emperyalist sistemine karşı, tam bağımsız ve de-mokratik bir ülke özlemiyse yola çı-kan bizleri, yalnız kendi faşistlerimiz beklemiyor, emperyalist efendiler de sırada var. Ekonomik çıkarlarını bir yana bırakalım, siz gerçekten zannedi-yor musunuz ki, biz ülkemizde devri-mi hızlandırdığımızda emperyalistler şimdiki gibi seyirci kalacak, ya da insan hakları, demokrasi vs. gibi soy-tanlıkları TC'ye dayatacak? Yani biz proletarya önderliğinde bir devrimi gerçekleştirirken emperyalistler (silah, teknoloji yardımını her zaman yapı-yorlar) seyredecek...

Biz, yapacağımız devrimle, Kara-deniz'in kapılarını kapatırken, Ege Denizi'ni denetimimize alırken Akde-

niz'i kontrolümüze geçirirken, şu Kürt coğrafyasının geniş petrol yataklarına el koyup, Asya, Afrika, Avrupa ara-sında kocaman bir köprü olan Türkiye ve Kuzey Kürt coğrafyasını "sosya-list" bir ülke haline sokarken, bütün sınır bağlaşığı devletler bizi seyrir mi edecek?

Elbetteki, bütün emperyalist ülke-ler ve şu komşumuz faşizm, beşer onar boynumuza bineceklerdir. Birin-ci Dünya Savaşı'nın içindeyken bile, on dört devlet sovyet devrimini boğ-mak için birleşmişlerdi, unutmayalım.

Evet, kimse hize böylesine önemc haiz, jeo-politik ve stratejik bir alanı usul usul ve yalnız seyrederken terket-mez. Zaten terk etselerde ayıp etmiş olurlar, emperyalistlerin ve faşistlerin şanına yakışmaz böyle davranmak.

Eritre ve Nikaragua devrimleri, da-ha başarıya ulaşmadan masa başında sandı. Oynanan oyunlar ortada. Ne, emperyalistler eskisi kadar acemidir-ler ne de bizim uçak kompradorlar es-kisi kadar aptal. Bir de ülkemizdeki düşmanın gücünün bir gerçekliği var-dır. NATO içerisinde, ABD'den sonra en büyük askeri gücü besleyen, MIT'i ile tretoryal (sivil faşist çeteler) örgüt-lenmesi ile karşımızda duran bir zor aygıtı var. Ve bu aygıt başımıza vura vura, evimizi, köyümüzü yaka-yıka bize şunu gösterdi: "Beni bu halinizle alt edemezsiniz!" diye. Egemenlere te-şekkür borçluyuz bunun için. Lakin şunu da teşekkürümüze eklemeliyiz ki, "seni her şeye rağmen alt edeceğiz ama sen bize teşekkür etmesen de ka-bulümüzdür."

Bizi bu kadar akıllandıran düşma-nımızdır. Böylesi bir düşmanla dövü-şecek örgüt, tepeden turnağa militan bir yapıya sahip olmak zorundadır. Parti, 26 yıldır içinde biriken hastalık-ları bir kalem darbesiyle, bürokratik bir yöntemle ortadan kaldıracak aña-mayı çoktan geride bırakmıştır. Tepe-den turnağa, güçlü sarsıntılara ihtiyacı vardır. Kültür Devrimi her zamankin-den daha fazla dayatmaktadır kendini. Nasıl olacak bu? Bunu biz de bilmiyo-ruz, hazır reçetemiz yok! Dahası bunu yapacak olan biz (maltəciler) değil sa-vaşanlar yapacaktır. Şair güzel söyle-miş, "Bırakın son sözü savaşanlar söylesin" diye...

BİTTİ

Gelenek ve gelecek üzerine tartışalım (3)

Hüseyin KARABULUT

SEMBOLLER

Sosyalizmin uluslararası alanda sembolü olan orak-çekiç bilindiği gibi aynı zamanda komünizmde sembolleri sayılıyordu. İstisnasız hemen her komünist partisi ve bir çok sosyalist parti bu sembolle sarıldı. Bir kere, teoriye göre "komünizm"de köylü olmayacağına ve işçi de kalmayacağına göre, komünizmin sembolünün işçiyi temsil eden çekiç ve köylüyü temsil eden orak olmasını "garip" buluyoruz.

Lenin bu sembolleri belirlediği zaman Rusya'nın ya da Sovyetler Birliği'nin % 80'den fazlası köylüydü. Bugün ise, dünya da köylü sınıfı çoğunlukla erimiş yavaş yavaş yok olmaya doğru gitmektedir. Sonra, köylülüğün devrimde önder rol oynaması gibi bir durumda yok. Her ne kadar orak-çekiç işçi-köylü birliğini sembolize ediyorsa da sosyalist ya da komünist parti devrimde önderlik ettiğine göre her iki sınıfın sembollerinin boyrağında olması iki sınıfın önderliği gibi bir düşünce çağrıştırabilir.

Tüm bunların dışında bir de orak-çekiç sırf Lenin dönemindeki sosyalist Sovyetler Birliği'nin değil, Kruşçev ve daha sonraki sosyal emperyalist Sovyetler Birliği'nin de sembolüydü. İşgalin, gerici diktatörlüğün ve emperyalit yayılmacılığın sembolü oldu adeta orak-çekiç.

Tüm bunlardan dolayı orak-çekiç sembolünün terk edilmesinin doğru olacağı kanaatindeyim.

Sosyalizmin kendisini, bundan böyle sosyalist demokrasi biçiminde yani çok kısa ifadeyle "sistemin sosyalist olması, işlerliğinin ise demok-

rasi ile sağlanması" şeklinde ifade etmek uygun olacaktır. Herde uluslararası kardeş partilerin biraraya toplanmasıyla oluşturulacak yeni enternasyonale de "SOSYALİST DEMOKRASİ ENTERNASYONALI" adı verilebilir. Sosyalist demokrasinin sembolü olarak kızıl gülün seçilmesi isabetli olacaktır. Bayrağın rengi yine kızıl olarak kalabilir. Bundan böyle bu sembole yaraşır, gül güzelliğinde devrimler gerçekleştirmeli ilerici insanlık. Gül güzelliğinde bir dünya idealiyle ayağa kalkmalı emekçi insanlık. Kırmızı gül, dostluğun, dayanışmanın, sevginin ve örgütlülüğün sembolüdür.

Kurulacak öncülerin bayraklarını şöyle düşüneyim: Medya Özgürlük Partisi için düşündüğümüz bayrak, kırmızı zemin üzerinde (ortasında) sarı yuvarlak ve sarı yuvarlağın içinde yeşil dalı kırmızı gül.

Halk ordusunun bayrağı olarak Medya'da mevcut "özgürlük hareketi"nin ulusal kurtuluş cephesinin bayrağı, yani kırmızı zemin üzerinde sarı yuvarlak, etrafında yeşil kuşak ve içinde kızıl yıldız kullanılabilir. Bu bayrak Medya'nın ulusal bayrağı olarak ve aynı zamanda kurulacak cephenin de bayrağı olarak kabul edilebilir. Medya bayrakları içinde en güzeldir. Sarı-kırmızı-yeşil renkler Medya'nın ulusal renkleri olarak kabul edilmelidir.

Uluslararası sosyalizmin renklerine yeşili dahil etmek gerekir. Hem çevre korumacılık açısından, hem de sosyalizmdeki bolluk ve bereketi yaşam ve diriliği vurgulamak açısından iyi olur.

Türkiye'de kurulacak Devrimci İşçi Partisi'nin bayrağı ise kırmızı zemin üzerinde (ortasında) beyaz yuvarlak ve yine içinde yeşil dalı kı-

rmızı gül güzel olur. Kırmızı ve beyaza yine aynı sebeplerden yeşil rengi eklemek doğru olmalıdır. Halk Kurtuluş Ordusu'nun bayrağı ise kırmızı zemin üzerinde beyaz çizgilerle ayrılan kızıl yıldız ve etrafında yeşil defne çelengi ya da dallar olabilir.

İlerisi açısından düşündüğümüzde Medya'da kurulacak ulusal kurtuluş cephesi ve Türkiye'de kurulacak Halk Kurtuluş Cephesi'nin üst düzeyde bir birlik sağlamaları ve cumhuriyetler birliğine giden yolu açmaları ya da devrimin farklı bir seyir izleyip birleşik tek bir cumhuriyetin kurulması durumunda, ya da önce ayrı ayrı cumhuriyetlerin devrimlerini yapıp sonra birleşerek bir Avrasya Cumhuriyetler Birliği oluşturmaları durumunda, Ulusal bayraklar varlığını korumalı fakat bu birliğin de ortak bir bayrağı olmalı. Bu bayrağın, kırmızı zemin üzerinde köklerinden içi içe geçmiş iki yeşil defne dalından ibaret olmasının son derece uygun ve anlamlı olacağını düşünüyoruz. Bu, iki kıtanın, iki ülkenin ya da birden çok ülke ve kıtanın kardeşçe, gönüllü ve sağlıklı bir biçimde, özgürce birliğini ifade eder. Bu uluslararası devrimci hareketin bayrağı da olabilir. Kırmızı sonsuz özgürlüğü, yeşil ise doğayı, yaşamı, bolluk ve bereketi ve bir anlamda da doğal, mutlak eşitliği, iç içe geçmişlik barışı sembolize eder.

Bu konulara böyle ayrıntılı değinmemizin sebebi, bu konudaki tutucu ve estetikten yoksun davranış ve sembollerden bıkmış olmamızdır. Rus Sosyal emperyalizmi, Çin ve Arnavutluk revizyonizmi taklitçiliğinden bıktık artık.

Birileri, eskiden çıkmış olmasına rağmen halihazırda revizyonist Çin'de yayınlanan ve günlük yayınlandığı için adı "Halkın Günüğü"

olan -onların da revizyonist bulduğu bir sistemin sesi olan- gazetenin adını bile taklit etmekten imtina etmiyorlar. İşin komiği kendi gazeteleri günlük değil 15 gündür. Bari adını da Halkın On beş günlüğü yapsalardı. O zaman belki bir anlamı olurdu.

Medya'nın ulusal renklerini bile kabul etmeyenlerin, Medya'yı kurtarmaları hayal ürünü olur. Yurtsever Hareket'i tutuculukla suçlayanlar o'nun 5. Kongre'sinde olduğu orak-çekiç değiştirme kararını dillerine pelesenk ettiler. Aylarca yayınlarında eleştirip dardular. Böylece asıl tutucuların kim olduğunu kanıtladılar. Oysa alınan karar isabetliydi. Karamet, Orak-çekiç te değil uygulanacak olan sosyalizmin özündedir. Bunu kavramayanların bilimselliği sadece laftadır.

Medya devrimini ipotek edenler, artık yanlış yolda olduklarını anlamalıdır. Medya devriminin izleyeceği yol mutlak ve mekanik değildir. Türkiye devrimci hareketi ile ortaklaşa yapılabileceği gibi bölgedeki bir başka ülkenin devrimci hareketiyle de birlikte gelişebilir. Bağımsız kendi başına bir devrim gelişebilir. Bütün bunları şartlar ve Med halkının iradesi tayin edecektir. Bundan dolayı Türkiye devrimci hareketi akıl hocalığı yapma ukalalığını terketmelidir. Kelin ilacı olsa önce kendi başına sürer. Türkiye devrimci hareketi önce "ke-loğlan"lıktan kurtulsun.

"MLM" ÜZERİNE

PKP'den (Peru Komünist Partisi) ödünç alınan Marksizm-Leninizm-Maoizm (MLM) formülasyonunun içeriğini hiç kavramadan, klişe misali durmadan tekrarlamak ne kadar yerinde bir davranıştır, düşünmek gerekir.

Maoizm deyimine sıkı sıkıya "sarılan" ve bizleri adeta bu deyimden baktıran arkadaşlara bir anımızı aktarmayı gerekli görüyoruz.

1978 yılında olsa gerek. Yöntem yayınlarında "Maoculuğun Sosyo-politik Özü" adlı bir kitap yayınlanmıştı. Kitabın iç kapağında, giriş sayfa-larda kitabın İngilizce'den çevrildiği yazıyordu. Kitabın orijinal adı Maoculuğun değil "Maoizm'in sosyo-politik Özü"ydü. Yani "The Socio-Political

Essence Of Maoism" gibi bir isimdi. Kitabın yazarı Dev Delyusun'dur. Her neyse... Biz Maoizm deyimini ilk böyle tanıştık. Kitapta hem Maoizm reddediliyor, hem de Mao resmen kötüleniyor, çok ağır biçimde eleştiriliyordu. O zamanlar Partizancı arkadaşlarla Devrimci Yol, Kurtuluş, TIP, TKP, TSİP'liler tartışırdı. (DY ve Kurtuluş'la daha çok oluyordu bu tartışmalar. Çünkü TIP, TKP, TSİP gibilerle olan tartışmalar genellikle kavga ve çatışmalarla, en hafifinden küfürleşmelerle sonuçlanıyordu.) Bu tartışmalarda Partizancılar "Maoist" olmakla suçlanırlardı. Partizancılar ise sanki bu, onların yüklediği anlam gibi, küfür veya kötü bir şeymiş gibi hayır biz Maoist değiliz, Marksist-Leninist'iz. Maoizm'i kabul etmiyoruz, fakat Mao'yu ML bir usta olarak görüyoruz türünden şeyler söylerlerdi. Daha o zamanlar dahi biz gocenmanın gereksiz olduğunu Maocu ya da Maoist olmanın kötü bir şey olmadığını bu tarz adlandırmanın yanlış sayılamayacağını ifade etmeye çalışırdık. En başta kendi arkadaşlarımız buna şiddetle karşı çıkarlardı. O zaman ne Mao'yu ne de Maoizm'i iyi bilmiyorduk. Mao'nun eserlerini tüm-den okumuş veya kavramış değildik. "Halk Savaşında Temel Taktikler, Yenan'da Sanat ve Kültür (ya da Edebiyat) üzerine konuşmalar, Partinin Çalışma Tazını Düzeltelim ve bir de Kızıl Siyasi İktidar" adlı PDA ve çoğu da Pekin Yayınları tarafından yayınlanıp Çin Elçiliği'nce bedava dağıtılan minik kitapçıkları okuyanların sayısı oldukça azdı. Yine Çin Elçiliği'nce dağıtılan Kızıl Kitabı okuyanlar ise kendilerini artık "Mao uzmanı" sayıyorlardı.

Yıllarca ustaların eserlerini okuduk, üzerinde tartıştık. Şimdilerde Marksizm ve Leninizm gibi Maoizm'inde ne olduğunu biliyoruz. Peru'lu komünistler Maoizm'i ilan ettiklerinde oldukça iddialı ve belirli bir zemine dayalı olarak yaptılar bunu. Fakat TKP-ML böyle yapmadı. Şablonca bir şekilde, içeriğini kavramadan bu formülasyonu benimsedi. TKP-ML tarzı Marksistlik'i de, Leninistlik'i de, Maoistlik'i de kabul etmiyoruz. Onların MLM'si onların olsun.

Eskiden bu gelenek "Maoist" de-

ğildi. Ne kendi içinde insan öldürüyordu, ne kimseye işkence ediyordu. Ayrılanlara şiddet uygulama, örgüt görmeme, yayınlarını okumama ve dağıtırmama gibi abuk sabuk işlere baş vurulmuyordu. Şimdi sözüm ona Maoist oldular durmadan bunları yapıyorlar.

Mao ilk karısını kaçırıp işkenceyle öldürten Guomindang ve Çan-Kay Şek'le ittifak yaptı. Guomindang tam bir haydutlar çetesi idi. Uyuşturucu ticareti yapan, ÇKP'nin kadrolarını komplolarla katleden, halka karşı sürekli suç işleyen komprador burjuva bir partiydi. Mao ve ÇKP tüm pisliklerine rağmen Guomindang ve Çan-Kay Şek'e katlandı. Bizim Maoistler daha kendi yoldaşlarına katlanamıyorlar. Yapılan kırık, çirkef bir işi önce örtbas edip, sonra da dünyaya ilan edip gelenek adını kirlettiler. İki çizgi, zıtların birliği, çelişki yasası vs.den bahsetmeye gerek yok. Çünkü, bizim keskin Maoistler'in o taraflarda bezi yok. Bu tür mevzular onlar açısından lüks kaçıyor. Karadeniz'i, Dersim'i, Toroslar'ı ve bilmem daha nereleri kızıl siyasi üs yapmakla meşgüller. Ne diyelim yolları açık olsun.

Diğer bir çok lider, usta ve düşünür gibi Marks-Lenin ve Mao'da hatalar yapmışlardır. Engels-Stalin-Che Guevara ve diğerleri de belli hatalar yapmışlardır. Mesela Stalin, oldukça bariz ve kaba hatalar yapmış bınıdır. Tabiki Marks-Lenin-Mao üç önemli aşama ve tarihi şahsiyettir. Fakat onları "peygamber" ilan etmek yanlışdır. Hataları ve sevaplarıyla ustaları doğru değerlendirmek gerekiyor. En azından içeriğini doğru kavrayana, gereklerini yerine getirene kadar Uzun Yürüyüşçüler'in MLM formülasyonunu mümkün olduğunca kullanmaktan kaçınmalarını öneriyoruz. Aksi takdirde bu tarihsel şahsiyetlerin ve ideolojinin ciddiyeti kalmaz.

Mao ve diğer ustaların hatalarına başka yazılarda yer geldikçe değineceğiz. Basit örnek kalinden belirtelim ki, "sosyalist" bir ülkede ölüm cezasının uygulanması, sanat ve edebiyat eserlerinin yasaklanması hatadır. Proletarya diktatörlüğü adına parti diktatörlüğünün uygulanması hatadır. Şimdilik bu konuları geçiyoruz.

Neticede "Maoizm'e eskiden beri

bir şekilde sempatiyle yaklaşan bizleri bile keskin MLM'ler isyan ettirdi. Bu sahte dincilik son bulsun. Tarikat anlayışı terk edilsin artık.

PUTPEREST "KOMÜNİSTLER"

Gerek geldiğimiz gelenekte gerekse de devrimci harekete mensup diğer bazı çevreler "ulu komünizm, yüce komünizm" sözleriyle adeta yeni bir dinin habercileri gibi davranıyorlar. İşin en trajik (belki de komik) olan yanı ise diğer gruplar bir yana bizim gelenek çevreleri sözüm ona "Türkiye'yi yarı-sömürge yarı-feodal sosyo-ekonomik yapıya sahip bir ülke" olarak görüyorlar. Gerçi bu düşünceye katılmıyorum. Türkiye'yi, Komprador-bürokratik, ya da diğer deyimle geri kapitalist ülke olarak görüyorum. Fakat anlayamadığım ve yıllarca kendilerine anlatıp da kabul ettiremediğim nokta, nasıl olurda hem Türkiye'yi "yarı-sömürge yarı-feodal" yani bir anlamda ortaçağda yaşayan bir ülke olarak görüp, önündeki devrim aşaması olarak demokratik devrimi belirleyip, hem de durmadan kutsal ayetler gibi "ulu komünizm, yüce komünizm" gibi sloganları tekrarladıklarıdır. Nasıl oluyor, hem Marksist aşamalı bilinçlendirme teorisini savunuyorlar hem de kendilerinin iddiasına göre "feodal ve sömürge" olan (yarı feodal-yarı sömürge demek feodal ve sömürge demektir, yeni sömürge demektir çünkü), demokratik devrim, proletarya diktatörlüğü, kültür devrimleri, sosyalist demokrasi vb. aşamaları geçmek zorunda olan bir coğrafya da bunların hiç birisi gerçekleşmeden "kahraman" fakat "feodal" halkı hemen komünizmle (hem de "sınıfsız, sömürsüz, sınırsız, milletlerin ve dinlerin olmadığı" -Karl Marks böyle diyor- o toplum düzeni nasıl oluyorsa ulu ve yüce oluyor) "kapkızıl komünizmle" tanıştırtıyorlar. Bu komünizm herhalde taş devri komünizmi gibi bir şeydir. Marks, ütopyasının böyle anlaşılabileceğini bilseydi herhalde "komünizmi" değil kapitalizmi tercih ederdi. Çünkü kapitalizm, adı komünizm de olsa, taş devrinden daha ileri bir toplum düzenidir.

Acıdır ama, bugün sosyalizme nesnel olarak en büyük düşmanlığı taş

devri komünistleri yapmaktadır. Bunların komünizm anlayışı putperestlikten başka bir şey değildir. Marks-Engels-Lenin-Stalin ve Mao birer put haline getirilmiştir. Bilim, cehalele kurban edilmiştir. İdeolojik alanda "putperestliğe" karşı mücadele etmek önemli bir görevdir. Bunu faşizme karşı mücadeleden ayrı düşünmek hatadır. Çünkü "sosyal faşizm" faşizmin en az diğer türleri kadar bilime düşmandır. Bilime düşmanlığın kaynağı gibi varacağı yer de yine karanlıktır.

Yeri gelmişken değinmekte fayda var. Aslında prensip olarak bilimin kişilerle özdeşleştirilmesine, kişilerin adlarıyla anılmasına karşıyım. Bu putlaştırmaya yol açıyor. Tutuculuk eğilimini körükliyor. Sosyalizmin teorisi Marks'la başlamadı. Yine teorisi ve pratiği Mao ile de son bulmadı. Dünya, kiliselerden ve bir kaç puttan ibaret değil. Dünyadaki tek renk kırmızı değil. Felsefe diyalektik ve tarihsel materyalizmden, ideoloji Marksizm-Leninizm-Maoizm'den Ekonomi, "Das Kapital" ya da ÇKP'nin ekonomi-politiğinden, devrimin askeri sanatı halk savaşından, edebiyat bir kaç devrim romanından şiir deli saçmalığı yavan nutuklardan veya keskin sloganlardan, klasik müzik Beethoven'ın 9. Senfonisi'nden ibaret değil.

Komünizm, ideolojik bir amaç, bir uzak hedef bir ütopyadır. Marks kutsal kitaplardaki cennet kavramından oldukça etkilenmiştir. Tek başına komün kelimesi bile dinlerle olan bağıntıya bir örnektir. Kelime, Fransızca'dır. Topluluk, toplum, cemiyet halinde yaşamak demektir. Ortak, ortaklaşacılık da anlaşılabilir bir deyimden. Kiliselerde yapılan ayinlere Komünion denir. Çoğunlukla dinsel kitaplarda ve yorumlarda geçen bir deyimdir.

"Ortaklaşacılığa" gelince, adına komünizm demeden bu teoriyi Marks'tan yaklaşık 450 yıl önce Avrasya coğrafyasında ortaya atan kişi Şeyh Bedrettin'dir. Sosyalizmin ana vatani Avrupa değildir. Sosyalizmin böyle anavatanı babavatanı yoktur. Bilim ve doğrular kimsenin tekelinde değildir.

Yeniden komünizme dönecek olursak, komünizme durmadan bugünden vurgu yapmanın, partiye, komünist partisi demenin programı yuvarlak deyimlerle ve ulu komünizm, yüce ko-

münizm, kırmızı komünizm gibi soyut ve belirsiz mistik bir geleceği "müjdeleyen" sloganlarla doldurmanın doğru ve mantıklı olduğuna inanmıyorum. Bunun ne yeni demokratik devrime, ne sosyalizme ne de "komünist ütopyaya" bir yararı olduğunu sanmıyorum.

Öncelikle tek tek ülkeler demokratik devrimlerini gerçekleştirmeli. Emekçi iktidarlar kurulmalı. Sosyalist demokrasi dünyada prestij kazanmalı, dünyanın önemli bir kesiminde sosyalist demokrasi gerçekleştirmeli, öbür sistemlerle boy ölçüşebilmeli ve bir gerçek olarak kendisini dayatmalı, ondan sonra komünizm hedefi bir anlam ifade edebilir.

Sosyalist demokrasiyi, sosyal demokrasiyle karıştırmamak gerekir. Marks, sosyalist demokrasiyi "Proletarya diktatörlüğü" adından sosyalizmin mükemmel doruğu" en ileri aşama olarak görüyordu. Ondan sonraki aşama olarak "sınıfsız toplum, komünizmi" belirliyordu. Bizler açısından "komünizm" çok uzak bir hedef, bir ütopyadır. Fakat sosyalist demokrasi, gerçekleştirilebilir esas hedeftir.

Lenin'in, "proletarya diktatörlüğü" partinin diktatörlüğüne indirgeyen teorisi çok iyi sorgulanmalıdır. Bu "Marksizm'deki ilk önemli tahrifatlardan birisidir. Klasik deyimle, ilk önemli "revizyon"dur. Bugün sosyalist demokrasiye geçiş biçimleri ve sosyalist teori yeniden tanımlanmak zorundadır. Klasik "proletarya diktatörlüğü" teorisi can çekişen bir dogmadır. Sosyalistler burjuvaziden ve onun öncülerinden miras kalan "diktatörlük" terimini programlarından illebet silmek zorundadırlar.

Komünist ideoloji açısından cahiliye dönemine dönüşün yaşandığı bir dönemden geçiyoruz. Böyle bir dönemde, "komünist putperestliğin" kısmen hortlaması normal görülmelidir. Bu bir tepki, yenilgili bir ruh halidir. Bir yandan alabildiğine liberalleşme, öbür yandan ona karşı sözüm ona bu tür "radikalleşme"... İşte gerileme döneminin tipi özellikleri bunlardır. Bütün bunların üstesinden gelebilmek için ihtiyacımız olan ve kılavuz edinemiz gereken şey bilimdir. Bilim, bütün karanlıkları yırtacak olan ışıktır. O ışığı izlediğimiz sürece hak olanı bulmamız mutlaklıktır. Halkı, hak yolun-

da seferber etmemiz bununla mümkün olacaktır.

TAKLİTÇİLİK VE TUTUCULUKTAN KURTULMAK GEREK

"Komünist Partisi" adlandırmasının gerekli ve çok mantıklı olmadığına değindim. İlla da devrimci ya da işçi partisi filan demek dahi şart değil. Örneğin önerdiğim Devrimci İşçi Partisi yerine açık olanda olmayan öncüye bile Sosyalist Demokrasi Partisi adı verilebilir. Hatta demokratik bir ortamda gizli öncüye hiç gerek yok. Bugün Türkiye'de sistem gizli faşisttir. Bundan dolayı kısmen açık olmayan mücadele kanallarına da başvurmamak zorunludur. Fakat bu hep böyle olması gerektiği anlamına gelmez. Yarın Refah ve benzeri faşist-şeriatçı partiler daha karanlık ve anti-demokratik bir sistem kurabileceği gibi tersine bazı etkenlerden dolayı "liberal" demokratik kırıntılar daha da geliştirebilirler. Bence ikinci olanak daha mümkündür. Yani demokratik kırıntılar geliştirilecektir. Zaten sistemi direkt faşist değerlendirmek yanlış. Ya da önce de sıkça değindiğimiz gibi sistem ırkçı-faşist bir resmi ideoloji üzerinde inşa edilmiştir. Ancak demokratik bir maske takmıştır. Yani örtülü ya da gizli faşizm diye adlandırdığımız bir faşizmdir bu. Gelecekte açık parti kurmak kaçınılmaz olacaktır. (Demokratik bir ortamın gelişmesi durumunda) Bugün bu sorun tartışılan bir sorun, ama gelecekte tartışılmak abesle iştigal olacaktır. Çünkü "yeraltında gizlenmenin" pek bir anlamı kalmayacaktır.

Bugün partilerin kapatılmasına dergilerin toplatılmasına, TV. ve gazetele-
rin toplatılıp yasaklanmasına neden olan esas sorun Kürt sorunudur. Kürtler'den ve Kürt coğrafyasından doğru bir biçimde bahsetmek hala yasak konusudur. Diğer konular daha rahatça yazılıp çizilip konuşulmaktadır. Gerçi, memur-işçi öğrenci ve diğer kesimlerin yürüyüşlerine de güvenlik güçleri saldırmıyorlar. Bu da "devrimden" duyulan korkudur. Fakat saldırılardan en çok nasibini alan "Kürt Hareketi"dir.

Bütün bu etkenler, mücadele biçimlerinde tutucu olmamayı ve yeni mücadele biçimlerine başvurmayı zorunlu kılıyor. Türkiye'nin sorunlarının

çözümünü eski Sovyetler Birliği'nde, Çin, Arnavutluk ya da Kuba'da aramakla vazgeçmek devrimci hareketin tarihi görevidir. Sorunların çözümünü kaynakladığı coğrafya da aramak gerek.

Orak-çekiçin kullanılmasına karşı olduğum gibi; merkez komitesi, genel sekreterlik vb. taklitçiliklere de karşıyım. Partinin yönetim kurulunun adı idare kurulu veya yönetim kurulu olabilir, parti genel sekreterliği değil, Genel başkanlık makamı olmalıdır. Partinin bütün organlarında görev yapan kişiler seçimle işbaşına gelmeli ve yine seçimle gitmelidirler. Bütün kurumlar demokratik işlerliğe sahip olmalıdır.

Sosyalistler yaklaşık 30 yıldır "Türkiye'de 'yeraltının' karanlığına hapsolmuşlar. Devlekuşu misali başları, beyin ve düşünceleri yeraltında ama kolları ve gövdeleri dışarıda apaçıkta sınıyor. Sosyalistlerin kaderi mi yeraltına hapsolmek? Hayır değil. O halde neden zorla yeraltına geçemedikleri halde, kendilerini ruhen yeraltına, bir anlamda mezara gömüp öldürsünler. Açık kimliğimizle, düzenin karşısına dikilmeliyiz. Her koşulda sisemden daha iyisini yapmaya muktedir bir programımız var. Neden korkalım ki! Yeraltına saklanmanın çok mantıklı bir gerekçesi yoktur. Bu kendine güvenmemekten kaynaklanıyor. Sınıf mücadelesinden kaçmanın bir biçimidir. Açık mücadele olanaklarını biz kullanmıyoruz, ama sistem partileri bize karşı iyi kullanıyorlar.

Bu temelde açık parti meselesine kısaca değinmekte fayda var.

AÇIK PARTİ MESELESİ

Yazının başlığını kasten "yasal parti" koymadık. Bu terim yanlış olur. Çünkü bugün en yasal partilerin bile yasadışı yanları var. Yine en çok yasadışı, gizli geçinen partiler de en çok açıkta olanlardır. Açık bir parti de yasaların dışına çıkabilir. Yasaları değiştirebilir. En azından bunun mücadelesini yürütebilir.

Türkiye'de açık sosyalist partiye ihtiyaç var. Bu parti sosyalist olmayıp demokratik kitle partisi olsa da olur. Mevcut partiler içerisinde ÖDP başta olmak üzere EMEP, SİP ve HADEP birbirlerine yakın sayılabilecek partilerdir. ÖDP, EMEP ve SİP'in birleşme-

si ve Türkiye kesimine ağırlık vermesi yerinde olur. HADEP diğer açık yarı-sever güçlerle birleşip Kürt coğrafyasına ağırlık vermelidir.

ÖDP'nin kuruluşunu sevinç ve destekle karşıladık. Fakat faaliyetini içki stoklarını içip tüketmekle sınırlı tutmaya devam ederse sevincimizin hüznə dönüşeceğini belirtmek istiyoruz. ÖDP'yi Türkiye kesiminde içinde gönül rahatlığıyla çalışabileceğimiz bir kurum olarak düşünmek istiyoruz. Açık kitlesele çalışmanın önemi ortada. Türkiye'de Halk Ordusu'nun gerekli olup olmadığı, esas örgütlenme biçiminin gerçekten ordu mu olduğu sorusu da bardan kaynaklanıyor. Biz, gizli öncünün dar bir çekirdek olmasına, ağırlığın kitlesele çalışmaya verilmesini mantıklı buluyoruz. ÖDP içinde çalışma ciddi olarak düşünülmelidir. Eğer ihtiyaçlara cevap verilmezse, açık Sosyalist Demokrasi Partisi'nde kurulabilir. İlerisi açısından bu düşünülebilir.

En iyi ve güzel olan devrim, kan dökmeden başanılan devrimdir. Halkı savunmak gerektiğinde ordulaşmak, başka çare kalmadığında şiddetle sona erdirmek için, kısmi bir şiddet uygulamak kendini savunma, yani nefs-i müdaafa'nın gereğidir. Fakat eğer ufacak bir olanak, demokratik bir kırıntı varsa onu da sonna kadar kullanmak gerekir.

İnsanoğlunun icat ettiği en iğrenç alet silahtır. Sosyalistler kullanmak zorunda kalsalar bile silahtan ve savaştan sevmeyiz. Sevmemelidirler. Fakat üzülmek belirtmeliyiz ki sosyalistler arasında silaha ve şiddete tapma eğilimi mevcuttur. Devrimin askeri sanatı bu açıdan, daha önceki yazıda kısaca değindiğimiz çerçevede değerlendirilmelidir.

Sonuç olarak; zorunluluklar dünyasından özgürlükler dünyasına yürüyüşün gerçekleşmesi için, yürütülen yolun doğru olması, özgürlük yolu olması şart. Eski gelenek ve alışkanlıklarla terketmeden, doğru olanı kabullenmeden, bilimi rehber edinmeden özgürlük, eşitlik ve kardeşliğin yeni dünyasına ulaşamayız. Yaşadığımız coğrafyada devrim yapamayız. Yanlıslardan alın-
lım, tabuları yıkalım; insanların haklarına, özellikle yaşama haklarına, inançlarına ve ulusal varlıklarına saygılı olalım. Bilimin rehberliğinde özgürlüğe yürüelim.

BİTTİ

Bölücülüğe karşı toplumculuk

Melih ÇETİN

Daha önce dergide yayınlanan bir çok yazıda da halkın bölünmesine ilişkin öne sürülen bir çok yanlışla (bu yanlışlar aynı zamanda ırkçılığı da kendi içinde barındırıyordu) ilişkin eleştirilerim olmuştu. Fakat sorun bizler özgülünde ve birazda toplumların tarihi incelendiğinde görülüyor ki, eskiden alınan yanlış eğitimden vazgeçtiğimiz pek söylenemez. Hele bir de varolan yanlışlar, "Avrupamerkezci" kaynaklı ise veya bu anlayış tarafından güçlendirilmişse, deyim uygun düşerse bu yanlışların düzeltilmesi biraz daha uzun sürecektir.

Bugün "Usta, önder..." vb. unvanlarla anılanların yanlışları söylendiğinde fırtına kopmaktadır. Bu anlayış sadece bir veya birkaç sorun için geçerli değildir. Genel olarak kafalarda bu anlayış mevcuttur. Elbette, bu da insanların kötü niyetli olduklarından dolayı değildir. Bu durum, karşı-devrimcilerin verdiği eğitimden kaynaklanıyor. İster açıktan halk düşmanlığını savunan yapıların anlayışından hareket edilsin, isterse toplumcu anlayışı savunan ya-

pıların isimleri ve patentleri kullanılarak yapılsın, sözkonusu anlayışın kaynağı aynıdır. Yani özel mülkiyetin ortaya çıkmasıyla birlikte kafalarda varolan toplumcu anlayışın tahrip edilmesidir. Özetle, "bir, iki otur" formülünden hareketle, kafalarda varlığını sürdüren karşı-devrimcilikten kaynaklanmaktadır. Bu formülünden hareketle, gelişmeleri en uç noktada yakalayan insanların kafasında da aynı anlayış mevcuttur.

Gelişmeleri en iyi bilenler, insanlığı kurtuluşa ulaştırmak için mücadele edenlerdir. Bu mücadele içerisinde ezilenler arasında yapay ayırım yapmamaya çalışırlar. Onlar doğruların kitlelere gitmesi için mücadele ederler. Böyle olunca da herhangi bir kökenden geldiklerini söyleme veya belirtme gereğide duymazlar. Fakat şöyle bir çevremize baktığımızda bu sorun da yanlış bir şekilde kafalarda varlığını sürdürmektedir. Mevcut sistem tarafında insanlar öldürüldüğünde, "bu yoldaş... ulusuna (azınlıklar, milliyetler vb. vurgulanıyor) mensup olup..." gibi belirleme yapıldıktan sonra, bilinen en yüksek unvanlar (komünist, önder, devrimci vb.) da verilerek halka gidilmek-

tedir. Hatta, bu ileri patentini kullanan bazıları da, hangi dine mensup olduklarını da belirtmektedir. Yukardaki yanlışlar, toplumu tanımamaktan kaynaklanmaktadır. Toplum tanınmadığı için, devrimin olması için gerekli olan şartlar da bilinmez. Doğal olarak kulanacağı yöntem de doğru olmayacaktır. Yapılan yanlış açıklamaları doğru diye açıkladıkları için gayet açık davranıyorlar. Halbuki insanlığın kurtuluşu için mücadele edenlerin, bu türden yanlış yapmamaları gerekiyor. Eğer bu kadar yanlış yapıyorsa biraz daha derin düşünmemiz gerekiyor. Çünkü 529 yılında "yenilgi"ye uğrayan MAZDEKLER, 880-1000 yılları arasında KARAMATILAR, 1403-1420 yılları arasında BEDREDDİN MAHMUT önderliğindeki ortaklar hareketinde, yukarıda belirtilen yanlışları sözkonusu hareketler de göremiyoruz. Eğer bilimi en iyi kavrayanlar bu türden yanlışları yapıyorlarsa, bu emperyalizmin diğer toplumlardan ne kadar kötü olduğunu bizlere bir kez daha kanıtlamaktadır. Yani emperyalizm kafalardaki toplumcu anlayışı daha fazla tahrip ettiği için, bu tahrip ten toplumcularda doğal olarak

etkilenmişlerdir... Konumuza yeniden dönelim.

Komünist olduğunu iddia eden insanların, kendilerinin herhangi bir yapay topluma mensup olduğunu belirtmesi başlı başına bir "çelişkidir". Çünkü sözkonusu bilince sahip insanlar, belirtilen yapay ayrımların yanlış olduğunu mahkum ederek, öylesi bir tanımlamayı (komünist, anarşist vb.) kendileri için doğru görmüşlerdir. Yani o türden yanlışları geride bırakarak ileriye çıkmışlardır. Eğer sorun böyle ele alınamazsa, bir çok insanın da kendisini hem dinci, hem toplumcu olarak değerlendirmesi ya da, başka birilerinin kendilerini hem milliyetçi (hangi millete mensup olduğunu belirtmesi anlamında), hem de toplumcu olarak değerlendirmesi gibi yanlışlar doğru görülecektir. Elbetteki buna benzer yanlışlar doğru değildir. Sorunu bu şekilde ele almak "sivrilik"te değildir. Çünkü, bugün artık sistemin devam etmesini savunan birçok kurum bile, "nereden geliyorsunuz" veya "nerelisiniz" gibi soruların sorulmasını ırkçılık olarak eleştiriyor. Sistemi savunanlar bile böyle düşündükten sonra, toplumcu (sosyalist) olduğunu söyleyenlerin, buna benzer yanlışları savunması hiçte "hoş" görülemez. Bazıları "karşıtların birliği ve mücadelesi"nden hareketle, "buna benzer yanlışlar olabilir..." gibi bir anlayışı savunabilirler. Fakat bu da yanlıştır. Çünkü, yanlışlığı daha önce mahkum edilmiş bir çok anlayışın, bilimsel bir anlayışı savunan insanların kafasında olması "karşıtların birliği" ile açıklanamaz. Çünkü, "karşıtların birliği" doğru olarak tespit edilen anlayışların içinde, meşruluğu kabul edilir. Yoksa, açıktan devrimi tasfiyeye yönelen fikirlere karşı, doğru bir mücadele yürütülemez. Yani sorunlar çok

geri ele alınmış olacak ki, bu da bilimsel gelişmeyi engelleyecektir. Özcesi nerede devrim varsa orada karşı-devrim de olacaktır. Yoksa halkı ulus, din, cinsiyet,... vb. ayrımlar yaparak karşı-devrimi üretmemize gerek yok.

Yukarıda belirtilen yanlış anlayışlar, gerek Marks, gerekse onun takipçileri tarafından da savunulmuştur. Bu yanlışın en çarpıcı örneklerden biri Lenin'in belirtmiş olduğu anlayıştır: "Ezilen ulusun komünistleri"ne farklı öneriler, "ezen ulusun komünistleri"ne farklı öneriler sunmuştur. Dikkat edilirse belirleme yapılmaktadır. Elbette Lenin'de bu anlayışı Marks'ın "yurttaşlık görevi"nden almaktadır. ("Paris Komünü"nden kısa süre önce Fransız "işçi sınıfı"na çağrısı bu yönlüydü.)

Yukarıda belirtilen Marks ve Lenin'in anlayışında hareket edilirse, komünistlerin ulusu olduğu gibi, dinleri de olacaktır. Buna bağlı olarak dinci komünistler de olacaktır. (Avrupamerkezci anlayış buna tepki gösterecektir. Çünkü "uluslar modern, 'medenî kapitalizm'le birlikte olduğu için komünistlerin ulusçu olması iyidir, fakat din 'barbar toplumlar'a ait olduğu için dinci olmaları yanlıştır" şeklinde eğitim almışlardır. Yani alışla gelmiş yanlış eğitim kendisini burada da hissettirmektedir.)

Fırtına koparılmadan; Lenin niçin ezen ve ezilen ulusların komünistleri arasında ayırım yaptığını biliyorum. Hatta nerden kaynaklandığını da, genişçe açıklamak mümkün. Burda okuyucunun dikkatini fazla dağıtmaya gerek görmüyorum. Fakat, ezen ve ezilen ulusun komünistlerine sorunlar hakkında farklı farklı tavır belirlemelerini istemek doğru olur mu? Her insan kendi somutunda ve bulunduğu alanda düşünün.

Özcesi şudur: halka önderlik ettiğini söyleyenlerin, bu anlayıştan kurtulmaları zorunludur. Bunun yanında halk, kendisini herhangi bir şekilde tanımlayabilir. Burada görev, halkı uzun süreli doğru bir yöntemle dönüştürme olmalıdır. Kısa vadeli çözüm yolundan gitmek açıktan halk düşmanlığıdır.

Belirtilen yanlışların başka örneklerine geçelim. Propaganda araçlarında kullanılan "dildeki alışkanlık", halkı nasıl bölüyor. "İşçiler, emekçiler, kadınlar, gençler" veya "İşçiler, köylüler, gençler... vb." bu anlayışın da kaynağı Marks'ın sınıf tahlili anlayışından kaynaklanmaktadır. Yani başka bir deyimle "Avrupamerkezci" anlayıştır. Bu bölücüğe de, karşı çıkılmalıdır. Halk terimi, adı geçen kesimlerin hepsini kapsamaktadır. Bu yanlışlara göre, (klasik anlamıyla) çalışan genç ve bayanlar işçi ve emekçi sayılmamaktadır. Yine bölgede yaşayan birçok insan gruplar belirtilmediği için adeta yok sayılmaktadır. Tıpkı Anadolu'da "Kürt ve Türk halkları" cümlesinde "diğer" halkımız yok sayıldığı gibi. Başka bir deyimle adı geçen kesimler kitle olarak çoktur, Kürt ve Türkler de ulustur dolayısıyla bunlarda çoktur... gibi açıktan güç sovenizmi yapılmakta, "orman kanunu" savunulmaktadır.

Özetlersek, halkın davasına zarar vermek istenmiyorsa -ki bu niyet sorunu değil- toplumsal pratikler doğru incelemeli, "Avrupamerkezci"likten mutlaka çıkılmalıdır. Çıkılması içinde biraz Doğu toplumları (ama Doğu kaynaklarından) incelenmelidir. İncelendikçe halkın bölünmesi de engellenecek, toplumcu anlayış daha hızlı bir şekilde güçlenecektir.

Kadınlar, kendi öz örgütlülüklerini oluşturacaktır!

Zelal ZEL

“Kadınlar politikaya çekilmeksizin, yığınlar politikaya katılamaz.” (Lenin)

Bu slogan, sovyet devriminin arifesinde komünist partisinin kadınların kurtuluşuna ve devrime katılmaları yönündeki çağrılarında biriydi. Ekim Devrimi, ezilen Rus proletaryası ve halkları için kurtuluşun ilk adımı, sosyalizmin başlangıcı olmuştu. Ekim Devrimi, insanlık tarihi açısından bir alt-üst oluş yaratmış, insanın özgürleşmesinin de ilk adımını başlatmıştır. Bu alt-üst toplumun tüm tabakalarına, kurumlarına, tüm insan ilişkilerine yansımış, kapitalizmin yıkılması için verilen savaştan çok, devrimin kendi içinde verdiği savaş çok daha zor olmuştur.

İnsanın insan tarafından sömürilmeye başlamasıyla birlikte, kadının da bu süreçten en fazla etkilenen olduğu söylenebilir. Sömürünün biçimi değişse de, kadın hâlâ günümüzde gerek devlet aygıtı, gerekse erkek egemen anlayış tarafından ezilen cins olma özelliğini koruyor. Bu anlamda kadının kurtu-

luluşunun basamakları olan toplumsal devrimler ve en çok da Sovyet devrimi biz kadınlar açısından öğrenilmesi ve ondan dersler çıkarılması gereken bir deneyimdir.

1917 Ekim’inde gerçekleşen sosyalist devrimin hemen ertesinde, komünist partisinin öncülüğünde, kadınların eşitsizliğine yönelik tüm eski yasalar kaldırılarak, kadın emeğinin, haklarının korunmasına ve annenin korunmasına yönelik karar-nameler, evlilik ve aile ilişkilerini düzenleyen yasalar uygulamaya konuldu. Fakat bu değişimler kağıt üzerinde ne kadar yazılıp çizilse de, toplumsal yaşam içerisinde kabul görmesi uzun ve zorlu olmuştur. Kadınları daha çok sosyalist devrime katabilecek çalışmalar, çözümler aranıyordu. Lenin, *“Milyonlarca kadın bizimle birlikte olmaksızın, proletarya diktatörlüğünü yürütemeyiz, komünist inşaya giremeyiz. Onlara ulaşmanın yollarını aramalıyız, bu yolu bulmak için incelemeli ve denemeliyiz”* diyerek, komünist partisinin kadınlar arasında yürüteceği çalışmayı başlatmıştı. Bu çalışmada öne çıkan ve kavranılması gereken önemli bir nokta, milyonlarca

emekçi kadını bu çalışma içine sokacak faaliyetin *“tüm parti faaliyetinin bir parçası”* olduğu gerçeğinin kavratılmasıydı.

Tam da bu dönemde “Jenotyel”ler gündeme gelmiştir. Jenotyel, Sovyetler Birliği Komünist Partisi’nin kadınlar arasındaki çalışma kollarının adıdır. Bolşevikler için kadın işçiler arasında sistemli bir örgütlenme çalışmasının yürütülmesi gerektiği, tartışılmaz bir gerçeklikti. Yalnız sorun, bu çalışmada uygulanacak yöntem ve örgütlenme biçimleri sorunu olmuştur. Partinin kadınlar arasında çalışma organlarının ilk tohumları devrim öncesinde, 1910-13 yıllarında atılmıştır. Kadınların yoğun olarak çalıştığı işletmeler ve atölyelerde hücreler üzerinden yürütülen bu çalışmalar, sendikalar içerisindeki çalışmalar ve legal olanakların elverdiği ölçüde kurulan işçi kadın kulüpleri vb. bu dönemdeki çalışmaların bir parçasıdır. 1913 yılından itibaren Pravda’da açılan kadın sayfası, 1914 yılında ilk sayısı çıkan “Rabotnitsa” (İşçi Kadın) gazetesi çevresinde kadın muhabirler grubunun oluşturulması, çeşitli işçi kadın konferanslarının

düzenlenmesi, işçi kadın mitingleri vb.'nin örgütlenmesi, bir yanıyla partinin işçi ve emekçi kadınlar arasındaki sistemli çalışmasının kazanımlarına işaret etmektedir. (Rusya'da 1917 Sosyalist Ekim Devrimi ve Kadınların Kurtuluşu, Gül Özgür)

Ekim Devrimi'nin ardından, partinin kadınlar arasındaki çalışma kolu gittikçe gelişip güçlenmiş, belirgin bir örgütsel yapıya kavuşmuştur. Merkez Komitesi'nin direktifi ve onayıyla oluşturulan bu kol, 1919 yılında RKP(B)'nin VIII. Konferansı'nda kabul ettiği tüzükle sabitleşmiştir. *"Parti çalışmasının özel biçimleri için özel kollar yaratılır. (Ulusal sorunlar için, kadınlar arasındaki çalışma, gençlik içindeki çalışma vs. için) Bu kollar parti komiteleri düzeyinde oluşturulur ve doğrudan onlara tabidir. Bu kolların örgütlenme şeması, Merkez Komite tarafından onaylanan özel yönergelerle tespit edilir."* (Rusya Komünist Partisi (Bolşevik) Tüzüğü, Aktaran Gül Özgür)

Bunun bu alıntılardan çıkarsadığımız yan, kadının kurtuluşu için gerekli, özel bir çalışmaya duyulan ihtiyaçtır. 1900'lü yılların başında bile bu tür çalışma kolları kurulduğunu ve kadınların büyük katılımı ile sürdürüldüğü düşünüldüğünde, günün ihtiyaçları çerçevesinde yeni oluşumlara ön ayak olmanın gerekliliğinin ihtiyacı görülecektir. Madem ki, bir sorun olarak kadın sorununu kabul ediyor ve ortadan kalkmasını istiyorsak, kolektif olarak ona özgü çalışmalara da öncülük yapmak zorundayız. Bu basit gibi görünen, ama gün geçtikçe daha derin yaralarla kanayan olgu, ıpkı ulusal sorun, gençlik, toprak sorunu gibi olgular gerçekliğinde çözümü gerekli olan, kolektifin sosyal ve ulusal kurtuluş mücadelesinde ele alınması gereken bir sorundur. Kadınları sınıf mücadelesinin içine çekmek ve bilinçlerindeki kölelik zincirlerini kırmak, onları böylesi bir kadın çalışmasının içine çek-

mekle olasıdır. Kadın sorununun varlığını kabul edip, ortadan kalkmasını devrime erteleyen mantık kendi içinde birçok yanılgıyı barındırmaktadır. Devrim bu olgular ve çelişkiler içerisinde boy verecektir. Bunlara sırtımızı dönmek, sınıf mücadelesine sırtımızı dönmek anlamına gelir. Özgül kadın örgüt-lülükleri gerekli mi, gereksiz mi şeklindeki tartışmalar uzun bir süre devam edebilir. Tarihin ve toplumsal şartların değişim sürecinde kadının kendi üzerindeki tüm baskı mekanizmalarının kırılması ve bilinçlerindeki sığırma ile kadın kendi öz örgüt-lülüklerini oluşturacaktır. Bugünden öne çıkarılması gereken taleplerle bile, kadını bu mücadele içine sokmak olası. Ülkemizin önemli toplumsal dinamiklerinden birini oluşturan memur hareketi içinde kadınlar neredeyse hareketin yarısını teşkil etmekte. Onlara dair bir politika üretmek, çalışma yapmak, onları sınıf mücadelesi içine daha çabuk çekecektir. Yine ülke nüfusunun büyük çoğunluğunu oluşturan, ücretsiz çalışan işçiler diye tabir ettiğimiz ev kadınlarımız sömürünün en ağır şeklini kimseler duymadan yaşayan, bir kapalı kesim. Ailenin kutsallığı içinde ev kadınının kabuğunu kırmak oldukça zor. Çünkü üretim içindeki kadına göre, eğitimsiz ve din olgusunun şekillenmesi ile yetiştirilmiş. Buna rağmen duyarlılığı ve zorluklara karşı çelikleşen yüreği ile düzene karşı saflarımıza kazanabileceğimiz en yakın kesimdir ev kadınları. Örneğin, bundan 5-6 yıl öncesinde geleceğin iki kadınının birlikte olduğu dönem içerisinde, kırsalda, 70 kişilik bir grubun 30-35'ini kadınların oluşturması ve bunların çoğunluğunun köylerden çekilen kadınlardan oluşması bu tespitemizi doğrulayacaktır.

Unutulmaması gereken diğer bir yan, oluşturulacak bir kadın örgüt-lülüğünün, genel parti çalışmasından ayrı düşünülmemesi gerektiği. Çünkü bizim çıkarlarımız yalnızca

bir grup kadının değil, kadınla birlikte yığınlarla ve de en önemlisi erkeğin de sorunu olacaktır. Kadınlar arasındaki çalışmayı, genel hareketin bir parçası haline getirebilme-yi ve aynı zamanda parti örgütünde bütün kolları ile bu çalışmaya katkı sunması önümüzde duran acil görevlerden biridir.

Kadınları politikaya çekmek-sizin, yığınları bu savaşın içine sokamayacaksak, kadınları siyasi yaşam içerisine çekmenin koşullarını arayalım. Her örgütlü kadın bir politik faaliyetin işçisi ise, aynı zamanda onun yönlendiricisi de olmak zorundadır. Atıl durumdan sıyrılıp, dünyayı yeniden yaratma eylemine soyunalım. Sözlerimizi bir alıntıyla noktalayalım:

"Örgütlenme ile ilgili olan şeyler, ideolojik anlayışımızdan ortaya çıkar. Komünist kadınların ayrı birlikleri yoktur. Komünist kadının yeri ıpkı komünist erkeğin olduğu gibi, Parti de üyeliktir. Eşit yükümlülükler ve haklarla. Bu konuda hiçbir görüş ayrılığı olamaz. Ancak gerçeklere gözümüzü kapatamayız. Parti özel görevi en geniş kadın kitlelerini uyandırmak, onları partiye bağlamak ve sürekli olarak onun etkisinde tutmak olan çalışma gruplarına, komisyona, komitelere, kollarına ya da başka nasıl adlandırılırsa adlandırılırsa, organlara sahip olmalıdır. Bunun için tabi ki, bu kadın kitleleri arasında tamamıyla sistematik bir çalışma yapmamız gerekiyor. Uyanan kadınları eğitmemiz ve KP'nin önderliği altında proleter sınıf mücadeleleri için kazanmamız ve silahlandırmamız gerekiyor... Onlar arasında çalışma yapmak için özel organlar, özel ajitasyon yöntemleri ve örgüt biçimlerine ihtiyacımız vardır. Bu feminizm değildir. Bu pratik, devrimci amaca uygunluktur." (Kadın Sorunu Üzerine, Clara Zetkin)

BARIŞ, ÖZGÜRLÜK VE ADALET DİLEKLERİMİZLE...

Yer deşliğinden dolayı mesajla-
rını yayımlayamadığımız, biz-
lere gönderdikleri yeni yıl di-
leklerini isimlerini geçerek okurları-
mızla paylaşmak istedikimiz; Çanakkale Cezaevi'nde tutuklu bulunan aynı
zamanda yazarlarımız arasında yer
alan Devrimci Yol davası tutuklusunu
Mehmet Yeşiltepe, dergimizin yazarla-
rından ve Ülkede Gündem Ankara
Haber Müdürü Temel Demirel, Ada-
na Kürkçüler Cezaevi MLKP dava-
sı tutukluları adına Bülent Öner,
Sagmalcılar Cezaevi TDKP davası tu-
tukluları, Bergama Özel Tıp Cezaevi
TKP(ML) B davası tutukluları ada-
na D. Ali Özcan'dan, Gebze Özel Tıp
Cezaevi'nden Ali Şen, Adana Kürk-
çüler Cezaevi'nden TKP(ML) TIK-
KO davası tutukluları adına Orhan
Gül, Almanya-Nearıppın'dan Filiz
Tepeli, Nigde E Tipi Kapalı Ceza-
evi'nden Derviş Orhan, Ermenek
Özel Tıp Kapalı Cezaevi'nden Zahir
Karaağaç, Buca Cezaevi'nden Prole-
ter Halkın Birliği okurları, Alman-
ya Bielefeld'den Ali Arslan, Bursa
Cezaevi'nden TKP(ML) davası tu-
tukluları ve Odak Dergisi'ne teşek-
kür ediyor, bu vesileyle yeni yılda te-
lefonları, faksıları ve mektuplarıyla
yanımızda olduklarını ifade eden tüm
okuyucularımıza bir kez daha teşek-
kür ediyor, yeni yılda barış, adalet ve
özgürlük getirmesi dileklerinizi ileti-
yoruz.

Uzun Yürüyüş

~ ~ ~

Merhaba!

**Ve merhaba yeni güne
uzanan dost ellere!**

En görkemli çatışma kendimizle
olandır. Yenileyen, üreten, dönüş-
üren o'dur. Gelişmenin her basa-
mağı bu çatışmanın üzerinde inşa ola-
caktır. Ütopyamız olan yarı, bu çatış-
manın basamakları üzerinde yaşamsal
bir tarza bürünecektir. Her çatışmada
egemen etik değer yargılarına galebe
geldiğimizde yeniyi bilincimizde yeşet-

miş olacağız. Bilincimizde yeşeren yeni,
yaşama yön veren, yaratandır. Bilinci-
mizdeki her sığsana yarım, yarım yara-
tan her adım bilincimizin ateşlediği me-
menin dönüştürücü gücüdür.

Yeni yılda dönüştürücü olanın daha
da yaşamsal olması umuduyla hepimizi
kucaklıyorum.

İstanbul/ Kemal

~ ~ ~

AYRI ÖRGÜTLENME, ORTAK CEPHE!

*"Atom'u parçalamayı başardık, ama
insanların ön yargılarını parçalamayı
başaramadık." (Einstein)*

Bugün, insanlardaki ön yargıyı
parçalamak, gerçekten yaşamda
en zor olanıdır. Devrimci özgür-
leşme iddiasıyla hareket eden arkadaşlar
gelenek sürecini sorgulamak ve gelenek-
teki çürüyen, yozlaşan yanları günışığına
çıkartıp sürece uygun örgütlenme ve po-
litikalar belirlemek, en önemlisi ise işçi
sınıfının bilimi olan Marksizm-
Leninizm-Maoizm'i (MLM) bir dogma
olarak ele almak yerine gerçekten pratik
yaşamda MLM'nin hayat hakkı bulması-
nın çabası içinde yeniyi açık olunacağı-
nı ifade etmektedirler.

Elbette yaşamda iddia sahibi olmak
güzel, hele de devrimci özgürleşme ada-
na hayatı güzelleştirmek için hareket et-
mek, pratik yaşamda daha da anlamlıdır.
Devrimci özgürleşmecilerin bu iddiaları-
nın başında gelen Med ülkesini sömürge
olarak değerlendirmeleri, bu anlamıyla
da gelenek çevresinden kopuşu ve yeni-
lenme adına en önemli mihenk taşıma da
koymaları olumluydu. Tabi ki yenilen-
meyi sadece söylem düzeyinde dile ge-
tirmek sorunu çözmedi, çözmedi de,
sadece sorunun bir yönünü açığa çıkardı.
Oysa, biz MLM'ler için esas olan düşün-
celerin pratikte yaşam hakkı bulmasıdır.

Evet, devrimci özgürleşme adına ha-
reket ettiğini söyleyen arkadaşların iki
yıllık zaman içinde, düşünceleriyle pra-
tikleri arasında bir bütünlük arz ettiğini
söyleyemeyiz. Çünkü pratikte elle tutu-
lur, gözle görülür bir gelişme gözük-
müyor. Bu düşünceler sadece gelenek çev-
resinde, sömürge konusunda bir tartışma
sürecini başlatmış olmasının ötesine geç-
medi. Belki gelenek çevresi açısından
önemli olabilir, ama yaşam gerçekliği
karşısında bu tür tartışmalar bir anlam

ifade etmemeye başladı. Ayrıca bugün
Med ülkesi için söylenecek fazla bir söz
de kalmadı. Arkadaşların önünde bugün
hala Med ülkesi için ayrı örgütlenme so-
runu pratik olarak durmaktadır. Med ül-
kesi için ayrı örgütlenmeyi yaşamaya
geçirmediğimiz sürece, istediğimiz ka-
dar Med ülkesi için sömürge diyelim so-
runu çözmiyoruz. Sorunun çözümü dev-
rimci özgürleşmeciler açısından net ol-
malıdır. Bunca yaşanan pratik karşısında
hala ayrı örgütlenme konusunda pratik
adım atamıyorsak, net değilsek nedenle-
rini kendi içimizde sorgulamalıyız. Bu-
gün sorun ayrı örgütlenme, düşmana
karşı ortak cephe nasıl olmalı sorusuna
doğru cevap vermektedir. Bu da tabi ki
pratik içinde olmalı. Bugünden başlaya-
rak küşe taşlarını koymaya çalışmalıyız
gücümüz oranında.

Bugün devrimci özgürleşme adına
hareket ettiğini söyleyen arkadaşların
aklına şu soru gelebilir. Ayrı örgütlenme
için gücümüz nedir? Evet politikada güç
sorunu bir anlamda belirleyicidir. Bu so-
ruya cevabımız ise, gayet açık ve nettir.
Gücümüzü işçi sınıfının bilimi olan
MLM'den, pratikte ise düşmana karşı
duruşumuzdandır diyoruz.

Zaten, tarihte hiç bir örgütlenme öyle
bir anda binlerce kişinin bir araya gel-
mesiyle yaratılmamıştır. Bu anlamıyla
başta ideolojimize, kendimize ve halkla-
rımıza güvenmeliyiz. Bugün pratikte tar-
tışılması gereken bir sorun varsa, o da
Türkiyeli ve Medli MLM'lerin pratikte

İHTİMALLERE DAİR

Mekanizma kapağına,
Dağa,
Bayıra,
Kurşuna olan ilgin
belirdiğinde,
Sadece "kurşun" diyeceğim
Biliyor musun,
"Biz sevgili ve yoldaştık,
Şimdi sadece yoldaşız"
dediğinde
Biliyorum diyeceğim.
Ve gülüm,
Bunlardan bahsettiğimizde,
Dans edeceğiz
Anılarımızı tek tek
koyduğumuz
Prelüdü ezgisinde

Zafer/Çanakkale

AGIZ DOLUSU GÜLECEĞİZ

Çaldılar özgürlük ateşini ellerimizden
Dört bir yandan keşişler sarı ulkumuzu
Önce gülmeyi yasakladılar
Yaşam sevincimiz katarıldı

Körkütük sarboğu Olimpos'un ruhları
Zeus çıldırması hincından
İskence kustu mavimize
Kan damladı katıksız soframıza
Çiğ düşü ekmeğimize

Vandal seferleriyle kuşatıldı türk
bakış sabahlarımız
Söze kement vurduklar, öykümüze zincir
Yok saydılar umudemeyi
Çaldılar alın terimizi, çaldılar taze bir
sabah vakti
Devlet dediler karanlığın adına
Sınırlar ordu şavkımıza
Yok saydı emeğimizi, emeğimize
yabancılaştık
Kırıldı kanadımız kolumuz
Ve biz gülemedik bir daha, gülemedik
ağız dolusu

Akademiler, manastırlar, okullar kuruldu
Yok saydılar özgürlük felsefemizi
Bilginin iktidarı doğdu böylece
Kahinler mühürledi irademizi
dünyamızı daraltıldı
Ve biz bir daha şiirler söyleyemedik
ortakça
Adımlarımızı saymadılar koşamadık
Düşünceleri yok saydılar, günah saydılar

Tüm yalnlığımızı "medeniyet" zincir-
lerinin ısıltısında yitirdik
çamurlara geriiki amutlarımız
Nakış nakış karanlık işlediler ay mavisi
tenimize

Kan sızdı gecemize, vahşetlerle uyandık
Geceler böyle korkunç değildi önceden

Sınır savaşları yırtıldı şafaklar boyu
Bölük bölük sürüldük kan deriyalarımıza
Meydanlarda can pazarı
İnadına gülenle de vardı ama

Ateşe verildi kahkaka
Korkunun egemenliği yüklendi bulutlara
Kusmuk yağdı gökyüzü
Doğa hiç bir çağda böyle kirlenmemişti
Ve biz bir daha maviyi hep aynı

yalnlıkta içemedik

Engizasyon kuruldu, insan gibi
konuşmayı yargıladılar
Ölüm buyurdu, kara kitaplı-kara yüzü
rahipler
Ama inadına haykırıyordu aydınlık
türküler
Haykardıkça söktü karanlıklar
Gülmeyi öğrenenler çoğaldı
Şen kahkahalarımızla ısıttık karanlık
mahzenleri
Gülüşlerimiz hiç bir tarihte böyle
anlamlı olmamıştı

Beş bin yıl, tam elli asır
Umutlarımız baki dırdırı
Burunlar ölmedi efendiler
Tabor yaşıyor
Özgürlük hüküm tanımaz
Son sözümüzü söylüyoruz:

YAŞASIN KOMÜN

YAŞASIN AŞK

YAŞASIN HURRIYET

Murat Polat/ Malatya

ortak düşmana karşı nasıl bir cephe ör-
gütlenmesi ile halklarımızın düşman
karşısında birlikteliğinin ve savaşımının
nasıl sağlanacağıdır.

Bunun içinde aynı örgütlenme şarttır.
Çünkü, iki ülkenin devrim dinamikleri
farklıdır. Medli komünistlerin temel gö-
revi, bağımsız birleşik demokratik ülke
şiarıyla Med ülkesinde yaşanan ulusal
demokratik halk devrimini sürecinin ge-
reklerini pratiğe geçirme görevi iken,
Türkiyeli komünistlerin önünde duran,
şovenizm dalgasının kırılmasına bağlı
olarak, sınıf mücadelesini daha ileri bo-
yutlara ulaştırmaktır.

Bugün Med ülkesinde yaşanan sa-
vaşla birlikte, sömürgeci güçler ülkeyi
insansızlaştırma politikalarıyla Med'in
yoksul köylüsünün büyük bir çoğun-
luğunu metropollere göçertmiştir. Bun-
dan dolayı da Türkiyeli emekçilerle aynı
alanlarda yaşamalarının sonucunda ortak
cepheye ihtiyaç vardır. Bugün, aynı ör-
gütlenme derken sendikalarda, DKÖ'ler-
de, sentlerde, üniversitelerde varolan
güçleri bölme değil, aksine cephe bir-
liğini öne çıkararak varolan birliktelik-
leri daha da güçlendirmeliyiz.

Ayrıca, aynı örgütlenme ortak cephe
anlayışıyla hareket edilmesinin sonucun-
da, her ülke devrimini kendi ihtiyacı olan
örgütlenmeleri, kendi içinde geliştirerek

geneli kapsayacak politikaları üretecek-
tir. Yani bağımsız birleşik demokratik
ülke anlayışıyla hareket etmesini
getirecektir. Biz MLM'ler içinse varolan
tüm örgütlenmeler ya da yeni oluşacak
örgütlenmeler birer araçtır. Esas olansa
işçi sınıfının bilimi olan MLM'nin ide-
olojik birlikteliğidir.

Özgür Baran/İstanbul

£ £ £

BASINA VE KAMUOYUNA

Faşizmin maskesinin düştüğü ceza-
evlerinde, devrimci-yurtsever di-
renişlerin yapmış olduğu süresiz-
dönüşümüz açlık grevlerine destek
amaçlı olarak 11 Ocak 1998 tarihinde
Devrimci-Demokrat-Yurtsever Dayanış-
ma imzalı bir basın açıklaması yapılmış-
tır. Burjuva basının kamuoyu oluşturma-
daki duyarısız-ilgisiz tutumu göz önüne
alınarak ve kamuoyunu ölüm sınırına
dayanan açlık grevlerine duyarlı hale ge-
tirebilmek amacıyla 3 günlük destek aç-
lık grevine karar verilmiştir. Cezaevi be-
yeti bileşenlerinden biri olan ODP'nin,

bu eylemi destekleyeceği düşünülerök
eylem önerisi Samsun ODP'ye götürül-
müştür. Samsun ODP'nin bu öneri karşı-
sındaki oyalayıcı ve duyarısız tutumu ey-
lemin ODP'de yapılmasını gündeme ge-
tiren etkenlerden sadece biri olmuştur.

Sürecin, devrimci, demokrat, yurtse-
ver ve ilericiyle dayattığı, etkin ve za-
manında müdahale yetisinden payını al-
ması gereken Samsun ODP, son derece
geri tavırlarla "destek açlık grevinin ka-
muoyu yaratamayacağı, açlık grevlerinin
zaten bitmekte olduğu ve yapılması ge-
rekenin, cezaevlerindeki direnişçilerle eş
zamanda başlayıp bitmesi gereken açlık
grevleri olduğunu" ifade etmiştir.

İnsan olma sorumluluğunu taşıma-
yan bu tutum, eylemcileri polisin kua-
cına atma, zorla dışarı çıkarma ya da ey-
lemcilerin dışarıyla olan tüm ilişkilerini
kesilmesi seçeneklerinin sunulmasıyla
devam ettirilmiştir. Eylemcilerin kararlı
tutumları karşısında oluşturulan barikatı
yıkıp, eylemcilere saldırmaya çalışıl-
mıştır. Samsun ODP İl Başkanı Selçuk
Aksoy'un küfürlerle karışık "Teröristler,
Defolun ulan" haykırılarına, "Yaşasın
devrimci dayanışma" sloganlarıyla kar-
şılık verilmiştir. Güner, "Siz Polissiniz"
karalamalarıyla Samsun ODP'nin adam
andığı sorumluluğu ne derece taşıdığını
göstemiştir.

Basın bültenlerini ve destek için gelen insanları içeri almama tehditleri ve gelenlerin üzerlerine saldırmaları durumunun vahimliğini gözler önüne sermektedir. Bu durumun, ÖDP merkezinden gelen "Dışarı atın" komutuyla somutlanmış olması düşündürücüdür. Samsun ÖDP, eylemcilerin dayarıyla olan tüm ilişkilerini kesmesi üzerine terkedilmiştir.

Sürecin asla kaldıramayacağı bilinci- ni bir kenara iterek harekete geçen ÖDP'nin, bu kavga kaçını ve oportünist tutumunu kınıyor, çeşitli milliyetlerden emekçi halkımızı ve devrimci-demokrat kamuoyunu dayarılığa çağırıyoruz.

**Devrimci-Demokrat Dayanışma/
Samsun**

~ ~ ~

İLERİYE DOĞRU BİR ADIM: KIZILAY EYLEMİ

Gençlik hareketi yoğun ve hareketli bir ayı geride bıraktı. Bir yanda, giderek genişleyen ve can almaya başlayan sivil-faşist saldırılar (Malatya İnönü Üniversitesi'nde Ümit Cihan Faho'nun öldürülmesi) diğer yanda 17 Aralık'ta Kızılay Meydanı'nda gerçekleştirilen eylem, bu yoğun ve hareketli gündemin hafızalarda kalan en önemli konularıydı. Önemli gelişme ve yoğunluğa gebe bir sürecin izlerini taşıyan bu gündemin en anlamlı yanı ise, halihazırda saflarımızda varlığını hissettiren bazı zaaf ve olumsuzlukların altını bir kez daha çizmiş olmasıdır. Dolayısıyla bunlar üzerinde yeniden sesli düşünmeye ve harekete geçmeye ihtiyacımız var. Çünkü, sürecin ağır yükünü omuzlayabilmenin karşılığı olacak güçlü ve dinamik doğruların inşası bu hata ve olumsuzlukların ifşası ile mümkündür. Bu olmadan, sadece olumsuzluklarla yetinen ve bunun her şeye yettiğini düşünen anlayışlar hiçbir yere varamaz. Olsa olsa varacağı yer uçurumun kenarındır.

Bu nedenle ki, gençlik hareketinin bugün geldiği noktayı anlayabilmek, taşıdığı zaaf ve hataları daha iyi görebilmek için 17 Aralık eylemini büyüteç altına yatırmayı gerekli ve yararlı görüyoruz. Görülecektir ki, bu değerlendirme geleceğe dönük bazı "kehanetlerde" bulunma, görev ve sorumluluk alanlarımızı belirleme ve yeniden tanımlama hususunda zengin veriler sunmaktadır. Bu değerlendirmeyi zorunlu kılan diğer bir neden ise, sol/sosyalist çevrelerin değerlendirmelerinde öne çıkan tek yanlı, subjektif yaklaşımlardır. Bu

nedenledir ki, eyleme abartılı anlamlar yüklenilerek sorunlar ağır iyimserlik havası içerisinde boğuntuya getirilmiş, zaaf ve olumsuzluklarımız karşısında yoksaymacı bir tutum öne çıkmıştır. Oysa ki, düşlediğimiz yarınlar bugünün olumlu yanlarını görmek ve almak kadar, hata ve zaaflarımızı da görmek ve bunları aşma inancını kuşanmakla mümkün olacaktır. Dolayısıyla tutumumuz yoksaymacı bir tutum değil, bilakis bunları hatırlatma ve olumsuzluğa döndürme yaklaşımını içermeli, soruna bütünlüklü bakabilmek kabiliyeti gösterilmelidir. Son olarak da, eylemin kendisi ve bunu gençlik mücadelesi açısından ifade ettiği anlam ve önem de bu değerlendirmeyi zorunlu kılan diğer gerekçeyi oluşturuyor. Ki, bu eylemin uzun bir suskunluk dönemi sonrasında gerçekleştirilen ilk kitlesel eylem olması gerçeği, bu gerekçenin daha iyi anlaşılmasını sağladığı inancındayız.

Büyük buluşma

Önce, 17 Aralık'ta Ankara-Kızılay'da binlerce öğrencinin katılımı ile gerçekleştirilen bu büyük buluşmanın "gerekçeli" öyküsünü kısaca hatırlayalım. 96 yılında TBMM'de "Harçlara Hayır" pankartı açtıkları gerçeği ile 8 öğrenci polis tarafından derdest edilip mahkemeye huzuruna çıkarıldılar. Ve yapılan "yargılamalar" sonucunda suçları sabit görülüp(!) mahkemeye 168. maddeden (TCK'nın silahlı çete ile ilgili maddesi) toplam 96 yılı bulan çeşitli cezalarla çarptırıldılar. 17 Aralık'ta ise bu kararın Yargıtay duruşması vardı.

İşte böylesine anlamlı ve önemli bir günde, hem içerdeki arkadaşlarıyla dayanışmak, hem de talep ve şiarlarını daha gür bir sesle haykırarak için, Üniversite Öğrencileri Koordinasyonu'nun çağrısıyla Kızılay Meydanı'na verilen randevuya icabet eden binlerce öğrenci Ankara'nın yolunu tuttu. Bunlardan bir kısmı meydana ulaşabilme "başarısı" gösterirken, diğer önemli bir kesimi ise, Ankara girişinde keyfi bir şekilde tutularak şehre sokulmamıştır. 2000-2500'ü bulan bir katılımı başlatan eyleme polis zor kullanarak müdahale ederken, yer yer sokak aralarına taşınan çatışmalar yaşanmış, bu arada yüzlerce öğrenci de "gözlem altına" alınmıştır. Ve geride, eylemden arta kalan, 650 gözaltı ve 6 tutuklama, onlarca yaralı ve de şehre sokulmayarak "seyahat etme özgürlüğü" engellenen öğrencilerin Ankara girişinde otobüslerde bekletilirken çekilen film kareleri...

Hemen belirtelim ki, yeterli olmasa da sağlanan kitlesel katılım ve gösterilen kararlılık önemlidir. Bunu önemli kılan şeyi ise, ağır hapis cezaları ile verilen mesajın içeriğinde aramızda gerekmektedir. Verilen mesaj açık. 8 öğrenci şahsında, 95-96 yılında, harçlar sorunu etrafında kitlesel

bir mülkiyet kazanan gençlik hareketine gözdağı vermek ve sindirerek önünlü kesmek. İlk elden hedeflenen idi. Yine, isnat edilen suçlamalar ile bu öğrencilerin gençlik hareketi içerisindeki aktiviteleri arasında derin uçurumlar olduğu dikkate alınırsa, bir diğer hedeflenenin de, yıllardır süregelen "terör örgütleri üniversiteleri karıştırıyorlar" ya da "bu eylemlerin arkasında çeşitli örgütlerin parmağı var" vb. söylemlerine haklılık kazandırarak gençlik hareketinin haklı ve meşru zeminini dinamitleme uğraşısı olduğu anlaşılmaktadır. Özellikle de, sözkonusu hareketliliğin geniş öğrenci yığınları ve kamuoyu nezdinde uyandırdığı sempati ve ilgi, bu uğraşısı daha da gerekli ve anlaşılır kalmaktadır.

Öğrenci gençliğin akademik/demokratik talepleri için yürüttüğü mücadelesine karşı topyekûn bir saldırıya işaret eden bu mahkeme kararlarına karşı göstereceğimiz duruş ve katılım önemli idi. Dolayısıyla, içerideki öğrencilerle dayanışmanın da ötesinde, 17 Aralık, öğrenci gençlik açısından her türlü saldırıya karşı kendi taleplerini salıplılamak ve yarınlarında da haykırma devam edeceğinin ilanı anlamına gelen tarihi bir sınavdı. Ve her şeye rağmen arzulanı katılmayı göremesek de sorgulanan kararlılık ve coşku ile öğrenci gençlik 17 Aralık'ta kendi mesajını vermiştir. Bu coşku ve kararlı buluşmanın en önemli mesajı ise "İnadına isyan" dır.

17 Aralık buluşmasının arka planı

Ancak bu eylemin bir de arka planı var ki, bizim esas üzerinde durmak istediğimiz nokta budur. Ve ne yazık ki, yapılan değerlendirmelerde bu arka plan gerçeğinin yeterince irdelenmemesi, sözkonusu değerlendirilmeye daha da bir önem ve aciliyet kazandırıyor. Dolayısıyla hem kendi açımızdan hem de genel açısından öğretici dersler ve sonuçlar çıkaracağımız bu arka planı biraz çözelememiz gerekiyor.

Öncelikle, eyleme bir çok DKÖ, sendika ve parti destek vermesine rağmen katılım sadece temsilci düzeyinde kalmıştır. Yine aydınların da önemli bir kesimi alanda bulunmaktan kaçınmışlardır. Yani o gün Kızılay Meydanı'nda sadece öğrenciler vardı. Bundan da anlaşılacağı üzere, gençlik hareketi toplumun diğer kesimleri ile ilişki kurmada yetersizlikler yaşıyor. Bu ilişkisizlik hali de doğal olarak gençlik hareketinin önemli bir destekleyicisinden yoksun kalmasına neden oluyor. Bunda toplumsal ilgisizlik halinin rolü olmakla beraber esaslı teşkil eden gençlik mücadelesinin taşıdığı zaafıdır. Kendisini okulcu taleplerle sınırlayan bir hat doğal olarak toplumsal sorunlara olan yabancılaşma ve ilgisizlik halini beslemekte ve yalıtılaşmayı hızlandırmaktadır.

Sorunlarını toplumsal sorunlardan, kendisine yönelik saldırıları toplumun bu-

tütüne yönelik saldırılardan ayrı tutmamak ve kaynağını sistemde aramak gerçeğinden, politik ve pratik olarak ısrarla uzak duran öğrenci gençlik, sonuçta önemli bir destekten yoksun kalacaktır. Cezaevlerinde yaşanan açlık grevlerine ilişkin gençlik cephesinden güçlü bir sesin çıkmaması, bu genel ilgisizlik ve ilişkisizlik halinin en iyi örneğidir. Bu yüzden, öğrenci gençlik, kendisine yönelik saldırıların toplumun bütününe yönelik saldırılardan bağımsız ele alınamayacağı gerçeğinden hareketle, saldırıları püskürtmek ve kazanımlar elde etmek için üniversitelerden toplumsal alana akan bir tarzı içselleştirmeli, toplumun diğer kesimleri ile ilişki kurmaya ve geliştirmeye çabalamalıdır. Ki 17 Aralık eylemi bu konu üzerinde ısrarla durmamızın sinyallerini veriyor.

İkinci olarak, eyleme önemli bir katılım olmakla beraber, özellikle bazı politik öznelerin tavırsız kalması ya da ikircikli

tavrı yüzünden kitlesini aktif bir şekilde alana taşımaması da önemli bir sorun olarak duruyor. Gidasını benmerkezci, dağınıkça yaklaşımlardan alan bu anlayış pratikte dışlayıcı, kendisi dışındaki güçlerin örgülediği eylemlere buran kıvrıma bir görünümü sergilemektedir. Oysa ki, bu yaklaşım genel katılımı düşürmek ve sözkonusu dağınıkhı arttırmaktan öte bir işlev taşımadığı gibi, kendisine de çok fazla yararlar getirmemektedir. Soruna kendi grupsal çıkarlarımız açısından, mücadelenin genel çıkarları açısından bakmamız gerekiyor. Bu da, birlikte hareket etme ve dayanışma daygularının en üst seviyede seyretilmesini gerekli kılarken, bazı çevrelerin hotzotçu tavırlar sergilemede ısrarcı olmaları izaha muhtaçtır.

Bir de 17 Aralık eyleminin, bizim açımızdan gösterdiği bazı gerçekler sözkonusu. Eylem öncesi sağlıklı bir koordinasyonun sağlanamaması eylem an'ı ve sonrasında bir dağınıklık yaşanmasına sebebiyet vermiştir. Gençlik kitlemizin alana taşınmasında önemli sıkıntı ve eksiklikler göze çarpmıştır. Banda, eyleme katılma kararının kısa bir zamanı diliminde alınmasının etkisi olduğu kadar, sözkonusu aktiviteler içerisinde yer alma gerekliliğinin yeteri kadar bilince çıkarılmamasının da payı vardı. Pratik çalışmalara özenle katılma ve buralardan öğrenme, güncel sorunlar karşısında kolektif tavrı alma noktalarındaki yetersizliklerimiz, üzerinde durmamız ve acilen gidermemiz gereken önemli sorunlarımızdandır. Bu eylemin **Yeni Halk Gençliği** açısından gösterdiği en önemli realite budur. Ve önümüzdeki dönemde, bu sorunlar üzerinde yoğunlaşmak, kolektif çalışmayı içselleştirerek yaşamın içinde yaşama yön veren adımları hızlandırmamız temel sorumluluğumuz olmalıdır.

Yeni Halk Gençliği

Sevgili dostlar,

Kendimle yaptığım kısa bir muhasebe sonucunda, **Uzun Yürüyüş**'ün çıkacak her yeni sayısına katkıda bulunmayı kararlaştırdım. Sorumluluğumun dahilinde görerek başlattığım bu süreçte yazı, şiir, resim vb. çalışmalarımı katkıda bulunmaya çalışacağım.

Varolmak ve yaşama daha sıkı sarılmak ancak kolektife katkıda bulunarak ve bir adım ileriye taşınmakla mümkün olabilir. Bu doğrultudaki her muhasebe, atılacak her adım, çaba ve sorumluluk bilinci bizleri yetkin kılmakla birlikte, tüm gayretimiz iktidar yürütüşümüzde somutluk kazanacaktır.

Sevgili dostlar, Şubat sayısına bir şiirle katkıda bulunuyorum. Şiir de TDP davasından Emrah Dertli ve TKP(ML) da-

Yeni yılın **Uzun Yürüyüş** dostları için sevgi, mutuluk getirmesini dileriz. Aydınlik günler bizimle olsun.

AYDINLIĞA DOĞRU

Bir eylemin içindeyim yürüyorum umutla

Haykırı olur özgün düşünceler
Savrılır dağlara, çiçeklere, dostlara
Nispetleri kan olur, nicelen ateş
İşkenceler, zindanlar yolduruz bizleri
Ne kadardır ne de sonsuz çektiğimiz acılar

Sen de kanlı sosyalizm kavgasına
Ölünsüzleş düşüncede, devrimde
Geleceğe umutla, özlemle yürüyen dostlar için

Her kavgaya daha da ölünsüz kıyıyor bazileri

Bak doğan güneş aydınlatıyor dünyayı
Sen de aydınlat kendini
Ve ışığınla insanlara yansın
Haykırı içindeki öfkeyi
Başkaldır zulme, karanlığa
Biz sevdalıyız insanlara

Şahin K./ Tekirdağ

vasından Hasan Bulut dostlarının katkıları var, bu katkıları **Uzun Yürüyüş**'e sunulmuş olarak görüyorum ve şiper yoldaşlarının sevgi, başarı dileklerini ileterek şiirime geçiyorum.

UYANIŞ

Kırkı kabuklarını içimdeki tomarek
Bana isyan
Bana inat birleştirdi,
Çadattı sabır taşıma.
Parçalayarak gövdesini
Umut ve sevdıyla tımtı.
Adını yeniden koydu çocuğun,
Yeniden başlatı serüveni.

Gülmeyi, koşmayı
Yeniden öğrendi
Daha içli, coşkunlu haykırı dileklerini,
Güldü ağız dolusu.

Direnci yeniden tanımladı,
Özgürlüğün görkemini
Özlemin ıtırafını
Açlığını dayanılmazlığını

Gördü demir parmaklıkları kapalı kutuda.
Ve her defasında
İnadına kabukları parçalamaını,
Yeşeren her filizin kutumaması uğruna
Yaşamı yeniden keşfe çıkmanın
Tarfisiz hazzını yaşadığını ayırdına!

Bergama Özel Tıp Kapalı Cezaevi'nde TKP(ML) B davası tutuklusu D. Ali Özcan'dan

KARDELEN İSYANIN ADI

Yürüyorsunuz sonsuz bir yolda
Tanımsız düşüncelerle
Ne seni içinde, ne ben
En güzel de beraberce, birlikte
O çocuk, o tam gibelerine geliyorum
Elanide bembeyaz kardedelen
Üsselik Dersim dağlarından
Kardanız dağlarından
Buram buram direnç kokulu

Senide Dersim'e yürütürüz
İsyancı çocukları bir yanımızda
Ölür Seyit Rıza torunları
Baş eğmediler, eğmezler
Ne onlar yarımamız
Ne biz onları yarıy
Birlikte varız
Çünkü birlikte yarıyız
Kantlar içinde
Bembeyaz muntlar idik
Karanlığa, kama inat varan muntlar

Bir gün elimde yite o kardedelenle
Gelişeceğim

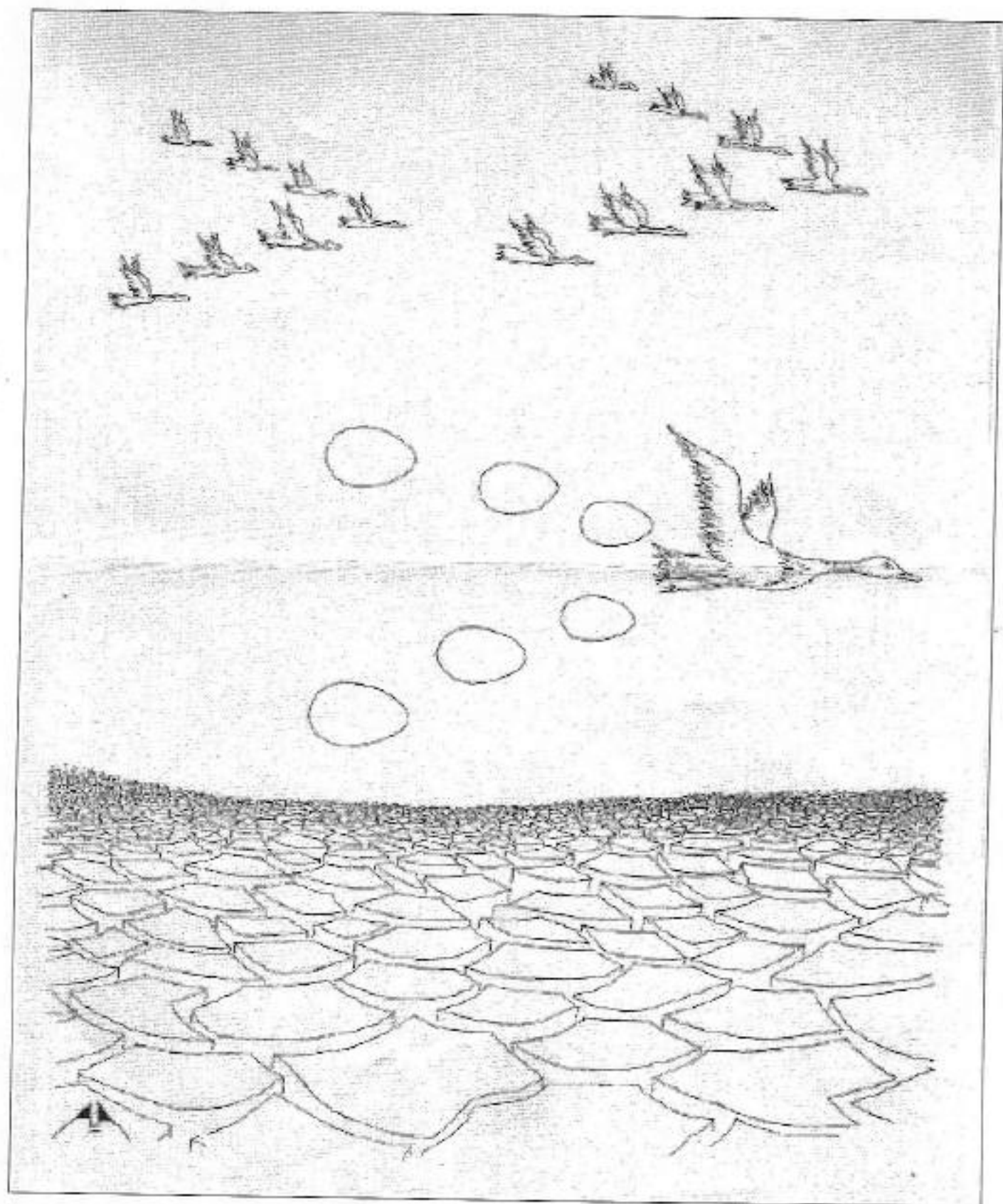
Bekli beni çocuk

Bekle

Sana uzandığın güneşi sunacağım
Resimdeki denizi, maviyi
Umut yelkenlisini sunacağım
Ve ejinide
Sevgiyle büyüdüğüm
O ben, o sen kardedelen
İşte o zaman
Ben sonsuzluğu giderken
Sen kantlar içinden
Cellatlar ortasından
Alacağın onu
Yine direnecek kardedelen
Kuş kanatlı özgür yüreğimde
Her de ebediyen çocuk
Her de ebediyen

Pelin Meşeci/ Çanakkale

Aşkın AYRANCIOĞLU

DİYALEKTİĞE ÖVGÜ

Yaşıyorsan eğer, "hiçbir zaman" deme.

Yıkılır, yıkılmaz, götürünce

Kalmaz, hiçbir şey nasılsa öyle

Buyuranlar verdiklerinde sen buyruklarını

Buyruk altındakiler başlar konuşmaya.

Kim "hiçbir zaman" demeyi göze alabilir?

Zulüm yünütlükleyse, kim suçlu Kendimiz.

Ve kimdir onu ykenak zorunda olan? Biz.

Yenilen, kalk ayağa

Her şeyini yitiren, dövüşe devam!

Kavranmışam olup biteni, seni kim tutabilir?

"Hiçbir zaman" san "buzlu" degeç.

Buğlu, yenilen, yarım yamandır.

BERTOLT BRECHT